

PODROBNÁ VIEROUKA

Učebnica rímskokatolíckeho náboženstva
pre stredné a odborné školy.

Z POVERENIA SPOLKU KATECHÉTOV A PROFESOROV
NÁBOŽENSTVA

NAPÍŠAL
ANDREJ KLIMAN
profesor náboženstva

IV. VYDANIE

VYDAL SPOLOK SV. VOJTECHA V TRNAVE

NIHIL OBSTAT.

Dr. Stephanus Dubravec,
censor dioec.

IMPRIMATUR.

Nr. 1535 944.

Nitrae 15. junii 1944.

Dr. Eduardus Nécsey,
Episcopus t., vicarius gen.

Úvod.

Slovo vierouka složené je zo slov „viera a „náuka“.
Vierouka je teda náuka o viere.

Podrobná vierouka je podrobná náuka o článkoch našej viery, ktoré poznáme zo zjavenia božieho.

Články našej viery delíme na päť skupín:

- a) Do prvej skupiny patria články o Bohu *jedinom a trojjedinom*. Takými sú napr. články o jedinstvi, duchovosti, večnosti, múdrosti, dokonalosti Boha a o najsv. Trojici.
- b) Do druhej skupiny patria články o Bohu *Stvoriteľovi*. Takými sú napr. články o stvorení anjelov, o stvorení ľudí a o stvorení celého viditeľného sveta.
- c) Do tretej skupiny patria články o Bohu *Vykupiteľovi*. Takými sú napr. články o Kristovi, o Matke Božej, o vykúpení a o ustavičnej obete Kristovej.
- d) Do štvrtej skupiny patria články o Bohu *Posvätitelovi*. Takými sú napr. články o Duchu Svätom, o Cirkvi, o milosti božej, o prostriedkoch milosti.
- e) Do piatej skupiny patria články o Bohu *Dokonateľovi*. Takými sú napr. články o smrti, o osobitnom súde, o nebi, o pekle, o očistci, o poslednom súde a o konci sveta.

Úlohou podrobnej vierouky je:

- a) dokázať pravdivosť a rozumnosť jednotlivých článkov našej viery,
- b) upevniť v nás vieru v tieto články.

Pomer medzi podrobnou a základnou vieroukou.

Medzi podrobnou a základnou vieroukou je veľmi úzky pomer. Základná vierouka poučuje nás o základných pravdách alebo článkoch našej viery. Podrobná vierouka buduje však ďalej na týchto základných článkoch a podrobne nás poučuje o všetkých vieroučných pravdách alebo článkoch našej viery. Základná a podrobná vierouka sa teda vzájomne dopĺňujú.

Postup pri dokazovaní vieroučných článkov v podrobnej vierouke. Vieroučné pravdy alebo články v podrobnej vierouke dokazujeme predovšetkým z prameňov zjavenia božieho, t. j. z Písma svätého a z ústneho podania, a len potom z vlastného rozumu.

Písmo sväté *je sbierka tých kníh, ktoré z vnuknutia Ducha Svätého boli napísané a Cirkvou svätou za také boli uznané.* Písmo sväté obsahuje slovo božie, a preto predovšetkým z neho musíme čerpať dôkazy pri dokazovaní pravdivosti jednotlivých článkov viery.

Popri Písme svätom dôkazy v podrobnej vierouke čerpáme aj z ústneho podania alebo tradície.

Ústne podanie alebo tradícia *je to zjavenie božie, ktoré apoštoli nenapísali, ale len ústne hlásali.*

Vieroučné články preto dokazujeme aj z ústneho podania. lebo:

- a) Písmo sväté neobsahuje podrobne celé zjavenie božie,
- b) v Písme svätom sú aj mnohé ťažké miesta, ktoré potrebujú výkladu,
- c) Pán Ježiš svoje učenie nekázal apoštolom napísať (Mt 28, 19),
- d) Pán Ježiš a evanjelisti nikde nevyhlásili Písmo sväté za jediný prameň viery,
- e) Písmo sväté neobsahuje tú veľmi dôležitú pravdu, ktoré knihy a v akom obsahu sú slovom božím a či Písmom svätým. To vieme len z ústneho podania.

Vieroučné pravdy alebo články dokazujeme konečne aj z vlastného rozumu. Zjavenie božie obsahuje totiž aj také pravdy, ktoré možno aj rozumom dokázať, pri týchto uvedieme teda dôkaz aj z rozumu. Iné zjavené pravdy — totiž tajomstvá viery — z rozumu nemožno dokázať, hoci sa mu neprotivia. Tieto zjavené pravdy rozumom rozličným spôsobom objasníme, a z nich ďalšie pravdy odvodíme.

Apoštolské vyznanie viery.

Verím v Boha, Otca všemohúceho,
Stvoriteľa neba i zeme;
i v Ježiša Krista, Syna jeho jediného,
Pána nášho, ktorý sa počal z Ducha Svätého,
narodil sa z Márie Panny, trpel pod Pontským
Pilátom,
ukrižovaný umrel i pochovaný bol,
sostúpil do pekiel, tretieho dňa vstal zmŕtvych,
vstúpil na nebesia, sedí na pravici Boha Otca
všemohúceho,
odtiaľ príde súdiť živých i mŕtvych.
Verím v Ducha Svätého,
V svätú Cirkev všeobecnú, v svätých obcovanie,
v hriechov odpustenie,
v tela zmŕtvychvzkriesenie
a v život večný.
Amen.

Prvá čiastka

Viera v Boha jediného a trojjediného.

O jestvovaní Boha môžeme sa presvedčiť i svojim vlastným rozumom. Svedčí nám o tom samo zjavenie božie, ktoré hovorí: „Nebesia vyprávajú slávu Boha a dielo jeho rúk zvestuje obloha“ (Ž. 18, 2) – „Neviditeľná bytosť (jeho, t. j. Boha) od stvorenia sveta z toho, čo je stvorené, rozumom spozorovaná býva.“ (Rim 1,20) Boh však aj nadprirodzeným spôsobom poučoval ľudí o svojom jestvovaní. Zjavoval sa im, poučoval ich o pravdách náboženských, dal im prikázania, sľuboval odmenu dobrým a trest zlým atď. Šťastní účastníci týchto zjavení božích rozprávali potom o jestvovaní Boha svojim deťom, tie zas svojim potomkom, až konečne niektorí Bohom vyvolení spisovatelia za pomoci Ducha Svätého opísali zjavenia božie v knihách Písma svätého. Boh poučoval ľudí o svojom jestvovaní osobitne skrze prorokov, v Novom zákone však skrze svojho Syna Ježiša Krista a skrze apoštolov.

O jestvovaní Pána Boha poučuje nás teda i náš vlastný *rozum*, ale nás poučuje o ňom najmä *zjavenie Božie*.

§ 1. Podstata Boha.

Obsah: 1. Poznávanie podstaty božej vlastným rozumom. — 2. Poznávanie podstaty božej zo zjavenia božieho. — 3. Boh je sám od seba. — 4. Boh je len jeden. — 5. Boh je čistý duch. — **Súhrn. — Čítanie.**

1. Poznávanie podstaty božej vlastným rozumom.
— Veriaci človek neuspokojuje sa s vedomím, že je Boh, ale **sa pýta** aj to: *kto je a aký je Boh?* Na tieto otázky si však na základe svojho rozumového poznania nevie dať uspokojivú odpoveď. Len akúsi hmlistú predstavu môže si urobiť o Pánu Bohu usudzovaním zo stvorených vecí cestou kladnou (pozitívnu) a zápornou (negatívnu).

Cestou kladnou (pozitívnu) môže si človek o Pánu Bohu urobiť predstavu tak, že Bohu v najvyššej miere pripisuje všetky dokonalosti.

Cestou zápornou (negatívnu) môže si človek urobiť o Pánu Bohu predstavu zas tak, že si Boha predstavuje bez všetkých nedokonalostí a nedostatkov.

2. Poznávanie podstaty božej zo zjavenia božieho. — Jasnejšiu predstavu o Pánu Bohu — než akú má veriaci človek z prirodzeného poznania — možno si urobiť na základe *zjavenia božieho*, t. j. na základe poučenia, ktoré dostali ľudia od samého Pána Boha. Avšak ani zo zjavenia nemožno poznať Pána Boha bezprostredne, a preto sa človek za svojho života musí uspokojiť len s čiastočným poznaním Pána Boha. Bezprostredne poznajú Pána Boha blahoslavení v nebi, ktorí ho vidia z tváre do tváre.

Dokonalú predstavu o Pánu Bohu nemôžeme si preto urobiť, lebo Boh je nekonečný, a nekonečnú bytosť konečné bytosti (ľudia) úplne poznať nemôžu.

V súvislosti s otázkou o podstate Boha zo zjavenia božieho vieme to:

- a) Boh je sám od seba,
- b) že Boh je len jeden,
- c) že Boh je čistý duch.

3. Boh je sám od seba. — To vieme z jeho vlastných slov. Na púšti totiž on sám povedal Mojžišovi: „Ja som (ten), ktorý som“ — t. j. ja bez počiatku a bez konca stále a nevyhnutne jestvujem. (2 Moj 3, 14.) Súčasne vyhlásil však aj to, že ho ľudia takto budú volať naveky. Preto Židia označovali Boha menom Jahve-Jestvujúci, ktorý je sám od seba a ktorý dôvod svojho bytia má sám v sebe. Toto meno bolo Židom tak posvätné, že si ho po babylonskom zajatí netrúfali ani len vysloviť. Namiesto slova Jahve ešte aj pri čítaní Písma svätého užívali slovo Pán.

4. Boh je len jeden. — To vieme tiež z jeho vlastných slov. Na vrchu Sinai Boh totiž vyhlásil: „Ja som Pán, Boh tvoj ... Nebudeš mať iných bohov okrem mňa.“ (2 Mojž. 20, 2-3.)

V dôsledku tohto jeho vyhlásenia potom aj Mojžiš napomínal židovský ľud: „Počuj, Izrael, náš Boh, Pán jeden je.“ (4 Mojž. 6, 4.) A na tieto slová Mojžišove odvolával sa aj Pán Ježiš (Mk 12, 29.) O jedinstvi Boha svedčia nám konečne ešte aj slová Pána Ježiša: „To je život večný, aby poznali teba, jediného pravého Boha.“ (Jn 17, 3.)

O jedinstvi Boha okrem zjavenia božieho svedčí nám aj vlastný rozum a aj súlad vo svete.

Rozum nám totiž hovorí, že najdokonalejšia bytosť môže byť len jedna. (Aj najvyšší strom môže byť v lese len jeden!) A obdivuhodný súlad vo vesmíre predpokladá jediného Usporiadateľa.

Stopy viery v jediného Boha nachodíme zpočiatku u všetkých národov.

Nášmu učeniu o jedinstvi Boha (monoteizmu) odporuje *učenie polyteistické* (učenie o mnohých bohoch) a *dualistické* (učenie o bohu dobra a zla). Obidva tieto náboženské smery vyskytujú sa medzi národmi v časoch ich neskoršieho náboženského úpadku.

5. Boh je čistý duch. — Vieme to zo slov Pána Ježiša, ktorý pri studni Jakubovej žene Samaritánke vyhlásil: „Boh je duch, a tí, ktorí sa mu klaňajú, musia sa mu klaňať v duchu a v pravde.“ (Jn 4, 24.) Boh je teda bytosť netelesná, nehmotná, ktorá má najdokonalejší rozum a najdokonalejšiu vôľu. Boha si preto vôbec nevieme predstaviť, tým menej však vieme Boha vyobraziť. Predstavujeme si ho a vyobrazujeme ho najčastejšie s ľudskými údmi, lebo pre nedokonalosť svojho rozumu my ľudia len ľudským spôsobom môžeme o ňom rozmýšľať a len v nejakej známej podobe si ho vieme vyobraziť. Aj Písmo sväté pripisuje Bohu niekedy ľudské údy (oči, uši, ruky), aby sme si mohli o Bohu urobiť aspoň len približnú predstavu. Toto predstavovanie Boha je, pravda, len *obrazné* (antropomorfizmus symbolický).

Boh zjavoval sa ľuďom niekedy aj vo viditeľnej podobe (Abrahámovi napr. v podobe počestného), ale sa im nikdy nezjavil vo svojej pravej podobe. Pravá podoba Boha nám je neznáma.

Súhrn:

Boh je bytosť nepochopiteľná, ktorú svojim rozumom úplne poznať nemôžeme.

Bezprostredne poznajú Boha len blahoslavení v nebi, ktorí ho vidia z tváří do tváří.

Zjavenie božie a rozum nám hovorí 1. že Boh je sám od seba, 2. že je len jeden a 3. že je čistý duch.

Čítanie:

Slová Ľudovíta Granadského.

Z pekného obrazu môžeme síce usudzovať na dovednosť umelcovu, ale nemôžeme usudzovať na jeho mravy, na jeho pôvod, na jeho vlasť a na jeho meno. Podobne aj zo stvorenia môžeme síce usudzovať na múdrosť a všemohúcnosť božiu, ale nemôžeme usudzovať na všelijaké iné veci.

Slová Voltairea¹ o vlastnostiach božích.

Náš duch je prislabý, aby čo i len zďaleka skúmal podstatu božiu. Filozofia dokazuje síce, že je Boh, ale sama nie je v stave, aby nás poučila, čo Boh činí prečo a ako čo koná, či jediným slovom urobil všetko, alebo či stále pôsobí... Filozofia musela by byť samým Bohom, aby ho mohla pochopiť. Podstata božia musí byť pre nás nepochopiteľná, pretože medzi Bohom a nami musí byť nekonečnosť... Boh nás stvoril, aby sme ho milovali, a nie aby sme ho skúmali ... Chápeme jasne, že Boh musí byť neodvislý, všemohúci, vševediaci, ale sama prozreteľnosť božia, sama vševediacnosť božia je pre nás práve tak nepochopiteľná ako jeho nekonečnosť, jeho ustavičné trvanie v minulosti i v budúcnosti, ako stvorenie a udržiavanie sveta, ako mnoho iných vecí, ktoré nemôžeme ani pochopiť, ani poprieť. Čo sa mňa týka, veľmi by som zneužíval svoj slabý rozum, keby som sa usiloval úplne vystihnúť bytosť pre mňa nepochopiteľnú. Podobal by som sa pošetilcovi, ktorý vediac, že dom je postavený staviteľom, myslel by si, že toto vedomie mu stačí, aby už poznal aj samého staviteľa. (Voltaire: Oeuvres, sv. 38, str. 34.; sv. 45, str. 63.; sv. 40, str. 29.; sv. 49, str. 14.; sv. 40, str. 75.; sv. 41, str. 95.)
(Bottau—Rekem: Kat. svetonázor obhájený nekatolíkmí, str. 16-17.)

¹ Francois Marie Arouet de Voltaire, čítaj Volter, (1694-1778) francúzsky neverecký spisovateľ.

Aký je Boh?

Až doteraz som hovoril o dôkazoch Boha z rozumu. Jeho sme sa pýtali: Či je Boh? A dostali sme od neho jasnú odpoveď: Musí byť nejaká vznešená a mocná bytosť, ktorú nazývame Bohom! Rozum nás priviedol do blízkosti Boha; tu sa však zastaví, zastaví sa pred Bohom, zakrytým závojom, a ďalej už nemôžeme postúpiť.

Aj magnetická strelka bezpečne vedie loď bádateľa k severnej točni, len čo sa však priblíži k tajuplnému severnému pólu, stane sa nespokojnou a vypovie službu; práve tak neistým a nedostačujúcim stáva sa aj ľudský rozum, keď sa dostane do blízkosti tajomstva tajomstiev, do blízkosti Boha.

Pohanskí mudrci cítili ťažkosť tejto úlohy. Syrakúzsky panovník *Hierón*² opýtal sa raz mudrca Simonida: „Povedz mi, kto je Boh?“ Mudrc vyžiadal si deň na rozmyslenie. Keď pominul ten deň, vyžiadal si ďalšie dva dni ... Potom štyri ... Potom osem ... A konečne nedočkavému vládcovi vyhlásil: „Čím viac premýšľam o tejto otázke, tým mi je ťažšie na ňu odpovedať.“ (Cicero: *De natura deorum* 1, 22.)

Všimnite si: ako dvíha rozum ľudský závoj — a sám si s ním nevie rady!

Máme sa azda uspokojiť s tým, že je Boh a — že ho bližšie poznať nemôžeme?

Ó, nie, bratia a sestry! S tým sa my nemôžeme uspokojiť. Niečo nám predsa hovorí o vlastnostiach Boha už aj náš rozum. A kde ostane stáť náš rozum, tam pomáha odhaliť závoj s tajuplnej tvári božej silná ruka viery...

Obraz, ktorý nám príroda poskytuje o Bohu, je len matný, neistý, nedostačujúci, — my však potrebujeme obraz presnejší, obraz jasnejší. Že jestvuje Boh, že musí byť Boh, na to príde aj náš ľudský rozum. Lenže toto poňatie Boha je príúzké, neisté a najmä chladné a matné. Jestvuje Boh! — hovorí ľudský rozum. Ale čo je Boh — to nám len sám Boh môže povedať. „Nikto nezná Syna, iba Otec, ani Otca nik nezná, iba Syn, a komu Syn bude chcieť zjaviť.“ (Mt 11, 27.)

² Hierón, tyran sicílskeho mesta Gely, ktorý sa po smrti svojho brata Gelona (478) stal jeho nástupcom v Syrakúzach. Zomrel r. 467 pred Kristom.

Hľa — bratia a sestry tu nám odhaľuje silná a mocná ruka závoj: pomocná ruka viery, pomocná ruka Písma Svätého, rozprávajúceho o Bohu a pomocná ruka Pána Ježiša, hovoriaceho o Bohu.

(Dr. Tihamér Toth: Verím v Boha.)

Voltaire o jedinstvi Boha.

Jednota v zákonoch riadiacich obieh nebeských telies, jednota v pohybe našej zemegule, v každom rode i druhu živočíšstva, rastlínstva a nerastov dokazuje jedinu hýbajúcu bytosť ... V celej prírode panuje jednota. Zákony pohybu a gravitácie sú nezmeniteľné... Je teda len jedna, večná Mocnosť, od ktorej závisí všetko, ale podstata tejto Mocnosti je pre mňa nepochopiteľná. (Oeuvres, sv. 59. str. 195, 130.)

(Bottau-Rekem: Katolícky svetonázor obhájený nekatolíkmi, str. 16)

§ 2. Vlastnosti Boha.

Obsah: 1. O vlastnostiach Boha vôbec. — 2. Boh je večný, nezmeniteľný a všadeprítomný. — 3. Boh je vševediaci a nekonečne múdry. — 4. Boh je všemohúci a najvyšší dobrotivý. — 5. Boh je nekonečne svätý, pravdovravný a verný. — 6. Boh je nekonečne spravodlivý a milosrdný. — **Súhrn. — Čítanie.**

1. O vlastnostiach Boha vôbec. — Vlastnosťami Boha nazývame vlastne *rozličné označenia jednej a nerozdielnej podstaty božej*. U Boha totiž všetky „vlastnosti“ tvoria jeden nerozdielny jednotný celok, len náš obmedzený rozum si ich predstavuje oddelene, lebo jedným pojmom nevie vyjadriť nekonečnú plnosť a dokonalosť tejto úplne jednoduchej a z nijakých častok nesloženej podstaty božej.

Aby sme si o Bohu mohli urobiť čo najdokonalejšiu predstavu, vlastnosti Boha zadeľujeme do troch skupín.

Rozoznávame *vlastnosti božieho bytia, vlastnosti božej múdrosti a vedomosti a vlastnosti božej moci a vôle*.

Vlastnosťami *božieho bytia* sú: vernosť, nezmeniteľnosť a všadeprítomnosť.

Vlastnosťami *božej múdrosti a vedomosti* sú: vševedičnosť a múdrosť.

Vlastnosťami *božej moci a vôle* sú: všemohúcnosť a dobrotivosť, svätosť, pravdovravnosť a vernosť, spravodlivosť a milosrdnosť.

2. Boh je večný, nezmeniteľný a všadeprítomný. —

Na vlastnosti božieho bytia pýtame sa slovami: Odkedy jestvuje a dokedy bude jestvovať Boh? Či sa môže meniť Boh? Kde je Boh?

a) Boh vždy bol a vždy bude: *Boh je večný*. Človek začína a končí svoj život: Boh však nie. U neho niet nijakého časového postupu — ani minulosti ani budúcnosti — u neho je len stála prítomnosť. O večnom jestvovaní Boha svedčia nám slová žalmistu: „Od vekov až naveky si ty, Bože!“ (Ž 89, 2.)

b) *Boh* sa nikdy nemení a ani sa nemôže meniť, je vždy rovnaký: je teda *nezmeniteľný*. Nezmeniteľný je vo svojej podstate, vo svojich vlastnostiach a vo svojich rozhodnutiach. O nezmeniteľnosti Boha svedčia nám slová sv. Jakuba, hovoriaceho, že u Boha „*niet nijakej premeny, ani tieňa vrtkavosti.*“ (Jk 1, 17.) Ak sa teda v Písme svätom dakedy hovorí o zmene u Boha (napr. v jeho rozhodnutiach), tak je to len ľudsky povedané (antropomorfizmus). Boh je totiž nekonečne dokonalý, lepším byť nemôže, a preto u neho k nejakej zmene niet nijakého dôvodu. Menia sa len stvorené veci a mení sa pomer stvorených vecí k Bohu, a v takomto prípade hovorievame, že sa Boh zmenil. Keď napr. hovoríme, že sa Boh hnevá na hriešnika, a po obrátení že ho miluje: zmena nastala v človekovi, nie v Bohu. Modlitbou nechceme teda dosiahnuť zmenu u Boha, ale si chceme od Boha vyprosiť prevedenie zmeny u tvorov.

c) *Boh* je na každom mieste, t. j. je *všadeprítomný*, lebo nie je pripútaný k miestu. Písmo sväté hovorí: „*Na každom mieste hľadajú oči Pánove na dobrých i na zlých.*“ (Prísl 15, 3.) A sv. Pavol v Aténach pred areopagom vyhlásil: „Boh nie je ďaleko od každého z nás, veď v ňom žijeme a hýbeme sa a sme.“ (Skt 17, 27.) Boh nie je však na každom mieste rovnakým spôsobom prítomný: na zemi je prítomný v skrytosti, v nebi však zjavne.

3. Boh je vševědci a nekonečne moudry. —

Na vlastnosti božej vedomosti a moudrosti pýtame sa slovami: Čo vie Boh? Ako spravuje Boh svet?

- a) *Boh* vie všetko, je *vševědci*: vie, čo bolo, čo je a čo bude, pozná aj najtajnejšie naše myšlienky. Žalmista Pána preto volá: „Pane, ty vieš všetko, najnovšie i dávne!“ (Ž. 138, 5.) A sv. Pavol píše: „Duch (boží) skúma všetko.“ (1 Kor 2, 10.) Vševědcinosť božiu znázorňujeme okom v trojuholníku.
- b) Boh spravuje svet tak, aby dosiahol svoj cieľ: *Boh je nekonečne moudry*. Moudrosť Boha zvelebujeme žalmista Pána slovami: „Všetko si v moudrosti učinil!“ (Ž. 103, 24.) Moudrosť božia sa nám najlepšie javí v stvorení a v plánovitom riadení sveta.

4. Boh je všemohúci a najvyšší dobrotivý. — Na vlastnosti božej moci pýtame sa predovšetkým slovami: Čo môže Boh urobiť? Či sa Boh stará o nás a o všetko svoje tvorstvo?

- a) *Boh* silou svojej vôle môže urobiť všetko, čo len chce: on je *všemohúci*. O všemohúcnosti Boha dozvedáme sa zo slov Pána Ježiša: „U Boha je všetko možné.“ (Mt 19, 26.) Dozvedáme sa však o nej aj zo slov anjela Gabriela, ktorý Panne Márii povedal: „Nie je nemožná u Boha nijaká vec.“ (Lk 1, 37.)

Svoju všemohúcnosť dokázal Boh najmä stvorením sveta a starozákonnými a novozákonnými zázrakmi. Stále ju dokazuje moudrym riadením sveta a častými zázrakmi (napr. v Lurde a v živote svätých). Všemohúcnosť božiu vyobrazujeme rukou vyčnievajúcou z oblakov. Boh síce všetko môže urobiť, ale zato nerobí všetko. Robí len to, čo vo svojej moudrosti slobodne chce uskutočniť.

- b) Boh sa ako dobrý Otec stará o nás a o všetko tvorstvo: *Boh je najvyšší dobrý*. O dobrote Boha svedčia nám slová Pána Ježiša: „Nikto nie je dobrý, iba jediný Boh.“ (Mk 10, 18.) Svedčia nám však o nej aj slová sv. Jána: „Boh je láska!“ (1 Jn 4, 8.) Svoju dobrotu preukázal Boh ľudom najmä poslaním Pána Ježiša na zem. Medzi ľuďmi najviac preukazuje Boh svoju

dobrotu spravodlivým, ale zato ju preukazuje v hojnej miere aj hriešnikom (poskytovaním milosti potrebnej k polepšeniu). Vzhľadom na jeho dobrotu oslovujeme Pána Boha slovami: „Otče náš.“ (Mt 6, 9.)

5. Boh je nekonečne svätý, pravdovravný a verný. —

Na vlastnosti božej moci a vôle pýtame sa ďalej slovami: čo miluje a čo nenávidí Boh? Či treba veriť Pánu Bohu? Či Boh splní svoje sľuby a hrozby?

- a) Boh miluje len dobré a zlé nenávidí: *Boh je nekonečne svätý*. Pod dobrom rozumieme predovšetkým čnosť a pod zlom hriech. Preto môžeme povedať, že Boh čnosť miluje a hriech nenávidí: a preto je svätý. O svojej svätosti zmienil sa Boh Mojžišovi slovami: „Svätí buďte, lebo Ja svätý som!“ (3 Mojž 11,15) Svätosť Boha viditeľným spôsobom nám predstavuje život Pána Ježiša, vteleného Boha. Naša svätosť spočíva v najvernejšom nasledovaní jeho príkladu.
- b) Bohu vždy musíme veriť, lebo on vždy pravdu hovorí: *Boh je pravdovravný*. O pravdovravnosti Boha svedčia nám slová Písma svätého: „Boh nie je ako človek, aby klamal.“ (4 Mojž 23, 19.) Z toho vyplýva, že musíme veriť všetko, čo Boh zjavil. Musíme teda veriť aj v tajomstvá, ktoré svojím slabým rozumom nemôžeme pochopiť (napr. v tajomstvo najsv. Trojice, tajomstvo Vtelenia, tajomstvo prev. Sviatosti oltárnej atď.).
- c) Boh splní všetky svoje sľuby a hrozby: *Boh je najvyšší verný*. Dôkazom vernosti Boha sú nám všetky jeho splnené sľuby a hrozby v minulosti (napr. prisľúbenie a poslanie Vykupiteľa, prisľúbenie a skutočné soslanie trestov prvým rodičom, prisľúbenie a soslanie potopy, prisľúbenie a uskutočnenie spustošenia Jeruzalema ap.).

6. Boh je nekonečne spravodlivý a milosrdný. —

Na vlastnosti božej moci a vôle pýtame sa konečne ešte aj slovami: Ako zachádza Boh s dobrými a ako so zlými? Či Boh odpúšťa kajúcemu hriešnikovi?

- a) Boh dobrých odmeňuje a zlých trestá: *Boh je spravodlivý*. Boh ani jeden dobrý skutok nenechá bez odmeny a ani jeden

hriech bez trestu. To vieme zo slov Pána Ježiša: „Syn človeka odplatí každému podľa jeho skutkov.“ (Mt 16, 27.) Dobrých odmeňuje Boh čiastočne už aj na zemi (napr. poskytovaním zdravia, blahobytu, milosti a pokoja), ale úplne až po smrti v nebi. Zlých trestá Boh čiastočne tiež už aj na zemi (chorobami, biedou, nehodami), ale úplne až po smrti v očistci a v pekle. Boh obyčajne netrestá hriešnika hneď. Niekedy veľmi dlho čaká na jeho polepšenie a obrátenie.

b) Boh kajúcemu hriešnikovi láskave odpúšťa: *Boh je nekonečne milosrdný*. Milosrdnosť Boha zobrazil Pán Ježiš v krásnom svojom podobenstve o márnotrattom synovi. (Lk 15, 11.) Skutkom ju však najkrajšie prejavil na kríži. (Lk 23, 34 a 43.) Zo zjavenia božieho poznávame, že Boh má všetky dokonalosti v najvyššej, t. j. *nekonečnej miere*. Boh je teda bytosť nekonečne dokonalá. Pán Ježiš preto aj nás dôrazne napomína: „Budte dokonalí, ako i váš Otec nebeský je dokonalý“ (Mt 5, 48) a sám nám dal najvznešenejší príklad dokonalosti.

Súhrn:

Vlastnosti Boha nazývame rozličné označenia jednej a nerozdielnej podstaty božej.

Vlastnosti Boha zadeľujeme do troch skupín. Rozoznávame vlastnosti božieho bytia, vlastnosti božej vedomosti a múdrosti a vlastnosti božej moci a vôle.

Vlastnosti božieho bytia sú: večnosť, nezmeniteľnosť a všadeprítomnosť.

Vlastnosťami Božej vedomosti a múdrosti sú: vševediacnosť a múdrosť.

Vlastnosťami božej moci a vôle sú: všemohúcnosť, dobrota, svätosť, pravdovravnosť, vernosť, spravodlivosť a milosrdnosť.

Boh všetky dokonalosti má v najvyššej miere. Boh je teda bytosť nekonečne dokonalá.

Čítanie:

Slová žalmistu Pána.

Ó Pane, ty ma skusuješ a poznáš ma.
Ty znáš sadnutie moje a povstavenie moje.
Rozumieš mojim myšlienkam zďaleka:
Ty moju cestu i môj údel skúmaš.
A vieš popredku všetky moje cesty: lebo niet slova na jazyku
mojom.
Hľa, Pane, ty vieš všetko, najnovšie i dávne:
Ty si ma stvoril a položil na mňa svoju ruku.
Podivná je tvoja znalosť pre mňa:
je privysoká a nemôžem ju dosiahnuť.
Kdeže môžem zájsť pred tvojím duchom?
A kde pred tvojou tvárou utiecť?
Ak vstúpim na nebesia, ty tam si:
ak sostúpim do podzemia, ty si tam.
Keby som vzal krídla rannej zore
a šiel by som prebývať až na koniec mora,
i ta by ma odprevadila tvoja ruka,
a tvoja pravica by ma držala.
A keby som riekol: Azda ma tma skryje
a noc mi bude svetlom pri rozkošiach mojich
(ani to mi nepomôže,
lebo tma tebe nie je temná,
a noc je jasná ako deň.
(Ž 138.)

Múdrosť Boha.

Sicílsky kráľ *Hierón* dal v III. storočí pred Kristom zhotoviť loď tak veľkú, že keď bola dostavaná a chceli ju pustiť na vodu, ani celá armáda robotníkov a množstvo koní nemohly ňou pohnúť. Vo svojej bezradnosti obrátili sa o pomoc k slávnemu matematikovi Archimédovi.

Archimédes³ im aj sľúbil zostaviť taký stroj, pomocou ktorého aj jediný človek ľahko pohne tou loďou. Ľudia mu — pravda — neverili a pochybovačne krútili hlavami ... Stroj bol zhotovený, — bol to kladkostroj — a Archimédes vyzval kráľa,

³ Archimédes zo Syrakúz (287? — 212 pred Kr.), najväčší matematik starého Grécka.

aby on pohnul tou loďou. A kráľ pred očami celého národa ľahúčko pohnul loďou a spustil ju na vodu. Vo svojej radosti vydal potom nariadenie, že v budúcnosti každý musí pokladať za dobré a múdre to, čo Archimédes povie alebo urobí.

Tým malým prístrojom získal si Archimédes to neobyčajné vyznamenanie!... Čo teda máme povedať my o Pánu Bohu, o inžinierovi obdivuhodného stroja vesmíru? Ako máme vychlaľovať jeho múdrosť, keď sa drobnohľadmi alebo ďalekohľadmi zadívame do obdivuhodných tajomstiev veľkého stroja prírody, že z toho dostávame až závrat?! Sicíľsky kráľ žiadal, aby Archiméda každý pokladal za múdreho. Od nás však písané slová Písma svätého a zákony obdivuhodného stroja vesmíru žiadajú, aby sme Boha, Stvoriteľa a Riaditeľa sveta pokladali za nekonečne múdreho, za prameň múdrosti a za absolútnu múdrosť. (Dr. Tihamér Tóth: Verím v Boha.)

Spravodlivosť Boha.

Všetci vieme, ako sa vyobrazuje ľudská spravodlivosť. Poznáme všetci tie sochy so zaviazanými očami, ktoré nám majú pripomínať, že sa Spravodlivosť nedíva ani napravo, ani naľavo, že Spravodlivosť nie je predpojatá a nehľadí na osobu súdeného.

Keď tak trochu premýšľame o tomto symbolickom vyobrazovaní, prideme na veľkú chybu, ktorú my — žiaľbohu — nemôžeme napraviť. My vyobrazujeme Spravodlivosť so zaviazanými očami, a v skutočnosti by Spravodlivosť mala mať oči dobre otvorené: mala by mať oči jasné, oči hlboko prenikajúce, oči ako röntgenové lúče všetko prežiarujúce. Dokonalú spravodlivosť môže totiž vysluhovať len ten sudca, ktorý všetko pozná, ktorý pozná každý záhyb duše obžalovaného: v akom prostredí vyrástol, akým zlým vplyvom bol vystavený, proti akým dedičným náklonnostiam musel bojovať — a zo súhrnu toho všetkého by vedel zistiť osobnú vinu hriešnika.

Čo však z toho všetkého vidí i oko najbystrejšieho pozemského sudcu! Ako málo! Niekedy vôbec nič! Svedomitý sudca prežíva preto ozajstné duševné muky, keď má v nejakej dôležitej veci vyniesť konečný rozsudok. Ako obmedzené a nedokonalé je naše ľudské vysluhovanie spravodlivosti! To už — bohužiaľ — patrí k našej obmedzenej ľudskej prirodzenosti.

O čo inakšie je to u Boha, u Boha vševediaceho, „ktorý skúma srdcia a ľadviny ľudské!“ Preto s najväčšou určitosťou môžeme očakávať, že pri poslednom trestnom pokračovaní vo veľkom procese ľudstva, v deň posledného súdu zažijú ľudia veľké prekvapenie. Vtedy počujú svoj neodvolateľný ortieľ aj takí ľudia, ktorí tu na zemi ozdobení boli vencom slávy a chvály, a navždy sa budú radovať tí, ktorými svet opovrhoval a ktorých svet neuznával.

A tu je tiež aj odpoveď na uvedenú námietku: Práve preto, že Boh vynáša svoje rozsudky na základe svojej vševediacnosti spravodlive, je Boh nielen spravodlivý, ale aj milosrdný. Človek veľa ráz len preto nie je spravodlivý, lebo nepozná poľahčujúce okolnosti. Boh ich však pozná, uňho je spravodlivosť a milosrdnosť v najväčšom súlade: Boh je spravodlivý bez prehnanej prísnosti a milosrdný bez prehnanej miernosti. Boh nikoho neposudzuje prísnejšie ako si zaslúži. Ba naopak. Posudzuje každého skôr dobrotive a s takou starostlivosťou, s akou by nevedel súdiť ani najmilosrdnejší človek.

(Dr. Tihamér Tóth: Verím v Boha.)

§ 3. Najsvätejšia Trojica.

Obsah: 1. Tajomstvo viery. — 2. Skutočnosť trojosobnosti Boha. — 3. Spôsob trojosobnosti Boha. — 4. Vzťahy pôvodu medzi božskými osobami. — 5. Činnosť jednotlivých božských osôb. — **Súhrn.** — **Čítanie.**

1. Tajomstvo viery. — *Boh je len jeden, ale sú v ňom tri osoby: Otec (prvá božská osoba), Syn (druhá božská osoba) a Duch Svätý (tretia božská osoba). Tieto tri božské osoby volajú sa jedným menom Najsvätejšia Trojica.*

Najsvätejšiu Trojicu svojím rozumom nemôžeme pochopiť. Pravdy, ktoré svojím rozumom nemôžeme pochopiť, voláme tajomstvami. Najsvätejšia Trojica je *hlavným tajomstvom* našej viery. Je to pravda nad ľudský rozum, ale zato nie je proti rozumu ľudskému.

Najsvätejšiu Trojicu preto nechápeme, lebo náš rozum je obmedzený. Obmedzený ľudský rozum nemôže však pochopiť neobmedzeného a nekonečného Boha.

Najsvätejšiu Trojicu znázorňujeme si podobenstvami a prirovnaniami. V stredoveku vyobrazovali Najsv. Trojicu literami T a Y, lebo sa skladajú z troch čiarok a každá z nich značí len jednu spoluhlásku. Dnes vyobrazujeme Najsv. Trojicu väčšinou trojuholníkom uprostred so vševidiacim okom božím.

Sviatok Najsv. Trojice slávime v prvú nedeľu po Turíciach.

2. Skutočnosť trojosobnosti Boha. — Trojosobnosť Boha nepoznávame svojím rozumom, ale ju poznávame výlučne len zo zjavenia božieho. Svojím slabým ľudským rozumom nikdy by sme neboli prišli na tajomstvo Najsv. Trojice, keby nás o ňom nebol poučil sám Boh.

a) V *Starom zákone* Boh ešte nerozprával otvorene o Najsv. Trojici. Akiste preto, aby Židia pod vplyvom susedných pohanov nepokladali jednotlivé božské osoby za troch rozličných bohov. Zato však už aj v *Starom zákone* nachodíme narážky na Najsv. Trojicu. Takou narážkou na Najsv. Trojicu sú napr. slová: „Učínme človeka na svoj obraz!“ (1 Mojž 1, 26.) Podobné slová nachodia sa v *Starom zákone* aj častejšie. (Napr. v 1 Mojž 11, 7; 1 Mojž 3, 22.)

b) V *Novom zákone* Pán Ježiš už celkom otvorene rozprával o Najsv. Trojici. Svedčia nám o tom jeho slová: „Id'te teda, učte všetky národy a krstite ich v mene Otca i Syna i Ducha Svätého!“ (Mt 28, 19.)

Pri pokrstení Pána Ježiša zjavily sa všetky tri božské osoby: Otec hovoril, Syn stál vo vode a Duch Svätý vznášal sa v podobe holubice.

c) *Cirkev* od najstarších časov verila v tajomstvo Najsv. Trojice. Svedčia nám o tom všetky jej vyznania viery (Apoštolské, Nicejsko-carohradské, sv. Atanáza a Tridentsko-vatikánske).

Okrem vyznaní viery svedčia nám však o tom ešte aj zakončenia cirkevných modlitieb a rozličné formuly sviatostné a žehnacie.

Učenie o Najsv. Trojici Cirkev neochvejne bránila, najmä proti rozličným bludom II. a III. storočia po Kristu.

Apoštolské vyznanie viery modliedme sa všetci, vyznanie Nicejsko-carohradské modlieva sa kňaz pri svätej omši, vyznanie sv. Atanáza modliedajú sa kňazi v breviári, vyznanie Tridentsko-

vatikánske modlievajú sa dospelí pri návrate do Cirkvi, biskupi pri svojej vysviacke, rehoľníci pri skladaní rehoľných sľubov atď.

3. Spôsob trojosobnosti Boha. — Najsv. Trojicou voláme jedného Boha v troch osobách.

- a) *V Najsv. Trojici sú tri osoby.* Osoba je bytosť rozumná, jestvujúca sama pre seba ako samostatný vlastník celého svojho bytia a s nejakou inou osobou nezameniteľná. V Najsv. Trojici sú tri osoby. Vidieť to zo slov Pána Ježiša: „Ja budem prosiť Otca, a dá vám iného Tešiteľa, aby s vami zostal naveky, **Ducha pravdy**.“ (Jn 14, 16-17.) Pán Ježiš totiž v tejto svojej vete jasne odlišuje seba od Otca a od Tešiteľa-Ducha Svätého.
- b) *Tri božské osoby sú len jedným Bohom*, lebo majú jednu a tú samú nerozdielnu božskú prirodzenosť. Pán Ježiš vyhlásil: „Ja a Otec sme jedno.“ (Jn 10, 30.) Z týchto jeho slov vyplýva, že on a Otec majú jednu a tú samú božskú prirodzenosť.

Prirodzenosťou voláme súhrn všetkého bytia (podstatu), prislúchajúceho niektorej veci. Prirodzenosťou ľudskou nazývame hmotné telo a rozumnú dušu so všetkými ich vlastnosťami, spojené v jednu bytosť. Prirodzenosťou božskou voláme nekonečné bytie, obsahujúce v nekonečnej miere a v úplnej jednoduchosti všetky dokonalosti. Toto bytie je len jedno, a preto aj Boh je len jeden. Majiteľmi tohto bytia sú však traja jeden od druhého rozdielni (Otec, Syn a Duch Svätý), a preto sú tri božské osoby. Každá z týchto troch božských osôb má tú samu (jedinú) božskú prirodzenosť, a preto tri božské osoby sú len jedným Bohom. Každá božská osoba je totožná s božskou prirodzenosťou, a preto každá je pravým Bohom. Každá z nich je večná, všemohúca, vševediaca, dobrotivá, spravodlivá, milosrdná, slovom nekonečne dokonalá.

Tri božské osoby líšia sa len *protikladnými vzťahmi*, ktoré jestvujú medzi nimi na základe pôvodu, a či na tom základe, že každá z nich iným spôsobom je majiteľkou tej istej božskej prirodzenosti.

4. Vzťahy pôvodu medzi božskými osobami. — Viera katolícka učí:

- a) *Prvá božská osoba* (Otec) *je bez pôvodu*, božskú prirodzenosť má od večnosti sama od seba a má vzťah otcovstva k druhej božskej osobe.
- b) *Druhá božská osoba* (Syn, Slovo) *zrodila sa z Otca* a má vzťah synovstva k prvej božskej osobe.
- c) *Tretia božská osoba* (Duch Svätý) *od večnosti pochádza od prvej* (od Otca) *a druhej* (od Syna) *božskej osoby* ako prejav (dych) ich spoločnej nekonečnej lásky a má vzťah pochádzania k obidvom.

Každá božská osoba má teda iný vzťah k ostatným dvom, a tým sa líši od nich. Tieto tri zvláštne vzťahy — otcovstvo, synovstvo a pochádzanie — volajú sa aj *osobnými vlastnosťami božských osôb*.

Toto učenie našej Cirkvi zakladá sa na zjavení božom. V Písme svätom sa totiž Synovi pripisuje pôvod od Otca (Ž 2, 7; Jn 5, 36) a Duch Svätý nazývaný býva nielen „Duchom Otcovým“, ale aj „Duchom Ježišovým“ (Skt 6, 7) poslaným od Otca a Syna. (Jn 14, 26; 15, 26.)

Rozkolní Gréci učia, že Duch Svätý pochádza *len od Otca*, nie však aj od Syna. Preto do Nicejsko-carhradského vyznania viery neprijali vsuvku „Filioque — a od Syna“. Ich odmietavé stanovisko v otázke „Filioque“ protiví sa však nielen Písmu svätému, ale aj ich vlastnému ústnemu podaniu z časov pred rozkolom Fotiovým († 891).

5. Činnosť jednotlivých božských osôb. — Tri božské osoby tvoria jednu bytosť, jednu nerozdielnu podstatu, a preto aj *ich činnosť je nerozdielna*. Čo robí jedna božská osoba, to spolu s ňou robia aj ostatné dve. Vysvitá to zo slov Pána Ježiša: „Čokoľvek On (t. j. Otec) činí, to činí podobne i Syn.“ (Jn 5, 19.) Preto Písmo sväté privlastňuje skutky božie raz vo všeobecnosti Bohu (Iz 44, 24), raz jednotlivým božským osobám (Mt 11, 25; Žid 1, 8, 10; Múdr 1, 7), raz všetkým trom božským osobám spoločne (1 Kor 8, 6; Žid 1, 2).

Hoci tri božské osoby účinkujú navonok vždy spoločne, my predsa privlastňujeme:

- a) *Otcovi* diela božej všemohúcnosti (najmä stvorenie — prvý pôvod vecí),
- b) *Synovi* diela božej múdrosti (usporiadanie vecí),
- c) *Duchu Svätému* diela božej dobroty a lásky (účinkovanie vecí).

Súhrn:

Boh je len jeden, ale sú v ňom tri osoby: Otec, Syn a Duch Svätý. Tieto tri božské osoby volajú sa spoločným menom Najsvätejšia Trojica.

Naša viera v Najsvätejšiu Trojicu zakladá sa výlučne na zjavení božom.

Najsvätejšia Trojica je hlavným tajomstvom našej viery. Pochopiť ju nemôžeme.

Čítanie:

Pokusy o objasnenie tajomstva Najsv. Trojice.

Ľudský rozum vždy sa namáhal, aby sa nejak priblížil k tomuto tajomstvu, ale nikdy ho nebude môcť úplne pochopiť. *Sv. Augustín*⁴; jeden z najbystrejších ľudských duchov vždy si lámal nad ním hlavu, uvádzal zaujímavé podobenstvá z prírodných zjavov, — viac menej si aj objasnil toto tajomstvo, — ale na koniec predsa len dospel k roztomilej príhode na brehu morskom.

Uvedme si aspoň niekoľko podobenstiev sv. Augustína. Prameň nemôžeme nazvať riekou, riekou nemôžeme nazvať prameňom, a dúšok vody, ktorý vypijeme z prameňa, nemôžeme nazvať ani prameňom, ani riekou, — hoci vo všetkých troch je jedna a tá istá voda. Teda: prameň, rieka, dúšok vody — to sú tri veci, ale len jedna voda. (De fide et symb. c. 9, 12.)

Iné podobenstvo čerpá sv. Augustín z trojakej schopnosti duše. Pamäť, rozum a vôľa sú tri schopnosti jednej a tej istej podstaty, duše (De spirit. 9, 12.)

⁴ Sv. Augustín (354-430) biskup a najväčší kresťanský bohoslovec.

Iní robili pokusy s inými podobenstvami. Keď si jednu vec myslia traja ľudia: vzniknú tri myšlienky, ale predsa ide len o jednu pravdu, o jeden predmet.

Alebo: Slnce svieti do vody, a na povrchu vody zjaví sa obraz slnca; posvieti do zrkadla, a aj tam bude jeho obraz; teda slnce na nebi, slnce vo vode a slnce v zrkadle — tri obrazy — a len jedno slnce.

Alebo: Na klavíri udrieme tri tóny, a dostaneme jeden akord: tri tóny — jeden akord.

Alebo: Vezmem do ruky ametyst a podívam sa naň s troch strán, hrá troma farbami, — a predsa je to len jeden drahokam.

Alebo: Rozoznávame vodu tekutú, ľad a hmlu, a základom týchto troch je voda.

Alebo: Elektrina spôsobuje pohyb, teplo a svetlo, a predsa je to len jedno.

Áno. Práve toto hľadanie, ktoré prejavuje ľudský rozum objavovaním podobenstiev, ukazuje, ako pokuľháva, a ako veľmi ďaleko je ľudský rozum od skutočnosti.

(Dr. Tihamér Tóth: Verím v Boha.)

Sviatosťné formuly.

Pri krste: „N., ja ťa krstím v mene Otca i Syna i Ducha Svätého.“

Pri sv. birmovaní: „Značím ťa znakom kríža a posilňujem ťa krizmou spasenia v mene Otca i Syna i Ducha Svätého.“

Pri sv. spovedi: „Rozhrešujem ťa od hriechov tvojich v mene Otca i Syna i Ducha Svätého. Amen.“

Pri sobáší: „Sväzujem vás do manželstva v mene Otca i Syna Ducha Svätého.“

Trojičná prefácia.

Veru dôstojné a spravodlivé, slušné a spasiteľné je vždy a všade ti ďakovať, svätý Pane, Otče všemocný, večný Bože. Lebo aj so svojím jednorodeným Synom a Duchom Svätým si jeden Boh a jeden Pán: nie v jednej zvlášťnej osobe, ale v Trojici nerozdielnej podstaty. A čo veríme o tvojej velebnosti, lebo si nám to zjavil, to myslíme o tvojom Synovi, a to aj o Duchu Svätom bez rozdielu a neodlišne. Keď teda vyznávame pravé

večné Božstvo, klaniame sa vlastnostiam osôb, jednote podstaty a rovnakej velebnosti. Ju chvália anjeli a archanjeli, cherubíni a serafíni, ktorí každý deň neprestajne volajú a jednohlasne spievajú: Svätý, svätý, svätý Pán Boh zástupov. Plné je nebo a zem tvojej slávy. Hosana na výsostiach! Požehnaný, ktorý prichádza v mene Pánovom Hosana na výsostiach!

Kostolná pieseň.

Ó Trojica najsvätejšia ó, Jednota najdivnejšia, —
Daj, nech každý ťa vyznáva. — Trojjednému chválu vzdáva.

Z rána, slnko keď vychádza, — až k večeru, keď zachádza,
— každodenne ťa slávime — vrelým srdcom velebíme.

'Tys' oheň a blesk slnečný, — vyskúmať tvoj život večný—
nevie nik; máš slávy hojnosť — a v jednote trojosobnosť.

Jasné slnko na tom svete, — čo nám svieti, hreje v lete, —
pre trojjedno tvoje Božstvo — je nejaké podobenstvo.

Otče, tys' jak blesk slnečný, — Syn je st'aby lúč tvoj večný.
— Duch Svätý je oboch plameň — až na veky vekov. Amen.

Druhá čiastka.

Viera v Boha Stvoriteľa.

Pán Boh preto sa volá *Stvoriteľom*, lebo stvoril svet. Slovo „stvorit“ znamená: z ničoho niečo urobiť. Stvorením nazývame činnosť božiu bez používania akéhokoľvek materiálu. Pri stvorení Boh ako bytosť nedeliteľná nečerpá teda materiál ani zo seba (ako to tvrdia panteisti), ale ani odinakiaľ.

Že svet stvoril Pán Boh, to sa dozvedáme zo slov Písma svätého: „Na počiatku stvoril Boh nebo a zem.“ (1 Mojž 1, 1.)

Pod slovom „nebo“ rozumejú tu niektorí učitelia neviditeľný svet alebo svet duchov a pod slovom „zem“ viditeľný alebo hmotný svet. Do neviditeľného alebo duchovného sveta patria anjeli a zlí duchovia, a do viditeľného alebo hmotného sveta patria nerasty, rastliny a zvieratá. Človek podľa duše patrí do neviditeľného alebo duchovného a podľa tela do viditeľného alebo hmotného sveta. Svoju vieru v Boha Stvoriteľa vyznávame slovami: „Verím v Boha, Otca všemohúceho, Stvoriteľa neba i zeme.“

§ 4. Stvorenie neviditeľného sveta.

Obsah: 1. Jestvovanie anjelov. - 2. Podstata a počet anjelov. - 3. Cieľ anjelov. - 4. Pôvodný stav všetkých a pád niektorých anjelov. - 5. Zlí duchovia. - 6. Dobrí anjeli. - **Súhrn. - Čítanie.**

Do neviditeľného alebo duchovného sveta patria anjeli a zlí duchovia.

1. Jestvovanie anjelov. - O jestvovaní anjelov dozvedáme sa z Písma svätého tak Starého ako aj Nového zákona.

- a) *Starý zákon* nám rozpráva, že anjeli strážili strom života v raji (1 Mojž 3, 24), anjeli odprevádzali Boha k Abrahámovi (1 Mojž 18, 2), anjeli vypevádzali Lota zo Sodomy (1 Mojž 19, 17), anjelov videl zostupovať a vystupovať Jakub na púšti (1 Mojž 28, 12), anjel

odprevádzal mladého Tobiáša (Tb 5, 15), anjel sa zjavil pri mládencoch v ohnivej peci (Dn 4, 49) atď.

- b) *Nový zákon* nám zas hovorí, že anjel sa zjavil v chráme Zachariášovi (Lk 1, 11), anjel bol poslaný k Panne Márii (Lk 1, 26), anjel sa zjavil vo sne Jozefovi (Mt 1, 20), anjeli sa zjavili pastierom betlehemským (Lk 2, 9), anjel odvalil kameň od hrobu Kristovho (Mt 28, 2), anjel oznámil zmŕtvychvstanie Kristovo nábožným ženám (Mt 28, 5), anjel vyviedol Petra zo žalára (Skt 12, 9). Pán Ježiš vo svojich rečiach tiež veľmi často spomínal anjelov.

Uvedené príklady nám jasne svedčia o tom, že anjeli skutočne jestvujú.

Jestvovanie anjelov popierali saduceji, neskoršie materialisti (neuznávajúci duchovné bytosti) a panteisti (neuznávajúci nič od Boha rozdielneho).

2. Podstata a počet anjelov. - *Anjeli sú čistí duchovia, ktorí majú rozum a slobodnú vôľu, ale tela nemajú.* Anjeli sú síce bytosti duchovné, ale zato prechodne môžu na seba prijať aj *zdanlivé telo*. Aj Písmo sväté nám rozpráva, že sa anjeli často zjavovali aj v ľudskom tele (napr. Tobiášovi v podobe mládenca).

O duchovnosti anjelov rozpráva nám sv. Pavol. (Žid 1, 14.)

Anjeli sú vznešenejšie bytosti ako ľudia, lebo majú väčšie vedomosti, väčšiu moc a dokonalejšiu vôľu ako ľudia. (Ž 8, 6; 1 Pt 3, 22; Mt 24, 36.)

Anjelov vyobrazujeme v podobe detí alebo mladíkov, lebo nikdy nestarnú. Často ich vyobrazujeme aj s hlavou a krídelkami: hlava znamená rozum, krídelká znamenajú slobodnú vôľu a rýchlosť pri plnení rozkazov božích.

Počet anjelov je veľmi veľký. Písmo sväté hovorí o tisícoch, ba až miliónoch anjelov, a pri narodení Kristovom spomínajú sa celé zástupy vojska nebeského. (Lk 2, 13.)

Všetci anjeli nie sú rovnakí: je *deväť sborov* (chórov), t. j. *stupňov anjelských*. Sú napr. anjeli, archanjeli, kniežatstvá, serafi, cherubi atď. Niektorých anjelov Písmo sväté aj menuje: napr. Michala - „knieža vojska nebeského“ (bojovníka proti neverným

anjelom), Gabriela (zvestovateľa narodenia Kristovho a Jánovho), Rafaela (sprievodcu Tobiášovho).

Vlastnosti jednotlivých sborov anjelských sú nám neznáme.

3. Cieľ anjelov. — *Pán Boh preto stvoril anjelov, aby ho oslavovali, a tak blažení boli.*

Anjeli oslavujú Pána Boha tým, že:

- a) ho zvelebujú (Ž 102, 20; Iz 6, 1-3; Zj 7, 11-12),
- b) sverenému úlohy vykonávajú,
- c) nás strážia a pomáhajú nám prísť do neba.

Anjeli sú nevýslovne blažení, lebo bezprostredne vidia a dokonale milujú Pána Boha a účastní sú nebeskej blaženosti.

Anjeli nás ochraňujú tým, že nás strážia, aby sme neprišli do pekla.

Slovo „anjel“ je gréckeho pôvodu a znamená posla, vyslanca alebo služobníka božieho.

4. Pôvodný stav všetkých a pád niektorých anjelov. — Zpočiatku boli všetci anjeli dobrí. Veď stvorenie zlých anjelov bolo by odporovalo múdrosti a svätosti božej. Podstatne zlé bytosti ani nie sú možné, a u bytostí rozumných zlo vzniká len zneužívaním slobodnej vôle. Pán Boh však chcel, aby si anjeli zaslúžili večnú blaženosť, a preto ich podrobil skúške. Mnohí anjeli pri tej skúške neobstáli a zhrešili. Tých Pán Boh potrestal tým, že ich vytvoril z večnej blaženosti. Počet týchto padlých anjelov nám Písmo sväté neudáva, ale zato nám rozpráva o veľkom počte takýchto nešťastných anjelov. (Mk 5; Zj 9.)

5. Zlí duchovia. — Padlí anjeli sa volajú čerti, diabli alebo zlí duchovia.

Slovo „diabol“ pochádza z gréckeho diabolos — utrhač. O jestvovaní zlých duchov vieme z Písma svätého. Písmo sväté nám rozpráva, že diabol škodil Jobovi, sviedol Judáša, pokúšal Krista, posadol niektoré osoby atď.

Pán Ježiš častejšie spomínal zlého ducha a nazýval ho satanom. (Lk 22, 31.)

Zlí duchovia vždy pocitujú svoj trest, hoci sa aj nezdržujú vždy v pekle. Niekedy zjavujú sa totiž aj vo svete a v rozličných podobách sa usilujú uškodiť ľuďom.

Zlí duchovia nám závidia, nás nenávidia a nás pokúšajú. Boh im však nedovolí, aby nás pokúšali nad naše sily. (1 Kor 10, 13.) Najlepšou našou zbraňou proti ich pokušeniam je modlitba, užívanie sviatostí a svätenín.

Najväčšiemu vplyvu zlých duchov vystavení sú ľudia zlým duchom posadnutí, ktorých telo si zlý duch, z dopustenia božieho, vyvolil za svoj príbytok. Posadnutých ľudí veľmi veľa bolo najmä za časov Kristových. (Mt 12, 24; Mt 8, 28-32; Mk 9, 16-26; Lk 4, 33-37; Skt 8, 7.) Dnes sa posadnutí ľudia vyskytujú len veľmi zriedkavo.

6. Dobrí anjeli. — Dobrými anjelmi voláme tých anjelov, ktorí ostali verní Pánu Bohu. Týchto anjelov odmenil Pán Boh večnou blaženosťou. Vieme to zo slov Pána Ježiša: „Anjeli v nebesiach vždycky vidia tvár môjho Otca.“(Mt 18, 10.)

Dobří anjeli nás milujú, chránia, k dobrému povzbudzujú a modlia sa za nás.

Ochranu dobrých anjelov zakúsili najmä: Lot (1 Mojž 19), Tobiaš (Tb 5), traja mládenci v ohnivej peci (Dn 3, 49), sv. Peter vo väzení. (Skt 12.) Okrem týchto každý človek požíva nescíselné dobrodenia dobrých anjelov.

Dobří anjeli, ktorí nás chránia a strážia, sa volajú anjeli strážni alebo anjeli strážcovia.

Anjelov strážcov majú nielen všetci ľudia, ale aj mestá, krajiny a národy. (Dn 10, 12, 13, 20, 21.)

Anjeli strážcovia starajú sa o nás tak, že:

- a) prednášajú Bohu naše modlitby a dobré skutky,
- b) chránia nás v nebezpečenstvách duševných a telesných.

Sviatok anjelov strážcov slávime každoročne 2. októbra.

Anjelov strážcov máme ctíť a o pomoc vzývať, ich vnuknutia však máme nasledovať.

Vyobrazenia anjela strážcu: spíace dieťa a anjel, dieťa na moste s anjelom, dieťa s hadom a anjelom, anjel s dieťaťom v náručí.

Súhrn:

Anjeli sú čistí duchovia, ktorí majú rozum a slobodnú vôľu, ale tela nemajú.

Zpočiatku boli všetci anjeli dobrí, ale niektorí z nich zhrešili, a preto boli vytvorení z večnej blaženosti.

Sú dobrí a zlí anjeli. Dobrí anjeli nás strážia a zlí nás pokúšajú. Dobrí anjeli sa volajú anjeli strážcovia a zlí sa volajú čerti, diabli alebo zlí duchovia.

Čítanie:

Slová Písma svätého o anjeloch.

Videl som Pána sedieť na vysokom a vyvýšenom tróne... Serafi stáli nad ním ... a volali jeden k druhému a hovorili: Svätý, svätý, svätý Pán Boh zástupov, plná je všetka zem jeho slávy. (Iz 6, 1-3.)

A všetci anjeli stáli okolo trónu ... a padali pred trónom na svoje tváre, klaňali sa Bohu a hovorili: Amen. Dobrorečenie a veleba, múdrosť a vďaka, česť a moc i vláda Bohu nášmu na veky vekov. Amen. (Zjav 7, 11-12.)

A strhla sa veľká vojna na nebi. Michal a jeho anjeli bojovali s drakom, a drak bojoval i jeho anjeli, ale (títo) neprevládli a neušlo sa im miesta viac na nebi. I shodili toho veľkého draka, starého hada, ktorý sa volá diabol a satan, ktorý zvádza celý svet, a shodený bol na zem, i jeho anjeli s ním boli svrhnutí. (Zjav 12, 7-9)

Cirkev a anjeli.

Jediné, čo katolícka Cirkev predpisuje kresťanom veriť o anjeloch okrem toho, čo je v Písme svätom, sú vyhlásenia dvoch cirkevných snemov, ktoré sa, okrem dvoch dodatkov, úplne a doslovne shodujú. Lateránsky cirkevný snem roku 1215 vyhlásil: „Na počiatku času (Boh) súčasne z ničoho stvoril dvojaké tvory, duchovné a telesné, totižto anjelské a svet, a potom ľudské tvory, složené z obidvoch, z ducha a tela. Lebo diabol a iní zlí duchovia boli od Boha stvorení čo do prirodzenosti dobrí, ale sami sa stali zlými.“ Vatikánsky snem r. 1869 k tomu pridal, že ich Boh stvoril „z rozhodnutia celkom slobodného“ a že anjeli nie sú bohmi,

nemajú božskú podstatu, lebo „nevyplynuli z božej podstaty.“ To vyhlásil neomylný úrad Cirkvi Kristovej. Anjeli sú teda bytosti, ktoré nielen že telo nemajú, ale ho nikdy ani nemali; nie sú to však také bytosti ako Boh, ale sú to tvory božie, ktoré boli Bohom stvorené z ničoho práve tak ako aj všetko ostatné tvorstvo (P. Em. Soukup: Sborník kontroverzií.)

Anjeli v cirkevných modlitbách.

✓ *modlitbe po tichej svätej omši:* „Svätý Michal archanjel, bráň nás v boji; proti zlosti a úkladom diablovým buď nám ochranou. Pokorne prosíme, nech ho zavráti Boh. A ty, knieža vojska nebeského mocou božskou zažeň do pekla satanáša a iných zlých duchov, ktorí sa na skazu duší po svete potulujú. Amen.

✓ *modlitbe pri žehnaní domu:* „... Medzi stenami tohto domu nech prebývajú anjeli tvojho svetla a chránia ho a jeho obyvateľov.“

✓ *pobrebnej antifóny:* „Do raja slávy nech ťa vedú anjeli ...“

Posadnutosť zlým duchom.

Starí pri zisťovaní posadnutosti boli často veľmi povrchní ba niektoré národy každú chorobu pripisovali prasto pôsobeniu zlého ducha. Dnes musíme byť v tejto veci veľmi obozretní, lebo údajné zjavy posadnutosti sú často veľmi podobné istým patologickým zjavom. Môžu prestať aj prirodzeným spôsobom...

Ale sa pýtame: Či sú kritériá, podľa ktorých by bolo možno rozoznať posadnutosť od patologických zjavov? *Tanquerey* vypočítuje tieto:

1. *Rozprávanie cudzími rečami.* Posadnutý rozpráva rečami, ktoré nikdy nemohol počuť, a tým menej sa ich naučiť... No pritom musíme byť obozretní. Dcéra istého protestantského duchovného vedela grécke a hebrejské vety. Vysvitlo, že ich počula od svojho otca. Najmä deti majú podivuhodnú pamäť... Iba väčšie výkony možno pokladať za dôkaz neprirodzenosti, aké zistili azda u brazílskeho média *Mirabeliho*. V tranze rozprával 26 rečami aj s nárečiami a napísal filozofické, politické, prírodovedecké atď. úvahy v 28 rečiach, medzi nimi v troch mŕtvych, ktoré všetky nemohol poznať. Tieto vedomosti mohli

pochádzať iba od bytosti, ktorá stojí nad prírodou, a to môže v tomto prípade byť iba zlý duch.

2. *Znalosť skrytých vecí.* Ak vmiešali do jedla illfurtského chlapca celkom potajomky niekoľko kvapiek svätej vody, nedotkol sa ho, hoci ináč jedlo hltal až pažravo. To však môže byť azda iba telepatia alebo kryptostézia, ako ju nazýva Richet⁵, ktorej skutočnosť je dnes už nepochybná.

3. *Upotrebovanie síl, ktoré presahujú prírodu.* Len bude občas ťažko zistiť, čo sa dá prírodnými silami dosiahnuť. Tak majú duševne chorí neobyčajnú silu, čo azda možno vysvetliť tým, že keďže nie sú duševné činní, usporia si energiu, ktorú môžu na motorickom poli použiť. Nik však ešte nepočul, že by choromyseľný preniesol dom s jedného miesta na druhé. Ak je taký prípad dosvedčený a ak sa pridružia k nemu i vonkajšie morálne momenty, nemožno ho vysvetliť ináč ako zásahom zlého ducha, ktorý to ako čistý duch môže urobiť. Takým spôsobom treba ponímať jeden prípad *Mirabelliho*. Jedného dňa bol so svojimi známymi na stanici Da Luz a chcel práve loďou odísť do Santosu. Zrazu však zmizol. Po 15 minútach telefonovali zo San Vincente, ktoré je od Da Luz vzdialené 90 km, že Mirabelliho tam videli o 2 minúty po zmiznutí. Tu, hádam, neosoží nijaká okultná levitácia. Taký značný výkon musí mať zodpovedajúcu príčinu, a to nemôže byť obmedzená sila ľudského organizmu. Teda príčina musí byť mimo človeka, a to v zlom duchu, ktorý sa zjavuje u Mirabelliho aj v iných dejoch. Odhliadnuc od takýchto a podobných enormných výkonov, sotva sa dá zistiť fakt posadnutosti. (Dr. Alexander Spesz: Mystika, magia, mediumizmus.)

⁵ Challes Richet, čítaj Rišé, (nar. 1857) francúzsky fyziológ a filozof, od roku 1887 profesor na univerzite v Paríži. R. 1913 dostal Nobelovu cenu.

§ 5. Stvorenie viditeľného sveta.

Obsah: 1. Stvoriteľ viditeľného sveta. — 2. Stvorenie viditeľného sveta. — 3. Biblický „deň“. — 4. Biblia a veda. — 5. Prozreteľnosť božia. — 6. Zlo vo svete. — **Súhrn.** — **Čítanie.**

Viditeľným svetom voláme vlastne vesmír okolo nás. Do viditeľného sveta patria teda: slnce, mesiac, hviezdy, nerasty, rastliny, zvieratá a podľa tela aj ľudia.

1. Stvoriteľ viditeľného sveta. — Naše náboženstvo nás učí, že pôvodcom tak neviditeľného ako aj viditeľného sveta je Pán Boh. Toto učenie nášho náboženstva zakladá sa na zjavení božom, ktoré hovorí: „Na počiatku stvoril Boh nebo a zem.“ (1 Mojž 1, 1.) O správnosti tohto učenia môžeme sa však presvedčiť aj svojím vlastným rozumom. Náš zdravý rozum nám totiž hovorí, že samo od seba nič nevznikne. Veci vo svete vznikajú z iných vecí. Čo začne jestvovať, má pôvod od iného. Z toho nasleduje, že ani viditeľný svet nemohol vzniknúť sám od seba a že viditeľný svet tiež musí mať svojho pôvodcu. Týmto jeho pôvodcom podľa úsudku zdravého rozumu môže však byť len bytosť nekonečne múdra a mocná, t. j. *Pán Boh*.

Z Písma svätého sa nemôžeme dozvedieť, kedy bol svet stvorený. Svet mohol byť Bohom stvorený hoci aj pred miliónmi rokov. Písmo sväté poučuje nás len o tom, že svet nie je večný.

Ako stvoril Boh hmotu a silu, o tom nám Písmo sväté podrobne nerozpráva. Ono stvorenie opisuje veľmi často len slovami, že Boh „riekol, a stalo sa (všetko): On rozkázal, a stvorené boli.“ (Ž. 32, 9.)

2. Stvorenie viditeľného sveta. — Stvorenie viditeľného sveta opisuje nám Písmo sväté takto:

V prvý „deň“ stvoril Boh svetlo,
na druhý „deň“ stvoril Boh oblohu,
na tretí „deň“ oddelil Boh vodu od suchej zeme a stvoril
rastliny,
na štvrtý „deň“ stvoril Boh slnce, mesiac a hviezdy,
na piaty „deň“ stvoril Boh vodné tvorstvo a vtáctvo,
na šiesty „deň“ stvoril Boh zemské tvorstvo a človeka,

na siedmy „deň“ Boh odpočinul, t. j. už nič nestvoril.

3. Biblický „deň“. — Písmo sväté nás učí, že Boh stvoril svet za šesť „dní“. Tieto biblické „dni“ podľa mienky učencov nemusíme však brať doslovne. Dejiny stvorenia sveta opísané boli totiž v Písme svätom pôvodne hebrejsky, a biblické slovo „jóm“ neznamená len deň, ale znamená aj vek, dobu, obdobie. Súvisí to so slovnou chudobou hebrejčiny, ktorá má len niekoľko tisíc (asi 6000 slov), Keď má voľakto len jedny šaty, musí si ich častejšie obliekať. Židia mali len málo slov, a preto slovo „jóm“ - deň museli častejšie používať aj na označenie veku, doby a obdobia.

Písmo sväté aj samo nám dáva tušiť, že slovo „jóm“ - deň nemusíme brať doslovne. V prvej svojej kapitole nám totiž hovorí, že sa slnko zjavilo až na štvrtý „deň“. Prvé tri „dni“ stvorenia sveta teda nemohly byť dni slnečné.

Pri stvorení sveta ide o „dni“, ktorých trvanie zná len vševediaci Boh.

4. Biblia a veda. — Rozdelenie stvorenia sveta na šesť „dní“ má v Písme svätom asi náboženské príčiny. Týmto rozdelením chcel asi Boh názorne poukázať ľuďom, ako majú podľa jeho príkladu aj oni šesť dní pracovať a siedmy deň svätiť.

Niektorí učenci v súvislosti s týmto rozdelením sa nazdávajú, že *Boh Adamovi alebo Mojžišovi vo sne alebo vo videní v šiestich výjavoch ukázal vývin našej zeme* (ako profesor na svetelných obrazoch ukazuje žiakom vývoj nejakého živočícha).

V súvislosti so stvorením sveta musíme si uvedomiť, že nás *Písmo sväté nechce učiť vede* (hvezdárstvu, geológii, prírodopisu atď.), *ale nás chce učiť náboženstvu*. Pri opisovaní stvorenia sveta Písmo sväté používa spôsobu ľudovej reči a odvoláva sa na vedecké názory doby Mojžišovej. Robí to preto, aby mu všetci účastníci bez akýchkoľvek ťažkostí rozumeli.

5. Prozreteľnosť božia. — Boh je nielen Stvoriteľom, ale je aj starostlivým Otcom celého sveta. *Boh sa stále stará o svet: On svet zachováva a riadi.*

Slová „Boh svet zachováva“ znamenajú, že Boh svet udržiava.

Svet je úplne odvislý od Pána Boha, a preto celý svet a všetko tvorstvo v ňom len tak dlho môže trvať, dokedy Boh chce. Aj Písmo sväté hovorí: „Akože by sa aj mohlo niečo stať, keby si ty nechcel?“ (Múdr 11, 16.)

Slová „Boh svet riadi“ znamenajú, že Boh svet spravuje a k dobrému vedie.

O starostlivosti božej o svet svedčí nám poriadok, zákonitosť, plánovitosť a súlad vo viditeľnom svete. Vo svete nič sa nestane bez vôle božej a bez božieho dopustenia. Písmo sväté hovorí, že ani „vrabec nespadne bez vášho Otca.“ (Mt 10, 29.)

Starostlivosť božiu o svet voláme *Prozreteľnosťou božou*.

Prozreteľnosť božiu popierali deisti (verili síce v Boha, ale neverili v jeho starostlivosť o svet.), fatalisti (verili v nezmeniteľný osud) a kazualisti (všetko pripisovali náhode).

6. Zlo vo svete. — Okrem poriadku, zákonitosti, plánovitosti a súladu vyskytuje sa vo svete neraz aj veľa zlého. Toto zlo vo svete je dvojaké: fyzické (napr. trápenie, choroba, bolesť, hmotná škoda, smrť atď.) a mravné (hriech). Boh i popri svojej otcovskej starostlivosti trpí vo svete tak fyzické ako aj mravné zlo.

a) *Fyzické zlo* trpí Boh vzhľadom na svoj vyšší cieľ s človekom.

b) *Mravné zlo* pripustí t. j. neprekazí Boh preto, lebo nechce pozbaviť človeka slobodnej vôle, najväčšieho to jeho daru.

Zlo vo svete nikdy nesmieme posudzovať v medziach svojho úzkeho ľudského obzoru, *ale musíme posudzovať pod zorným uhlom večnosti a vševediaceho Boha*. V súvislosti s ním vždy sa máme riadiť skalopevnou vierou, že „tým, ktorí milujú Boha, všetko dopomáha k dobrému.“ (Rim 8, 28.)

Súhrn:

Celý viditeľný svet stvoril Boh z ničoho.

Boh však nielen stvoril svet, ale sa aj stará o svet: On ho zachováva a riadi. Táto jeho starostlivosť o svet sa volá Prozreteľnosťou božou.

Boh popri všetkej svojej starostlivosti o svet trpí vo svete aj fyzické zlo vzhľadom na svoj vyšší cieľ

s človekom. Všetko toto zlo musíme posudzovať pod zorným uhlom večnosti a vševediaceho Boha.

Čítanie:

Stvorenie sveta podľa Písma svätého.

Na počiatku stvoril Boh nebo a zem.

Zem však bola pustá a prázdna a tma bola nad priepasťou a Duch Boží vznášal sa nad vodami.

Tu riekol Boh: Buď svetlo! A bolo svetlo. A videl Boh svetlo, že je dobré: a oddelil svetlo od tmy a nazval svetlo dňom a tmou nocou i bol večer a (bolo) ráno deň prvý.

Riekol tiež Boh: Buď obloha v prostredí vôd: a deľ vody od vôd. A učinil Boh oblohu, a oddelil vody, ktoré boli pod oblohou od tých, ktoré boli nad oblohou. A stalo sa tak. I nazval Boh oblohu nebom: bol večer i (bolo) ráno, deň druhý.

Potom riekol Boh: Shromažďte sa vody, ktoré sú pod nebom, na jedno miesto: A ukáž sa sucho! A stalo sa tak. A nazval Boh sucho zemou, a shromaždenie vôd pomenoval morom. A videl Boh, že je to dobré. A riekol: Splod' zem bylinu, ktorá sa zelená a vydáva semä, a stromovie plodné, ktoré nosí ovocie podľa svojho druhu, v ktorom by bolo semeno na zemi. A stalo sa tak. A zem vydala bylinu; ktorá sa zelená a nesie semeno svojho druhu, i stromy, ktoré prinášajú ovocie a majú semeno, každý podľa svojho druhu. A videl Boh, že je to dobré. A bol večer i (bolo) ráno, deň tretí.

Tu riekol Boh: Buďte svetlá na nebeskej oblohe, deľte deň od noci, a buďte na znamenia i na časy a dni a roky. A učinil Boh dve veľké svetlá: svetlo väčšie, aby panovalo nad dňom, a svetlo menšie, aby panovalo nad nocou: i hviezdy. A postavil ich na nebeskej oblohe, aby svietili nad zemou, a panovaly nad dňom i nocou, a oddeľovali svetlo od tmy. A videl Boh, že je to dobré. A bol večer i (bolo) ráno, deň štvrtý.

Riekol ešte Boh: Vydajte vody plaz živú dušu, a lietač (lietaj) nad zemou pod oblohou nebeskou! I stvoril Boh veľké zvieratá vodné, a všelikú dušu živú a hýbajúcu sa, ktorú vydaly vody podľa ich druhov, a všelikú lietač dľa jej rodu. A videl Boh, že je to dobré. I požehnal ich a riekol: Plod'te sa a množte sa, a naplňte

morské vody: i vtáctvo nech sa rozmnožuje na zemi. A bol večer i (bolo) ráno, deň piaty.

Riekol zasa Boh: Vyďaj zem dušu živú, každú podľa jej rodu, hovädá a zemeplazy, i poľnú zver podľa jej druhu. I stalo sa tak. A učinil Boh poľnú zver podľa jej druhu, i hovädá, a všeliký zemeplaz, každé podľa jeho rodu. A videl Boh, že je to dobré, a riekol: Učínme človeka na náš obraz a na našu podobu; a nech panuje nadorskými rybami, nad nebeským vtáctvom, nad zvermi a nad celou zemou, i nad všelikým zemeplazom, ktorý sa pohybuje po zemi. A stvoril Boh človeka na svoj obraz: na obraz boží stvoril ho, muža a ženu stvoril ich. I požehnal ich Boh, a riekol: Plodte sa a rozmnožujte sa, a naplňte zem, a podmaňte ju, panujte nadorskými rybami, nad nebeským vtáctvom, a nad všetkými živočíchmi, ktoré sa pohybujú po zemi. I riekol Boh: Hľa, dávam vám všelikú bylinu, ktorá rodí semeno na zemi, a všetko stromovie, ktoré v sebe nosí semeno svojho rodu, aby vám byly za pokrm, i všetkým živočíchom na zemi, i všetkému, čo sa pohybuje na zemi, a v čom je duša živá, aby maly čo jesť. A stalo sa tak. A videl Boh všetko, čo učinil, a bolo to veľmi dobré. A bol večer i (bolo) ráno, deň šiesty.

Tak byly dokonané nebesia i zem a všetka ich okrasa. A Boh dokončil siedmeho dňa svoje dielo, ktoré činil: a odpočinul v deň siedmy od všetkej práce, ktorú bol konal. A požehnal deň siedmy, a posvätil ho: lebo v ňom odpočinul od všelikého svojho diela, ktoré Boh stvoril, aby (ho) učinil.

Toto sú dejiny neba a zeme. (1 Mojž 1 a 2, 1-4.)

Slová Pána Ježiša o Prozreteľnosti božej.

Pohliadnite na vtáctvo nebeské, že neseje, ani nežne, ani neshromažďuje do stodôl: a Otec váš nebeský kŕmi ho. Či vy nie ste omnoho viac, ako ono? ... A o rúcho čo ste ustarostení? Pozrite si ľalie poľné, ako rastú; nepracujú, ani nepradú; a povedám vám, že ani Šalamún vo všetkej svojej sláve nebol taký zaodetý, ako jedna z nich. Keď teda trávu poľnú, ktorá dnes je a zajtra sa hodí do pece, tak šatí Boh, čím viac vás maloverní. Nebuďte teda ustarostení hovoriac: Čo budeme jesť, alebo čo budeme piť, alebo čím sa zaodejeme? Lebo toto všetko pohani

vyhľadávajú. Vie totižto váš Otec, že všetko toto potrebujete. (Mt 6, 26-32.)

Piadimužík a palác.

Pomyslime si na piadimužíka s veľmi krátkym zrakom, ktorého voľajaký milosrdný a bohatý pán káže priviesť do svojho paláca a sľúbi mu, že sa tam bude oň otcovsky starať. Vedíme ho teda do paláca. Ide sa doň niekoľkými desiatkami kamenných schodov. A tu milý piadimužík si na druhom a či tretom schodíku sadá chrbtom k palácu a začína sa durdiť a plakať: Akýže je to palác? — vraví — miesto pohoviek a podušiek tvrdý kameň, nad hlavou holé nebo, zôkol-vôkol zima, pod zuby nič — tu je horšie ako v biednej chatrči! Namáhame sa viesť ho ďalej. Tešíme ho, že je to len vonkajšia čiastka staviska, schody, ktorými treba vojsť, a že v sieňach bude mať aj pohovky aj podušky, aj jedenia do sýtosti... Všetko nadarmo, piadimužík sedí na schodoch chrbtom k palácu obrátený, a zanovite opakuje: Akýže je to palác? Tvrdo mi je tu a zima, a na skapanie od hladu!

Usmievate sa ... A predsa súd'te sami, či nie je to verný obraz toho, čím veľa dnešných ľudí, učencov, filozofov-pesimistov sa ozýva o božom stvorení? Vyznačia si kúsok vesmíra — toľko, ako ďaleko siaha ich ruka a krátky zrak, — a namáhajú sa vysvetliť tú odrobinku ako celosť v sebe ukončenú — a konečne sa vyslovujú, že také stavanie je zlé, mrzké a nesmyselné. Istotne, schody, pokladané za palác, nemajú smyslu; no sú to schody, a ako také, majú smysel: vedú do paláca. (M. Morawski—St. Weiss-Nägel: Večery nad Ženevským jazerom.)

Voltaire o Prozreteľnosti božej.

Všetko hýbe Prozreteľnosť, tá Prozreteľnosť stále hroziaca a stále dobrotivá, pred ktorou sa treba skloniť i v sláve i v ponížení, v radoostiach sveta i na pokraji hrobu. Tak smýšľajú o Prozreteľnosti všetci rozumní ľudia a beda tým, ktorí zapierajú tieto veľké pravdy. (Voltaire: Oeuvres, sv. 31. str. 236.) (Bottau—Rekem: Katolícky svetonázor obhájený nekatolíkmami, str. 20.)

§ 6. Prví Ľudia.

Obsah: 1. Stvorenie prvých Ľudí. — 2. Telo a duša človeka — 3. Nadprirodzené dary prvých Ľudí. — 4. Mimoriadne dary prvých Ľudí. — 5. Darwinisti. — **Súhrn.** — **Čítanie.**

Ľudia podľa duše patria do sveta neviditeľného alebo duchovného, podľa tela však do sveta viditeľného alebo hmotného.

Boli stvorení Pánom Bohom, a po anjeloch sú najdokonalejšími stvoreniami božími.

1. Stvorenie prvých Ľudí. — *Prví Ľudia sa volali Adam (muž zo zeme) a Eva (matka všetkých žijúcich), a stvorenie boli Bohom na šiesty „deň“.* Ich stvorenie podrobne je opísané v Písme svätom.

Adama stvoril Boh *bezprostredne* tak, že mu telo učinil zo zeme a oživil ho dušou.

Písmo sväté hovorí: „Spôsobil teda Pán Boh človeka z hliny zeme, a vdýchol do jeho tvári dych života, a človek stal sa živou bytosťou.“ (1 Mojž 2, 7.)

Slová „vdýchol dych života“ treba rozumieť obrazne, lebo sú antropomorfizmom. Doslovné chápanie týchto slov protivilo by sa duchovosti Boha. Prvého človeka stvoril teda Boh tak, že jediným rozhodnutím vôle v tom istom okamihu utvoril jeho telo a stvoril jeho dušu.

Evu stvoril Boh z *Adamovho „rebra“*, t. j. z Adamovho tela, aby tým naznačil nerozlučiteľnosť a jednotu manželstva. (Mt 19, 39.)

Písmo sväté nám o tom hovorí: „Dopustil Pán Boh na Adama tvrdý sen (poučné videnie); a keď zaspal, vyňal mu jedno z jeho rebier.... A Pán Boh vystavil z toho rebra... ženu.“ (1 Mojž 2, 21-22.)

Stvorením Evy „z Adamovho rebra“ Boh naznačil, že žena je tej istej podstaty ako muž (je z jeho tela). Súčasne naznačil ním aj jednotu pokolenia ľudského, ktoré podľa tela celé pochádza od prvého človeka.

Eva je predobrazom Cirkvi, ktorá sa na kríži zrodila z boku Kristovho.

Kedy stvoril Boh prvých ľudí, to nám presne nehovorí ani Písmo sväté, ani veda. Mienky učencov sa v tejto otázke rozchádzajú.

2. Telo a duša človeka. — *Prvý človek (Adam) skladal sa z tela a duše a z tela a duše sa skladajú všetci ľudia.*

Telo prvého človeka učinil Boh zo zeme, t. j. z hmoty, a preto každý človek má hmotné telo. Dušu však dostane každý človek (stvorenú) priamo od Boha tak, ako ju dostal od Boha aj prvý človek. Duša ľudská nie je bytosť hmotná, ale je bytosť duchovná a preto sa podobá Pánu Bohu. Podobá sa mu v tom

- a) že má rozum a slobodnú vôľu,
- b) že je nesmrteľná.

Rozum je duševná schopnosť, ktorou myslíme usudzujeme a tvoríme pojmy. Rozumom poznávame podstatu, príčinu a cieľ vecí.

Slobodná vôľa je duševná schopnosť, ktorou sa bez akejkoľvek vnútornej alebo vonkajšej nutnosti pre niečo rozhodujeme.

Nesmrteľnosťou voláme nemožnosť umretia, t. j. nemožnosť prestať jestvovať (u živej bytosti).

Medzi mozgom a dušou je asi taký pomer ako medzi hudobníkom a hudobným nástrojom. Mozog je nástroj duše. Keď sú na hudobnom nástroji poškodené struny, hudobník nemôže na ňom hrať. Tak je to aj s ľudským mozgom. Keď je mozog zdravý, duša môže sa na ňom prejavovať; keď mozog ochorie, duševná činnosť človeka ochabne, soslabe alebo aj celkom prestane. Na rozladenom hudobnom nástroji nevie hrať ani najlepší virtuóz a na chorom mozgu nemôže sa normálne prejavovať ani najnadanejšia duša. Choromyseľnosť nie je choroba duše, ale je choroba mozgu a nervovej sústavy.

Telo a duša patria k prirodzenosti človeka, a preto sa volajú aj prirodzenými darmi božími.

3. Nadprirodzené dary prvých ľudí, — Boh prvých ľudí povýšil do nadprirodzeného stavu. Dal im totiž okrem prirodzených darov ešte aj dary nadprirodzené a mimoriadne, a za cieľ im určil nadprirodzenú blaženosť, t. j. videnia Boha. Tento nadprirodzený cieľ určil Boh všetkým ľudom, lebo

nadprirodzené a mimoriadne dary obdržal prvý človek nielen pre seba, ale aj pre všetkých svojich potomkov.

Nadprirodzenými darmi voláme tie prednosti a dokonalosti prvých ľudí, ktoré úplne prevyšujú požiadavky prirodzenosti človeka. Takým nadprirodzeným darom prvých ľudí bola ich svätosť a spravodlivosť.

Svätosťou a spravodlivosťou voláme stav milosti posväcujúcej a vliate čnosti božské a mravné.

Pán Boh obdaril prvých ľudí svätosťou a spravodlivosťou, t. j. milosťou posväcujúcou, lebo ich učinil svätými, a ako takých prijal ich za dietky svoje a dedičov neba (t. j. určil im za cieľ nebeskú blaženosť, pozostávajúcu z videnia Boha).

4. Mimoriadne dary prvých ľudí. — Prví ľudia okrem prirodzených a nadprirodzených darov mali aj niektoré mimoriadne dary duše a tela.

Mimoriadnymi darmi duše u prvých ľudí boli: dokonalé poznanie a neoslabená vôľa.

- a) Poznanie prvých ľudí bolo dokonalé a nebolo spojené s veľkou námahou. Prví ľudia veľmi dobre poznali najmä Pána Boha a jeho svätú vôľu.
- b) Vôľa prvých ľudí nebola oslabená, bez námahy mohla plniť vôľu božiu, lebo prví ľudia nemali nijakej nezriadenej náklonnosti. Ich telo a ich smysly boli úplne podriadené vláde rozumu a vôle.

Mimoriadnymi darmi tela u prvých ľudí boli: nesmrteľnosť a neporušiteľnosť tela.

Pod nesmrteľnosťou a neporušiteľnosťou rozumieme tú okolnosť, že prví ľudia nemali umrieť a boli oslobodení od akejkoľvek choroby.

Prvotný nadprirodzený stav (t.j. dary nadprirodzené a mimoriadne) mal byť údelom všetkých ľudí už na základe ich pôvodu od prvého človeka.

5. Darwinisti. — Stvorenie človeka Bohom popierajú darwinisti. Darwinistami voláme tých, ktorí sa pridržiavajú náuky Darwinovej. *Karol Darwin* bol anglický prírodopisec (1809-1882),

ktorý učil, že sa všetko tvorstvo postupne vyvinulo z nejakého nižšieho tvora. Svoje učenie podopieral Darwin hlavne podobnosťami medzi človekom a najvyššími zvieratmi (opicami).

Náuka Darwinova nie je dokázaná a je len domnienkou (hypotézou).

Darwin a jeho prívrženci si totiž málo všímajú rozdielov medzi zvieratmi a človekom, nevedia nám objasniť pôvod prvého života na zemi, nevedia nájsť prechodné tvary medzi zvierat'om a človekom, a nevedia vysvetliť plánovitosť vo vývoji v prírode.

Veda nateraz nemá nijaké dôkazy na dokázanie Darwinovej náuky čo do vývoja človeka zo zvierat'a: nevie nám dokázať vývoj ľudského tela zo zvierat'a, tým menej však vie dokázať vývoj duše človeka z nerozumného zvierat'a.

Naša viera v stvorenie prvého človeka Bohom pokusmi a domnienkami darwinistov teda nijako neutrpela.

Súhrn:

Človek po anjeloch je najdokonalejším tvorom božím. Skladá z tela a z duše.

Prvého človeka stvoril Boh, ktorý ho obdaril aj niektorými nadprirodzenými a mimoriadnymi darmi Tieto dary mali prejsť aj na všetkých potomkov prvého človeka.

Darwinisti popierajú stvorenie človeka Bohom a tvrdia, že sa človek vyvinul zo zvierat'a. Ich učenie je však len domnienkou (hypotézou).

Čítanie:

Dary prvých ľudí.

Zemepán z útrpnosti dá vychovať chudobného chlapca-sirotu tak, ako to zodpovie jeho životným pomerom: postará sa o jeho chovu, o jeho odev, o jeho byt, o jeho výučbu, o jeho vzdelanie. (Tak aj Pán Boh dal nám prirodzené dary, ktoré potrebujeme!) Ale zemepán ide ďalej vo svojej štedrosti: prijme chlapca-sirotu za svojho syna, vykáže mu bývanie na kráľovskom zámku, šatí ho kniežacou nádherou, posadí ho ku kráľovskému stolu, dá mu právo následníka na prestole atď. (Tak aj Boh dal prvému človekovi nadprirodzené dary, ktoré ho povzniesly k božskému životu!) (Fr. Spirago: Katolícky ľudový katechizmus.)

Výroky učencov o darvinizme.

*Quatrefages*⁶: „Podľa jednohlasného zistenia antropológov nemáme nijaké právo pokladať opičí mozog za vyvíjajúci sa ľudský mozog, a ľudský mozog pokladať za vyvinutejší opičí mozog ... Medzi človekom a opicou je prechod nemožný.“

Misionár a novinár.

Istý misionár dostal sa na lodi do jednej kajuty s novinárom-nevercom a z dlhej chvíle a zo slušnosti dal sa s ním do rozhovoru. Medzi rečou vyvinula sa medzi ním a novinárom menšia debata o náboženských otázkach. Novinár popieral jestvovanie Boha a s najväčšou rozhodnosťou opakoval:

— Neverím v Boha! Niet Boha!

— Odkiaľ je teda život na zemi? — pýtal sa ho misionár. — Odkiaľ je prvý človek?

— Vyvinul sa z opice, a opica sa zas vyvinula z nižších tvorov! — odpovedal mu neverec.

Misionár sa však nedal pomýliť jeho slovami. Siahol do vrečka a vytiahol z neho menšiu mincu, bez akéhokoľvek rozčulovania sa ho pýtal:

— Môžem vám touto mincou zaplatiť 5 alebo 8 halierov?

— Prirodzene.

— A môžem vám ňou zaplatiť jeden piaster alebo jeden dolár?

— To už nie.

— Prečo nie?

Novinár zamĺkol.

— Len mi ráčte odpovedať na moju otázku! — unúval ho ďalej misionár.

A vtedy neverec vyhlásil:

— Pretože piaster alebo dolár je viac ako ten váš medený peniaz!

— Dobre ste to povedali! — pokračoval misionár. — Vaše slová sú však aj najlepším vyvrátením predošlého vášho tvrdenia. Kto má viac, ten z toho „viac“ môže dať menej: kto však má menej, ten z toho „menej“ nemôže dať viac. Viac by nám z toho „menej“ mohol dať len vtedy, keby ho niekto bohatší a mocnejší podporil. Aj z opice by len vtedy mohol pochádzať človek, keby

⁶ Jean Louis de Quatrefages de Bréau, číta; Katrfáž d' Bréó (1810--1892) francúzsky prírodovedec, antropológ, od roku 1852 člen Francúzskej akadémie, odporca darwinizmu.

tú opicu bol voľakto podporil. Podporiť ju však mohol len Pán Boh. (Dr. Magdics Ignác: Krisztus világossága.)

Premeňovací stroj prírody.

Podľa darwinistov príroda je jednoduchým premeňovacím strojom. Všetko, vraj, ide v ňom automaticky. Kto však vymyslel ten veľkolepý stroj prírody? Kto bol jeho inžinierom? Kto bol jeho majstrom? Kto ho zhotovil? Kto ho udržiava? Kto? — Pán Boh.

Keby sa teda raz aj podarilo dokázať náuku vývojovú, ten obdivuhodný plánovitý vývoj v prírode nedal by sa vysvetliť bez Pána Boha. Veľkolepý stroj prírody by aj vtedy hlásal slávu a múdrosť svojho inžiniera. (A. Kliman: Katolíci vo víre dnešného života.)

§ 7. Prvý hriech.

Obsah: 1. Načo stvoril Boh svet a najmä človeka? — 2. Pôvodná blaženosť, skúška a pád prvých ľudí. — 3. Hriech prvých ľudí. — 4. Následky prvého hriechu. 5. Dedičný hriech. — 6. Jednotnosť ľudstva. — **Súhrn. — Čítanie.**

1. Načo stvoril Boh svet a najmä človeka? — Pán Boh nič nerobí zbytočne, a ani svet nestvoril zbytočne. Stvoril ho na svoju česť a slávu. Svet podľa vôle božej má robiť Pánu Bohu česť tak, ako umelecké dielo robí česť svojmu majstrovi. Aj Písmo sväté hovorí: „Všetko pre seba samého učinil Pán.“ (Prísľ 16, 4.)

Vo svete sú dvojaké tvory: nerozumné a rozumné.

Nerozumné tvory majú robiť Bohu česť nevedomky svojím poriadkom, svojou zákonitosťou, svojou plánovitosťou a svojím obdivuhodným súladom.

Rozumné tvory majú Boha oslavovať vedome a dobrovoľne; majú (svojím rozumom z prírody a — keďže Boh dal ľuďom aj zjavenie — aj vierou zo zjavenia božieho) Boha poznať, majú ho ako svojho starostlivého Otca milovať a majú Bohu slúžiť, t. j. majú plniť jeho vôľu (známu rozumu z prírody a viere zo zjavenia

božieho). Ako odmenu za túto službu určil im večné blahoslavenstvo v nebi.

Boh nepotrebuje oslavu svojich rozumných tvorov, t. j. Ľudí, a nie je na ňu odkázaný. Takúto oslavu potrebujú *sami Ľudia*, veď osov z nej majú vlastne oni (oni budú za ňu odmenení večnou blaženosťou).

2. Pôvodná blaženosť, skúška a pád prvých Ľudí. —

Prví Ľudia patrili medzi rozumné tvory, a preto mali Boha oslavovať vedome a dobrovoľne. Mali svoju vôľu sjednotiť s vôľou božou v láske a poslušnosti, a mali uznať nadvládu božiu, lebo len tak mohli dosiahnuť blaženosť časnú a večnú. Pán Boh ich teda uviedol do raja, kde mali všetko, čo k svojej pozemskej blaženosti potrebovali, a tam ich podrobil skúške. Prikázal im, aby nejedli zo zakázaného stromu, a upozornil ich aj na následky prípadnej ich neposlušnosti. Prví Ľudia však prestúpili tento príkaz boží, jedli zo zakázaného stromu, a tak spáchali hriech.

3. Hriech prvých Ľudí. — *Hriech spácha ten kto vedome a dobrovoľne prestúpi prikázanie božie.* Prví Ľudia prestúpili prikázanie božie vedome a dobrovoľne, dopustili sa teda hriechu. Ich hriech bol ťažkým hriechom.

Príťažujúcimi okolnosťami prvého hriechu boli:

- a) Prví Ľudia *poznali podstatu tohto hriechu a jeho následky.* Vedeli, že zachovaním toho zvláštneho príkazu božieho dokážu svoju oddanosť a povďačnosť voči Bohu, uznajú jeho svrchované panstvo nad sebou, sjednotia svoju vôľu s jeho vôľou, čo jediné môže urobiť človeka blaženým. Ďalej vedeli aj to, že prestúpením tohto príkazu stratia nadprirodzený a prirodzený život a zapríčinia smrť duše a tela sebe i svojim potomkom.
- b) Prví Ľudia mali *dostatok milosti posväcujúcej a pomáhajúcej*, a mali ešte aj vliate čnosti (božské a mravné).

Prví Ľudia mohli teda hravo odolať pokušeniu, ktoré na nich doliehalo.

Prvý hriech vzhľadom na daný príkaz boží a na nadprirodzené a mimoriadne dary prvých Ľudí *bol veľkým hriechom*, a preto mal aj veľké a smutné následky.

4. Následky prvého hriechu. — Následky prvého hriechu boli pre prvých ľudí veľmi smutné. Prví ľudia pre svoj hriech stratili všetky dary nadprirodzené (svätosť a spravodlivosť) a mimoriadne (dokonalé poznanie, neoslabenú vôľu, neporušiteľnosť a nesmrteľnosť tela, rajský blahobyť). Ostaly im teda len prirodzené dary (telo a duša).

Boh potrestal prvých ľudí tým, že:

- a) stratili milosť božiu, rozum sa im zatemnil a vôľa sa im naklonila k zlému,
- b) museli opustiť raj,
- c) museli veľa trpieť a museli umrieť.

Adam musel zápasit' s neúrodnosťou zeme, Eva dostala sa pod moc svojho manžela a mala veľa trápení s deťmi. Príroda vzbúrila sa proti človekovi, prírodné sily a nižšie tvory mohli škodiť ľuďom. Zlý duch získal istú moc nad prírodou na škodu ľudstva.

Prví ľudia zaslúžili si za svoj hriech večné zatratenie. Keďže však činili pokánie, Boh ich prijal na milosť. Odpustil im hriech a večný trest, ale časné tresty im neodpustil.

5. Dedičný hriech. — *Hriech prvého človeka* neuškodil len jemu samému, ale *so všetkými svojimi následkami prešiel aj na všetkých jeho potomkov.* Prvý človek nezhršil totiž len ako jednotlivec, ale zhršil aj ako zástupca (reprezentant) celého ľudstva. Jeho hriech nebol teda len jeho osobným hriechom, ale bol aj hriechom všet ľudským. Preto dedením prechádza na všetkých potomkov Adamových, takže sa v ňom narodí každý človek.

Hriech zdedený od prvého človeka volá sa dedičným hriechom.

- a) O jestvovaní dedičného hriechu svedčí nám *Písmo sväté.* Žalmista Pána hovorí: „V nepravostiach som zrodený a v hriechoch počala ma matka moja.“ (Ž 50, 7.) Sv. Pavol píše, že v Adamovi všetci sme zhrešili. (Rim 5, 12.) A Pán Ježiš vyhlásil: „Ak sa kto znovu nenarodí z vody a z Ducha Svätého, nemôže vojsť do kráľovstva božieho.“ (Jn 3, 5.)
- b) O jestvovaní dedičného hriechu svedčí nám *ústne podanie.* Origenes píše: „Nikto nie je čistý od poškvŕny, ani dieťa,

ktorého život na zemi trvá jeden deň.“ (Hom. VIII. in Levit. In Cant. 1, 3.) A sv. Augustín hovorí: „Dedičný hriech som si ja nevymyslel. V dedičný hriech verila Cirkev od najstarších časov.“ (De nupt. et concup. I. II., cap. 12.)

- c) Jestvovanie dedičného hriechu pripúšťa aj ľudský rozum, ktorý poukazuje na to, že deti dedia po rodičoch slávu alebo hanbu, majetok alebo dlhy.

Dedičný hriech popierali pelagiáni. Cirkev na Tridentskom sneme však vyhlásila,

- a) že dedičný hriech uškodil nielen Adamovi, ale aj jeho potomkom,
- b) že na potomkov Adamových prechádza nielen následok prvého hriechu, ale aj sám hriech.

Od dedičného hriechu zachránená bola len preb. Panna Mária.

6. Jednotnosť ľudstva. — Naša Cirkev na základe Písma svätého učí, že dedičný hriech prechádza na všetkých ľuďoch, vzhľadom na ich spoločný pôvod od prvého človeka. Proti tomuto jej učeniu vystupujú niektorí nepraví naši veriaci a popierajú jednotnosť ľudstva. Títo nepraví na dôkaz oprávnenosti svojho odmietavého stanoviska uvádzajú veľké telesné a jazykové rozdiely medzi ľudskými kmeňmi a veľkú vzdialenosť Ameriky od ostatných svetadielov. Ich dôkazy nevyvracajú však jednotnosť ľudstva.

- a) *Telesné rozdiely* (v pleti, vo vlasoch, v postave a v lebke) zavinené sú podnebím a inými okolnosťami, a nie sú podstatné. Vyskytujú sa aj medzi Európanmi, ba často aj medzi bratmi a sestrami. Na základe týchto rozdielov teda nemožno popierať jednotnosť ľudstva.
- b) Srovnávacia jazyková veda dokazuje, že *všetky reči sú vzájomne príbuzné* a jedna druhej podobné. Vo všetkých rečiach sa nachodia nejaké zvyšky akejsi starej pôvodnej reči.
- c) *Amerika* je síce vzdialená od ostatných svetadielov, ale zato ľahko *mohla byť zaplnená z Ázie* (cez Beringovu úžinu a Aleuty). Jej vzdialenosť od ostatných svetadielov nemôže byť teda zbraňou proti jednotnosti ľudstva. (Atlantis?)

Najlepším dôkazom jednotnosti ľudstva je *podstatná shoda medzi všetkými ľudskými plemenami*. Ľudia všetkých plemien majú totiž rovnakú telesnú sústavu, rovnaký počet kostí a svalov, rovnaké dýchacie a zažívacie ústroje, rovnaké množstvo zubov, rovnaký mozog, rovnakú telesnú teplotu, rovnaký tep, rovnaké hlavné telesné a duševné vlastnosti, rovnaké náklonnosti a vášne. Môžu medzi sebou uzavierať manželstvo, plodia v takom manželstve trvale plodných miešancov a majú zprávy o stvorení sveta, o raji, o prvých ľuďoch, o prvom hriechu atď.

O spoločnom pôvode všetkých ľudí teda nemožno pochybovať.

Súhrn:

Prví ľudia boli zpočiatku blažení v raji. Pán Boh ich však podrobil skúške, a oni pri nej neobstáli. Prestúpili príkaz boží, zhrešili, a tým trest boží na seba uvalili.

Svojou neposlušnosťou neuškodili však len sebe samým, ale uškodili aj svojim potomkom.

Vinou prvého človeka každý človek prichádza na svet v dedičnom hriechu, lebo každý človek je potomkom Adamovým.

Čítanie:

Prvý hriech.

Vzal teda Boh človeka a postavil ho v rozkošnom raji, aby ho obrábal a ostrihal. I prikázal mu a riekol: S každého rajskeho stromu jedz; ale so stromu poznania dobrého a zlého nejedz: lebo v ktorýkoľvek deň by si s neho jedol, smrťou umrieš... (1 Mojž 2, 15—17.)

Had bol úlisnejší nad všetkých živočíchov na zemi, ktoré učinil Pán Boh. Ten riekol žene: Prečo vám Boh zakázal jesť so všetkých rajských stromov? Ktorému žena odpovedala: Z ovocia stromov, ktoré sú v raji, jeme: ale z ovocia stromu, ktorý je v prostredí raja, zakázal nám Boh jesť, ba i dotýkať sa ho, aby sme azda nezomreli. I riekol had žene: Nijak nezomriete smrťou! Lebo vie Boh, že v ktorýkoľvek deň z neho jesť budete, otvoria sa vaše oči: a budete ako bohovia, poznávajúci dobré i zlé. Tu videla žena, že je to strom na jedenie veľmi dobrý, na oko krásny,

a na pohľad utešený: a vzala z jeho ovocia a jedla, a dala svojmu mužovi, a ten (tiež) jedol. I otvorily sa obom oči; len čo poznali, že sú nahí, sošili figové listy a spravili si zástery. A keď počuli hlas Pána Boha, chodiaceho po raji pri vetríku popoludní, skryl sa Adam i jeho manželka pred obličajom Pána Boha v rajskom stromoví. Tu volal Pán Boh Adama a riekol: Kde si? Ten odpovedal: Hlas tvoj slyšal som v raji: a bál som sa, lebo som nahý, a schoval som sa. I riekol (Boh): Ktože ti oznámil, že si nahý? Ale že si jedol so stromu, s ktorého jest' som ti zakázal. I riekol Adam: Žena, ktorú si mi dal za spoločnicu, dala mi s toho stromu, a tak som jedol. Tedy riekol Pán Boh žene: Prečo si to učinila? Ona odpovedala: Had ma podviedol, a jedla som. A riekol Pán Boh hadovi: Že si to učinil, prekliaty si medzi všetkými hovädami a medzi zvermi zeme. Po bruchu sa plazit' budeš a zem žrat' po všetky dni svojho života. Nepriateľstvo položím medzi tebou a ženou a medzi твоjím semenom a jej semenom: ono pošliape tvoju hlavu a ty číhať budeš po jej päte. A žene riekol: Rozmnožím trápenia tvoje pri tehotenstve: v bolesti budeš rodiť deti; pod mocou muža budeš, on bude nad tebou panovať. Adamovi však riekol: Že si poslušol hlas svojej ženy a jedol si so stromu, s ktorého jest' som ti zakázal, zlorečená (buď) zem pre tvoj čin; v namáhaniach budeš z nej jest' po všetky dni svojho života. Trnie a bodľač bude ti plodiť, a budeš jest' poľnú zelinu. V pote tvári svojej budeš jest' chlieb, kým sa nevrátiš do zeme, z ktorej si vzatý; lebo prach si a v prach sa navrátiš. A nazval Adam meno svojej ženy Eva, preto, že ona bola matka všetkých žijúcich. A spravil Boh Adamovi a jeho žene odev kožený, obliekol ich. ... I vypovedal ho Pán Boh z rozkošného raja, aby obrábal zem, z ktorej bol vzatý. A vyhnal Adama a postavil pred rozkošným rajom cherubov s plamenným a blýskajúcim sa mečom, aby ostríhali cestu ku stromu života. (1 Mojž 3.)

Vedomie o prvom hriechu u starých národov.

U všetkých starých národov sú rozprávky o hadovi zvodcovi. Podľa perzskej Zend-Avesty zlý duch Ahriman premenil sa na zvodného hada. V Japonsku je tradícia, že pôvodcom zla je had. Na kamenoch starého Mexika vyobrazený je vedľa ženy had. Grécky dramatik *Aischylos*⁷ rozpráva o pôvodnej vine. Kelti, Egypťania, Indovia verili, že sa duše musia vteľovať za nejakú predošlú pôvodnú vinu. U Grékov bola tradícia o titánoch, vzbúrivších sa proti Bohu. U všetkých starých národov boli aj očisty dietok, ktoré predpokladajú vedomie o všeobecnej zdedenej vine. O tejto všeobecnej vine píše *Seneka*⁸ a *Plutarch*⁹. U Indov zápasí žena s hadom. U Grékov žena Pandora zavinila zlo. V „Knihe stvorení“, nájdenej v prastarých časoch v Strednej Amerike, sa rozpráva o nadprirodzenom stave prvých ľudí, ktorého vlastnou vinou boli pozbavení. Pýtajme sa: Odkiaľ to všetko? Ako je to možné, že všetky staré národy, blízke k počiatkom ľudstva, vedia rovnako o páde prvých ľudí? Jadro v tom je celkom isté. Prečo a odkiaľ by to ináč mali?! Predpokladá to skutočnú udalosť. (P. Em. Soukup: Sborník kontroverzií.)

Otázka ľudských plemien.

Vynikajúci odborníci, napríklad *Müller*¹⁰, *Humboldt*¹¹, *Owen*¹² zavrhuju rozdeľovanie ľudstva na rozličné plemená. *Weber*¹³ hovorí, že v Bonne našiel všetky plemená. Rozličné plemená sú vlastne len odrody jedného pokolenia ľudského... Ľudia, ktorí patria k rozličným plemenám, sa miešajú a plodia schopných potomkov. Napríklad: V Angličanoch koluje krv Keltov, Rimanov a Frankov. Černosi, Indiáni a Európania sa miešajú a prosperujú. To všetko dokazuje jednotnosť pokolenia ľudského. *Owen* píše: „Presvedčil som sa, že človek tvorí jeden druh.“ Prečo sa miešajú

⁷ (525/4 456/5), najstarší z trojice veľkých antických tragikov.

⁸ Lucius Annaeus Seneca (okolo 4 pred Kr. — 65 po Kr.), filozof a vychovávateľ Neróna.

⁹ Plutarchos (120—48 pred Kr.), grécky dejepisec a filozof.

¹⁰ Friedrich Max Müller (1823—1900), anglický indolog, jazykopisec a náb. dejepisec, pôv. Nemec, jeden zo zakladateľov tzv. srovnávacej vedy náboženskej.

¹¹ Alexander Humboldt (1769—1859), nemecký prírodopisec a cestovateľ.

¹² Sir Richard Owen, čítaj Ovn, (†1892) anglický prírodovedec, v r. 1856— 1883 riaditeľ prírodovedeckého oddelenia Britského múzea v Londýne.

¹³ Albrecht Weber (1825—1901), nemecký indolog, od roku 1856 profesor na univerzite v Berlíne.

plemená s výsledkom? Lebo majú rovnakú prirodzenosť a spoločný pôvod od jedných prarodičov.“ (P. Em. Soukup: Sborník kontroverzií.)

Náboženské predstavy u rozličných národov.

Všetky staré národy mali pôvodne *monoteizmus*, t. j. vieru v jedného Boha. To dokázali národopisní odborníci a cestovatelia, ako: *Schmidt*, *Livingston*¹⁴, *Harlez*¹⁵, *Le Roy* a iní. O Slovanoch to dokázal *Máchal*¹⁶. Monoteizmus mali pôvodne Kafri, Hotentoti, Tasmani, Bantuovia a Pygmeji v Afrike, Weddovia na Filipínach a Semangovia v Malake. Na monoteizmus poukazuje aj názov Boha. V sanskrite sa Boh volá *Dyaus*, cigánsky *Devel*, grécky *Theos*, latinsky *Deus*, u Gótov *Tiu*, u Číňanov *Šang Ti*, litovsky *Diėwas*, staroprúsky *Dėms*, v Mexiku *Dovel*, starogermánsky *Tio*, u Aztėkov *Teo*. Všetky staré národy majú podobné náboženské tradície o stvorení sveta a človeka, o jeho páde, o raji a potope. To všetko dokazuje pôvodné prazjavenie, úzku jednotnosť duševnú a spoločné duševné obcovanie prvých ľudí v jednotnej pôvodnej rodine.

(P. Em. Soukup: Sborník kontroverzií.)

¹⁴ Dávid Liwingstone, čítaj Livingstn, (1813—1873) anglický misionár a jeden z najväčších afrických cestovateľov.

¹⁵ Charles Joseph Harlez, čítaj Arlé, (1832—1899) belgický orientalista, kanonik, profesor na univerzite v Louvaine, sanskritista, iránska a sinolog.

¹⁶ Ján Máchal (nar. 1855), český literárny historik.

Tretia čiastka.

Viera v Boha Vykupiteľa.

Adam a Eva svojím hriechom stratili milosť posväcujúcu a následkom toho sa už nemali dostať do neba. Prirodzené sily ľudské nepostačujú totiž na dosiahnutie nadprirodzenej blaženosti. Adam a Eva svojím hriechom nekonečne urazili Pána Boha, a za túto svoju urážku mu nemohli poskytnúť primerané — nekonečné — zadost'účinenie. A keby mu aj boli poskytli akékoľvek zadost'účinenie, Pán Boh ho nemusel od nich prijať a nemusel im vrátiť posväcujúcu milosť, o ktorú dobrovoľne priniesli seba aj svojich potomkov. Pán Boh sa však zmloval nad nimi a nad všetkými ľuďmi a sľúbil im *Vykupiteľa*, aby za nich zadost'učinil a stratenú milosť posväcujúcu im znovu vydobyl. Pán Boh mohol síce vrátiť stratenú milosť ľuďom aj iným spôsobom, vo svojej nekonečnej múdrosti však tento spôsob volil na jej späťzískanie.

Vykupiteľ a prisľúbil Boh prvým ľuďom ešte v raji slovami: „Nepriateľstvo položím medzi tebou a ženou, a medzi твоjím semenom a jej semenom; ono pošliape tvoju hlavu.“ (1 Mojž 3, 15.) Smysel týchto slov je: Nepriateľstvo položím medzi tebou a matkou budúceho Vykupiteľa, ktorý zlomí moc diablu nad ľuďmi.

Prisľúbenie Vykupiteľa Boh neskoršie opakoval Abrahámovi, Izákovi, Jakubovi, Mojžišovi, Dávidovi a prorokom.

Sľúbený Vykupiteľ neprišiel na zem hneď, prišiel až o niekoľko tisícročí po spáchaní prvého hriechu. Ľudia preto museli tak dlho čakať na jeho príchod, aby po ňom túžili a ho ochotnejšie prijali.

Dobu očakávania Vykupiteľa pripomína nám advent.

Príchod Vykupiteľa očakávali nielen Židia, ale aj pohani. Svedčia nám o tom výroky *Tacita*¹⁷ (Hist. V, 13), *Suetonia*¹⁸ (Vita Vesp. c. 4) a azda i P. *Vergília Marona*¹⁹ (Eclog. IV).

¹⁷ Cornelius Tacitus (v 2. polovici I. a začiatkom II. stor. po Kr.), rímsky dejepisec, konzul a miestodržiteľ v Ázii.

¹⁸ Gaius Suetonius Tranquillus (okolo r. 100 po Kr.), rímsky dejepisec a dôverný priateľ Plinia ml.

¹⁹ P. Vergilius Maro (70 pred Kr. — 19 po Kr.), jeden z najväčších rímskych básnikov.

§ 8. Proroctvá o Vykupiteľovi.

Obsah: 1. Proroctvá o pôvode a rodisku Vykupiteľovom. — 2. Proroctvá o čase narodenia Vykupiteľovho. — 3. Proroctvá o zázrakoch a umučení Vykupiteľa. — 4. Proroctvá o zmŕtvychvstaní a nanebevstúpení Vykupiteľovom. — 5. Proroctvo o rozšírení Cirkvi Vykupiteľovej a predobrazy Vykupiteľa. — 6. Ježiš Kristus je prisľúbený Vykupiteľ. — **Súhrn.** — **Čítanie.**

Život prisľúbeného Vykupiteľa predpovedaný bol v Starom zákone až do podrobností, veď sa v Starom zákone nachodia proroctvá o všetkých dôležitých momentoch života Vykupiteľovho. Okrem toho nachodia sa v Starom zákone ešte aj mnohé predobrazy Vykupiteľa. Na základe týchto proroctiev a predobrazov ľudia jasne mohli poznať osobu Vykupiteľa.

1. Proroctvá o pôvode a rodisku Vykupiteľovom. — O pôvode Vykupiteľovom nachodíme proroctvá u Mojžiša a Izaiáša a o rodisku Vykupiteľovom u proroka Micheáša.

- a) V prvej *knihe Mojžišovej* umierajúci Jakub hovorí svojmu synovi Judovi: „Juda, teba chváliť budú tvoji bratia... tebe klaňať sa budú synovia tvojho otca. Nebude odňatá berla od Judu a jeho bedier, dokiaľ nepríde ten, ktorý má byť poslaný, a on bude očakávanie národov.“ (1 Mojž 49, 8—10.)
- b) U *Izaiáša* čítame: „Hľa, panna počne a porodí syna, a nazvané mu bude meno Emmanuel.“ (Iz 7, 14.)
- c) Prorok *Micheáš* píše: „A ty, Betlehem Efrata, maličký si medzi tisícami judskými; z teba vyjde ten, ktorý má byť panovníkom v Izraeli.“ (Mich 5, 2.)

Z týchto proroctiev vidíme, že sľúbený Vykupiteľ mal pochádzať z pokolenia Judovho a mal sa narodiť z Panny v Betleheme.

2. Proroctvá o čase narodenia Vykupiteľovho. — Čas narodenia Vykupiteľovho predpovedal patriarcha Jakub a prorok Daniel.

- a) Patriarcha *Jakub* na svojej smrteľnej posteli povedal

Judovi: „Nebude odňatá berla od Judu a jeho bedier, dokiaľ nepríde ten, ktorý má byť poslaný, a on bude očakávanie národov.“ (1 Mojž 49, 10.) To znamená, že očakávaný Vykupiteľ narodí sa až vtedy, keď vládla nad národom židovským odňatá bude pokoleniu Judovmu.

- b) *Danielovo* prorocké znenie: „Od toho času, ako vyšla reč, aby zasa bol vystavený Jeruzalem až po Krista vojvodu sedem týždňov, a šesťdesiatdva týždňov budú... A po šesťdesiatich dvoch týždňoch zabitý bude Kristus“ (Dri 9, 25—26) — Pod týždňom sa tu rozumie 7 rokov. 7 a 62 týždňov znamená 69 ročných týždňov, t. j. 483 rokov. Podľa tohto prorockého sľúbeného Vykupiteľ mal byť zabitý r. 483 po vydaní rozkazu na postavenie jeruzalemských múrov.

3. Prorocká o zázrakoch a umučení Vykupiteľa. — O zázrakoch Vykupiteľových prorokoval Izaiáš a o umučení Vykupiteľovom prorokoval Dávid, Zachariáš a Izaiáš.

- a) *Izaiáš* o zázrakoch Vykupiteľových píše: „Boh sám príde a spasí vás. Vtedy otvoria sa oči slepých a otvoria sa i uši hluchých. Vtedy poskočí kuľhavý ako jeleň a jazyk nemých sa rozviaže.“ (Iz 35, 4-6.) Podľa tohto prorockého sľúbeného Vykupiteľ mal uzdravovať slepých, hluchých, chromých a nemých.
- b) Kráľ *Dávid* vo svojom žalme hovorí: „Dali mi za pokrm žĺč a v mojom smäde napájali ma octom.“ (Ž 68, 22.) V inom žalme však hovorí: „Prebili moje ruky a moje nohy a spočítali všetky moje kosti... Rozdelili medzi sebou moje rúcha a o moju šatu hádzali los.“ (Ž 21, 17—19.)
- c) Prorok *Zachariáš* predpovedal: „Odvážili mzdu moju tridsať strieborných.“ (Zach 11, 12.)
- d) Prorok *Izaiáš* volá: „Obetovaný bol preto, že sám chcel a neotvoril ústa svoje.“ (Iz 53, 7.)

Z týchto proroctiev sa dozvedáme o zázračnej činnosti a o niektorých momentoch utrpenia Vykupiteľovho.

4. Proroctvá o zmŕtvychvstaní a nanebevstúpení Vykupiteľovom. — O zmŕtvychvstaní a nanebevstúpení Vykupiteľovom čítame v žalmoch Dávidových.

- a) O zmŕtvychvstaní Vykupiteľovom hovorí Dávid slovami: „Nezanecháš moju dušu v hrobe a nedáš aby tvoj svätý videl porušenie.“ (Ž 15, 10.)
- b) O nanebevstúpení Vykupiteľovom zmieňuje sa však slovami: „Spievajte chvály Pánu, oslavujte Boha, ktorý vstupuje na nebesia nebies.“ (Ž 67, 33—34.)

Sľúbený Vykupiteľ mal teda zmŕtvychvstať a na nebesia vstúpiť.

5. Proroctvo o rozšírení Cirkvi Vykupiteľovej a predobrazy Vykupiteľa. — O rozšírení Cirkvi Vykupiteľovej prorokoval kráľ *Dávid* slovami: „A bude panovať od mora až k moru ... A klaňať sa mu budú všetci králi zeme; národy všetky jemu budú slúžiť.“ (Ž 7, 8 a 11.) Podľa týchto slov Cirkev Vykupiteľova mala sa rozšíriť medzi všetkými národmi zeme.

Predobrazmi (typmi) *Vykupiteľovými* nazývame také osoby a tvory, v živote ktorých sa nám predstavuje niečo zo života Vykupiteľovho. Takými predobrazmi Vykupiteľovými boli: Ábel, Melchizedech, Izák, Jonáš, medený had, veľkonočný baránok atď.

6. Ježiš Kristus je prisľúbený Vykupiteľ. — Všetky starozákonné mesiánske proroctvá vyplnily sa na Pánu Ježišovi:

- a) Pán Ježiš pochádzal z rodu *Judovho* a narodil sa z *Panny*,
- b) Pán Ježiš sa narodil v *Betleheme*,
- c) Pán Ježiš narodil sa po *odňatí berly od Judu* a zomrel asi r. 483 po vydaní rozkazu na stavbu jeruzalemských múrov,
- d) Pán Ježiš *uzdravoval slepých, hluchých, chromých a nemých*, a bol zo *šiat* vyzlečený, *octom a žľou* napájaný, *za tridsať* strieborných zradený, a *trpezlivo* znášal svoje utrpenie,
- e) Pán Ježiš *vstal zmŕtvych* a *vstúpil na nebesia*,
- f) Pán Ježiš založil Cirkev, ktorá sa rozšírila po celom svete.

Mesiánskymi proroctvami máme teda jasne dokázané, že

sľúbeným Vykupiteľom je Pán Ježiš Kristus.

Za sľúbeného Vykupiteľa pokladali Pána Ježiša už *aj evanjelisti*, z pomedzi ktorých najmä sv. Matúš veľmi často poukazuje na splnenie mesiánskych proroctiev na Pánu Ježišovi.

Pán Ježiš sa konečne aj sám vyhlasoval za sľúbeného Vykupiteľa, a na dôkaz tohto svojho vyhlásenia odvolával sa na Písmo sväté slovami: „Skúmate Písma ... a ony sú to, čo vydávajú svedectvo o mne.“ (Jn 5, 39.)

Súhrn:

V Starom zákone sú proroctvá o všetkých dôležitých momentoch života Vykupiteľovho a aj mnohé predobrazy Vykupiteľa. Všetky tieto proroctvá vyplnily sa na Pánu Ježišovi. Sľúbeným Vykupiteľom je teda Pán Ježiš Kristus.

Čítanie:

Splnenie mesiánskych proroctiev.

Podľa týchto udaných znakov hľadáme pravého Mesiáša. Kristus Pán narodil sa vtedy, keď Juda prestal panovať a na kráľovský trón sa dostal cudzinec, Herodes. Tak predpovedaný čas sa úplne shoduje s časom narodenia Krista Pána. Ale vtedy sa narodili aj iní ľudia, a preto nie je to ešte znakom uspokojujúcim úplne.

Ďalej Mesiáš sa mal narodiť v Betleheme, a Kristus Pán sa tiež v Betleheme narodil. V Betleheme sa však narodili aj iní ľudia, preto ani to nie je ešte znakom úplne presvedčujúcim, že Kristus Pán by bol opravdu prisľúbený Mesiáš.

Idme ďalej a skúmajme, kto sa narodil z Panny, ako to Izaiáš predpovedal. A tu už prideme k presvedčujúcemu znaku, že Kristus je prisľúbený Mesiáš. Lebo nik iný sa z Panny nenarodil, len Ježiš Kristus z Márie Panny.

Skúmajme, kto činil také divy, že by bol slepých, hluchých uzdravoval? O nikom inom také nevieme, len o Kristu Ježišovi, ktorý opravdu zázraky činil. Už sme teda zasa bližšie k tomu, že Mesiáš môže byť len Ježiš Kristus. Ale poďme ešte ďalej a skúmajme, o koho šaty metali los? — O Kristove. — Komu prebodli ruky a nohy? — Zasa Krista Pánovi. — Koho napájali žľcou a octom? — Zas Krista Pána. — Kto vstal zmŕtvych? —

Len Kristus Pán. — Kto vstúpil na nebesia? — Len Kristus, a nik iný! — Čo teda z toho nasleduje? Len to, že prisľúbený Vykupiteľ nie je nik iný ako Kristus Ježiš. (Dr. Jozef Kološ: Fakľový pochod večných právd)

Prečo Židia neuznali Krista za Mesiáša?

Z histórie vieme, že Židia a ich krajina, Palestína, boli práve pred narodením Krista Pána okolitými nepriateľskými susedmi, hlavne Asýrmi, Babyloncami a konečne Rimanmi ukrutne prenasledovaní. Prežili dvojaké zajatie: v Asýrii a v Babylónii, dvakrát prežili spustošenie svojho hlavného mesta Jeruzalema a zbúranie svojej najväčšej pýchy, jeruzalemského chrámu. Krajinu polievala krv obetavých rodoobrancov, takzvaných Makabejcov, hory sa leskly od ich zbraní a potoky sa červenely ich krvou, národ stonal, kvíliť, túžil po osloboditeľovi Spasiteľovi. Ved' mal aj prísť, však Boh im ho sľúbil a proroci o ňom stále hovorili. Lenže na týchto bolo zle-nedobre, lebo stále sľubovali len trpiaceho Mesiáša a že sa narodí v nepatrnom, malom Betleheme, že bude tupený a ukrižovaný. „Akýže to bude osloboditeľ?“ — tak mudrovali Židia. „My potrebujeme Vykupiteľa, ktorý nás oslobodí od našich nepriateľských susedov.“ „Jahve, Ty mocný Pane, sošli nám Vykupiteľa, víťaza, ktorý nás oslobodí zpod jarma Rimanov!“ Taká bola nálada Židov, keď sa Kristus Pán narodil. Či je div, že sa Židia nehrnuli do maštaľky k jasličkám chudobného Ježiška, že ho neuznávali za svojho Mesiáša a či je div, že ho konečne, keď videli, že ich zpod nadvlády Rimanov neoslobodzuje, aj zabili? Tak kde bola chyba? Pravda, na strane Židov, ktorí zaslepení prepiatym nacionalizmom spotvorili pojem a myšlienku Mesiáša, čakajúc miesto Vykupiteľa sveta (prinášajúceho všetkým ľuďom odpustenie a milosť božiu) len (hmotné) oslobodenie ich nepatrného národa. Teda celá záhada, že Židia nezbadali v Ježišovi pravého Mesiáša, sa objasní týmito historickými okolnosťami. Teraz sa už nebudeme diviť, že jasličky boli opustené, že ho nik nevíťal, že Betlehem a celá krajina nejasala nadšením, lebo ako sv. Ján píše: „Na svete bol,... ale svet ho nepoznal.“ (1, 10.) (Dr. Jozef Kološ: Fakľový pochod večných právd.)

§ 9. Osoba Vykupiteľova.

Obsah: 1. Mená Vykupiteľove. — 2. Božstvo Vykupiteľovo. — 3. Človečenstvo Vykupiteľovo. — 4. Vykupiteľ Ježiš Kristus je Bohočlovek. — 5. Nadprirodzený ráz Vtelenia Syna Božieho. — Súhrn. — Čítanie.

1. Mená Vykupiteľove. — Sľúbený Vykupiteľ sa volá Ježiš. Kristus. Syn Boží a Pán náš.

- a) *Meno Ježiš* (hebr. Ješua, Jehošuah) *znamená: Vykupiteľ alebo Spasiteľ*. Pán Ježiš sa volá Vykupiteľom alebo Spasiteľom preto, lebo nás z večného zatratenia vykúpil a nám spasenie zaslúžil. Spasiteľom nazval Pána Ježiša už aj anjel pri zvestovaní Panne Márii (Lk 1, 35) a pred betlehemskými pastiermi. (Lk 2, 11.)
- b) *Meno Kristus* je gréckeho pôvodu, a *znamená to isté ako Mesiáš, t. j. Pomazaný*. V Starom zákone mazali olejom prorokov, kňazov a kráľov. Pán Ježiš je prorokom, lebo (ako kedysi proroci) poučoval ľudí o pravde Bohom zjavenej. Pán Ježiš je kňazom, lebo sa obetoval za nás na kríži (podnes sa obetuje za nás pri svätej omši). Pán Ježiš je kráľom, lebo ako Bohočlovek je hlavou všetkých tvorov. Mesiášom, t. j. Pomazaným sa Pán Ježiš aj sám nazval pred Samaritánkou pri studni Jakubovej.
- c) *Meno „jednorodný Syn Boží“* znamená toľko ako „*jediný Syn Boží z podstaty Otcovej od večnosti zrodenný*.“
- d) *Meno „Pán náš“* *znamená, že Pána Ježiša ako Boha uznávame za svojho najvyššieho Pána*. Oprávnenosť mena „Pán náš“ dokazujú slová samého Pána Ježiša: „Vy ma voláte Učiteľom a Pánom, a dobre hovoríte, lebo veď i som.“ (Jn 13, 13.)

2. Božstvo Vykupiteľovo. — Sľúbený Vykupiteľ Ježiš Kristus je pravý Boh, lebo je druhou božskou osobou, večným Synom Božím.

Jeho božstvo dokazujeme:

- a) Pri pokrstení a premenení na vrchu Tábor *sám Boh* dosvedčil o ňom, že je Synom Božím. (Mt 3, 17; 17, 5.)

- b) *Sám Pán Ježiš* sa vyhlasoval za Boha a pravdivosť týchto svojich vyhlásení dokázal svojím svätým životom, svojimi zázrakmi a proroctvami, a najmä svojím zmŕtvychvstaním.
- c) O božstve Pána Ježiša boli presvedčení *apostoli* a ich súčasníci (aj bývalý farizej sv. Pavol).
- d) O božstve Pána Ježiša presvedčení boli aj všetci *kresťania* minulých storočí.

Božstvo Kristovo za článok viery vyhlásila Cirkev už na sneme Nicejskom (325), ako to vidíme aj z Nicejsko-carhradského vyznania viery.

O božstve Pána Ježiša nemôže byť teda ani najmenej pochybnosti. (Vid' o tom Základnú vierouku!) Preto nie je kresťanom ten, kto neverí v božstvo Pána Ježiša.

3. Človečenstvo Vykupiteľovo. — Sľúbený Vykupiteľ Ježiš Kristus je aj pravý človek, lebo ako večný Syn Boží prijal skutočnú ľudskú prirodzenosť.

Jeho pravé človečenstvo dokazujeme:

- a) Písmo sväté opisuje jeho narodenie, jeho život a smrť, a nazýva ho synom (potomkom) Abrahámovým a Dávidovým, a podáva nám aj jeho rodokmeň.
- b) Písmo sväté rozpráva nám o jeho hlade na púšti, o smäde na kríži, o ustatosti pri studni Jakubovej, o spánku na lodi atď., o jeho ľudských citoch (napr. o plači pri hrobe Lazárovom a nad Jeruzalemom, o smútku v záhrade Getsemanskej atď.).

Z toho všetkého vidieť, že *sľúbený Vykupiteľ Ježiš Kristus ako človek mal práve tak telo a dušu ako každý iný človek.*

Popri božstve Cirkev vždy verila aj v človečenstvo Pána Ježiša a na Carhradskom sneme odsúdila učenie *apolinaristov*, ktorí tvrdili, že Pán Ježiš mal len nerozumnú ľudskú dušu, nemal však rozumného ľudského ducha, lebo toto miesto zaujalo večné Slovo Božie, božská osoba. Základ učenia apolinaristov totiž tvoril trichotomizmus, rozoznávajúci telo, nerozumnú dušu a rozumného ducha.

Okrem učenia apolinaristov bludné bolo ďalej aj učenie doкетов, Nestoria, Eutycha a Sergia.

Doketi učili, že Pán Ježiš mal len akési zdanlivé, t. j. éterické telo. Pán Ježiš mal však práve také telo ako každý človek.

*Nestorius*²⁰, patriarcha carhradský, učil, že v Pánu Ježišovi boli dve osoby: božská a ľudská (nestorianizmus). V skutočnosti je však v Pánu Ježišovi len osoba božská. (Jn 1, 14.) Nestoriovo učenie odsúdené bolo Cirkvou na Efezskom sneme r. 431.

*Eutyches*²¹, carhradský opát, učil, že v Pánu Ježišovi bola len jedna prirodzenosť (monofyzitizmus). Jeho učenie odsúdené bolo na Chalcedonskom sneme r. 451, lebo v Pánu Ježišovi boli v skutočnosti dve prirodzenosti: božská a ľudská. (Jn 10, 30.)

*Sergius*²², carhradský patriarcha, učil, že v Pánu Ježišovi bola len božská vôľa (monoteletizmus). Učenie Sergiovo odsúdené bolo na Carhradskom sneme r. 680, lebo v Pánu Ježišovi boli dve vôle: božská a ľudská. (Jn 5, 30.)

4. Vykupiteľ Ježiš Kristus je Bohočlovek. — Sľúbený Vykupiteľ Ježiš Kristus podľa Písma svätého má *dve prirodzenosti*: božskú a ľudskú. Je teda pravý Boh a pravý človek, a preto sa volá Bohočlovekom. Ako pravý Boh má už *od večnosti božskú prirodzenosť*, a ako pravý človek má *od svojho počatia ľudskú prirodzenosť*. Spojenie božskej a ľudskej prirodzenosti nastalo u Pána Ježiša vtedy, keď Panna Mária povedala anjelovi: „Ajhľa, dievka Pánova; nech sa mi stane podľa tvojho slova.“ (Lk 1, 38.) Pri týchto slovách Panny Márie Syn Boží stal sa človekom, ale zato neprestal byť Bohom. O správnosti tohto učenia našej Cirkvi svedčia nám slová: „A Slovo (t. j. druhá božská osoba) **telom** sa stalo a prebývalo medzi nami.“ (Jn 1, 14.)

Sľúbený Vykupiteľ Ježiš Kristus je teda jediná, a to druhá božská osoba, večný Syn Boží, ktorý vzal na seba ľudskú prirodzenosť a stal sa človekom.

Prijatie ľudskej prirodzenosti Synom Božím voláme Vtelením Syna Božieho.

Sviatok Vtelenia Syna Božieho slávime 25. marca (Zvestovanie P. Márii).

²⁰ Nestorius, pôvodca sekty nestoriánov († 440).

²¹ Eutyches, archimandrita carhradský, pôvodca sekty monofyzitov.

²² Sergius († 639), pôvodca sekty monoteletov.

5. Nadprirodzený ráz Vtelenia Syna Božieho. — Syn Boží nestal sa človekom spôsobom prirodzeným, ale vzal na seba ľudskú prirodzenosť (telo a dušu) *spôsobom nadprirodzeným*. Človekom stal sa Syn Boží tak, že mocou Ducha Svätého vzal na seba ľudské telo a ľudskú dušu. Čiste z vôle božej sa totiž stalo, že Syn Boží počal mať ľudskú prirodzenosť — t. j. ľudské telo a ľudskú dušu, ktoré hneď od prvej chvíle boli nerozlučne spojené s božskou osobou večného Syna Božieho. O Vtelení Syna Božieho mocou Ducha Svätého“ svedčia nám slová anjela Gabriela, ktorý Panne Márii povedal: „*Duch Svätý* sostúpi na teba a sila Najvyššieho zatieni ťa.“ (Lk 1, 35.)

Vtelenie Syna Božieho je vlastne dielom všetkých troch božských osôb, ktoré vždy spoločne účinkujú. Ako najväčšie dielo lásky sa však privlastňuje Duchu Svätému.

Z učenia o Vtelení Syna Božieho vyplýva, že sv. Jozef nebol otcom, ale bol len pestúnom Pána Ježiša. Pán Ježiš ako človek nemal otca.

6. Príčiny Vtelenia Syna Božieho. — Hlavnou príčinou Vtelenia Syna Božieho bola *nekonečná láska* Boha k hriešnemu pokoleniu ľudskému. O tejto nekonečnej láske Boha k ľudstvu svedčia slová Pána Ježiša: „Tak Boh miloval svet, že Syna svojho jednorodeného dal, aby nikto, kto v neho verí, nezahynul, ale mal život večný.“ (Jn 3, 16.) Z toho vidieť, že Pán Ježiš preto sa stal človekom, aby ľudí priviedol k večnému spaseniu. K večnému spaseniu mohol Syn Boží priviesť ľudí poučovaním a vykúpením od hriechu.

Cirkev katolícka učí, že Syn Boží preto sa stal človekom:

- a) aby nás slovom a príkladom učil,
- b) aby za nás trpel, umrel, a tak nás vykúpil.

Slovom a príkladom mal Pán Ježiš poučiť ľudí o tom, čo máme veriť a činiť, aby sme boli spasení.

Svojím utrpením a svojou smrťou mal Pán Ježiš zadosťučiniť za hriech dedičný a za všetky iné hriechy, a mal nám nebo otvoriť, t. j. mal nám milosť božiu a večnú blaženosť zaslúžiť. Vykúpiť nás mal Syn Boží preto, lebo sme sa pre svoju

nedostatočnosť sami nemohli vykúpiť. Pán Boh však chcel, aby sme skrze vykúpenie Pánom Ježišom znovu dostali možnosť večného spasenia.

Súhrn:

Spúbený Vykupiteľ Ježiš Kristus je pravý Boh a pravý človek, lebo má nielen božskú, ale aj ľudskú prirodzenosť v jednej, a to v božskej osobe večného Syna Božieho. Božskú prirodzenosť má od večnosti a ľudskú od chvíle svojho počatia.

Spojenie božskej a ľudskej prirodzenosti v Pánu Ježišovi volá sa tajomstvom Vtelenia Syna Božieho.

Vtelenie Syna Božieho nastalo nadprirodzeným spôsobom.

Syn Boží preto sa stal človekom, 1. aby nás slovom a príkladom učil, 2. aby za nás trpel a umrel, a tak nás vykúpil.

Čítanie:

Mená Vykupiteľove.

„Hľa, počneš v živote a porodiš syna a nazveš mu meno Ježiš.“ (Lk 1, 31.)

„Nebojte sa, lebo hľa, zvestujem vám veľkú radosť, ktorá bude pre všetok ľud: lebo narodil sa vám dnes Spasiteľ, ktorý je Kristus Pán, v meste Dávidovom.“ (Lk 2, 10—11.)

„Riekla mu žena: Viem, že príde Mesiáš (ktorý sa nazýva Kristus), a keď ten príde, oznámi nám všetko. Riekol jej Ježiš: Ja som to, ktorý hovorím s tebou.“ (Jn 4, 25—26.)

„Toto je Syn môj milovaný, v ktorom mám zaľúbenie“ (Mt 3, 17.)

„Toto je môj milovaný Syn, v ktorom mám svoje zaľúbenie: jeho poslúchajte.“ (Mt 17, 5.)

Prejavy človečenstva u Pána Ježiša.

Hlad: „A keď sa postil štyridsať dní a štyridsať nocí, potom vyhladol.“ (Mt 2, 2.)

Plač: „Keď sa priblížil a videl mesto, plakal nad ním.“ (Lk

19. 41.)

Strach: „I prišli do dvorca, ktorému meno Getsemany, a riekol svojim učeníkom: Posed'te tu, dokiaľ sa pomodlím. A vzal so sebou Petra a Jakuba a Jána, i začal sa chviet' a cítiť clivost'. A povedal im: Smutná je duša moja až na smrť.“ (Mk 14, 32—34.)

Úzkosť: „A okolo deviatej hodiny zvolal Ježiš veľkým hlasom a riekol: Eli, Eli, lama sabakthani! Čiže: Bože môj, Bože môj, prečo si ma opustil?“ (Mt 27, 46.)

Smäd: „Potom Ježiš, ktorý vedel, že je už všetko dokonané, aby sa naplnilo Písmo, riekol: Žízňim.“ (Jn 19, 28.)

Tajomstvo Vtelenia Syna Božieho.

Každá veda má otázky, na ktoré nevie odpovedať. Pýtajme sa lekára, ako sa lieči rakovina, pokrúti hlavou a neodpovie; pýtajme sa hvezdára, či aj na hviezdach bývajú ľudia, pokrúti hlavou a neodpovie. A pýtajme sa bohoslovca, ako sa stal Syn Boží človekom, aj ten len toľko povie, čo vie zo zjavenia božieho a odpovie: Počal sa z Ducha Svätého a vzal na seba ľudské telo a dušu. Lenže to, ako sa môže nekonečný Boh stať slabým a konečným človekom, nevie nám objasniť ani sv. *Tomáš Akvínsky*²³, ani sv. *Augustín*, ani nijaký teológ. Ako má záhady a tajomstvá veda lekárska a hvezdárska, tak má tajomstvá aj veda bohoslovecká. Medzi tieto tajomstvá patrí aj otázka, ako sa stal Syn Boží človekom. (Dr. Jozef Kološ: Fakľový pochod večných právd.)

Dôsledky nášho učenia o Vtelení Syna Božieho.

Z učenia o Vtelení Syna Božieho vyplýva:

- a) Pánu Ježišovi, ako jedinej osobe, majúcej dve prirodzenosti, môžeme privlastňovať prísudky božské a ľudské. Tieto môžeme aj zameniť tak, že Bohu pripíšeme prísudky ľudské a človekovi prísudky božské. Táto zámena prísudkov správna je však len vtedy, keď je podmet určený *konkrétne*, t. j. keď hovoríme o druhej božskej osobe (spojujúcej v sebe božskú a ľudskú prirodzenosť), napr. Boh, Kristus, tento človek atď. Správne teda hovoríme: Boh trpel a zomrel, tento človek je

²³ Sv. Tomáš Akvínsky († 1274), najslávnejší scholastický filozof.

všemohúci. Ak je podmet *abstraktný*, t. j. keď oddeľujeme od Krista jednu alebo druhú prirodzenosť, takáto zmena by bola nesprávna, napr. božstvo trpelo, človečenstvo Kristovo je všemohúce.

- b) Človek Ježiš Kristus je vlastný (nie adoptovaný) Syn Boží.
- c) Matka Pána Ježiša je vo vlastnom slova smysle Matkou Božou alebo Bohorodičkou.
- d) Aj ľudskej prirodzenosti Pána Ježiša patrí božská úcta, lebo je ľudskou prirodzenosťou božskej osoby.
- e) Pán Ježiš ani ako človek nemohol zhrešiť.
- f) Všetky ľudské činy Pána Ježiša majú nekonečnú cenu.

§ 10. Matka Božia.

Obsah: 1. Matka Ježiša Krista je Matkou Božou. — 2. Matka Ježiša Krista bola zachránená od dedičného hriechu. — 3. Matka Ježiša Krista bola Pannou pri počatí aj pri narodení svojho Syna. — 4. Matka Ježiša Krista ostala Pannou aj po narodení svojho Syna. — 5. Matka Ježiša Krista si zasluhuje našu úctu. — **Súhrn.** — **Čítanie.**

Ježiš Kristus ako pravý Boh a druhá božská osoba stal sa kvôli nám človekom. Ľudské telo prijal od svojej matky Márie, ktorú voláme preblahoslavenou. Voláme ju tak preto, lebo pri návšteve Alžbety ona sama nadšene zvolala: „Hľa, odteraz blahoslavenou ma nazývať budú všetky pokolenia.“ (Lk 1, 48.)

1. Matka Ježiša Krista je Matkou Božou. — Matkou Božou a či matkou Boha je preto, lebo podľa tela porodila božskú osobu, teda Boha. Matkou Božou nazvala matku Ježiša Krista už aj Alžbeta, keď „naplnená Duchom Svätým“ nadšene zvolala: „Ako ja prídem k tomu, že matka môjho Pána prichádza ku mne?“ (Lk 1, 43.) Otázkou materstva matky Pána Ježiša zaoberal sa už Efezský snem r. 431, ktorý nazval Máriu „Bohorodičkou“.

Matka Ježiša Krista je teda plným právom „Matkou Božou“, „Bohorodičkou“ a „Božou rodičkou“.

2. Matka Ježiša Krista zachránená bola od dedičného hriechu.

— Stalo sa to zvláštnou milosťou božou, pretože bola vyvolená za Matku Božiu. Toto zachránenie matky Ježiša Krista od dedičného hriechu volá sa Nepoškvrnené počatie Panny Márie. Z tohto vyplýva, že Panna Mária už v prvom okamihu svojho počatia bola bez dedičného hriechu a okrášlená milosťou posväcujúcou.

O nepoškvrnenom počatí Panny Márie svedčí nám Písmo sväté, ústne podanie a zdravý rozum.

- a) *Písmo sväté* Starého zákona rozpráva o žene, ktorá zlomí moc diablu. Tou ženou je Panna Mária. Keby Panna Mária bola mala dedičný hriech, nebola by zvíťazila nad diablom, ale by sa sama bola dostala pod jeho moc. — V Novom zákone anjel Gabriel nazval Pannu Máriu „milostiplnou“. (Lk 1, 28.) Nebola by však bývala milostiplná, keby bola mala na sebe dedičný hriech.
- b) Z *ústneho podania* vieme, že Panna Mária už od najstarších časov bola pokladaná za nepoškvrnené počatú. Už Origenes († okolo roku 283) píše: „Mária nebola dotknutá zvodným dychom hadovým.“ (Hom. 3 indivers.) Okrem Origena o nepoškvrnenom počatí Panny Márie píše aj všetci tí cirkevní spisovatelia prvých storočí, ktorí vo svojich dielach pojednávajú o dedičnom hriechu. O všeobecnosti viery v nepoškvrnené počatie Panny Márie svedčí nám konečne aj tá okolnosť, že na Východe už v 5. a na Západe v 11. storočí bol zavedený sviatok nepoškvrneného počatia Panny Márie.
- c) I z *rozumu* môžeme usudzovať, že Boh nenechal svoju vlastnú matku ani na okamih pod mocou diabla, poškrnenú dedičným hriechom. Hoci teda Panna Mária ako dcéra Adamova podliehala tomuto hriechu, Boh ju predsa z neho vyňal.

Nepoškvrnené počatie za článok viery vyhlásil pápež Pius IX. r. 1854 bulou „Ineffabilis“. Nepoškvrnené počatie Panny Márie je teda článkom našej viery.

Sviatok Nepoškvrneného počatia Panny Márie slávime každoročne 8. decembra.

3. Matka Ježiša Krista bola Pannou pri počatí i pri narodení svojho Syna. — Pannou bola matka Ježiša Krista pri počatí i pri narodení svojho Syna preto, lebo sa stala matkou *spôsobom nadprirodzeným*, t. j. „mocou Ducha Svätého“. Dôkazov pre toto svoje tvrdenie máme nadostač. Keď sa napr. Panna Mária od anjela dozvedela o svojom materstve, prekvapene sa ho pýtala; „Ako sa to stane, keď ja muža nepoznávam?“ A anjel jej nato odpovedal: „Duch Svätý sostúpi na teba a sila Najvyššieho zatieni ťa.“ (Lk 1, 34—35.) A keď ju neskôršie sv. Jozef chcel prepustiť, anjel mu oznámil: „Neboj sa vziať si Máriu... lebo čo sa v nej zrodilo, je z Ducha Svätého.“ (Mt 1, 20.) Písmo sväté nám teda jasne svedčí, že Panna Mária stala sa matkou spôsobom nadprirodzeným a bez ujmy svojho panenstva. Matka Ježiša Krista teda aj ako matka ostala Pannou. Pochybnosti o jej panenstve odstránil vopred anjel slovami: „Nie je nemožná u Boha nijaká vec.“ (Lk 1, 37.)

4. Matka Ježiša Krista ostala Pannou aj po narodení svojho Syna. — Písmo sväté spomína síce „bratov a sestry“ Pána Ježiša a Pána Ježiša nazýva jej „prvorodeným“ synom, ale to ešte nie je dôvod na popieranie panenstva jeho Matky.

a) V Písme svätom spomínaní „bratia“ a spomínané „sestry“ nie sú rodnými bratmi a sestrami Pána Ježiša, ale sú len vzdialenejšími jeho príbuznými. Slovo „brat“ a „sestra“ vzhľadom na nedostatok slov používalo sa v hebrejčine aj na označenie vzdialenejších príbuzných. Abrahám nazýval napr. svojho synovca Lota (1 Mojž 13, 6), Lában svojho sestrenca Jakuba (1 Mojž 29. 15) svojím „bratom“ a Tobiáš svoju manželku Sáru (vzdialenejšiu svoju príbuznú) svojou „sestrou“. (Tb 8, 9 a 7, 2—4.) Orientálci ešte aj dnes nazývajú „bratmi“ a „sestrami“ vzdialenejších svojich príbuzných a svojich priateľov.

Písmo sväté ako „bratov“ Pána Ježiša uvádza Jakuba, Jozefa, Šimona a Judu, ale tí neboli synmi sv. Jozefa a Panny Márie. Boli to synovia Márie (príbuznej Panny Márie) a Kleofáša alebo Alfea. (Jn 19, 25.)

b) Slovo „prvorodený“ (Mt 1, 25) znamená v hebrejčine aj „jednorodený“. Slovom „prvorodený“ označovali Židia prvého syna bez ohľadu na to, či po ňom nasledoval ešte aj iný syn alebo

nie. Pán Ježiš volal sa prvorodeným preto, aby sa tým zdôraznily zvláštne jeho práva a výsady v smysle židovských zákonov. Volal sa tak prípadne ešte aj preto, že sa všetci ostatní ľudia mali stať v duchovnom smysle dieťkami Panny Márie (milosťou posväcujúcou stávajú sa totiž bratmi Pána Ježiša).

Keby Panna Mária okrem Pána Ježiša bola mala aj iné dieťky, tak by ju Pán Ježiš pred svojou smrťou nebol sveril sv. Jánovi. Boly by sa o ňu postaraly jej vlastné deti.

5. Matka Ježiša Krista si zasluhuje našu úctu. — Matka Ježiša Krista svojou dôstojnosťou a svätosťou prevyšuje všetkých anjelov a svätých a bola najväčšou ženou svetových dejín, a preto si rozhodne zasluhuje našu úctu. Keď ju mohol uctiť sám Pán Ježiš a anjel, a keď ju mohla uctiť ako Matku Božiu Alžbeta, tak ju plným právom môžeme uctiť aj my. Keď vieme uctiť matku hlavy štátu alebo matky cirkevných, národných, štátnych a kultúrnych veľikášov, tak je našou povinnosťou uctiť aj Matku nášho Spasiteľa Ježiša Krista. Ak si zasluhuje od nás úctu matka obyčajného smrteľníka, tak si tým viacej zasluhuje od nás úctu Matka Božia.

Matke Pána Ježiša Krista nepreukazujeme síce takú úctu ako Pánu Bohu, ale zato vzhľadom na jej zvláštne postavenie a jej dôstojnosť ako Matke Božej preukazujeme jej rozhodne vyššiu a zvláštnejšiu úctu ako anjelom a svätým. Úcta Panny Márie volá sa nadúctou Matky Božej (hyperdulia).

Súhrn:

Matka Ježiša Krista je matkou božou, lebo porodila Syna Božieho.

Matka Ježiša Krista volá sa nepoškvrnenou, lebo bola zachránená od dedičného hriechu.

Matka Ježiša Krista volá sa Pannou, lebo po celý svoj život pannou ostala.

Matka Ježiša Krista zasluhuje si našu úctu a lásku.

Čítanie:

Mal Pán Ježiš bratov a sestry?

Podľa Písma svätého by bol mal Pán Ježiš štyroch „bratov“ a asi tri „sestry“. Mená „bratov“ Pána Ježiša udávajú nám vo svojich evanjeliách sv. Matúš a sv. Marek. Obidvaja spomínajú ich pri opisovaní vystúpenia Kristovho v Nazarete a pri citovaní slov Kristovou kázňou prekvapených Nazaret'anov. Sv. Matúš cituje tie slová doslovne takto: „Odkiaľ má tento tú múdrosť a mohutnosť? Či je to nie syn tesárov? Či jeho matka nevolá sa Mária? A jeho bratia Jakub a Jozef a Šimon a Juda? A jeho sestry či nie sú všetky u nás? Kde to len všetko nabral?“ (Mt 13, 55—56.) A sv. Marek cituje ich takto: „Kde to všetko nabral? ... Či je to nie tesár, syn Máriin, brat Jakubov a Jozefov a Judov a Šimonov? A či nie sú tu u nás i jeho sestry?“ (Mk 6, 3.) Mená „sestier“ Pána Ježiša sa v evanjeliách neuvádzajú.

Povšimnime si tých tzv. „bratov“ Krista Pána! Zistíme mená ich rodičov! Tak sa najlepšie presvedčíme, či naozaj ide o krvných bratov Pána Ježiša.

Najsamprv zistíme rodičov *sv. Jakuba!*

V evanjeliu sv. Matúša opísaná je smrť Pána Ježiša, a pritom sú spomenuté aj nábožné ženy, ktoré stály pod krížom. Medzi tými ženami „bola Mária Magdaléna a Mária, matka Jakubova a Jozefova, a matka synov Zebedejových.“ (Mt 27, 56.) A tu sa mimovoľne pýtame, či táto Mária „matka Jakubova a Jozefova“ je totožná s Pannou Máriou? Na túto otázku najlepšie nám môže odpovedať sv. Ján, ktorý stál pod krížom Pána Ježiša. A ten pri opisovaní smrti Kristovej hovorí: „Pri kríži Ježišovom stály jeho matka a sestra jeho matky Mária Kleofášova a Mária Magdaléna.“ (Jn 19, 25.) Keď si porovnáme slová sv. Matúša so slovami sv. Jána, presvedčíme sa, že pod krížom Krista Pána okrem Panny Márie stála ešte aj *iná Mária* (Mária Kleofášova) a tá bola matkou sv. Jakuba. Matka Pána Ježiša a Mária matka Jakubova sú teda dve rozličné osoby. Z toho však nasleduje, že sv. Jakub nebol krvným bratom Pána Ježiša.

Druhým „bratom“ Pána Ježiša mal by podľa evanjelií byť *Jozef*. (Mt 13, 55; Mk 6, 3.) Bol on naozaj krvným bratom Kristovým? — Nie.

— Sv. Marek totiž píše, že pod krížom bola medzi ženami: „Mária Magdaléna a Mária, matka Jakuba Malého i Jozefova a Salome.“ (Mk 15, 40.) Z týchto slov vysvitá, že Jozef bol bratom Jakubovým. Keďže Jakub nebol bratom Pána Ježiša, nemohol byť ním ani Jozef.

Ako tretí „brat“ Pána Ježiša spomína sa v Písme svätom *Juda*. (Mt 13, 55; Mk 6, 3.) Ten však sám o sebe píše: „Juda, sluha Ježiša Krista a brat Jakubov, tým, ktorí sú milovaní od Boha Otca a od Ježiša zachránení a povolani.“ (Jd 1, 1.) Sám seba teda nazýva sluhom (a nie bratom) Krista Pána a bratom Jakubovým. Z toho vidieť, že Juda bol bratom Jakubovým a Jozefovým, a nemohol byť krvným bratom Kristovým. (Vid’ o tom ešte aj Lk 6, 16!)

Ako štvrtý „brat“ Krista Pána spomína sa *Šimon*. Ten bol nástupcom sv. Jakuba v biskupstve jeruzalemskom. Tak nám aspoň rozprávajú najstarší cirkevní spisovatelia (napr. Hegesippus † 180.). Podľa ich tvrdenia bol bratom sv. Jakuba. Evanjeliá nám o ňom obšírnejšie nerozprávajú.

Ako vidieť, Jakub, Jozef, Juda a Šimon neboli krvnými bratmi Pána Ježiša. Boli synmi Márie a Kleofáša. Pán Ježiš nemal krvných bratov. Nasvedčuje tomu aj tá okolnosť, že Jakub, Jozef, Juda a Šimon nikde v Písme svätom nenazývajú synmi Panny Márie alebo sv. Jozefa. Tým nám evanjelisti už dostatočne naznačujú, že neboli rodnými bratmi Pána Ježiša.

Náhrobný nápis z časov Kristových.

Vid', pútniku, náhrobok Arsinoe! Zastav sa a zaplač nad ženou,
vo všetkom nešťastnou, úbohú a osudom stíhanou!

Ako malé dieťa stratila som matku
a stala som sa sirotou.

Keď som dosiahla kvet mladosti,
zasnúbil ma môj otec Fabieti,
ale v pôrodných bolestiach
môjho prvorodeného syna
priviedol ma osud na koniec života.

Len krátky čas mi bol určený osudom,
ale sa radujem, že sa mi dostalo žiariacej krásy duševnej.

Hrob skrýva v svojom lone moje čisté telo,
ale moja duša odišla do ríše zbožných.

(R. 1922 objavil C. C. Edgar v Tell-el-Jehudiji.)

Úcta mariánska.

Zvláštna úcta, ktorú načim vzdávať Márii, nesmie sa diať len ústami alebo klaňaním sa, klakaním, obnažením hlavy, sochami, obrazmi, chrámami na jej počesť, pretože to všetko robia i pohani: my musíme ctieť Máriu z celej duše, zo všetkej svojej sily a v pravde. Ak ju tak ctíme, tak uvažujúc o jej pokore a milosti, ktorou ju Boh obdaril, vo svojom vnútri cítime radosť — znak to pravých ctiteľov Márie. (Luther: Commentarius super B. M. V. canticum.) (Bottau—Rekem: Katolícky svetonázor obhájený nekatolíkmi. Str. 137.)

Slová Oekolampadia²⁴

A vlastne, prečo by som nemiloval tú, ktorú miloval Boh, ktorá dala svetu Syna Božieho a nášho Spasiteľa, ktorú ctili anjeli a archanjeli, ktorú vzýva ľudské pokolenie a ktorá sa nazýva kráľovnou milosrdenstva!? Aká to milosť, aká to božia láska, že dal takú presvätú matku svojmu Synovi, a nám tak mocnú ochrankyňu vo všetkých veciach. (Oekolampadius: Sermo de laudando in Maria Deo.) (Bottau—Rekem: Katolícky svetonázor obhájený nekatolíkmi. Str. 138.)

§ 11. Trojaký úrad Kristov.

Obsah: 1. Úrad učiteľský — 2. Úrad kňazský. — 3. Úrad pastiersky. — **Súhrn. — Čítanie.**

Pán Ježiš asi 33 rokov žil na zemi. Jeho pozemský život môžeme rozdeliť na dve časti: na skrytý a verejný život. *Skrytý život Pána Ježiša* trval asi 30 rokov: od narodenia až po pokrstenie. Pán Ježiš prežíval ho väčšinou v Nazarete. *Verejný život Pána Ježiša* trval asi tri roky: od pokrstenia po nanebevstúpenie.

Zo skrytého života Pána Ježiša — okrem narodenia, obrezania, obetovania a úteku do Egypta — máme zpravu len o pobyte 12 ročného Ježiša v chráme. Verejný život Pána Ježiša však sv. spisovatelia už obšírnejšie opisujú. Tento verejný život vyplnený bol zastávaním úradu učiteľského, kňazského a pastierskeho.

²⁴ Oecolampadius, odpadlý mních, veľký priekopník zwingliánskeho učenia v Bazileji r. 1527.

1. Úrad učiteľský. — Úrad učiteľský zastával Pán Ježiš tak že:

- a) Chodil po celej Palestíne a všade dobre činil. (Skt 10, 38),
- b) shromaždil si okolo seba 12 apoštolov a okrem tých si vyvolil 72 učeníkov,
- c) učil, čo máme veriť a činiť, aby sme boli spasení.

Javiskom učiteľskej činnosti Pána Ježiša bola Palestína (Svätá zem). Najпамätnejšími mestami Palestíny sú: Betlehem Nazaret, Jeruzalem Kána, Naim, Kafarnaum.

Pán Ježiš poučoval ľudí spôsobom každému prístupným a srozumiteľným. Svoje reči popretkával príkladmi a podobenstvami, aby mu aj nevzdelaný človek dobre porozumel. Najznámejšie jeho podobenstvá sú: o mánotratnom synovi, o milosrdnom Samaritánovi, o boháčovi a Lazárovi, o farizejovi a mýtnikovi, o dobrom pastierovi, o nemilosrdnom služobníkovi, o kúkoli medzi pšenickou, o zrne horčičnom.

Vo svojom učení Pán Ježiš podával ľuďom najdokonalejšiu vierouku a mravouku.

Vo svojej *vierouke* Pán Ježiš poučil ľudí o najdôležitejších pravdách náboženských (napr. o Bohu. o najsv. Trojici, o posmrtnom živote, o celi nášho pozemského života). Vo svojej mravouke ich však poučil o vôli božej, o pohnútkach plniť ju, o mravnej dokonalosti, o prostriedkoch na dosiahnutie mravnej dokonalosti a o láske k blížnemu.

Pravdivosť svojho učenia dokazoval Pán Ježiš:

- a) svojím svätým životom,
- b) zázrakmi a prorockými.

2. Úrad kňazský. — Úrad kňazský zastával Pán Ježiš tým, že sa na kríži obetoval za hriešne ľudské pokolenie.

Pán Ježiš za ľudské pokolenie obetoval sa vlastne po celý svoj život, ale presne chápanú *liturgickú obetu* priniesol za ľudstvo až na konci svojho života.

Pán Ježiš na konci svojho pozemského života veľa trpel za nás, lebo:

- a) na vrchu Olivovom krvou sa potil,
- b) bičovaný bol,
- c) trním korunovaný bol,
- d) ťažký kríž niesol,
- e) na Kalvárii ukrižovaný bol.

Pri tomto svojom utrpení Pán Ježiš trpel muky telesné a duševné.

Telesnými mukami Pána Ježiša byly muky bičovania, trním korunovania a ukrižovania.

Duševnými mukami Pána Ježiša byly: zármutok, úzkosť atď. Vrcholom všetkých obetí Pána Ježiša bola jeho *smrť na kríži*, pri ktorej slnce sa zatmilo, chrámová opona sa roztrhla, zem sa zatriasla, skaly sa pukaly, hroby sa otváraly a mŕtvi z hrobov vstávali.

Pamätným dňom utrpenia a smrti Pána Ježiša je Veľký piatok.

Pán Ježiš ako božská osoba *trpel* na tele i na duši *len svojou ľudskou prirodzenosťou*, lebo svojou božskou prirodzenosťou nemohol trpieť.

3. Úrad pastiersky. — Úrad pastiersky zastával Pán Ježiš tak, že:

- a) založil na zemi viditeľnú Cirkev pre všetky národy sveta
- b) tej Cirkvi dal moc zákony vynášať, súdiť a trestať,
- c) za správcov tej Cirkvi ustanovil apoštolov (a ich nástupcov) pod vedením sv. Petra (a jeho nástupcov).

Pán Ježiš preto založil Cirkev, aby všetkých ľudí k večnému spaseniu viedla. Tejto svojej Cirkvi sveril Pán Ježiš aj svoj úrad učiteľský, kňazský a pastiersky.

Cirkev sebe sverený trojaký úrad Kristov od časov Kristových nepretržite zastáva a to tak:

- a) že učenie Kristovo hlása a neporušené zachováva,
- b) že svojim veriacim sväté sviatosti a iné prostriedky milosti vysluhuje,
- c) že veriacich svojimi zákonmi spravuje a do večnej

blaženosti privádza.

K pastierskemu úradu Cirkvi patrí najmä *právo vynášať zákony, súdiť a trestať*. Toto právo Cirkev vždy užívala a aj podnes užíva.

Hlavné cirkevné tresty sú: odopretie sviatostí, vyobcovanie a odopretie cirkevného pohrebu.

Súhrn:

Ježiš Kristus v rase svojho pozemského života zastával trojaký úrad: učiteľský, kňazský a pastiersky.

Ako učiteľ Pán Ježiš učil ľudí, ako kňaz sa Pán Ježiš obetoval za všetkých ľudí, ako pastier Pán Ježiš založil Cirkev pre ľudí.

Čítanie:

Učenie Pána Ježiša.

Kristus Pán neučil svetskej vede, tú ľudstvo už aj vtedy ovládalo, nakoľko mu bola potrebná; lež vyvolil si za predmet svojho učenia to, čo ľudstvo najmenej vedelo, v čom najviac chybilo, a to bolo náboženstvo. Bol teda učiteľom náboženstva a či viery a mravov. Týmto učením chcel dosiahnuť nápravu zdegenerovaného sveta!

Svet od neho sa naučil veriť v jedného pravého Boha v troch osobách, ctíť ho, milovať a poslúchať ho. Božský Učiteľ týmto učením vypestoval v ľuďoch svedomie, bez ktorého dobré mravy ani predstaviť si nemožno. Týmto učením zapálil Ježiš vatru horlenia a zápolenia za duševné hodnoty a výšiny.

Z tohto večne platného a nezmeniteľného učenia Božského Majstra pochádzajú dogmy kresťanskej viery. Sú to články, zásady učenia samého Ježiša, ktoré hlása a ďalej podáva svet po všetky časy jeho Cirkvi.

(Dr. Jozef Kološ: Fakťový pochod večných právd)

Kňazský úrad Pána Ježiša.

Slušalo sa, aby sme mali takého veľkňaza, ktorý je svätý, nevinný, nepoškvrnený, oddelený od hriešnikov a vznešenejší od nebies, ktorý nepotrebuje každý deň, ako kňazi, najprv za svoje vlastné hriechy, potom za (hriechy) ľudu prinášať obete, lebo to učinil raz, keď obetoval sám seba. (Žid 7, 26—28)

Pastiersky úrad Pána Ježiša.

Ja som dobrý pastier. Dobrý pastier dáva svoj život za svoje ovce. Ale nájomník a ten, kto nie je pastierom, komu ovce nie sú jeho vlastné, keď vidí prichádzať vlka, opúšťa ovce a uteká a vlk chytá a rozháňa ovce. Ale nájomník uteká preto, že je nájomníkom a nezáleží mu na ovciach. Ja som dobrý pastier a poznám svoje, a moje poznajú mňa. Ako mňa zná Otec, i ja znám Otca, a život svoj položím za svoje ovce. Mám aj iné ovce, ktoré nie sú z tejto ovčiarne; i tie mám priviesť, a budú počúvať môj hlas; a bude jedna ovčiareň a jeden pastier, (Jn 10, 11—16)

§ 12. Obeta kríža.

Obsah: 1. Prečo trpel a umrel Pán Ježiš? — 2. Zadosťučinenie, vykúpenie a spasenie. — 3. Za koho trpel a umrel Pán Ježiš? — 4. Poučenie z obety kríža. — 5. Pán Ježiš v predpeklí. — **Súhrn.** — **Čítanie.**

Pán Ježiš nás vykúpil obetou kríža, na ktorom za hriešne ľudstvo trpel a zomrel.

1. Prečo trpel a umrel Pán Ježiš? — *Pán Ježiš nemusel trpieť a umrieť na kríži, veď ako Boh nikým nemohol byť k tomu prinútený. On sa dobrovoľne za nás obetoval, lebo nás nekonečne miloval. Právom hovorí Izaiáš, že Pán Ježiš „obetovaný bol preto, že sám chcel.“ (Iz 53, 7.)*

Pán Ježiš preto trpel a umrel:

- a) aby za naše hriechy zadosťučinil Bohu,
- b) aby nás z večného zatratenia vykúpil,
- c) aby nám nebo otvoril.

Pán Ježiš obetou kríža chcel za nás *zadost'učiniť* Bohu lebo my sme nemohli poskytnúť Bohu patričné zadost'účinenie.

Pán Ježiš obetou kríža chcel nás *z večného zadržania vykúpiť*, lebo sme sa z neho sami svojimi silami nemohli vykúpiť.

Pán Ježiš obetou kríža chcel nám *nebo otvoriť*, lebo bolo zatvorené od spáchania prvého hriechu,

2. Zadost'účinenie, vykúpenie a spasenie. — Pán Ježiš obetou kríža za nás zadost'učinil, nás vykúpil a nám spasenie zaslúžil.

- a) *Pán Ježiš obetou kríža za nás zadost'učinil Bohu.* Každý spáchaný hriech vyžaduje primerané zadost'účinenie. Veľký hriech vyžaduje veľké, malý hriech malé zadost'účinenie. Dedičný hriech (hriech prvých rodičov) bol nekonečnou urážkou Boha, a preto vyžadoval aj nekonečné zadost'účinenie. Podobne však aj každý smrteľný hriech je nekonečnou urážkou Boha a vyžaduje nekonečné zadost'účinenie. Nekonečné zadost'účinenie nemohol Bohu poskytnúť nijaký človek, namiesto ľudí poskytol ho teda Bohu Pán Ježiš. Pán Ježiš ako Bohočlovek takéto zadost'účinenie mohol poskytnúť Bohu, veď jeho umučenie a jeho smrť mali *nekonečnú cenu*.
- b) *Pán Ježiš nás obetou kríža z večného zadržania vykúpil.* Slovo vykúpiť znamená: niekoho za veľký peniaz zo žalára vyslobodiť. Slová „z večného zadržania vykúpiť“ znamenajú: niekoho za veľkú cenu od pekla oslobodiť. Pán Ježiš oslobodil nás od pekla za cenu svojho vlastného života. Vysvitá to zo slov sv. Petra: „Nie ste porušiteľnými vecmi, zlatom alebo striebrom, vykúpení... ale drahocennou krvou Krista ako nevinného a nepoškvrneného baránka.“ (1 Pt 1, 18—19.)
- c) *Pán Ježiš obetou kríža nám spasenie zaslúžil*, lebo nám svojím utrpením a svojou smrťou hojnosť milosti božej zaslúžil, a tým nám umožnil vstup do kráľovstva nebeského. Bez obety Kristovej bolo by ostalo pre nás nebo zatvorené, ako bolo zatvorené od spáchania prvého hriechu. Právom teda volá sv. Pavol: „Máme nádej, že *skrze krv Kristovu* vojdeme do svätyne (neba).“ (Žid 10, 19.)

3. Za koho trpel a umrel Pán Ježiš? — *Pán Ježiš trpel a umrel za hriechy celého sveta: za hriech dedičný a za všetky ostatné hriechy.* Sv. Pavol píše, že Pán Ježiš „dal seba samého za všetkých na vykúpenie.“ (1 Tim 2, 6.) A sv. Ján vraví: „On (totižto Pán Ježiš) je smierením za naše hriechy, a nielen za naše, lež i za (hriechy) celého sveta.“ (1 Jn 2, 2.)

Pán Ježiš trpel a zomrel síce na kríži za všetkých ľudí, ale zato predsa len *nebudú všetci ľudia spasení*. Spasení budú z ľudí len tí, ktorí veria (uveria) v Krista a plnia (budú plniť) vôľu božiu podľa učenia Kristovho, lebo len vierou a zachovávaním učenia Kristovho si môže človek privlastniť zásluhy Kristove. Pred narodením Kristovým mohli si spravodliví ľudia zásluhy Kristove privlastniť vierou v prisľúbeného Mesiáša a životom podľa tej viery. Od narodenia Kristovho zásluhy Pána Ježiša môžu si ľudia privlastniť vierou v Krista a životom podľa viery Kristovej.

Zásluhy Kristove privlastňujeme si vtedy, keď:

- a) veríme, čo Boh zjavil,
- b) zachovávame prikázania božie,
- c) užívame prostriedky milosti.

Zásluhy Kristove nič neosožia tým, ktorí:

- a) neveria, čo Boh zjavil,
- b) nezachovávajú prikázania božie a
- c) neužívajú prostriedky milosti.

Vykúpenie všetkých ľudí popierali Kalvín a Jansenius²⁵ so svojimi prívržencami (tí učili, že Boh niektorých ľudí predurčil na zatratenie bez ohľadu na ich život).

4. Poučenie z obety kríža. — Pán Ježiš bol pravý Boh a pravý človek v jednej osobe. Preto *i najmenšie utrpenie Pána Ježiša malo nekonečnú cenu*. Pán Ježiš ako Bohočlovek bol by nás teda mohol vykúpiť aj menším utrpením. Veľké utrpenie na kríži zvolil si Pán Ježiš preto:

- a) aby nám dokázal svoju nekonečnú lásku k nám,
- b) aby nám ukázal ohavnosť hriechu,

²⁵ Cornelius Jansenius (1585—1638) holandský bohoslovec, od r 1636 biskup v Yproch, pôvodca jansenizmu.

- c) aby nám ukázal nekonečnú cenu ľudskej duše,
- d) aby nám svojím príkladom uľahčil znášať kríže a trápenia.

Na vykúpenie ľudstva bola by postačila aj *minimálna* (najmenšia) obeta Kristova, ale Pán Ježiš priniesol za ľudstvo obeť *maximálnu* (najväčšiu) na dôkaz svojej nekonečnej lásky k nemu.

Pán Ježiš obetoval sa síce na kríži len raz, ale svoju obeť kríža každodenne obnovuje pod spôsobom chleba a vína pri svätej omši.

5. Pán Ježiš v predpeklí. — *Pri smrti odlúčila sa duša Pána Ježiša od tela a sostúpila do predpekla.*

Predpeklie bolo to miesto, kde duše zomrelých spravodlivých ľudí očakávaly vykúpenie. Duše v predpeklí nevidely síce Pána Boha, ale netrpeľ. Tešily sa nádejou, že sa po smrti Kristovej dostanú do neba.

Pán Ježiš po svojej smrti preto sostúpil do predpekla, aby tam oznámil dušiam spravodlivých, že sú už vykúpené. Sostúpením Pána Ježiša do predpekla duše spravodlivých obdržali *večnú slávu*, t. j. videnie Boha.

O jestvovaní predpekla svedčia nám slová sv. Petra: „Prišiel (Kristus) zvestovať i tým duchom, ktorí boli v žalári.“ (1 Pt 3, 19.) A v jestvovanie predpekla verila Cirkev už od apoštolských časov, ako to vidíme aj zo slov Apoštolského vyznania viery: „Sostúpil do pekiel.“

Súhrn:

Pán Ježiš preto trpel a umrel: 1. aby za naše hriechy zadost'učinil Bohu, 2. aby nás z večného zatratenia vykúpil, 3. aby nám nebo otvoril.

Pán Ježiš trpel a umrel z lásky k ubiedenému ľudstvu.

Duša Pána Ježiša po smrti sostúpila do predpekla, aby oznámila dušiam spravodlivých, že sú už vykúpené.

Čítanie:

Slová sv. Anželma.

Zadost'účinenie mohol poskytnúť Bohu len Boh; mohol ho však poskytnúť len ako človek: preto ho musel poskytnúť Bohočlovek.

Pán Ježiš trpel za naše hriechy.

V polovici minulého storočia žil na Kaukaze sultán Samyl, ktorý bol starostlivým panovníkom svojich poddaných. Pre svoje dobré snahy nenašiel však porozumenia u svojich poddaných. Vo svojej zemi veľa musel bojovať proti úplatkárstvu, ktoré bolo rozšírené vo všetkých tamojších vrstvách spoločenských. Na odstránenie tohto javu vydal teda rozkaz, aby dostal 50 rán korbáčom každý, kto bude pri úplatkárstve prichytený. Onedlho po vydaní tohto rozkazu usvedčená bola z úplatkárstva jeho vlastná matka a šľachetný panovník dostal sa tým do veľmi nemilej situácie. Spravodlivosť mu kázala zadost'učiniť zákonu, a synovská láska mu nedovoľovala pohanit' svoju matku. Vo svojej bezradnosti utiahol sa na tri dni do svojho šiatra a uvažoval, čo urobiť. — Na štvrtý deň vystúpil zo svojho šiatra bledý a veľmi vážny. Ihneď dal shromaždiť ľud, a dal priviesť aj svoju matku. Potom jej dal sviazať ruky a postavil k nej dvoch mužov s korbáčmi v ruke. Po týchto prípravách vydal rozkaz na potrestanie matky. Lenže v poslednej chvíli stalo sa niečo nečakaného. Keď údery korbáčov mali zasiahnuť chrbát matkin, sultán Šamyl soskočil s tribúny, a odtiahnuť matku, svoj vlastný chrbát vystavil úderom korbáčov. Vydržal všetkých 50 úderov a po päťdesiatom údere zvolal: „Rozíďte sa! Zákonu je už zadost'účinené! Krv vášho sultána smyla vinu jeho matky!“ A od tých čias sa už úplatkárstvo viac nevyskytovalo v jeho zemi.

Kto z nás by si pri čítaní tejto udalosti nespomenul na Vykupiteľa, ktorý svojou krvou smyl hriechy sveta?

(Fattinger: Der Katechet erzählt)

Prefácia o sv. kríži.

Veru sa sluší a patrí, je správne a spásonosné vzdávať tebe vďaka vždy a všade, Pane svätý, Otče všemohúci, večný Bože. Tvoja vôľa bola, aby spása ľudí vyšla z dreva kríža, aby strom

priniesol život ako bol priniesol aj smrť, a aby ten, kto drevom zvíťazil, aj drevom premožený bol skrze Krista Pána nášho ...

(Dr. K Körper: Prameň z Boha)

Písmo sväté o vykúpení.

Ježiš Kristus „zamiloval si nás a umyl nás svojou krvou od našich hriechov.“ (Zjav 1, 5.)

Ježiš Kristus „skrze smrť premohol toho, ktorý mal vládu nad smrťou, to jest diabla.“ (Žid 2, 14.)

„Boh neustanovil nás na hnev, ale aby sme si nadobudli spasenie skrze Pána nášho Ježiša Krista, ktorý umrel za nás, aby sme, či bedlíme a či spíme, spolu s ním žili.“ (1 Tes 5, 9 -10.)

§ 13. Kristus medzi nami.

Obsah : 1. Čo je Sviatosť Oltárna? — 2. Ustanovenie Sviatosti Oltárnej. — 3. Prepodstatnenie. — 4. Pán Ježiš vo Sviatosti Oltárnej. — 5. Ako je prítomný Pán Ježiš vo Sviatosti Oltárnej? — **Súhrn.** — **Čítanie.**

Telo Pána Ježiša po smrti bolo s kríža sňaté a pochované, ale neostalo dlho v hrobe. Na tretí deň Pán Ježiš znovu spojil svoje telo s dušou, vstal zmŕtvych v nesmrteľnom a oslávenom tele. Po svojom zmŕtvychvstaní potom ešte 40 dní ostal na zemi a na štyridsiaty deň s hory Olivovej pred očami svojich učeníkov vstúpil na nebesia. (Mk 16, 19; Lk 24 50—51; Skt 1, 9.) Od tých čias Pán Ježiš „sedí na pravici Boha Otca všemohúceho“, t. j. aj ako človek má najväčšiu moc a slávu nad všetkými na nebi i na zemi. Zato však Pán Ježiš stále prebýva medzi nami v najsv. Sviatosti Oltárnej.

1. Čo je Sviatosť Oltárna? — *Najsv. Sviatosť Oltárna je opravdivé telo a opravdivá krv Pána Ježiša pod spôsobom chleba a vína.*

Sviatosťou Oltárnou volá sa preto, lebo na oltári býva pripravovaná a uschovávaná. Najsvätejšou volá sa preto, lebo je v nej prítomný sám Pán Ježiš.

Na prítomnosť Pána Ježiša vo Sviatosti Oltárnej upozorňuje nás v kostole večné svetlo.

Pod spôsobami Sviatosti Oltárnej rozumieme vonkajšie podoby a znaky chleba a vína (farbu, chuť, vôňu atď.). Týmto svojimi vonkajšími podobami a znakmi sa Sviatosť Oltárna podobá oblátke a vínu, ale medzi ňou a oblátkou a vínom je podstatný rozdiel.

Sviatosť Oltárna volá sa ešte aj „Sviatosťou lásky“, „Nebeským chlebom“, „Anjelským chlebom“, „Hostiou“, „Eucharistiou“ a „Božím Telom“.

2. Ustanovenie Sviatosti Oltárnej. — Sviatosť Oltárnu ustanovil Pán Ježiš pri poslednej večeri, keď:

- a) vzal do ruky chlieb, požehnal ho, lámal a podával svojim učeníkom rieknuť: „Vezmite a jedzte, toto je moje telo“,
- b) potom vzal do ruky kalich s vínom, požehnal ho a podal apoštolom so slovami: „Pite z toho všetci, lebo toto je moja krv“,
- c) konečne rozkázal apoštolom: „Toto činite na moju pamiatku“.

O ustanovení Sviatosti Oltárnej rozpráva nám sv. Matúš (Mt 26 26-28), sv. Marek (Mk 14, 22—24), sv. Lukáš (Lk 22, 19—20) a sv. Pavol, (1 Kor 11, 23—25.)

Pamiatku ustanovenia Sviatosti Oltárnej slávime na Zelený štvrtok a na sviatok Božieho Tela.

3. Prepodstatnenie. — Slovami „toto je moje telo“ premenil Pán Ježiš chlieb na svoje telo, a slovami „toto je moja krv“ premenil víno na svoju krv. Pri tomto premenení premenila sa však len podstata chleba a vína, vonkajšie podoby chleba a vína ostali nezmenené. Toto *tajomné premenenie podstaty chleba na telo a podstaty vína na krv Pána Ježiša volá sa prepodstatnenie.*

Prepodstatnenie je tajomstvom našej viery lebo ho svojím rozumom dostatočne nechápeme.

Prepodstatnenie Pán Ježiš môže uskutočniť, veď ako pravý Boh je všemohúci. Keď Pán Ježiš na svadbe v Káne vedel premeniť podstatu vody na podstatu vína, keď vedel uzdravovať chorých a kriesiť mŕtvych tak mohol aj podstatu chleba a vína premeniť

na svoje telo a na svoju krv.

Moc premeňovania Pán Ježiš odovzdal aj apoštolom slovami: „Toto čiňte na moju pamiatku“. Táto moc od apoštolov prešla na biskupov a kňazov, ktorí ju používajú pri svätej omši. Biskupi a kňazi pri svätej omši totiž vyslovujú nad chlebom a vínom slová: „Toto je moje telo“ — „toto je moja krv“ a v tej chvíli mení sa obetný chlieb na telo a obetné víno na krv Pána Ježiša. Zázrak prepodstatnenia pri svätej omši koná teda vlastne Pán Ježiš, ale na slová kňazove.

Moc premieňať dal Pán Ježiš apoštolom, biskupom a kňazom preto:

- a) aby sa mohol vo Sviatosti Oltárnej za nás obetovať,
- b) aby mohol byť nami vo Sviatosti Oltárnej požívaný,
- c) aby mohol vo Sviatosti Oltárnej medzi nami prebývať.

4. Pán Ježiš vo Sviatosti Oltárnej. — *Pán Ježiš vo Sviatosti Oltárnej je prítomný opravdive, skutočne a podstatne.* Toto učenie vyhlásené bolo za článok viery na Tridentskom sneme (1545—1563), na ktorom odsúdené bolo opačné učenie novotárov XVI. storočia. (Opravdive, t. j. nezávisle na našej viere. Skutočne, t. j. nielen ako v znaku. Podstatne, t. j. svojou skutočnou podstatou.)

O opravdivej, skutočnej a podstatnej prítomnosti Pána Ježiša vo Sviatosti Oltárnej svedčí nám Písmo sväté, ústne podanie a učenie apoštolov.

Písmo sväté celkom jasne hovorí o opravdivej, skutočnej a podstatnej prítomnosti Pána Ježiša vo Sviatosti Oltárnej. Dôkazom toho sú nám slová Pána Ježiša: „Ak nebudete jesť telo Syna človeka a piť jeho krv nebudete mať v sebe života... Moje telo opravdive je pokrmom a moja krv je opravdive nápojom.“ (Jn 6, 54—56.) Slová Pána Ježiša, povedané Pri ustanovení Sviatosti Oltárnej, nemožno teda brať obrazne, ale ich treba brať doslovne.

Ústne podanie tiež hovorí o opravdivej, skutočnej a podstatnej prítomnosti Pána Ježiša vo Sviatosti Oltárnej.

- a) *Sv. Justín*²⁶ píše: „Tento požehnaný pokrm je telo a krv vteleného Syna Božieho.“ (Apol. 1, 66.)
- b) *V katakombách* je vyobrazená ryba, na chrbte ktorej je košík s chlebom a vínom. Ryba znamená Krista, lebo

²⁶ Sv. Justín († 167), kresťanský apologéta a rímsky mučeník.

grécke slovo ichthys skrýva v sebe začiatkové litery vety: Ježiš Kristus Syn Boží Spasiteľ.

- c) *Omšové liturgie* od najstarších časov majú modlitbu, aby Boh obetné dary premenil na telo a krv Krista Pána.

O viere kresťanov v opravdivú, skutočnú a podstatnú prítomnosť Pána Ježiša vo Sviatosti Oltárnej svedčí nám aj ohovárka pohanov, že kresťania, vraj, ľudské mäso a ľudskú krv požívali.

Konečne už aj apoštoli učili, že je Pán Ježiš vo Sviatosti Oltárnej prítomný opravdive, skutočne a podstatne. Svedčia nám o tom slová sv. Pavla: „Požehnaný kalich, ktorý požehnávame, či je nie zúčastnením sa na krvi Kristovej? A chlieb, ktorý lámeme, či nie je zúčastnením sa na tele Pánovom?“ (1 Kor 10, 16.) — „Ktokoľvek bude jesť tento chlieb alebo piť kalich Pánov nehodne, vinen bude tela a krvi Pánovej.“ (1 Kor. 11, 27.)

5. Ako je prítomný Pán Ježiš vo Sviatosti Oltárnej? — *Pán Ježiš vo Sviatosti Oltárnej je prítomný tak pod spôsobom chleba ako aj pod spôsobom vína celý a nerozdielny: ako Boh a človek.*

Pod spôsobom chleba prítomné je teda nielen telo, ale je prítomná aj krv a duša Pána Ježiša. A pod spôsobom vína prítomná je nielen krv, ale je prítomné aj telo a prítomná je aj duša Pána Ježiša. Živé telo nemožno si totiž predstaviť bez živej krvi a živú krv nemožno si predstaviť bez živého tela. Z toho nasleduje, že vo Sviatosti Oltárnej pod každým spôsobom prítomné je celé človečenstvo (telo i duša) Pána Ježiša. Toto človečenstvo je však nerozdielne spojené s Božstvom v druhej božskej osobe. Následkom toho vo Sviatosti Oltárnej pod každým spôsobom je prítomný celý a nerozdielny Kristus Pán so svojim Božstvom a človečenstvom.

Pri poslednej večeri apoštoli prijímali celého Krista, hoci požívali len kúsok chleba a čiastočku premeneného vína. Pán Ježiš je teda prítomný celý i v najmenšej čiastočke Sviatosti Oltárnej, lebo pred premenením podstata chleba a vína bola tiež v každej čiastočke celá. Keď kňaz láme hostiu, láme vlastne len vonkajšie podoby Sviatosti Oltárnej.

V súvislosti s prítomnosťou Pána Ježiša vo Sviatosti

Oltárnej Cirkev katolícka učí:

- a) že pod spôsobom chleba je prítomné nielen telo, ale je prítomná aj krv i duša a Božstvo Pána Ježiša (teda celý Pán Ježiš),
- b) že pod spôsobom vína je prítomná krv a prítomné je aj telo s dušou i s Božstvom Pána Ježiša (teda celý Pán Ježiš)
- c) že Pán Ježiš v každej — i najmenej — čiastočke Sviatosti Oltárnej je prítomný celý, t. j. ako Boh a človek.

Pod obidvoma spôsobami ustanovil Pán Ježiš Sviatosť Oltárnu preto, aby sa tým predstavovala a obnovovala obeta kríža, kde sa krv oddelila od tela.

Vo Sviatosti Oltárnej prítomný je Pán Ježiš len do tých čias, kým trvajú vonkajšie spôsoby chleba a vína.

Najsvätejšej Sviatosti Oltárnej máme sa ako Bohu klaňať častejšie ju máme navštevovať a požívať.

Kresťania už od najstarších časov sa vždy s najväčšou úctivosťou približovali k Sviatosti Oltárnej (sv. Justín, Tertulián, sv. Cyprián).

Súhrn:

Najsvätejšia Sviatosť Oltárna je opravdivé telo a opravdivá krv Pána Ježiša Krista pod spôsobom chleba a vína. Ustanovil ju Pán Ježiš pri poslednej večeri. Dnes ju pripravujú biskupi a kňazi pri svätej omši.

Vo Sviatosti Oltárnej je Pán Ježiš prítomný tak pod jedným, ako aj pod obidvomi spôsobami celý a nerozdielny, ako Boh a človek, ale len kým trvajú spôsoby chleba a vína.

Sviatosti Oltárnej máme preukazovať božskú úctu.

Čítanie:

Zdanlivá podobnosť.

Žaluješ sa azda, že nerozumieš, ako môže byť Pán Ježiš, tvoj mocný, všadeprítomný Pán, v Sviatosti Oltárnej, v tej nepatrnej, malej, bielej hostii prítomný? Nerozumieš? Nie?

Teda oveľa jednoduchšie veci ti poviem, ktorým tiež nerozumieš. Srovnaj len dve vajíčka: na jednom sedela sliepka tri týždne, druhé tri týždne bolo v chladnej pivnici. Je rozdiel medzi nimi? Navonok niet medzi nimi nijakého rozdielu: ich farba, tvar, veľkosť je tá istá. Ale keď aj „nevidíš“, predsa len „vieš“, že je tu obrovský rozdiel: to druhé vajíčko je mŕtva vec, to prvé však skrýva v sebe živú bytosť s bijúcim srdcom, s očami, s ušami, so životnou silou atď. Medzi jednoduchou hostiou a Sviatosťou Oltárnou tiež nevidíme rozdiel, ale veríme neklamným slovám Krista Pána, že tá nehybná, mŕtvou sa zdajúca hostia skrýva v sebe živého, bdiaceho Krista. (Dr. T. Tóth: S otvorenými očami v Božej prírode)

Slová konvertitu.

Eucharistický zázrak je plný svätých tajomstiev, je neslýchaný a ľudskému rozumu nepochopiteľný. K tomuto zázraku nemožno prirovnať ani tajomné zrodenie, ani zázračné skutky, ani zmŕtvychvstanie Pána. K všetkým týmto tajomstvám pomocou pojmu všemohúcnosti božej sa ľudská chápanosť skôr môže priblížiť ako k tomuto tajomstvu. Prečože by všemohúci Boh nemohol zastaviť obvyklý poriadok ľudského plodenia, prečo by nemohol svojho Jednorodného Syna obdať nadprirodzenou silou, prečo by mu po smrti nemohol dať nový život? To všetko ľudský rozum môže prijať a si predstaviť. Ale že jednoduchý kúsok chleba a kalich vína na slovo kňazovo mení sa na živého Krista, že tento živý Kristus podstatu chleba a vína mení na svoju vlastnú podstatu, to sa nedá ani len predstaviť, to prevyšuje všetky zákony ľudského myslenia. Tu sa ukladá rozumu najväčšia zo všetkých obetí, aké mu kedy viera ukladala. A predsa Kristus Pán žiada od každého veriaceho bez výnimky, aby mu zvlášť v tejto veci veril doslova. Keď to nedokáže, nech odíde, ako odišli zástupy, hoci by to bol aj sám apoštol. (Dr. A. von Ruville: Zpäť k sv. Cirkvi.)

Omšová modlitba pred premenením.

Požehnaj nám, prosíme ťa, Bože, milostivo túto obeť, osvoj si ju ako schválenú, pravú a milú obeť, aby sa nám stala telom krvou Ježiša Krista, premileného Syna tvojho, Pána nášho.
(Dr. K. Körper: Prameň z Boha)

Poklona sv. Tomáša Akvinského Najsv. Sviatosti.²⁷

Klaniam sa ti vrúcne, Bože večitý,
pod spôsobom chleba z lásky ukrytý.
Srdce moje tebe sa len oddáva,
že si Pánom jeho, vďačne uznáva.

Zrak môj i chuť chcely by ma oklamať,
ale sluch ma učí pevnú vieru mať.
Verím, čo Syn Boží ustanovil nám.
Ten klamať nemôže, kto je pravda sám.

Na kríži sa skrylo samé Božstvo len,
tu i človečenstvo skryté zbožňujem.
V oboje ja verím. Bože vznešený,
a prosím, čo prosil, lotor skrúšený.

Ako Tomáš rany ja tu nevidím,
predsa ťa vyznávam, že si Boží Syn.
Rozmnož vo mne vieru i nádej k tebe,
láskou srdce tiahni do neba k sebe.

Ó pamiatka smrti Krista Ježiša,
chlieb náš živý, sladkosť sveta najvyššia,
daj, nech duch môj vždy len tebou sa živí,
po sladkosti tvojej vždy je dychtivý!

Ó Baránku Boží, Kriste. Pane môj,
v neskonalej láske dnes sa so mnou spoj!
Tvojej krvi stačí kvapka jediná,
aby s všehomíra smyla sa vina.

²⁷ Adoro Te devote

Ježiš, zraku môjmu skrytý v Sviatosti,
ráč vyhovieť, prosím, mojej žiadosti,
daj, nech uzriem zjavne Tvár tvoju jasnú,
večnú slasť obsiahnem za strasť dočasnú.

§ 14. Ustavičná obeta Kristova.

Obsah: 1. O obete vôbec. — 2. O obete svätej omše. — 3. Ustanovenie svätej omše. — 4. Prečo ustanovil Pán Ježiš obetu svätej omše? — 5. Hlavné časti svätej omše. — **Súhrn.** — **Čítanie.**

Pán Ježiš neobetoval sa za nás len na kríži, ale sa každodenne obetuje za nás aj pri svätej omši.

1. O obete vôbec. — Slovo „obetovať“ znamená vlastne „niekomu z lásky niečo dať“ alebo „z lásky k druhému niečoho sa zrieknuť“. *V náboženstve slovo „obetovať“ znamená: Pánu Bohu nejakú milú vec do daru dať a ju zničiť na znak toho, že ho za svojho najvyššieho Pána uznávame.*

Ničenie obetných darov prevádzalo sa už od najstarších časov ich spaľovaním. Ničením obetných darov ľudia naznačovali svoju ničotnosť v očiach božích a dávali najavo svoje presvedčenie, že Boh je Pánom ich života a môže ich tak zničiť, ako sa ničí obetný dar, ktorý mu vlastne miesto seba prinášajú.

Obeta je tak stará ako samo ľudstvo a vyskytovala sa u všetkých národov: u židov práve tak ako aj u pohanov. Pánu Bohu obetovali už aj: Ábel, Abrahám, Melchizedech atď. Ich obety boli však len *predobrazmi obety kríža*, pri ktorej sa sám Pán Ježiš obetoval za nás svojmu nebeskému Otcovi. Obeta kríža bola najdokonalejšou a najsvätejšou obetou svetových dejín, lebo pri nej sám Bohočlovek bol obetným darom a obetníkom.

2. O obete svätej omše. — Obeta kríža každodenne sa obnovuje pri svätej omši.

Svätá omša je ustavičná obeta Nového zákona, pri ktorej sa pod spôsobom chleba a vína sám Pán Ježiš obetuje svojmu nebeskému Otcovi.

Slovo „omša“ pochádza z latinského slova „missa“ alebo

„missio“, čo znamená poslanie. Zpočiatku „missou“ alebo „missiou“ nazývalo sa len prepustenie katechumenov po evanjeliu, neskôršie sa však „missou“ alebo „missiou“ nazývala už aj celá novozákonná obeta.

Svätá omša preto sa volá ustavičnou obetou, lebo sa koná ustavične (vo dne v noci).

Obetníkom a či hlavným kňazom pri svätej omši je vlastne sám Pán Ježiš. Viditeľný kňaz je pri nej len zástupcom Krista Pána; preto aj slová premenenia hovorí v mene Kristovom (Toto je moje telo — toto je moja krv!).

Medzi obetou kríža a svätou omšou niet podstatného rozdielu, lebo sa pri svätej omši práve tak obetuje Kristus Pán, ako sa obetoval aj na kríži. Rozdiel medzi obetou kríža a svätou omšou je len ten, že sa Kristus Pán na kríži obetoval krvavým spôsobom a pri svätej omši sa obetuje nekrvavým spôsobom.

Obeta kríža a obeta svätej omše sú len jednou obetou.

3. Ustanovenie svätej omše. — Svätú omšu ustanovil Pán Ježiš pri poslednej večeri slovami: „Toto je moje telo, ktoré sa za vás dáva“, „toto je moja krv, ktorá za vás bude vyliatá“ a „to čiňte na moju pamiatku“. Tieto slová svedčia totiž o obetnom ráze poslednej večere, lebo „dávať telo za niekoho“ a „vylievat’ krv za niekoho“ znamená obetovať svoje telo a svoju krv za niekoho.

Pán Ježiš pri poslednej večeri teda:

- a) premenil chlieb na svoje telo a víno na svoju krv,
- b) pod spôsobom chleba a vína seba samého obetoval,
- c) svoje telo a svoju krv dával apoštolom prijímať,
- d) rozkázal apoštolom, aby to isté činili aj oni v budúcnosti.

Toto učenie našej Cirkvi vyhlásené bolo za článok viery na Tridentskom sneme. (Ses. 22. c. 1.)

Protestanti popierajú premenenie chleba na telo a vína na krv Krista Pána a obetný ráz svätej omše. My však v úkonoch Pána Ježiša pri poslednej večeri a v rozkaze Pána Ježiša, danom apoštolom, vidíme ustanovenie ustavičnej obety Nového zákona. Veď to videli v úkonoch a v slovách Pána Ježiša pri poslednej večeri aj prítomní apoštoli.

4. Prečo ustanovil Pán Ježiš obetu svätej omše? —

Pán Ježiš preto ustanovil svätú omšu:

- a) aby pri nej obetu kríža obnovoval,
- b) aby sme pri nej zo zásluh a milostí obety kríža čerpať mohli.

Svätá omša je nám prameňom zásluh a milostí, získaných nám obetou kríža.

Svätá omša konala sa v Cirkvi už od časov apoštolských. O tom nám svedčia:

- a) Skutky apoštolské, ktoré hovoria, že prví veriaci „zotrúvali... v účastenstve na lámaní chleba“ (Skt 2, 42.),
- b) slová sv. Pavla: „Požehnaný kalich, ktorý požehnávame, či je nie zúčastnením sa na krvi Pánovej? A chlieb, ktorý lámeme, či je nie zúčastnením sa na tele Pánovom?“ (1 Kor 10, 16.),
- c) rozličné omšové liturgie (napr. sv. Jakuba, sv. Marka, sv. Jána Zlatoústeho, sv. Bazila, rímska, ambroziánska, mozarabská),
- d) diela najstarších cirkevných spisovateľov (napr. sv. Justína a sv. Cyrila Jeruzalemského),
- e) oltáre a obrazy v katakombách.

Obetu svätej omše obetovať možno len Pánu Bohu, ale zato možno slúžiť omšu svätú aj na počesť svätých:

- a) aby sme ňou ďakovali Bohu za milosti, ktoré im udelil,
- b) aby sme si ňou vyprosili prímluvu svätých u Boha.

Úžitky omše svätej sú dvojaké: všeobecné a zvláštne. Všeobecné úžitky omše svätej patria celému ľudskému pokoleniu (najmä Cirkvi bojujúcej a trpiacej). Zvláštne úžitky zo svätej omše majú: a) slúžiaci kňaz, b) tí, za ktorých je svätá omša slúžená, c) všetci so zbožným srdcom na nej prítomní (miništranti, kostolník, organista, speváci a ostatní prítomní).

Svätú omšu môže kňaz obetovať nielen za živých, ale aj za mŕtvych.

Svätá omša je najdokonalejšia obeta chvály, vďaky, prosby a usmierenia.

5. Hlavné časti svätej omše. — Hlavné časti svätej omše sú tie, z ktorých sa skladala aj prvá svätá omša pri poslednej večeri, teda:

- a) obetovanie,
- b) premenenie,
- c) prijímanie.

Na obetovanie kňaz obetuje Pánu Bohu chlieb a víno.

Pri premenení kňaz premieňa chlieb na telo a víno na krv Pána Ježiša a takto prináša Bohu najsvätejšiu obetu.

Pri prijímaní kňaz prijíma (požíva) Pána Ježiša vo sviatosti oltárnej.

Pred obetovaním je tzv. *prípravná časť* svätej omše alebo *omša katechumenov* (na tej voľakedy mohli byť prítomní aj katechumeni, t. j. ľudia, ktorí sa ešte len pripravovali na krst).

Po prijímaní je zas tzv. *záverečná časť* svätej omše, ktorou sa ukončuje alebo uzaviera svätá omša.

Do prípravnej časti svätej omše patrí: Glória, spoločné modlitby, epištola a evanjelium.

Do záverečnej časti svätej omše patria: poďakovacie modlitby, požehnanie a posledné evanjelium.

Súhrn:

Obetovať znamená: Pánu Bohu nejakú milú vec do daru dať a ju zničiť na znak toho, že ho za svojho najvyššieho Pána uznávame.

Najdokonalejšou a najsvätejšou obetou svetových dejín je svätá omša.

Svätá omša je ustavičná obeta Nového zákona, pri ktorej sa pod spôsobom chleba a vína sám Pán Ježiš obetuje svojmu nebeskému Otcovi.

Svätú omšu ustanovil Pán Ježiš pri poslednej večeri. Hlavné jej časti sú: obetovanie, premenenie a prijímanie.

Čítanie:

Proroctvo o svätej omši.

Nemám vo vás zaľúbenia, hovorí Pán zástupov, a neprijmem daru z ruky vašej. Lebo od východu slnca až na západ veľké je meno moje medzi národmi, a na každom mieste prinášajú mi (budú mi prinášať) tymián a obetujú (budú mi obetovať) obetu čistú. (Mal 1, 10—11.)

Cirkevní Otcovia o svätej omši.

*Sv. Irenej*²⁸ „Obetou Nového zákona je sv. večera Pána; Kristus ustanovil ju za sviatosť a za obetu zároveň. Cirkev koná túto obetu po celom svete.“

*Sv. Cyprián*²⁹ „Kňazi v Cirkvi práve tak konajú obetu, ako ju konal aj sám Kristus.“

*Sv. Gregor Veľký*³⁰ „Jedna obeta tela a krvi Krista Pána nahradzuje teraz všetky rozličné obety.“

*Sv. Hipolyt*³¹ „Denne sa obetuje predrahé telo Kristovo a krv Kristova na tajomnom stole.“

*Tomáš Kempenský*³² o svätej omši.

Kňaz, pravda, je len sluha a prostredník Boží. Upotrebuje slovo božie, ako rozkázal a ustanovil Boh; ale sám Boh je tu vlastný pôvodca a neviditeľný vykonávateľ; jemu je poddané všetko, čo on chce, a všetko poslúcha, čo on rozkáže.

(Nasledovanie Krista IV. 5, 1)

Modlitby kňaza pri svätej omši.

Pri obetovaní chleba: „Prijmi, svätý Otče, všemohúci večný Bože, túto nekrvavú obetu. Ja, nehodný sluha tvoj, obetujem ti ju, svojmu Bohu živému a pravému, za nesčíselné hriechy, pohoršenia a nedbalosti svoje, a za všetkých okolostojacich, ale aj za všetkých kresťanských veriacich živých i mŕtvych. Nech táto obeta slúži i mne i ostatným na spásu pre život večný. Amen.“

²⁸ Sv. Irenej († 202), lyonský biskup a slávny cirkevný spisovateľ.

²⁹ Sv. Cyprián (okolo r. 246—258), biskup kartaginský, mučeník a vynikajúci cirkevný spisovateľ.

³⁰ Sv. Gregor Veľký (590—604), rímsky pápež a cirkevný spisovateľ.

³¹ Sv. Hipolyt Rímsky († 235), veľký odporca bludárov, ktorý však a i sám poblúdil. Neskoršie sa však vrátil do Cirkvi a mučeníckou smrťou napravil svoje poblúdenie.

³² Tomáš Kempenský, rodným menom Hemerken, narodil sa v Kempách (Kempen) asi r. 1380, a zomrel vo vysokom veku 92 rokov 25. júla 1471. Bol rehoľníkom.

Pri obetovaní vína: „Obetujeme ti, Pane, tento kalich spásy, a prosíme tvoju dobrotivosť, aby ho tvoj božský majestát prijal za spasenie naše a za spasenie celého sveta ako príjemnú vonnú obetu. Amen „

Obetná modlitba k najsv. Trojici: „Prijmi, svätá Trojica, túto obetu, ktorú ti prinášame na pamiatku umučenia, vzkriesenia a nanebevstúpenia Ježiša Krista, Pána nášho, na česť blahoslavenej Márie, vždy Panny, blahoslaveného Jána Krstiteľa, svätých apoštolov Petra a Pavla, na česť týchto a všetkých svätých. Nech im táto obeta slúži na česť, nám zas na spásu, a nech za nás orodujú v nebi tí, ktorých pamiatku slávime na zemi. Skrze tohože Krista, Pána nášho. Amen.“

Štvrtá čiastka.

Viera v Boha Posvätiťa.

Boh Duch Svätý preto sa volá *Posvätiťom*, lebo svojou milosťou posväcuje svet.

Duch Svätý je tretia božská osoba, pravý Boh a Kristom Pánom prisľúbený Potešiteľ.

- a) *Duch Svätý je tretia božská osoba*, rozdielna od Otca a Syna. Svedčia nám o tom slová Pána Ježiša: „Ja budem prosiť Otca, a dá vám iného Tešiteľa, aby s vami ostal na veky, Ducha pravdy“ (Jn 14, 16-17.) - „Potešiteľ, Duch Svätý, ktorého Otec pošle v mojom mene, ten vás naučí všetkým veciam.“ (Jn 14, 26.) Pán Ježiš v týchto svojich výrokoch jasne odlišuje seba od Otca a Potešiteľa, a Duchu Svätému pripisuje aj samostatné úkony (ostať, učiť, vyučovať, pripomínať). Uvádza teda, že Duch Svätý je pôvodcom činnosti, t. j. osobou.
- b) *Duch Svätý je pravý Boh*. Vyplýva to zo slov sv. Petra, povedaných podvodnému Ananiášovi: „Ananiáš, prečo satan pokúšal tvoje srdce, aby si ty luhal Duchu Svätému?... Neluhal si ľudom, ale Bohu.“ (Skt 5, 3-4.) Písmo sväté okrem toho pripisuje Duchu Svätému aj rozličné božské vlastnosti a úkony, napr. vševediacosť (1 Kor 2, 10—11.), stvorenie (Ž 103, 30.), znovuzrodenie (Jn 3, 5.) a posväcovanie ľudí. Božstvo Ducha Svätého popierali v IV. stor. po Kr. macedoniáni, ktorých učenie odsúdené bolo na II. všeobecnom sneme (v Carihrade r. 381).
- c) *Duch Svätý je Kristom Pánom prisľúbený Potešiteľ*. Svedčia nám o tom slová Pána Ježiša: „Potešiteľ, Duch Svätý, ktorého Otec pošle v mojom mene, ten vás naučí všetkým veciam.“ (Jn 14, 26.) — „Ja budem prosiť Otca, a dá vám iného Tešiteľa ... Ducha pravdy.“ (Jn 14, 16—17.)

Tešiteľom volá sa Duch Svätý preto, lebo rozdáva dary a milosti pre útechu ľudí.

Duch Svätý pochádza od Otca a Syna ako prejav ich spoločnej nekonečnej lásky.

Podľa svojho sľubu Pán Ježiš poslal apoštolom Ducha Svätého na desiaty deň po svojom nanebevstúpení v podobe ohnivých jazykov. Duch Svätý vtedy apoštolov

- a) posvätil,
- b) osvietil a posilnil,
- c) darom jazykov obdaril,
- d) mocou zázraky činiť obohatil,
- e) obdaroval darom neomylnosti pri hlásaní Kristovho učenia.

O účinkovaní Ducha Svätého v apoštoloch svedčia nám udalosti, ktoré sa odohraly v Jeruzaleme hneď po jeho poslaní.

Pamiatku soslania Ducha Svätého slávime každoročne na Turíce (na päťdesiaty deň po Veľkej noci).

Duch Svätý neúčinkoval však len v apoštoloch, ale od svojho soslania stále účinkuje aj v Cirkvi a v nás.

§ 15. Účinkovanie Ducha Svätého v Cirkvi.

Obsah: 1. Cirkev je mystickým (tajomným) telom Kristovým. — 2. Úloha Cirkvi. — 3. Dvojaký prvok v Cirkvi. — 4. Účinkovanie Ducha Svätého v Cirkvi. — 5. Ako udržuje a spravuje Duch Svätý Cirkev? — **Súhrn.** — **Čítanie.**

Duch Svätý od svojho soslania na apoštolov stále účinkuje v Cirkvi.

1. Cirkev je mystickým (tajomným) telom Kristovým.

Cirkev je z veľa miliónov ľudí zostavené mystické (tajomné) telo Kristovo, ktorého údmi sú všetci kresťania-katolíci.

Že Cirkev je mystickým (tajomným) telom Kristovým, to vieme zo slov Pána Ježiša, zo slov sv. Pavla a z diel cirkevných spisovateľov. Svedčí nám teda o tom Písmo sväté a ústne podanie.

- a) *Pán Ježiš* vyhlásil Cirkev za mystické (tajomné) svoje telo vtedy, keď svojim apoštolom povedal: „Kto vás počúva, mňa počúva, a kto vami pohŕda, mnou pohŕda.“ (Lk 10. 16)
To isté urobil ešte vtedy, keď sa pred Damaskom jeho Cirkev prenasledujúceho Pavla opýtal: „Šavol, Šavol, prečo ma prenasleduješ? (Skt 8, 4; 22, 7; 26, 14.) Pri obidvoch príležitostiach totiž Pán Ježiš celkom stotožnil seba samého s Cirkvou.
- b) *Sv. Pavol* vo svojich listoch veľmi často vyhlasuje Cirkev za mystické (tajomné) telo Kristovo. Vo svojom liste Korint'anom napr. nazýva Cirkev „Kristom“ (1 Kor 12, 12) a ako by na vysvetlenie tohto výrazu ihneď dodáva: „Skrze jedného Ducha my všetci sme v jedno telo pokrstení.“ (1 Kor 12, 13.) V liste Rimanom píše: „Sme všetci jedno telo v Kristu.“ (Rim 12, 5.) A v liste Kolosanom rozpráva o tele Kristovom, „ktoré je Cirkev“. (Kol 1, 24) Okrem toho však ešte aj na mnohých iných miestach svojich listov nazýva Cirkev telom Kristovým (napr. 1 Kor 1, 13.).
- c) *Cirkevní spisovatelia* tiež často nazývajú Cirkev mystickým (tajomným) telom Kristovým. Vidíme to napr. aj zo slov sv. *Augustína*, ktorý v súvislosti s učiteľskou činnosťou Cirkvi píše: „Kristus hlása Krista“. (Serm. 34, 1. — Migne: P. L. XXXIX. 1563.)

Písmo sväté a ústne podanie teda s najväčšou jasnosťou vyhlasuje Cirkev za mystické (tajomné) telo Kristovo, ktorého hlavou je sám Kristus Pán. (Kol 1, 18.)

O Cirkvi ako o mystickom (tajomnom) tele Kristovom podrobne rozpráva Encyklika Pia XII., vydaná 29. júna 1943.

2. Úloha Cirkvi. — Pán Ježiš preto prišiel na svet, aby ľudí k večnému spaseniu viedol, Cirkev je mystickým (tajomným) telom Kristovým, a preto má v diele Kristovom pokračovať. Vyplýva to zo slov Pána Ježiša: „Ako mňa poslal Otec, tak i ja posielam vás“. (Jn 20, 21.) Z toho nasleduje, že *Cirkev* tiež *má pracovať na večnej spáse ľudí a má viesť ľudí k večnému spaseniu.*

K večnému spaseniu viedol Pán Ježiš ľudí zastávaním úradu učiteľského, kňazského a pastierskeho, a Cirkev ako „mystický Kristus“ má ho v tomto trojakom úrade až do konca sveta

zastupovať.

Úlohou Cirkvi je teda:

- a) učenie Kristovo hlásať a neporušené zachovať (úrad učiteľský),
- b) sväté sviatosti a iné prostriedky milosti vysluhovať (úrad kňazský),
- c) veriacich spravovať a k dosiahnutiu večnej blaženosti im dopomáhať (úrad pastiersky).

3. Dvojaký prvok v Cirkvi. — Pán Ježiš podľa učenia katolíckej Cirkvi má dve prirodzenosti: božskú a ľudskú. Je pravý Boh a pravý človek, a volá sa Bohočlovek. V Pánu Ježišovi nachodíme teda božstvo a človečenstvo, a preto aj v *mystickom tele Kristovom* — v Cirkvi — *nachodíme prvok božský a ľudský.*

Božským prvkom Cirkvi je Duch Svätý a ľudským prvkom Cirkvi sme my ľudia.

Božský prvok Cirkvi je nekonečne dokonalý a svätý, jej ľudský prvok však je nedokonalý a často aj chybami poškvŕnený. lebo ho tvoria ľudia obdarení slobodnou vôľou a rozličnými krehkosťami.

Obidva prvky (božský a ľudský) sú v Cirkvi tak úzko spojené, ako je spojené aj naše telo s dušou. Z tohto spojenia nasleduje, že Cirkev nie je zodpovedná za mravné poklesky svojich údov. Mravouka nás učí, že človek nie je zodpovedný za tie skutky, ktoré vykonal jeho telo bez súhlasu jeho duše: a podobne ani Cirkev nie je zodpovedná za tie skutky, ktorých sa dopúšťajú jej údovia proti jej svätému učeniu.

4. Účinkovanie Ducha Svätého v Cirkvi. — Duch Svätý je dušou mystického (tajomného) tela Kristovho, preto stále účinkuje v Cirkvi. Účinkuje v nej tak že:

- a) ju udržuje a riadi,
- b) skrze ňu rozdáva svoje milosti.

O stálom účinkovaní Ducha Svätého v Cirkvi svedčia nám slová Pána Ježiša: „Ja budem prosiť Otca, a dá vám iného Tešiteľa aby s vami ostal na veky, Ducha pravdy.“ (Jn 14, 16—

17.) O stálom účinkovaní Ducha Svätého presvedčení boli už aj apoštoli, a preto v súvislosti s rozhodnutím Apoštolského snemu písali pohano-kresťanom (kresťanom, obráteným z pohanstva): „Videlo sa Duchu Svätému a nám neklásť na vás nijakého bremena.“ (Skt 15, 28.) Z týchto slov vidieť, že apoštoli svoje rozhodnutie pokladali za dielo Ducha Svätého.

5. Ako udržuje a spravuje Duch Svätý Cirkev?

Duch Svätý udržuje Cirkev spôsobom *neviditeľným*, a to tak, že:

- a) osvecuje a posilňuje pápeža a cirkevných predstavených vo vykonávaní ich povinností,
- b) v ťažkých časoch vzbudzuje v Cirkvi spôsobilých mužov a svätcov (napr. sv. Atanáza, sv. Františka, pápeža Gregora VII., sv. Ignáca z Loyoly, sv. Katarínu Sienskú atď.),
- c) chráni Cirkev v búrlivých časoch od zahynutia a bludu. (Mt 16, 18; Jn 14, 16.)

Duch Svätý spravuje Cirkev spôsobom *viditeľným*:

- a) skrze pápeža,
- b) v jednotlivých biskupstvách skrze biskupov, sjednotených s rímskym pápežom.

Výsledkom tejto neviditeľnej a viditeľnej činnosti Ducha Svätého v Cirkvi je, že Cirkev šťastlivo prekonáva aj najväčšie svetové búrky.

Súhrn:

Cirkev je z veľa miliónov ľudí zostavené mystické (tajomné) telo Kristovo, ktorého údmi sú všetci kresťania-katolíci.

Hlavou mystického (tajomného) tela Kristovho, t. j. Cirkvi je Ježiš Kristus, ktorého zástupcom je rímsky pápež.

Úlohou mystického tela Kristovho, t. j. Cirkvi, je: viesť ľudí k večnému spaseniu.

Dušou mystického (tajomného) tela Kristovho, t. j. Cirkvi, je Duch Svätý, ktorý v nej stále účinkuje.

Čítanie:

Telo mystické a telo fyzické.

Kým v prirodzenom tele princíp jednoty tak spája čiastky, že každej z nich úplne chýba vlastné bytie, zatiaľ v tajomnom tele sila vzájomného spojenia — i keď celkom vnútorná — spája údy medzi sebou tak, že každý z nich je úplnou neodvislou osobou. Ak si potom všimneme vzájomného vzťahu medzi celkom a jednotlivými údmi, vo fyzickom tele všetky údy vôbec sú určené len na osoh celku, kým v akomkoľvek sociálnom slúčení ľudí podľa účelového poriadku užitočnosti posledným cieľom je dobro všetkých a každého jednotlivého údu, pretože sú to osoby. Teda — aby sme sa vrátili k našej veci — ako Syn večného Otca sostúpil s neba, aby nás všetkých naveky spasil, tak založil telo Cirkvi a obohatil ho Božím Duchom, aby sa staral o večnú spásu duší a ju zaistoval podľa slov Apoštola: „Všetko je vaše; vy však ste Kristovi a Kristus Boží“ (1 Kor 3. 22—23; Pius XI. *Divini Redemptoris*: A. A. S. 1937, p. 80). Naozaj Cirkev je ustanovená pre dobro veriacich a pre slávu Božiu a pre slávu Ježiša Krista, ktorého Boh poslal.

(Pius XII.: Encyklika o tajomnom Tele Kristovom, v ktorom sme spojení s Kristom.)

Údy mystického tela Kristovho.

Medzi údy Cirkvi skutočne treba pripočítat' len tých, ktorí prijali kúpeľ znovuzrodenia, vyznávajú pravú vieru a ani sami od seba biedne sa neodlúčili od ústrojenstva tohto tela, ani pre veľké priestupky neboli od neho oddelení zákonitou vrchnosťou. „Lebo — hovorí apoštol — skrze jedného Ducha my všetci sme pokrstení, aby sme boli jedno telo, či židia, či pohani, či sluhovia, či slobodní“. (1 Kor 12, 13.) Ako teda v opravdivom shromaždení veriacich je iba jedno telo, jeden Duch, jeden Pán a jeden krst, tak možno mať iba jednu vieru (Srovn. Efez 4, 5.) A tak kto nechce poslúchať Cirkev, treba ho podľa príkazu Pánovho považovať za pohana a mýtnika. (Mt 18, 17.) Preto tí, ktorí majú inú vieru alebo sa riadia inou vrchnosťou, nemôžu žiť v jednote takéhoto tela a v dôsledku toho ani v jeho Božom Duchu.

Nemáme sa však nazdávať, že telo Cirkvi preto je označené

menom Kristovým, že i v čase svojej pozemskej púte sa skladá iba z údobí vynikajúcich svätosťou alebo z tých, čo sú Bohom predurčení k večnému blahoslavenstvu. Treba totiž pripočítat' nekonečnému milosrdenstvu nášho Spasiteľa, že neodopiera teraz miesto vo svojom tele tým, ktorým ho kedysi neodoprel ani pri svojej hostine (porovn. Mt 9, 11; Mk 2, 16; Lk 15, 2.). Veď nie každý priestupok — i keby bol ťažký zločin — nie je taký, aby ako rozkol, blud alebo odpadlivosť svojou prírodou človeka odlúčil od tela Cirkvi. Ani nevyhasne všetok život v tých, ktorí hriechom síce stratili lásku a milosť božiu, takže už nie sú schopní získať si nadprirodzenú odmenu, ale ešte majú kresťanskú vieru a nádej a osvecovaní nebeským svetlom a vnútornými vnuknutiami a popudmi Ducha Svätého sú pobádaní k spasiteľnej bázni, k modlitbe a k pokániu za svoje hriechy. (Pius XII.: Encyklika o tajomnom Tele Kristovom, v ktorom sme spojení s Kristom.)

§ 16. Účinkovanie Ducha Svätého v nás.

Obsah: 1. Ako účinkuje Duch Svätý v nás? — 2. Milosť božia. — 3. Duchom Svätým vliate čnosti. — 4. Dary Ducha Svätého. — **Súhrn.** — **Čítanie.**

1. Ako účinkuje Duch Svätý v nás? — Duch Svätý neúčinkuje len v Cirkvi, ale stále účinkuje aj v nás, a to tak, že:

- a) obohacuje nás svojimi milosťami,
- b) ozdobuje nás kresťanskými čnosťami a
- c) zasypáva svojimi darmi.

Svoje dobrodenie preukazuje nám Duch Svätý predovšetkým svojimi milosťami, ktorými nám umožňuje dosiahnuť večné blahoslavenstvo. Tieto milosti zaslúžil nám Pán Ježiš svojou smrťou na potupnom dreve kríža.

2. Milosť božia. — Z vlastnej sily nemôžeme byť spasení, a preto ku spaseniu potrebujeme milosť božiu. Túto ku spaseniu potrebnú milosť božiu udeľuje nám Duch Svätý.

Milosť božia je nadprirodzený duševný dar, ktorý nám Duch Svätý udeľuje ku spaseniu pre zásluby Ježiša Krista.

Milosť božia je *dar*, lebo sme si ju nezaslúžili. Dostávame ju

vzhľadom na zásluhy Ježiša Krista zadarmo.

Milosť božia je *nadprirodzený dar*, lebo nepatrí k našej prirodzenosti a svojimi prirodzenými silami ju získať nemôžeme. Milosť božia jedným slovom nesmierne prevyšuje našu prirodzenosť.

Milosť božia je *duševný dar*, lebo ju Boh udeľuje našej duši a má čisto duševný ráz. Milosť božia pre svoj duševný ráz podstatne sa líši od niektorých viditeľných nadprirodzených darov božích, akými sú napr.: Cirkev, Písmo sväté, hlásanie sv. evanjelia atď. Cieľom týchto viditeľných nadprirodzených darov božích je vnútorné posväcovanie duší.

Milosť božiu dostávame *ku spaseniu*, t. j. preto, aby sme mohli dosiahnuť večnú blaženosť. Ona nás uschopňuje nebo si zaslúžiť.

Milosť božia nám je potrebná lebo bez nej nemôžeme:

- a) ani veriť,
- b) ani podľa svojej viery žiť.

Bez milosti božej nemôžeme byť spasení. Vieme to zo slov Pána Ježiša: „Bezo mňa nič nemôžete činiť.“ (Jn 15, 5.) — „Nikto nepríde k Otcovi, iba *skrze mňa*“ (Jn 14, 6.)

Potrebu milosti božej popierali pelagiáni a semipelagiáni, proti ktorým učenie Cirkvi veľmi horlivo bránil sv. Augustín.

Milosť božia je dvojaká:

- a) milosť pomáhajúca a
- b) milosť posväcujúca.

3. Duchom Svätým vliate čnosti. — *Duchom Svätým vliate alebo kresťanské čnosti sú nadprirodzené dary, ktoré nás činia trvale schopnými a ochotnými konať skutky nadprirodzene dobré a záslužné.*

Vliatymi čnosťami volajú sa preto, lebo nám ich Duch Svätý do duše „vlieva“, t. j. sám bezprostredne vkladá.

Nadprirodzenými darmi volajú sa preto, lebo nepatria k prirodzenosti ľudskej a dostávame ich ako dar od Ducha Svätého.

Vliate alebo kresťanské čnosti delíme na:

- a) čnosti božské a
- b) čnosti mravné.

Božské čnosti upravujú náš pomer k Bohu a mravné čnosti upravujú náš pomer k blížnemu a k ostatnému tvorstvu.

Božské čnosti sú viera, nádej a láska.

Mravné čnosti sú: opatrnosť, spravodlivosť, miernosť, zmužilosť, pokora, štedrosť, čistota, priazeň, striedmosť, tichosť, horlivosť a iné.

Opatrnosť, spravodlivosť, miernosť a zmužilosť menujeme aj *základnými čnosťami*, lebo sú základom nášho mravného života.

4. Dary Ducha Svätého. — *Darmi Ducha Svätého voláme tie ľudské nadprirodzené schopnosti, ktorými Duch Svätý uspôsobuje ľudí k ochotnej spolupráci so svojimi vnuknutiami.* Tieto schopnosti volajú sa aj *riadnymi* darmi Ducha Svätého na rozdiel od tých *mimoriadnych* darov, ktoré dostávajú od Ducha Svätého niektoré vyvolené osoby

Riadnymi darmi Ducha Svätého sú:

- a) dar múdrosti,
- b) dar rozumu,
- c) dar rady,
- d) dar sily,
- e) dar vedomosti,
- f) dar pobožnosti,
- g) dar bázne božej.

Duch Svätý tieto svoje riadne dary dáva len tým ľuďom ktorí sú v stave milosti božej. Dary Ducha Svätého osvecujú rozum človeka a posilňujú jeho vôľu. Mená siedmich riadnych darov Ducha Svätého vzaté sú z prorockva Izaiášovho. (Iz 11, 2-3.)

Mimoriadnymi darmi Ducha Svätého sú: dar reči dar zázrakov, dar prorokovania a pod. Tieto dary dáva Duch Svätý len niektorým Bohom vyvoleným osobám (napr. svätým) na získavanie blížnych pre Cirkev alebo vôbec pre duchovné dobro spoločenstva.

Súhrn:

Duch Svätý účinkuje v nás tak, že: 1. nás obohacuje svojimi milosťami, 2. ozdobuje nás kresťanskými čnosťami, 3. zasypáva svojimi darmi.

Čítanie:

Vzývanie Ducha Svätého.

Duchu Svätý, príď s neba, a vydať ráč zo seba žiaru svetla pravého.	Svetlo plné radosti, naplň srdcia temnosti ľudu tebe verného.
Príď k nám, Otče strápených, darca darov sľúbených, svetlo srdca bôľneho.	Bez pomocnej milosti človek žije v hriešnosti, nie je v ňom nič dobrého.
Najvernejší Tešiteľ, poslal ťa k nám Spasiteľ, ty sladké občerstvenie.	Očisť duše pramene, zavlaž, čo je znavené, uzdrav, čo je ranené.
V práci si poľahčenie, v sparne si ovlaženie, v plači si potešenie.	Zohni, čo je stuhnuté, zohrej, čo je studené, naprav, čo je zblúdené.
Daruj všetkým veriacim a v teba dúfajúcim dar sedmorých milostí.	Odplatu udeľ čnosti, slávu po tej časnosti a nebeské radosti Amen.

Potreba milosti božej.

Človek svojimi prirodzenými silami nemôže dosiahnuť večné blahoslavenstvo. To nám znázorní nasledujúce podobenstvo: V záhrade stojí krásny strom. Diet'a vystiera svoje ruky za ovocím, no nemôže, ho dosiahnuť. Tu príde otec, vyzdvihne ho hore, a diet'a dosiahne ovocie. Práve tak je i s človekom: pomocou svojich prirodzených síl nemôže dosiahnuť večné blahoslavenstvo. Duch Svätý musí mu udeliť svoju milosť. Ako oko veľmi vzdialené predmety nevidí bez ďalekohľadu a ako rameno nemôže zdvihnúť veľkú ťarchu, ale potrebuje sochor, tak i naše slabé prirodzené sily duševné — rozum a vôľa — potrebujú nadprirodzenú pomoc, aby sme dosiahli večné blahoslavenstvo. Táto pomoc je milosť Ducha Svätého. Ona je duši tým, čím je ďalekohľad oku, sochor ramenu.

(Fr. Spirago: Katolícky ľudový katechizmus)

Tomáš Kempenský o milosti božej.

Niet teda nijakej svätosti, ak ty, Pane, odtiahneš svoju ruku.

Neosoží nijaká múdrosť, keď ju ty prestaneš riadiť.

Nepomôže nijaké hrdinstvo, keď ty prestaneš strážiť.

Nie je istá nijaká čistota, ak ju ty neochrániš.

Vlastná bdelosť nepomôže, ak nebude prítomná tvoja svätá stráž.

Lebo keď nás opustíš tonieme a hynieme; ale keď nás navštíviš, zdvíhame sa a žijeme. Sme nestáli, ale ty nás upevňuješ; ochabujeme, ale ty nás rozncujeme

(Nasledovanie Krista III. 14, 2)

Sv. Augustín o milosti božej.

Čo je dobrého na mne, to je z tvojho ustanovenia, to sú tvoje dary. (Vyznania 10, 4.)

§ 17. Milosť pomáhajúca.

Obsah – 1. Čo je milosť pomáhajúca? — 2. Účinky milosti pomáhajúcej. — 3. Potreba milosti pomáhajúcej. — 4. Prostriedky na získanie milosti pomáhajúcej. — 5. Predurčenie. — **Súhrn.** — **Čítanie.**

Boh milosťou pomáhajúcou pomáha nám získať kráľovstvo nebeské.

1. Čo je milosť pomáhajúca? — *Milosť pomáhajúca je duši na čas udelená nadprirodzená pomoc, ktorou nás Boh povzbudzuje k dobrému a chráni od zlého.*

Milosť pomáhajúcu udeľuje nám Boh len načas (prechodne), nie natrvalo.

Boh milosťou pomáhajúcou *napomáha* nás v dobrom, t. j. pomáha nám konať nadprirodzene dobré (spasiteľné a pre nebo záslužné) skutky a vedie nás k svätosti života.

Boh milosťou pomáhajúcou *chráni*, t. j. odvracia nás od hriechu a príležitostí k nemu.

Milosť pomáhajúca pôsobí na nás pri rozličných príležitostiach, napr.: pri kázni, pri čítaní náboženských kníh, v chorobe, v smrtných prípadoch, pri napomenutiach a pri rozličných iných okolnostiach.

2. Účinky milosti pomáhajúcej. — Milosť pomáhajúca účinkuje tak, že:

- a) osvecuje náš rozum, aby sme dobré poznali,
- b) posilňuje a povzbudzuje našu vôľu, aby sme dobré robili a zlého sa chránili.

Milosť pomáhajúca nám len pomáha v dobrom, ale nás nenúti k dobrému. Neruší našu slobodnú vôľu, len nás ovplyvňuje. Sama milosť pomáhajúca nám spásu duše ešte nezaistí, len nás v jej dosiahnutí podporuje. Naše spasenie závislé je od toho, či my s milosťou pomáhajúcou spolupracujeme alebo spoluprácu s ňou odmietame (napr. Šavol a bohatý mládenec). Kto s milosťou pomáhajúcou spolupracuje, ten dostane od Boha ešte aj ďalšie milosti. Kto milosti pomáhajúcej odporuje, ten sa vrhá do večnej záhuby. Preto sv. Pavol dôrazne napomína Korint'anov: „Napomíname spolupracovníkov, aby ste **neprijímali milosť božiu nadarmo.**“ (2 Kor 6, 1.)

Milosť pomáhajúcu musíme využiť, lebo bez jej využitia nemôžeme byť spasení. Aj liek len vtedy osoží, keď ho užijeme.

Protestanti učia, že milosť pomáhajúca účinkuje aj bez nášho pričinenia. Toto ich učenie bolo však odsúdené už na Tridentskom sneme. (Sess. 6, can. 4.)

3. Potreba milosti pomáhajúcej. — *Milosť pomáhajúcu potrebujeme preto, lebo bez nej nemôžeme niečo spasiteľného ani začať, ani dokončiť.* Spravodlivý človek potrebuje milosť pomáhajúcu na zotrvanie v dobrom, hriešnik na svoje obrátenie.

Pán Boh v potrebnej miere každému dáva milosť pomáhajúcu, lebo „chce, aby všetci ľudia boli spasení.“ (1 Tim 2, 4.) Milosť pomáhajúcu udeľuje teda Pán Boh nielen spravodlivým, ale aj hriešnikom, inovercom a aj nevercom.

Spravodlivým udeľuje Boh milosť pomáhajúcu na vytrvanie v dobrom.

Hriešnikom udeľuje Boh milosť pomáhajúcu na obrátenie.

Inovercom a nevercom udeľuje Boh milosť pomáhajúcu na to, aby k poznaniu pravdy prišli a spasení boli.

Zato Pán Boh predsa len nedáva milosť pomáhajúcu všetkým ľuďom v rovnakej miere. Udeľuje im ju podľa dôvodov

jemu známych a tiež aj podľa spoluúčinkovania jednotlivcov.

4. Prostriedky na získanie milosti pomáhajúcej. —

Milosť božia je dar boží, ale tento dar nestane sa účinným bez nášho vlastného pričinenia. My ho musíme od Boha prijať a musíme s ním spolupracovať, lebo ináč v nás neúčinkuje. Našou povinnosťou je teda milosť pomáhajúcu od Boha prijať a ju použiť. Ak milosť pomáhajúcu od Boha prijmeme, a ak s ňou spolupracujeme, Boh obdarí nás ešte aj ďalšími milosťami.

Prostriedkami na získavanie ďalších milostí pomáhajúcich sú dobré skutky (modlitba, pôst, almužna), častejšie prijímanie sv. sviatostí, omša svätá, čnostný život a stále sebazdokonaľovanie (askéza).

5. Predurčenie. —

Pán Boh všetkým ľuďom dáva ku spaseniu potrebnú milosť. Niektorí ľudia túto jeho milosť prijímajú a s ňou spolupracujú, a preto budú spasení. Iní ňou opovrhujú a jej odporujú, a preto budú zatratení. Vševediaci Pán Boh však už *od večnosti* vie, kto jeho milosť prijme a kto ňou opovrhne. Preto *vzhľadom na predvídané zásluby alebo hriechy* niektorých už vopred určil k večnému spaseniu, iných k večnému zatrateniu. Toto určenie ľudí k večnému spaseniu volá sa „predurčenie“ a určenie k večnému zatrateniu volá sa „zavrhnutie“.

O predurčení niektorých ľudí *k večnému spaseniu* dozvedáme sa zo slov Písma svätého: „Podťe, požehnaní od môjho Otca, vládnete kráľovstvom, *pripraveným vám od ustanovenia sveta.*“ (Mt 25, 34)

O zavrnutí niektorých ľudí tiež sa dozvedáme z Písma svätého, a to zo slov: „Vzdialťe sa odo mňa, zlorečenci, do ohňa večného, ktorý je *pripravený* diablovej a jeho anjelom.“ (Mt 21, 41.) Toto zavrhnutie zakladá sa na predvídaných hriechoch. Tomuto nášmu učeniu odporuje Kalvíново učenie o *absolútnom zavrnutí* bez ohľadu na hriechy. Toto učenie Kalvíново o absolútnom zavrnutí odsúdené bolo na Tridentskom sneme (Sess. 6, can. 17.), lebo sa protiví svätosti a spravodlivosti božej.

Súhrn:

Milosť pomáhajúca je duši načas udelená milosť, ktorou nás Boh napomáha v dobrom a chráni od hriechu. Boh dáva ju v dostatočnej miere každému človekovi, ale niektorí ľudia jej odporujú.

Boh vo svojej vševediacnosti už od večnosti vie: kto bude s jeho milosťou spolupracovať, a kto bude jeho milosti odporovať. Preto niektorých už od večnosti určil k večnému spaseniu, iných zas k večnému zatrateniu. Urobil to vzhľadom na predvídané ich zásluhy a viny. Kalvíново učenie o absolútnom zavrnutí vyhlásené bolo Cirkvou za blud.

Čítanie:

Písmo sväté o milosti pomáhajúcej.

„Boh je to, ktorý spôsobuje vo vás i chcieť i konať podľa dobrej vôle.“ (Flp 2, 13.)

„Milosťou Božou som to, čo som, a milosť jeho nebola vo mne márna.“ (1 Kor 15, 10.)

Sv. Augustín o milosti pomáhajúcej.

Milosť pomáhajúca je svetlo, ktoré hriešnika osvecuje a nim zatriasa.

Privoliť alebo neprivoliť volaniu božiemu ponechané je našej vlastnej vôli.

Boh opúšťa tých, ktorí sa zdráhajú prijať jeho milosť.

Boh stvoril nás bez nášho pričinenia, ale nechce nás spasiť bez nášho pričinenia.

Spolupráca s milosťou pomáhajúcou.

K zakladateľovi kapucínov *Matejovi* z *Bascie* prišiel raz akýsi skazený človek a prosil ho, aby sa pomodlil za jeho obrátenie. Zato však žil ďalej životom nezriadeným. Opát Matej mu to ochotne prisľúbil. O niekoľko dní neskôršie sa ten človek zasa zjavil v kláštore a s veľkým pohoršením povedal opátovi:

— Ako vidím, darmo som sa odporúčal do vašich modlitieb. Vaše modlitby mi nepomohly. Doteraz som sa v ničom nepolepšil!

Opát Matej na tieto jeho slová neodpovedal. Namiesto odpovede ho požiadal, aby mu pomohol odnieť vrece obilia.

Návštevník chytil vrece na jednom a opát na druhom konci: opát Matej však čoskoro pustil vrece, takže spadlo na zem. Tak to urobil za sebou niekoľko ráz, kým jeho pomocník nestratil trpezlivosť.

— Ak chcete to vrece dostať na patričné miesto, tak sa musíte aj vy trochu pričiniť! — zvolal netrpezlivo. — Ja sám nemôžem všetko urobiť!

Opát sa poďíval naňho a s úsmevom na tvári poznamenal:

— Máte pravdu. Takisto je to aj s vašim polepšením. Ja sám v tej veci tiež nemôžem urobiť všetko. Musíte sa aj vy sám trochu pričiniť. Bez vášho pričinenia nie je možné polepšenie!

(A. Koch: Homiletisches Handbuch)

Sv. Augustín o nepoužití milosti božej.

Beda mi! Ešte sa opovažujem povedať, že si mlčal vtedy, keď som sa od teba vzdŕaľoval? Či si naozaj predou mnou mlčal? A čie to boli slová, ak len nie tvoje, slová, ktoré si ústami mojej matky dal zaznievať v mojom sluchu? A predsa ani jedno z tých slov nedostalo sa tak ďaleko k môjmu srdcu, aby som podľa neho žil... Tieto napomenutia pozdávaly sa mi veľmi ženské, hanbil som sa ich poslúchať. Boli to však tvoje napomenutia, a nevedel som to. Myslel som si, že ty mlčíš, že iba ona hovorí, ale ty si jej ústami nemlčal. V nej som vlastne pohrdol tebou, ja, jej syn, syn tvojej služobnice, tvoj sluha. Nevedel som veru. Voslep som kráčať ďalej...

(Vyznania 2, 3)

Slová sv. Augustína o predurčení.

Boh je dobrotivý, Boh je spravodlivý. Môže niektorých spasit' bez zásluh, lebo je dobrotivý; ale nemôže nikoho zavrhnúť bez viny, lebo je spravodlivý. (Contra Iulianum III. 18, 39)

Predvedenie a predurčenie.

Predstav si strážnika vo veži, pred vežou si predstav veľký sprievod a uprostred sprievodu seba samého. Čo tam vidíš? Niekoľko ľudí pred sebou, niekoľko okolo seba a niekoľko

za sebou. To je všetko! Z dlhého sprievodu nevidíš nič. Také sú aj tvoje vedomosti z minulosti, z prítomnosti a budúcnosti. Strážnik vidí však s veže celý sprievod; vidí, čo je ďaleko pred tebou; vidí vzdialenú budúcnosť; vidí, čo je ďaleko za tebou; vidí vzdialenú minulosť. Budúcnosť, prítomnosť a minulosť vidí naraz: vidí ju, a predsa on nie je príčinou toho, čo sa deje. Aj Pán Boh vidí tak všetko, lebo je nad tento svet. A tak správne hovorí *sv. Hieronym*³³ „Nie preto sa stáva niečo, že Boh to vopred vie, ale pretože sa to stane, vie to Boh.“ (Hieron. In Jer. 26, 3.) Teda Boh je skutočne vševediaci, vie o mne, či budem spasený alebo zatratený. (Dr. T. Tóth: Verím v Boha.)

Jeden z najbystrejších teológov Duns Scotus³⁴ stretol sa raz na poli s roľníkom. Prehovoril s ním niekoľko priateľských slov a usiloval sa ho povzbudiť k nábožnému životu. Nad všetko očakávanie mu však roľník povedal:

— Prečo ma napomínate k nábožnému životu? Ak Boh už vopred vidí, že budem spasený: tak budem spasený bez ohľadu na to, či budem dobrý alebo zlý. Ak však Boh vidí, že budem zatratený: tak ma od toho zatratenia nič nezachráni.

Duns Scotus mu odpovedal:

— Prečo ty vlastne seješ a pracuješ v potu tváři svojej? Ved' ak Boh už vopred videl, že na tvojej roli bude rásť obilie: tak ono bude na nej rásť bez ohľadu na to, či ty tu budeš siať alebo nie. Ak však Boh už vopred videl, že na tvojej roli nebude rásť obilie: tak ono na nej nebude rásť, čo sa ako budeš namáhať.

Roľník po týchto slovách zamĺkol.

(A. Koch: Homiletisches Handbuch.)

³³ Sv. Hieronym († 419), slávny cirkevný spisovateľ a prekladateľ Písma sv. do latinskej reči.

³⁴ Ján Duns Scotus (1266—1308), zakladateľ mladšej školy františkánskej v stredoveku.

§ 18. Milosť posväcujúca.

Obsah: 1. Čo je milosť posväcujúca? — 2. Potreba milosti posväcujúcej. — 3. Zachovanie a rozmnoženie milosti posväcujúcej. — 4. Istota o vlastnom ospravedlnení. — 5. Utratenie milosti posväcujúcej. — 6. Nadobúdanie a späťzískavanie milosti posväcujúcej. — **Súhrn. — Čítanie.**

Boh milosťou posväcujúcou posväcuje človeka.

1. Čo je milosť posväcujúca? — *Milosť posväcujúca je duši natrvalo udelená nadprirodzená vlastnosť, ktorá nás robí svätými a hodnými večnej blaženosti.*

Milosť posväcujúca robí nás svätými a hodnými večnej blaženosti, t. j. omilostuje alebo ospravedľňuje nás. Jej ovocím je teda omilostenie alebo ospravedlnenie hriešneho človeka. Získaním milosti posväcujúcej vymaní sa človek z hriechu, stáva sa svätým, t. j. od Boha posväteným, a môže konať pre nebo záslužné skutky.

Omilostenie alebo ospravedlnenie človeka ináč si predstavoval Martin Luther, ktorý pod ním rozumel len vonkajšie zakrytie hriechov zásluhami Krista Pána. Takéto ospravedlnenie možno vraj dosiahnuť tým, že človek verí, že mu zásluhy Kristove budú pripočítané. Hriešnik podľa Lutherovho učenia ostáva hriešnikom aj po ospravedlnení. Toto Lutherovo učenie bolo odsúdené na Tridentskom sneme, lebo sa protiví slovám sv. Pavla: „Boli ste síce kedysi tmou, ale teraz ste svetlom v Pánovi.“ (Ef 5, 8.) Okrem toho toto učenie protiví sa aj slovám sv. Jakuba: „Čo osoží, bratia moji, keď niekto povie o sebe, že má vieru, a nemá skutkov, či ho tá viera môže spasit’?“... (Jk 2, 14.)

2. Potreba milosti posväcujúcej. — Milosť posväcujúca je nám nevyhnutne potrebná, lebo:

- a) očisťuje nás od hriechov,
- b) oslobodzuje nás od večného trestu,
- c) činí nás svätými, t. j. od Boha posvätenými a hodnými kráľovstva nebeského,
- d) činí nás schopnými konať pre nebo záslužné skutky.

Získaním milosti posväcujúcej odpúšťajú sa nám všetky ťažké hriechy.

Udelením milosti posväcujúcej odpúšťa nám Boh večný trest, t. j. peklo.

Získaním milosti posväcujúcej stávame sa duševne živými a umožňuje sa nám konať v plnom smysle živé, t. j. pre nebo záslužné skutky. Bez milosti posväcujúcej sme duševne mŕtvi, a preto naše skutky bez nej môžu mať nanajvýš len časnú cenu: ak sú však konané s milosťou pomáhajúcou, tak smerujú k dosiahnutiu milosti posväcujúcej.

Učenie protestantov o neužitočnosti dobrých skutkov odsúdené bolo na Tridentskom sneme. (Sess VI. can. 18—20.)

Milosť posväcujúca nám je preto nevyhnutne potrebná, lebo bez nej nikto z nás nemôže byť spasený.

Milosť posväcujúca volá sa aj svadobným rúchom a vstupenkou do neba.

Prvý raz sme dostali milosť posväcujúcu pri sv. krste.

3. Zachovanie a rozmnoženie milosti posväcujúcej. —

Milosť posväcujúca je drahocenným pokladom našej duše a podmienkou nášho spasenia. Preto si ju musíme zachovať a podľa možnosti musíme ju v sebe aj rozmnožovať.

Milosť posväcujúcu zachováme si v duši tak, že sa vyhýbame smrteľnému hriechu.

Rozmnožovať v sebe milosť posväcujúcu môžeme *zásluhami*, t. j. nadprirodzenými dobrými skutkami, ktoré konáme v stave milosti posväcujúcej z lásky k Bohu a či na slávu božiu. Takými nadprirodzenými dobrými skutkami sú:

- a) modlitba (t. j. všetky skutky pobožnosti, najmä však sv. prijímanie a slyšanie svätej omše),
- b) pôst (t. j. všetky skutky sebazaprenia),
- c) almužna (t. j. skutky duševného a telesného milosrdenstva).

O možnosti rozmnožovať milosť posväcujúcu svedčia nám slová sv. Petra: „**Rozmáhajte sa milosťou** a poznaním Pána a Spasiteľa nášho Ježiša Krista,“ (2 Pt 3, 18.)

Protestanti hovoria, že ospravedlnenie je u všetkých ľudí rovnaké, a v dôsledku toho popierajú aj možnosť rozmnožovať milosť posväcujúcu záslužnými skutkami. Ich učenie odsúdené

bolo na Tridentskom sneme. (Sess VI. cap. 10, can. 24, 32.)

4. Istota o vlastnom ospravedlnení. - Za riadnych okolností človek nemôže mať neomylnú istotu o vlastnom ospravedlnení, lebo nemôže vedieť, či má milosť posväcujúcu a či ju bude mať v hodinke smrti. Vyplýva to zo slov sv. Pavla: „Ničoho nie som si povedomý, avšak tým ešte nie som ospravedlnený, lebo Pán je, ktorý ma súdi.“ (1Kor 4, 4.)

Protestanti hlásajú, že človek bez všetkej pochybnosti veriaci v svoje ospravedlnenie, iste je ospravedlnený. Ich učenie však Tridentský snem odsúdil. (Sess VI. can. 13.)

Uspokojujúcu istotu o svojom ospravedlnení má len ten človek, ktorému svedomie hovorí, že splnil všetky podmienky ospravedlnenia.

5. Utratenie milosti posväcujúcej. — Milosť posväcujúcu máme v duši len do tých čias, kým nespáchame smrteľný hriech. Spáchaním smrteľného hriechu strácame milosť posväcujúcu a stávame sa duševne mŕtvymi.

Luther učil, že ospravedlnený človek môže stratiť svoje ospravedlnenie len neverou. Kalvín zas hlásal, že k spásu predurčení vôbec nemôžu prísť o svoje ospravedlnenie. Ich učenie odsúdené bolo na Tridentskom sneme (Sess VI. can. 23 a 27.), lebo sa protiví výrokom sv. Pavla: „Kto sa nazdáva, že stojí, nech dáva pozor, aby nepadol.“ (1 Kor 10, 12.) - „So strachom a hrôzou pracujte na svojom spasení.“ (Flp 2, 12.)

Sv. Pavol vylučuje z kráľovstva božieho nielen nevercov, ale aj smilníkov, zlodejov, lakomcov, opilcov a iných. (1 Kor 6, 9-10.) Jeho slová sú nám teda najlepším dôkazom, že ospravedlnenie strácame každým ťažkým hriechom a nielen neverou.

6. Nadobúdanie a späťzískanie milosti posväcujúcej. — Človek, ktorý ešte nedospel k užívaniu svojho rozumu, môže byť ospravedlnený aj bez vlastného pričinenia.

Dospelý človek k obdržaniu alebo späťzískaniu milosti posväcujúcej potrebuje prípravu a môže byť ospravedlnený len za určitých podmienok.

Podmienkou ospravedlnenia v smysle rozhodnutia

Tridentského snemu je predovšetkým milosť pomáhajúca, s ktorou hriešnik spoluúčinkuje, a tak vzbudí v sebe ďalšie podmienky ospravedlnenia. Tieto podmienky sú:

- a) viera,
- b) bázeň božia,
- c) nádej,
- d) počiatočná láska, spojená s nenávisťou hriechu, t. j. s ľútosťou nad hriechmi,
- e) úmysel prijať krst alebo sviatosť pokánia, spojený so silným predsavzatím začať nový život zachovávaním príkazov božích. (Sess VI. c. 6.)

„Neobstojí teda tvrdenie protestantov, že na ospravedlnenie stačí len viera.

Milosť posväcujúca má veľký význam v živote, lebo veď ona je základom spásy a po jej získaní udeľuje nám Duch Svätý kresťanské nadprirodzené čnosti (božské a mravné) a dáva nám svojich sedem darov.

Súhrn:

Milosť posväcujúca je duši natrvalo udelená nadprirodzená vlastnosť, ktorá nás robí svätými a hodnými večnej blaženosti.

Bez milosti posväcujúcej nemôžeme byť spasení.

Milosť posväcujúcu máme len do tých čias, kým nespáchame smrteľný hriech.

Milosť posväcujúcu môžeme v sebe rozmnožovať, a stratenú milosť posväcujúcu môžeme späťzískať.

Čítanie:

Oheň a milosť posväcujúca.

Keď oheň vnikne do železa, spáli hrdzu, a železo stane sa jasným, žeravým, ohnivým. Práve tak je to aj s dušou. Milosťou posväcujúcou sa duša očistí od hriechov a stane sa jasnou a účastnou na prirodzenosti božskej (2 Pt 1, 4) práve tak, ako aj to železo dostane účasť na prirodzenosti ohňa. Kto však má účasť na prirodzenosti božskej, ten je dieťaťom božím a má právo na božskú blaženosť v nebi.

Milost' posväcujúca je vstupenkou do neba.

Panovník indicko-mongolskej ríše povolal raz všetkých dervišov svojej krajiny k sebe na hostinu. Tí sa k nemu aj dostavili. Podľa dvorného ceremoniálu pred vstupom do hodovnej siene mali si však obliecť pripravené slávnostné šaty. Derviši to nechceli urobiť, lebo vo svojich handrách mali zašité zlaté peniaze. Preto neboli vpustení do hodovnej siene na hostinu.

Pán Boh nás všetkých povolal do kráľovstva nebeského. Do kráľovstva nebeského dostane sa však len ten, kto vo chvíli svojej smrti oblečený bude do slávnostného rúcha milosti posväcujúcej. Bez rúcha milosti posväcujúcej sa nikto nedostane do kráľovstva nebeského. Milost' posväcujúca je jedinou vstupenkou, ktorá nám umožňuje vstup do kráľovstva nebeského.

(A. Kliman: Náboženská čítanka pre učňovské školy.)

Milost' posväcujúca robí naše skutky záslužnými.

Starí Gréci rozprávali si o kráľovi *Midasovi*. Tomu vraj bohovia sľúbili, že splnia všetky jeho túžby. Midas po tomto sľube ani dlho nerozmýšľal a omámený túžbou po zlate zvolal:

— Nech sa premení na zlato všetko, čoho sa len dotknem!

Táto túžba sa mu aj splnila, a to až prekvapujúcim spôsobom. Keď odtrhol so stromu konárik, ten sa mu premenil na zlato. Keď zodvihol so zeme kameň, ten sa mu stal v ruke zlatom. Keď si umýval vo vode ruky, voda stekala mu po nich v podobe zlatých kvapiek. Keď si zasadol k stolu a vzal do ruky jablko, to mu stuhlo v zlato. Keď vzal do ruky pohár s vínom, víno premenilo sa mu v ňom na zlato. Keď chcel zjesť kus mäsa, zahryzol do zlata.

Celá historka o kráľovi Midasovi je len rozprávkou, ale to už nie je rozprávkou, to je skutočnosťou, že sa u človeka, nachodiaceho sa v stave milosti posväcujúcej, každý skutok stáva pre nebo záslužným a cenným.

(A. Kliman: Náboženská čítanka pre učňovské školy.)

§ 19. Prostriedky milosti.

Obsah: 1. Čo sú sviatosti? — 2. Vysluhovateľ sviatostí. — 3. Počet sviatostí. — 4. Rozdelenie sviatostí. — 5. Obrady pri sviatostiach. — 6. Príprava na prijatie sviatostí. — **Súhrn.** — **Čítanie.**

Milosť posväcujúcu dostávame pomocou prostriedkov milosti.

Prostriedky milosti sú dvojaké: mimoriadne a riadne.

Mimoriadnymi prostriedkami milosti sú: krst žiadosti, krst krvi a dokonalá ľútosť alebo dokonalá láska k Bohu. Týmto prostriedkami mimoriadnym spôsobom môžeme získať milosť posväcujúcu.

Hlavnými riadnymi prostriedkami milosti sú sviatosti, ktorými sa milosť posväcujúca alebo po prvý raz udeľuje, alebo sa rozmnožuje, alebo po stratení znovu sa nadobúda.

1. Čo sú sviatosti? — *Sviatosti sú viditeľné znaky, ktoré Kristus Pán ustanovil, aby nimi našej duši milosť udelil.*

Pri každej sviatosti musia byť tri veci:

- a) viditeľný znak,
- b) ustanovenie Krista Pána,
- c) milosť božia, ktorá je podľa ustanovenia Krista Pána s viditeľným znakom spojená.

Viditeľným znakom pri sviatostiach môže byť dajaká vec alebo dajaký úkon smyslom prístupný. K viditeľnému znaku pri sviatostiach patrí: a) látka (voda, olej), b) úkon (nalievanie, pomazanie), c) sprievodné slovo (formula), vyslovené súčasne s úkonom.

Viditeľný znak pri sviatostiach milosť božiu nielen znázorňuje, ale aj spôsobuje, t. j. udeľuje. Preto sa volá aj *účinným* alebo *pôsobivým* znakom.

Viditeľný znak, ustanovenie Krista Pána a milosť božia sú podstatnými súčiastkami sviatostí.

Učeniu našej Cirkvi o sviatostiach protiví sa náuka Luthera, Kalvína a Zwingliho, ktorí všetci popierali, že sviatosti svojou účinnosťou spôsobujú milosti. Ich rozličné náuky odsúdené boli Cirkvou na Tridentskom sneme. (Sess VII. can. 6—8.)

2. Vysluhovateľ sviatostí. — *Moc vysluhovať sviatosti dostala od Pána Ježiša vlastne Cirkev a svoju moc majú sviatosti zo zásluh Kristových. Z toho nasleduje, že:*

- a) pri vysluhovaní sviatostí vysluhovateľ musí vyhovieť predpisom cirkevným (musí mať úmysel činiť to, čo činí Cirkev),
- b) pri vysluhovaní sviatostí vysluhovateľ môže byť prípadne aj človek nehodný a hriešny.

Vysluhovateľ sviatostí je len nástrojom Kristovým a sprostredkovateľom milosti božej. Rozdáva veriacim milosť Kristovu, a nie svoju. Účinok sviatostí teda nezávisí od jeho osobnej hodnoty, a ním udelená sviatosť platná je aj vtedy, keby bol človekom hriešnym. Krst, Judášom udelený, bol teda práve tak platný ako krst, udelený sv. Jánom. Toto učenie Cirkvi popierali donatisti, Ján Viklef a Ján Hus. Cirkev však na Tridentskom sneme vyhlásila, že *platnosť sviatostí nezávisí od osobnej hodnoty ich vysluhovateľa*.

Podľa učenia Cirkvi k platnosti sviatostí potrebné je len to:

- a) aby ich vysluhovateľ mal potrebnú moc,
- b) aby ich vysluhovateľ mal úmysel konať, čo Cirkev koná,
- c) aby ich vysluhovateľ bez podstatnej zmeny a správne použil viditeľný znak.

Cirkev preto pokladá za platný aj krst, udelený ktorýmkoľvek človekom, ak byly splnené tieto požiadavky.

3. Počet sviatostí. — *Sviatostí máme sedem, lebo ich Pán Ježiš toľko ustanovil.*

Sviatosťami sú: krst, birmovanie. Sviatosť Oltárna, pokánie, pomazanie nemocných, posvätenie kňazstva a manželstvo.

Reformátori XVI. storočia podržali len dve alebo tri sviatosti: Luther krst, pokánie a večeru Pána (neskoršie však evanjelici začali popierať sviatosťný ráz pokánia); Kalvín a Zwingli len krst a večeru Pána. Ani týmto niekoľkým sviatosťiam však nepripisujú ich prívrženci účinnosť udeľovať milosti.

Písmo sväté zmieňuje sa o všetkých siedmich sviatosťach, hoci aj nie o všetkých rovnako jasne. A cirkevné dejiny hovoria tiež o siedmich sviatosťach, a to už aj u prvých kresťanov. Sedem

sviatostí majú aj rozkolní Gréci a najstarší odpadlíci od Cirkvi v časoch veľmi dávnych. To je dôkazom, že Cirkev už vtedy mala všetky sviatosti, a to počnúc od časov Kristových, lebo nik nevie dokázať, že by niektorá sviatosť neskoršie bola bývala zavedená.

Sedem sviatostí ustanovil Pán Ježiš preto, aby nás nimi mohol podporovať vo všetkých okolnostiach nášho života. Veď vždy potrebujeme jeho pomoci.

4. Rozdelenie sviatostí: — Sviatosti rozdeľujeme podľa toho:

- a) v akom duševnom stave a
- b) koľko ráz ich môžeme v živote prijať.

Podľa duševného stavu prijímateľa sviatosti delíme na sviatosti mŕtvych a živých.

Sviatosťami mŕtvych sú tie, ktoré môžeme prijať v stave smrteľného hriechu (keď sme duševne mŕtvi). Tieto sviatosti sú na to ustanovené, aby nám milosť posväcujúcu lebo po prvý raz udelily (krst) alebo stratenú milosť posväcujúcu prinavrátily (pokánie). Sviatosťami mŕtvych sú krst a pokánie.

Sviatosťami živých sú tie, ktoré smieme prijať len v stave milosti posväcujúcej (keď sme duševne živí). Tieto sviatosti sú na to ustanovené, aby v nás rozmnožili milosť posväcujúcu. Sviatosťami živých sú: birmovanie, Sviatosť Oltárna, pomazanie nemocných, posvätenie kňazstva a manželstvo.

Sviatosti rozdeľujeme ďalej na také, ktoré v živote len raz, a na také, ktoré v živote aj viac ráz môžeme platne prijať.

Raz možno prijať v živote: krst, birmovanie a posvätenie kňazstva. Tieto tri sviatosti vtláčajú do duše človeka nezmazateľný znak.

Viac ráz možno v živote prijať: Sviatosť Oltárnu, pokánie, pomazanie nemocných a manželstvo.

5. Obrady pri sviatostiach. — Pri sviatostiach rozoznávame obrady podstatné a nepodstatné.

Podstatné obrady pri sviatostiach sú tie, ktoré ustanovil pri nich Pán Ježiš a bez ktorých je sviatosť neplatná. Podstatné

obradu tvoria totiž podstatu sviatostného viditeľného znaku.

Nepodstatné obrady pri sviatostiach sú tie, ktoré ustanovila Cirkev a bez ktorých sú sviatosti platné.

Podstatné obrady pri sviatostiach nikdy neslobodno meniť alebo vynechať, lebo by sviatosti neboli platné.

Nepodstatné obrady z vážnych príčin možno aj vynechať, sviatosti sú zato platné. Bez vážnej príčiny neslobodno však vynechávať pri sviatostiach ani nepodstatné obrady. (Kan 733.)

6. Príprava na prijatie sviatostí. — Aby sme sviatosti hodne prijali, t. j. aby sme obdržali k nim viazané milosti, musíme sa na ich prijatie *náležite pripraviť*.

Príprava na hodné prijatie sviatostí je rozličná.

Na *prijatie sviatosti mŕtvych* pripravíme sa vzbudením ducha kajúcnosti, a na *prijatie sviatostí živých* sa pripravíme očistením svojej duše od ťažkých hriechov (sv. spoveďou).

Kto niektorú sviatosť nehodne prijme, neobdrží milosti, ale pácha *svätokrádež*. Hriech, spáchaný nehodným prijatím niektorej sviatosti, preto sa volá svätokrádežou, lebo si ním človek prisvojuje takú svätú vec, ktorá mu nepatrí.

Od prijímateľa sviatostí sa vyžaduje *schopnosť* prijať sviatosť a potom *vôľa*, t. j. úmysel prijať skutočne sviatosť, lebo ináč by sviatosť nebola platná.

Súhrn:

Sviatosti sú viditeľné znaky, ktoré Kristus Pán ustanovil, aby nimi našej duši milosti udelil. Je ich sedem: krst, birmovanie, Sviatosť Oltárna, pokánie, pomazanie nemocných, posvätenie kňazstva a manželstvo. Niektoré z nich milosť posväcujúcu ľuďom po prvý raz udeľujú, iné ju v nich rozmnožujú.

Na prijatie sviatostí musíme sa *náležite pripraviť*.

Čítanie:

Slová sv. Augustína.

Božia je vždy milosť a sviatosť, ľudská je však len prísluha. Ak je človek spravodlivý, spojený je s Bohom a pôsobí s Bohom. Ak je však hriešny, Boh sám spôsobuje viditeľný znak jeho prostredníctvom, a sám udeľuje aj neviditeľnú milosť.

(Epist 105. 3, 12.)

Počet sviatostí.

Nemeckí náboženský novotári r. 1575 poslali odpis svojho vyznania viery rozkolnému carihradskému patriarchovi *Jeremiášovi II.*, ale ten ich zaň nepochválil. Naopak: ostro ich pokarhal pre ich bludy. Vo svojom liste čo najdôraznejšie im pripomenul, že Kristus Pán ustanovil sedem sviatostí. Súčasne ich upozornil aj na to, že sa sviatosti čo do svojej podstaty a svojho počtu nemôžu riadiť podľa ľudskej ľubovôle. Podľa jeho názoru ani Cirkev nemá právo na božských prostriedkoch milosti niečo meniť, tým menej to však môže urobiť jednotlivec, ktorý sa k tomu ešte aj od pravej Cirkvi odtrhol.

(L. Wolpert: *Funí Minuten Christenlehre.*)

Rozhodnutie Tridentského snemu o sviatostiach.

Ak by sa voľakto opovážil tvrdiť, že novozákonné sviatosti neobsahujú milosť, ktorú naznačujú; alebo že neudeľujú milosť tým, ktorí tej milosti neprekážajú, ako by boli iba vonkajšími znakmi milosti alebo ospravedlnenia, vierou prijatého, a akýmisi odznakmi kresťanského vierovyznania, ktorými sa pred ľuďmi rozoznávajú veriaci od neveriacich: nech je vyobcovaný. (Sess. VII. can. 6.)

§ 20. Sviatosť krstu.

Obsah: 1. Čo je krst? — 2. Ustanovenie a vysluhovanie krstu. — 3. Vysluhovateľ krstu. — 4. Účinky krstu. — 5. Príprava na prijatie krstu. — 6. Krst žiadosti a krst krvi. — **Súhrn.** — **Čítanie.**

Milosť posväcujúcu po prvý raz získava človek pri sviatosti krstu.

1. Čo je krst? — *Krst je prvá a najpotrebnejšia sviatosť, bez ktorej nikto nemôže byť spasený. V nej sa človek znovuzrodzuje z vody a z Ducha Svätého.*

Krst je preto „prvá sviatosť“, lebo pred ním iné sviatosti platne prijať nemôžeme.

Krst je preto „najpotrebnejšia sviatosť“, lebo bez krstu nikto nemôže byť spasený.

Že bez krstu nikto nemôže byť spasený, to vieme zo slov Pána Ježiša: „Jestli kto znovu sa nenarodí z vody a z Ducha Svätého, nemôže vojsť do kráľovstva božieho.“ (Jn 3, 5.) Tieto slová Pána Ježiša nám jasne hovoria o tom, že bez krstu ani deti nevojdú do kráľovstva božieho. Preto Cirkve už od časov apoštolských krstievala aj nedospelé deti.

Krst detí zavrhovali pelagiáni, albigénci, valdenci a anabaptisti. Pelagiáni učili, že deti nepotrebujú krstu: albigénci, valdenci a anabaptisti zas hlásali, že krst u dieťaťa nemá nijaký účinok. Učenie všetkých týchto bludárov odsúdené bolo Cirkvou na Tridentskom sneme. (Sess. V. Decretum de peccato originali, Sess. VII. de baptismo can. 13.)

2. Ustanovenie a vysluhovanie krstu. — Sviatosť krstu ustanovil Pán Ježiš.

Krst všeobecne udeľovať rozkázal Pán Ježiš slovami: „Id'te teda, učte všetky národy, a krstite ich v mene Otca i Syna i Ducha Svätého.“ (Mt 28, 19.) Týmito svojimi slovami Pán Ježiš povedal súčasne aj to, ako máme krstiť.

Krstíme tak, že lejeme vodu na krstencovu hlavu a pritom hovoríme: „N., ja ťa krstím v mene Otca i Syna i Ducha Svätého.“

Slová tejto krstnej formuly má krstiteľ povedať bez akejkolvek podstatnej zmeny, lebo by ináč krst nebol platný.

V kostole užíva sa pri krste krstná voda (obsahuje olej a soľ, a svätieva sa každoročne na Bielu a na Turíčnu sobotu), mimo kostola možno pri ňom užívať aj svätenú (obsahuje len soľ a svätieva sa 5. januára a podľa potreby aj inokedy) alebo akúkoľvek prírodnú vodu (napr. z rieky, z prameňa, zo studne atď.).

Krstenec dostáva pri krste *meno niektorého svätého*, ktorý sa tým stáva jeho patrónom a životným vzorom. Ak rodičia zvolili krstencovi meno nevhodné, kňaz mu k nemu pridá ešte aj meno niektorého svätého. Taký človek má potom dve krstné mená. Krst je však platný aj vtedy, ak pri ňom krstenec nedostane krstné meno.

3. Vysluhovateľ krstu. — *Krst môže byť dvojaký: slávnostný a jednoduchý.* Slávnostný krst sa koná v kostole, jednoduchý môže sa výnimočne konať aj mimo kostola (doma).

Slávnostný krst môže vysluhovať len kňaz alebo diakon, jednoduchý môže v súrnej potrebe vysluhovať každý človek (aj Žid, pohan a mohamedán).

Riadnym vysluhovateľom slávnostného krstu je miestny farár, mimoriadnym jeho vysluhovateľom s dovolením miestneho farára môže byť aj iný kňaz alebo aj diakon.

K platnosti krstu je potrebné, aby jeho vysluhovateľ:

- a) mal úmysel krstiť, t. j. robiť to, čo Cirkve robieva,
- b) lial vodu na krstencovu hlavu, (voda sa má bezprostredne dotýkať tela, preto je najlepšie ju liať na čelo krstenca),
- c) súčasne s liatím hovoril slová Kristom stanovenej krstnej formuly.

Pri krste podľa starodávneho cirkevného zvyku majú byť prítomní aj *krstní rodičia*. Krstní rodičia môžu však byť pri krste nanajvýš dvaja: krstný otec a krstná matka. Ich povinnosťou je starať sa o katolícku výchovu krstenca. Krstní rodičia vstupujú so svojím krstným dieťaťom do duchovného príbuzenstva, ktoré je manželskou prekážkou. Krstní rodičia bývali pri krste prítomní už aj v dobe apoštolskej.

4. Účinky krstu. — Sviatosť krstu má tieto účinky:

- a) vtláča človekovi nezmazateľný znak,
- b) očisťuje ho od všetkých hriechov a trestov,
- c) posväcuje ho milosťou posväcujúcou.

Nezmazateľný znak pri krste činí človeka kresťanom. Krstom stáva sa však človek nielen kresťanom, ale sa stáva aj údom Cirkvi, takže po krste už môže prijať aj iné sviatosti a má už aj všetky ostatné práva člena Cirkvi (ako účasť na úžitku úradných modlitieb atď.). Tieto práva člena Cirkvi nepožíva však ten pokrstený človek, ktorý bol z Cirkvi vylúčený, ktorý z nej vystúpil alebo ktorý vstúpil do nejakej sekty.

Platne udelený krst vzhľadom na nezmazateľný znak nemožno

opakovať. Ani u človeka pokrsteného jednoduchým krstom sa už krst neopakuje, ale sa doplňujú v kostole len nepodstatné obrady. V pochybnostiach o platnosti krstu opakuje sa krst podmiennečne slovami: „Ak nie si pokrstený, ja ťa krstím.“

Malé deti očisťuje krst od hriechu dedičného, dospelých ľudí aj od všetkých hriechov pred krstom spáchaných. Písmo sväté hovorí: „Nech sa každý z vás dá pokrstiť na odpustenie svojich hriechov.“ (Skt 2, 38.)

Sviatosťou krstu odpúšťajú sa i všetky večné a časné tresty.

Krst posväcuje človeka sprostredkovaním milosti posväcujúcej. Sv. Pavol hovorí o krste: „Takými (t. j. hriešnikmi) ste niektorí síce boli, ale ste obmytí, ale ste posvätení, ale ste ospravedlnení v mene Pána nášho Ježiša Krista a v Duchu nášho Boha.“ (1 Kor 6, 11.)

5. Príprava na prijatie krstu. — Sviatosť krstu má veľmi veľký význam v duševnom živote človeka, preto sa podľa možnosti treba na jej prijatie náležite pripraviť.

Dospelý človek môže byť pokrstený len vtedy:

- a) keď má opravdivý úmysel prijať krst,
- b) keď je vo viere dostatočne vyučený,
- c) keď (aspoň nedokonalou nadprirodzenou ľútosťou) oľutuje všetky svoje osobné hriechy,
- d) keď složí vyznanie viery a krstný sľub.

Vyučovanie krstencov v prvých dobách kresťanských trvalo dakedy aj niekoľko rokov (katechumenát).

V krstnom sľube krstenec sľubuje:

- a) že bude veriť pravdy viery katolíckej,
- b) že sa bude chrániť hriechu a príležitostí k nemu,
- c) že bude viesť bohumilý život.

Krstný sľub máme dodržať a častejšie obnovovať (napr. na výročie krstu, na meniny, pri birmovke, v deň prijatia sv. sviatostí).

Malé deti bývajú krstené bez akejkolvek prípravy, ak je dostatočne zaistená ich katolícka výchova. Krstný sľub namiesto nich skladajú krstní rodičia.

Krstní rodičia v krstnom sľube sľúbili v našom mene vlastne len to, čo by sme pri plnom vedomí aj sami boli sľúbili. Ved' podľa vôle božej sme boli povinní dať sa pokrstiť a boli sme povinní složiť aj krstný sľub. Okrem toho krst je pre nás najväčším dobrodením, lebo nás činí deťmi božími a dedičmi kráľovstva nebeského.

6. Krst žiadosti a krst krvi. — *Krst vody vo výnimočných prípadoch môže byť nahradený krstom žiadosti alebo krstom krvi.* Týmto totiž výnimočným spôsobom môže človek získať milosť posväcujúcu.

Krst žiadosti je úprimná túžba a opravdivá vôľa plniť všetko, čo Boh na získanie večnej blaženosti požaduje. V krste žiadosti zahrnutá je teda aj vôľa dať sa pokrstiť. S krstom žiadosti musí byť spojená dokonalá ľútosť a dokonalá láska k Bohu. Krstom žiadosti ospravedlnený bol napr. cisár Valentinián a môžu byť ním ospravedlnení aj pohani nepoznajúci krst.

Krst krvi je mučenícka smrť, podstúpená za Krista. O účinnosti krstu krvi svedčia nám slová: „Kto stratí svoju dušu pre mňa, nájde ju.“ (Mt 10, 39.) Krstom krvi ospravedlnení boli: sv. Elycerius, sv. Emerenciána a iní.

Súhrn:

Krst je prvá a najpotrebnejšia sviatosť, bez ktorej nikto nemôže byť spasený.

Ustanovil ho Pán Ježiš.

Vysluhovať ho môže kňaz, diakon, a v súrnej potrebe každý človek.

Výnimočne môže človek obdržať milosť posväcujúcu aj krstom žiadosti a krstom krvi.

Čítanie:
Krstný diplom.

Krstné osvedčenie.

V nedeľu 23. júla roku Pána 1911 bol v kostole sv. Antonína v Essene

Viliam Kritián Schneider.

krstom svätým, dobrotou milosrdného Boha a z jeho nevyspytateľnej Prozreteľnosti vyvolený a povolaný za dieťa božie. Zrodený z tela znovu sa zrodil z vody a z Ducha Svätého, vybavený božím životom, obnovený podľa vzoru božieho v brata Ježiša Krista, povýšený za chrám Ducha Svätého, zmenený v úd Tela Kristovho, zaštepený ako vetva na jeho svätý vínny kmeň, prijatý medzi svätý ľud, medzi kráľovské kňazstvo, do božieho rodu pokrstených synov a dcér božích. Teraz je členom Cirkvi božej, svätej katolíckej Cirkvi.

Má právo prijímať Telo a Krv Pána, vo sviatosti pokánia dosiahnuť odpustenie hriechov, vo sviatosti birmovania naplnený byť Duchom Svätým a stať sa bojovníkom Kristovým. Vysviackou kňazskou môže sa stať účastným na kňazstve Kristovom alebo môže prijať sviatosť sv. manželstva. V ťažkej chorobe každý kňaz pôjde k nemu na jeho volanie, aby mu vo sviatosti pomazania nemocných udelil požehnanie Pánovo a posilnenie k smrteľnému zápasu.

Má právo a nárok na všetky žehnania a svätenia Cirkvi, na účasť na každej svätej omši, ktorá sa koná kdekoľvek na zemeguli, a obdrží jednu milosť za druhou z pokladu zásluh Kristových a zo zásluh všetkých svätých. Jeho obcovanie siaha až do ríše mŕtvych a k serafom pred tvárou Božou.

A keď ho povolá k sebe Pán, bude kresťansky pochovaný a povolaný k sláve vzkriesenia a k nevýslovnej radosti blaženého Boha, ktorý žije a ako Kráľ vládne po všetky veky.

Daj, Bože, aby nikdy nezabudol na svoje poslanie a podľa neho aj vždy žil.

(Pečiatka farského úradu.)

(Podpis kmotrov.)

(Podpis farára.)

Krst žiadosti.

Mladučký cisár *Valentinián* cestoval roku 392 do Milána, aby tam prijal krst z ruky sv. *Ambróza*³⁵. Z návodu svojho vojvodu Arbogasta bol však cestou zavraždený. Smútočnú reč pri jeho pohrebe mal sv. Ambróz, a ten v nej vyhlásil: „Stratil som toho, koho som chcel znovuzrodiť. Nebohý však neprišiel o milosť, po ktorej túžil. Ako sa mučeníci umývajú vlastnou krvou, práve tak bol aj on umytý svojou zbožnou a dobrou vôľou.“

Krstný sľub.

N., Odriekaš sa satanáša?

Odriekam.

I vřetkřch skutkov jeho?

Odriekam.

I všetkej pýchy jeho?

Odriekam.

N. Veríš v Boha Otca všemohúceho,
Stvoriteľa neba i zeme?

Verím.

Veríš v Ježiša Krista, Syna jeho jediného, Pána nášho narodeného a umučeného? Verím.

Verím.

Veríš v Ducha Svätého, v svätú Cirkev
všeobecnú, v svätých obcovanie, v hriechov
odpustenie, v tela zmŕtvych vzkriesenie a v
život večný?

Verím.

§ 21. Sviatost' birmovania.

Obsah: 1. Čo je birmovanie? — 2. Ustanovenie birmovania. — 3. Účinky birmovania. — 4. Príprava na birmovanie. — 5. Vysluhovanie birmovania. — 6. Birmovní rodičia. — **Súhrn.** — **Čítanie.**

1. Čo je birmovanie? — Slovo „birmovanie“ pochádza z latinského „firmare“ a znamená posilnenie. Posilnením volá sa birmovanie preto, lebo ním Duch Svätý pokrsteného človeka

³⁵ Sv. Ambróz (340 - 397), milánsky biskup a významný bohoslovec.

posilňuje. Birmovanie volalo sa voľakedy dokonaním, lebo dopĺňa milosť sv. krstu; inakšie volalo sa ešte aj skladaním rúk (Skt 8, 17; 19, 6.) a sviatosťou krizmy.

Birmovanie je sviatosť, ktorou Duch Svätý pokrsteného človeka posilňuje, aby:

- a) svoju vieru stále vyznával a
- b) podľa nej žil.

Birmovanie dáva teda vyrasteným pokrstencom katolíckeho povedomie, silu a smelosť vo vyznávaní svätej viery.

Pri birmovaní vlastne Duch Svätý zostupuje na človeka tak, ako podľa prisľúbenia Pána Ježiša zostúpil na prvé Turíce na apoštolov.

2. Ustanovenie birmovania. — *Birmovanie ustanovil Pán Ježiš*, ale nevieme, ktorými slovami. Písmo sväté rozpráva nám jasnými slovami o tom, že Pán Ježiš sľúbil všetkým ľuďom Ducha Svätého (Jn 7, 37-39.), a že apoštoli birmovali (sv. Peter a sv. Ján v Samárii Skt 8, 14-17; sv. Pavol v Efeze Skt 19, 5-6). Nuž a apoštoli by rozhodne neboli birmovali, keby im to Pán Ježiš nebol prikázal. Pravdepodobné je, že birmovanie ustanovil Pán Ježiš až po svojom zmŕtvychvstaní.

Z ústneho podania sa dozvedáme, že Cirkev vždy bola presvedčená o ustanovení birmovania Kristom Pánom (o tom nám svedčia sv. Augustín, sv. Cyprián a iní).

O božskom pôvode birmovania svedčia nám ináč aj najstaršie sekty (nestoriáni, jakubíti, rozkolní Gréci), ktoré tiež majú túto sviatosť.

Odporcami birmovania boli: novaciáni, albigénci, valdenci, Viklef, Hus a protestanti. Proti všetkým týmto bludárom Tridentský snem vyhlásil birmovanie za pravú, Kristom Pánom ustanovenú sviatosť. (Sess VII. can. 1.)

3. Účinky birmovania. — Sviatosť birmovania má ďalekosiahle účinky, lebo:

- a) rozmnožuje v nás milosť posväcujúcu,
- b) udeľuje nám posilu, aby sme svoju vieru stále vyznávali a podľa nej žili (milosť pomáhajúcu),
- c) vtlača do našej duše nezmazateľný znak bojovníkov Kristových.

Birmovanie na rozdiel od krstu milosť posväcujúcu v nás rozmnožuje, lebo ho prijímame už v stave milosti posväcujúcej.

Nezmazateľný znak pri birmovaní má za následok, že sa birmovanie v živote už viac neopakuje.

V časoch apoštolských niektorým ľudom pri birmovaní udeľoval Duch Svätý aj niektoré mimoriadne dary (napr. dar reči, dar zázrakov, dar prorokovať atď.), ktorými boli Židia a pohani upozorňovaní na božský pôvod kresťanstva. Tieto mimoriadne dary nepatria však k podstatným účinkom birmovania.

4. Príprava na birmovanie. — Birmovanie môže prijať každý pokrstený človek, teda aj dieťa. V prvých storočiach ho prijímali deti hneď po krste. Dnes sa birmovanie pravidelne neudeľuje pred siedmym rokom, lebo mladšie dieťa sa nevie na jeho prijatie náležite pripraviť.

Birmovanci pripravujú sa na birmovanie tak, že:

- a) sa náležite poučia o tejto sviatosti,
- b) pristúpia k sv. spovedi a k sv. prijímaniu,
- c) sľúbia, že ako dobrí katolíci budú žiť a umierať.

Pred birmovkou musia si birmovanci zvoliť birmovné meno, odlišné od krstného mena.

Birmovanie nie je síce nevyhnutne potrebné k spaseniu, ale by sa dopustil hriechu, kto by ho z nedbalosti neprijal.

5. Vysluhovanie birmovania. — *Riadnym vysluhovateľom birmovania je biskup.* Mimoriadne môže birmovať aj nižší kňaz, ak je na to splnomocnený od pápeža (u gréckokatolíkov birmujú napr. kňazi hneď po krste, u rímskokatolíkov dostávajú splnomocnenie na vysluhovanie birmovania misionári).

Birmovanie má sa podľa možnosti vysluhovať v čase turíčnom, keď si pripomíname soslania Ducha Svätého.

Biskup birmuje tak, že položí pravú ruku na hlavu birmovanca, pomaže mu čelo krížom v podobe kríža a pritom hovorí: „Značím ťa znakom kríža a posilňujem ťa krížom spasenia v mene Otca i Syna i Ducha Svätého.“

Okrem tohto podstatného obradu vyskytujú sa pri birmovaní aj obrady nepodstatné. Takými sú napr.:

modlitba za všetkých birmovancov, svolávanie siedmich darov Ducha Svätého, úder birmovanca po tvári, modlitba po skončení birmovania a požehnanie. Birmovanci majú však byť prítomní už hneď na začiatku pri vzývaní Ducha Svätého a smú odísť až po udelení požehnania na konci birmovky.

Znak kríža má birmovancovi pripomínať, že sa nemá hanbiť za Ukrižovaného.

Úder po tvári ho má upozorňovať, že má byť hotový za svoju vieru aj trpieť.

Križma je olej olivový smiešaný s balzamom a od biskupa na Zelený štvrtok posvätený. Balzam je šťava vytekajúca zo stromu a pripomína milosť, ktorú birmovanec dostáva od Boha. Olej olivový pripomína birmovancovi posilu v boji proti nepriateľom jeho spasenia. Keby birmovanie vysluhoval kňaz, musí pri ňom používať olej biskupom posvätený.

6. Birmovní rodičia. — K sviatosti birmovania prichádzajú birmovanci v sprievode svojich birmovných rodičov, ktorí pri birmovaní kladú svoju pravú ruku na plecia svojich birmovancov. *Povinnosťou birmovných rodičov je starať sa o katolícku výchovu svojich birmovancov.* Birmovnými rodičmi môžu byť len:

- a) čnostní, dospelí a už obirmovaní katolíci,
- b) rozdielni od rodičov a krstných rodičov,
- c) s birmovancom rovnakého pohlavia.

Birmovní rodičia vstupujú s birmovancom do duchovného príbuzenstva.

Kto si nenájde birmovného rodiča, môže byť obirmovaný aj bez neho.

Dary birmovných rodičov (tzv. birmovné dary) majú birmovancovi pripomínať sedem darov Ducha Svätého.

Súhrn:

Birmovanie je sviatosť, v ktorej Duch Svätý pokrsteného človeka posilňuje, aby: 1. svoju vieru stále vyznával a 2. podľa nej žil.

Birmovanie ustanovil Pán Ježiš. Vysluhovať ho môže biskup a s povolením pápeža aj nižší kňaz.

Pri birmovaní majú byť prítomní aj birmovní rodičia. Ich povinnosťou je starať sa o katolícku výchovu birmovanca.

Čítanie:

Písmo sväté o birmovaní.

Keď apoštolí, ktorí boli v Jeruzaleme, počuli, že Samaria prijala slovo božie, poslali k nim Petra a Jána. Ktorí, keď ta prišli, modlili sa za nich, aby mohli prijať Ducha Svätého; lebo ešte na nikoho z nich nesostúpil, lebo len pokrstení boli v mene Pána Ježiša. Vtedy vkladali ruky na nich, a oni prijali Ducha Svätého. (Skt 8, 14—17.)

Medzitým, čo Apolo bol v Korinte, stalo sa, že Pavol pochodil po horných stranách, prišiel do Efezu a našiel tu niektorých učeníkov, i riekol im: Či, keď ste sa stali veriacimi, prijali ste Ducha Svätého? A oni mu riekli: Ba ani sme nepočuli, že je Duch Svätý. Vtedy riekol: Na koho ste teda pokrstení? Ktorí riekli: Na krst Jánov. I riekol Pavol: Ján krstil ľud krstom pokánia a riekol, aby verili v toho, ktorý mal po ňom prísť, to jest Ježiša. Keď to počuli, dali sa pokrstiť na meno Pána Ježiša. A keď Pavol kládol na nich ruky, sostúpil na nich Duch Svätý, i hovorili jazykmi a prorokovali, A bolo všetkých asi dvanásť mužov. (Skt 19, 1—7.)

Cirkevní Otcovia o birmovaní.

Tertulián: „Keď potom vystúpime z kúpeľa, bývame mazaní posvätným olejom podľa starej disciplíny, podľa ktorej olejom z rohu bývali mazaní tí, čo sa chystali na kňazský stav ... Potom biskup vkladá ruky a žehná, vzýva a volá Ducha Svätého.“ (De pat. c. 7 a 8)

Sv. Augustín: „Z toho, že dar reči prestal, nemožno

usudzovať, že sa vkladáním rúk už neudeľuje Duch Svätý. Dar reči udeľoval sa len v prvých časoch Cirkvi, aby sa rýchlejšie rozširovala.“

Príčina odpadu.

V Japonsku zásluhou sv. *Františka Xavérskeho*³⁶ veľmi pekne sa šírila kresťanská viera. Pod vplyvom kalvínskych obchodníkov začali však aj tam prenasledovať katolíkov a popravovali ich podobným spôsobom ako kedysi v starom Ríme. Medzi japonskými katolíkmi našli sa v čase tohto prenasledovania mnohí hrdinovia mučeníckeho ducha, ale zato našli sa medzi nimi aj slabosi a zbabelci. Vodcovia japonských katolíkov však čoskoro zistili príčinu odpadov: odpadlíci neboli ešte obirmovaní. Po zistení tejto smutnej skutočnosti sa potom každý katolík usiloval prijať sviatosť birmovania, aby sa mukami a hrozbami nedal odstrašiť od svojho náboženstva.

(J. Fattinger: Der Katechet erzählt.)

Modlitby biskupa pri birmovaní.

Modlitby pred birmovaním: „Duch Svätý nech sostúpi na vás a sila Najvyššieho nech vás chráni od hriechov. Pomoc naša v mene Pánovom, ktorý stvoril nebo i zem. Pane, vyslyš modlitbu moju. A volanie moje nech príde k tebe. Pán s vami. Aj s duchom твоjim.

Modlime sa. Všemohúci večný Bože, ktorý si dal týmto služobníkom svojim nový život z vody krstu a z Ducha Svätého, a ktorý si im odpustil všetky hriechy, sošli na nich sedmorakého Ducha svojho Svätého, Potešiteľa s nebies. Amen.

Ducha múdrosti a rozumnosti. Amen.

Ducha rady a sily. Amen.

Ducha vedomosti a zbožnosti. Amen.

Naplň ich duchom bázne svojej a označ ich smierený znakom kríža Kristovho pre život večný skrze tohože Pána nášho Ježiša Krista, ktorý s tebou žije a panuje v jednote Ducha Svätého Boh cez všetky veky vekov. Amen.“

Modlitba po birmovaní: „Modlime sa. Bože, ktorý si dal

³⁶ Sv. František Xaverský († 1552), apoštol Indie.

apoštolom svojim Ducha Svätého a chcel si, aby ho oni a ich nástupci odovzdávali aj ostatným veriacim, shliadni milostive na pokornú službu našu a daj, aby Duch Svätý zariadil si milostive za chrámy slávy svojej srdcia tých, ktorých čelo sme posvätným olejom mazali a znakom svätého kríža označili, nech sostúpi na nich, a v nich nech prebýva, ktorý s Otcom a s týmto Duchom Svätým žiješ a panuješ Boh na večné veky.“

(Dr. K. Körper: Prameň z Boha.)

§ 22. Sviatosť Oltárna.

Obsah: 1. Pojem a potreba sv. prijímania. — 2. Účinky svätého prijímania. — 3. Sväté prijímanie pod jedným spôsobom. — 4. Príprava na sv. prijímanie. — **Súhrn.** — **Čítanie.**

Prijímanie Sviatosti Oltárnej nazývame sv. prijímaním.

1. Pojem a potreba sv. prijímania. — Pri sv. prijímaní požívame Telo a Krv Pána Ježiša pod spôsobom chleba a vína.

Svätým prijímaním nazývame teda požívanie Tela a Krvi Pána Ježiša pod spôsobom chleba a vína.

Prví kresťania pristupovali pri každej omši svätej k svätému prijímaniu, kresťania neskorších storočí aspoň v nedeľu a vo sviatok.

Sväté prijímanie je nám veľmi potrebné, lebo:

- a) je riadnym prostriedkom zachovania milosti,
- b) Kristus Pán nám ho výslovne prikázal.

Sväté prijímanie za podmienku spasenia vyhlásil a výslovne prikázal sám Pán Ježiš slovami: „Ak nebudete jesť telo Syna človeka a piť jeho krv, nebudete mať v sebe života.“ (Jn 6, 54.)

Pod ťažkým hriechom povinní sme pristupovať k sv. prijímaniu v čase veľkonočnom.

Čas veľkonočného sv. prijímania trvá u nás od prvej nedele pôstnej do sviatku najsv. Trojice (do prvej nedele po Turícach).

Veľkonočné sv. prijímanie nariadila Cirkev pod ťarchou smrteľného hriechu r. 1215 na IV. Lateránskom sneme.

Vysluhovateľom sv. prijímania je kňaz alebo diakon, u chorých zpravidla miestny farár.

2. Účinky svätého prijímania. — Cirkev nám vrele odporúča aj častejšie sv. prijímanie, a to pre jeho ďalekosiahle účinky.

Sväté prijímanie má tieto účinky:

- a) rozmnožuje v nás milosť posväcujúcu,
- b) posilňuje nás k dobrému a oslabuje naše náklonnosti k zlému,
- c) očisťuje nás od hriechov všedných a chráni nás od hriechov smrteľných,
- d) čo najužšie nás spája s Kristom,
- e) je zárukou našej večnej blaženosti a nášho slávneho zmŕtvychvstania.

Okrem sviatostného je ešte aj duchovné sv. prijímanie. Duchovným sv. prijímaním nazývame vrelú túžbu prijať Sviatosť Oltárnu. Takéto duchovné sväté prijímanie tiež je spojené s milosťami a možné je v každom čase.

3. Sväté prijímanie pod jedným spôsobom. — Telo a Krv Pána Ježiša prijíma kňaz pri svätej omši tak pod spôsobom chleba, ako aj pod spôsobom vína; *veriaci u rímskokatolíkov prijímajú ho však len pod spôsobom chleba*. Sväté prijímanie pod obidvoma spôsobmi nie je ku spaseniu nevyhnutne potrebné, lebo:

- a) pod spôsobom chleba je okrem Tela prítomná aj Krv Pána Ježiša,
- b) niet nijakého prikázania, ktoré by nám predpisovalo sv. prijímanie pod obidvoma spôsobmi.

V prvých storočiach podávali síce veriacim sv. prijímanie pod obidvoma spôsobmi, ale niektorí ľudia (napr. chorí, malé deti) hneď od najstarších časov prijímali len pod jedným spôsobom.

Dnes zaviedla už Cirkev všeobecne sv. prijímanie len pod spôsobom chleba, lebo:

- a) Sviatosť Oltárna pod spôsobom vína ľahko sa môže vyliat' a zneuctiť,
- b) Sviatosť Oltárnu pod spôsobom vína nemožno na oltári dlho uschovávať, a to ani v krajinách teplých, ani v krajinách studených,

- c) sväté prijímanie zo spoločného kalicha by mnohí nezniesli, a i zo zdravotného ohľadu je ono menej vhodné,
- d) v mnohých krajinách je nedostatok vína.

Tieto ťažkosti boli teda príčinou toho, že Cirkev na Západe vždy väčšmi a väčšmi upúšťala od podávania sv. prijímania aj pod spôsobom vína, a nakoniec ho aj celkom zrušila. Sv. prijímanie len pod spôsobom chleba schválené bolo Cirkvou na Kostnickom a Tridentskom sneme, ale zato v niektorých krajinách ešte aj potom bolo výnimočne dovolené prijímať aj pod obidvoma spôsobmi (napr. v Česku a na Morave v rokoch 1564—1622). Grécki katolíci ešte aj dnes prijímajú pod obidvoma spôsobmi.

Cirkev svoje stanovisko v otázke sv. prijímania pod jedným spôsobom odôvodňuje tým, že *Kristus Pán je celý prítomný i pod jedným spôsobom*, a podopiera slovami Pána Ježiša: „Kto bude jesť z toho chleba, bude žiť na veky.“ (Jn 6, 52.) Týmto slovami sľúbil totiž Pán Ježiš večný život aj tým, ktorí ho budú prijímať len pod spôsobom chleba.

4. Príprava na sv. prijímanie. — Na sväté prijímanie máme sa pripraviť duševne a telesne.

Duševne sa tak pripravíme na sväté prijímanie:

- a) že sa zo smrteľných hriechov vyspovedáme a všedné hriechy aspoň oľutujeme,
- b) že prípravné modlitby odbavíme.

Prípravnými modlitbami voláme modlitby pred sv. prijímaním. Tieto modlitby majú v sebe obsahovať:

- a) vzbudenie viery, nádeje a lásky,
- b) vzbudenie ľútosti nad hriechmi a vzbudenie silného predsavzatia,
- c) vzbudenie najhlbšej poníženosti a túžby po svätom prijímaní.

Telesne sa tak pripravíme na sv. prijímanie, že od polnoci až do sv. prijímania nič (ani lyžičku lieku, ani kvapku vody) nejeme a nepijeme. Nedodržaním tohto cirkevného predpisu spáchali by sme ťažký hriech.

V prípade nebezpečenstva smrti sme prijať aj po najedení alebo po vypití dajakého nápoja (napr. v ťažkej chorobe, vojak na bojišti atď.).

Chorí, ležiaci už vyše mesiaca, môžu dva razy do týždňa prijať aj po vypití dajakého nápoja.

Oslobodenie od predpísaného pôstu pred sv. prijímaním dáva na kratší čas chorým veriacim a kňazom pápež. Zdraví ľudia od tohto pôstu nemôžu dostať oslobodenie.

K sv. prijímaniu máme podľa možnosti pristupovať v slušnom rúchu a s najväčšou úctivosťou.

Po sv. prijímaní nemáme sa hneď ústne modliť, aby nám čiastočky sv. hostie z úst nevypadly. Najprv len v duchu sa máme Pánu Bohu poďakovať za obsiahnuté dobrodenia. Poďakovanie po sv. prijímaní má trvať aspoň štvrt' hodiny.

Súhrn:

Svätým prijímaním nazývame požívanie Tela a Krvi Pána Ježiša Krista pod spôsobom chleba a vína.

K svätému prijímaniu máme pristupovať čo najčastejšie, lebo ono nám zachováva milosť a Kristus Pán nám ho výslovne prikázal.

Na sväté prijímanie máme sa pripraviť duševne a telesne.

Čítanie:

Sv. Otcovia o sv. prijímaní.

*Sv. Ignác Antiochijský*³⁷: „Prijímanie prekáža moci satanovej.“

*Sv. Cyril Jeruzalemský*³⁸: „Ako dva roztopené kúsky vosku dovedna sa spájajú, tak sa aj Kristus spája s nami vo sv. prijímaní. On je v nás, a my sme v ňom.“

Sv. Cyprián: „Naše telo stáva sa v istom ohľade jeho telom a naša krv v istom ohľade jeho krvou.“

Sv. Augustín: „Kto Krista často prijíma, ten sa premení ako by na Krista.“

³⁷ Sv. Ignác Antiochijský († 1071), žiak sv. Jána a tretí biskup v Antiochii, ktorý bol predhodený divej zveri.

³⁸ Sv. Cyril Jeruzalemský (okolo 315—386), biskup v Jeruzaleme, ktorý pre svoj odpor voči arianizmu tri razy bol poslaný do vyhnanstva.

Prisľúbenia Božského Srdca.

Božské Srdce v zjavení sv. Margite³⁹ prisľúbilo veľké milosti svojim čitateľom, najmä však tým, čo konajú deväťpiatkovú pobožnosť.

Prisľúbenia Božského Srdca sú:

1. Dám im všetky ich stavu potrebné milosti.
2. Ich rodinám udelím pokoja.
3. Poteším ich vo všetkých protivenstvách.
4. V živote, a najmä pri smrti budem im istou ochranou.
5. Hojne požehnám každé ich podujatie.
6. Hriešnici nájdu v mojom Srdci žriedlo a more milosrdenstva.
7. Vlažné duše stanú sa horlivými.
8. Horlivé duše rýchlo dosiahnu veľkú dokonalosť.
9. Požehnám domy, v ktorých bude môj obraz vyvesený a uctievaný.
10. Kňazom dám milosť, aby obrátili aj najzatvrdnutejšie srdcia.
11. Mená tých, čo túto pobožnosť rozširujú, zapísané budú do môjho Srdca, a nikdy nebudú z neho vytreté.
12. V nesmiernom milosrdenstve svojho Srdca ti sľubujem, že jeho všemocná láska udelí milosť konečného pokánia všetkým tým, čo v prvé piatky deväť mesiacov za sebou budú prijímať: že neumrú v mojej nemilosti, ani bez prijatia im potrebných sviatostí, lebo moje Božské Srdce stane sa im zaisteným útulkom v poslednej chvíli.

Duchovné sv. prijímanie.

Istý, na hladovú smrť odsúdený človek smel sa síce vyspovedať, ale nesmel prijímať. Tu padol na kolena pred Sviatosťou Oltárnou a riekol: „Pane Ježišu, ty si tu prítomný pod spôsobom chleba. Moja duša túži po tebe, ale nemôžem ťa naozaj prijať. Príď teda ku mne neviditeľným spôsobom. Si všemohúci a môžeš to urobiť.“ Tak hovor aj ty, a vtedy duchovne budeš prijímať.

(Fr. Spirago: Katolícky ľudový katechizmus)

³⁹ Sv. Margita Alacoque (1647—1690), francúzska rehoľná sestra v kláštore Paray-le-Monial, pôvodkyňa úcty Božského Srdca.

Vzdychy sv. Ignáca.

Duša Kristova, posväť ma; Telo Kristovo, spas ma; Krv Kristova, napoj ma; voda z boku Kristovho, umy ma; umučenie Kristovo, posilni ma; ó dobrý Ježišu, vyslyš ma; do svojich svätých rán skry ma; nedaj mi odlúčiť sa od teba: pred zlým nepriateľom chráň ma; v hodinu smrti mojej povolaj ma; dožič mi prísť k tebe, aby som ťa chválil s tvojimi svätými na veky vekov. Amen.

§ 23. Sviatosť pokánia.

Obsah: 1. Pojem a ustanovenie sviatosti pokánia. — 2. Vysluhovateľ sviatosti pokánia. — 3. Účinky sviatosti pokánia. — 4. Hodné prijatie sviatosti pokánia. — **Súhrn.** — **Čítanie.**

Ak sme po krste stratili milosť posväcujúcu, môžeme ju nazpät' získať sviatosťou pokánia.

1. Pojem a ustanovenie sviatosti pokánia — *Sviatosťou pokánia voláme tú sviatosť, v ktorej nám kňaz namiesto Boha odpúšťa hriechy po krste spáchané.*

Odpustenie hriechov vo sviatosti pokánia volá sa rozhrešenie.

Kto po krste upadol do ťažkého hriechu, má čo *najskôr* pristúpiť k sviatosti pokánia. Kresťan-katolík, ak upadol do ťažkého hriechu, podľa príkazu Cirkvi pod trestom smrteľného hriechu povinný je *aspoň raz do roka* pristúpiť k sviatosti pokánia. (Kan 906.)

Sviatosť pokánia inakšie chápali montanisti a novaciáni, ktorí učili, že Cirkev vo sviatosti pokánia nemôže odpúšťať hriechy po krste spáchané. Odporcami sviatosti pokánia boli aj reformátori XVI. storočia, ktorí upierali Cirkvi moc odpúšťať hriechy. Ich učenie odsúdené bolo Cirkvou na Tridentskom sneme. (Sess 14, can 1.)

Sviatosť pokánia ustanovil Pán Ježiš v deň svojho zmŕtvychvstania, keď svojim apoštolom povedal: „Prijmite Ducha Svätého. Ktorým odpustíte hriechy, odpúšťajú sa im, a ktorým zadržíte, zadržané sú.“ (Jn 20, 22—23.) Tieto slová povedal Pán Ježiš apoštolom, teda *aj moc odpúšťať hriechy dostali od Pána Ježiša*

vlastne apoštoli. Táto moc prešla však od apoštolov na biskupov a na kňazov.

2. Vysluhovateľ sviatosti pokánia. — *Sviatosť pokánia môže v Cirkvi vysluhovať každý vysvätený kňaz, ktorý okrem kňazskej vysviacky má ešte aj spovednú právomoc. Túto právomoc môže kňaz dostať od biskupa alebo od pápeža. Biskup môže dať vysvätenému kňazovi spovednú právomoc len pre územie svojho biskupstva alebo pre niektoré miesta vo svojom biskupstve. Pápež môže dať vysvätenému kňazovi spovednú právomoc pre celú Cirkev. Spovednú právomoc potrebuje vysvätený kňaz pri sviatosti pokánia preto, lebo zastáva pri nej úrad sudcovský, a ten vyžaduje, aby tí, ktorých má súdiť, boli mu dajako podriadení. Sudcovský úrad spovedníka predpokladá teda spovednú právomoc.*

Pápež má právo odpúšťať hriechy kdekoľvek na svete. Kňaz majúci spovednú právomoc môže rozhrešovať len tie hriechy, ktoré nie sú zadržané biskupovi alebo pápežovi. Zadržané hriechy môže kňaz platne rozhrešovať len so zvláštnym povolením biskupa alebo pápeža. Biskupi zadržiavajú si obyčajne rozhrešenie falošnej prisahy, kostolnej krádeže, vraždy, podpaľáčstva a iných podobných hriechov.

V nebezpečenstve smrti môže každý kňaz platne rozhrešovať od každého hriechu, hoci by ináč ešte vôbec nemal spovednú právomoc.

3. Účinky sviatosti pokánia. — Sviatosť pokánia má ďalekosiahle účinky, lebo:

- a) očisťuje nás od hriechov,
- b) oslobodzuje nás od večných a čiastočne aj časných trestov,
- c) vracia nám alebo rozmnožuje v nás milosť posväcujúcu,
- d) dáva nám milosť pomáhajúcu,
- e) oživuje naše zásluhy pre nebo.

Od hriechov očisťuje nás sviatosť pokánia tým, že zmaže s našej duše všetky smrteľné a tie všedné hriechy, ktoré sme oľutovali a vyznali.

Od večných trestov oslobodzuje nás sviatosť pokánia

celkom, a od časných obyčajne len čiastočne. Zvyšok časných trestov môže nám byť po sv. spovedi odpustený zadost'účením, skutkami kajúcnosti a odpustkami.

Ak nie sme v stave milosti posväcujúcej, sviatosť pokánia vráti nám hriechom stratenú milosť posväcujúcu; ak sme však v stave milosti posväcujúcej, tak sviatosť pokánia rozmnoží v nás milosť posväcujúcu.

Milosť pomáhajúcu dostávame pri sviatosti pokánia na to, aby sme mohli viesť bohumilý život.

Spáchaním smrteľného hriechu stratili sme nárok na započítanie svojich zásluh. Po dobrej sv. spovedi však tento nárok znovu ožije.

Sviatosť pokánia potrebná je každému človekovi, ktorý po krste upadol do ťažkého hriechu. Potrebná mu je práve tak, ako je potrebný krst človekovi nepokrstenému. Sviatosť pokánia je totiž jediným riadnym prostriedkom na odpustenie ťažkých hriechov po krste spáchaných. Mimoriadnym prostriedkom na odpustenie ťažkých hriechov po krste spáchaných je dokonalá ľútosť, ktorá však musí v sebe zahrňovať aj vôľu z hriechov sa vyspovedať.

4. Hodné prijatie sviatosti pokánia. — Aby sme sviatosť pokánia hodne prijali, musíme:

- a) spytovať svoje svedomie,
- b) oľutovať svoje hriechy,
- c) silne pred seba vziať, že viac nezhrešíme,
- d) vyspovedať sa a
- e) zadost'učiniť.

Hodné prijatie sviatosti pokánia predpokladá teda: spytovanie svedomia, ľútosť, silné predsavzatie, spoveď a zadost'účinenie.

Najhlavnejšími časťami sviatosti pokánia sú: ľútosť a silné predsavzatie. Bez ľútosti a silného predsavzatia nemôžeme dosiahnuť odpustenie hriechov.

Súhrn:

Sviatosťou pokánia voláme tú sviatosť, v ktorej kňaz namiesto Boha odpúšťa hriechy po krste spáchané.

Sviatosť pokánia ustanovil Pán Ježiš. Jej vysluhovateľom je kňaz, ktorý má spovednú právomoc. Najhlavnejšími jej časťami sú ľútosť a silné predsavzatie.

Čítanie:

Význam sv. spovede.

Človek je krehký, slabý tvor. Aj pri najlepšej vôli ľahko sa pozabudne a upadne do hriechu. Stane sa to aj tomu najlepšiemu a najdokonalejšiemu človekovi. Hriech je však najväčším nešťastím pre človeka. Keď si voľakto zlomí nohu, to je nešťastie; keď niekto príde o majetok, aj to je nešťastie; keď nám voľakto zomrie z rodiny, to je tiež nešťastie — ale hriech je najväčším nešťastím. Smrteľný hriech pozbavuje nás milosti posväcujúcej, a strata milosti posväcujúcej je pre nás najväčším nešťastím. V tomto svojom nešťastí máme však jedno šťastie. Pán Ježiš ustanovil svätú spoveď, a tá nám znovu dopomôže získať stratenú milosť posväcujúcu. Preto svätú spoveď právom môžeme vyhlásiť za najväčšie dobrodenie ľudstva.

(A. Kliman: Náboženská čítanka pre učňovské školy)

Chesterton⁴⁰ o sviatosti pokánia.

Keby sa ma niekto opýtal, prečo som sa stal katolíkom, nemohol by som mu nič iného povedať ako toto: Preto, aby som sa zbavil hriechov. Predovšetkým podľa pravdy, ktorú mnohí nechcú uznať, katolícka Cirkev učí, že raz vyznaný hriech zmizne raz navždy so sveta a že hriešnik ľahko môže začať žiť novým životom. Katolík je po dobre vykonanej spovedi znovu slobodný a veselo vstupuje do nového rána svojich detských dní. Katolík verí, že Boh vo spovedelnici naozaj a znovu ho prijal za svoje dieťa. Tak sa mu zdá potom, ako by nemal ani plných päť rokov. Minulosť ho nestraší, cíti, že je čistý a nevinný. Nie je mojim úmyslom brániť uvedenú cirkevnú pravdu. Poukazujem len na to, že táto pravda ožiarila celý môj život od začiatku až do konca tak, ako by ho nevedela ožiarit' nijaká svetská veda.

(Z denníka Chestertonovho.)

⁴⁰ Gilbert Keith Chesterton, konvertita a popredný anglický spisovateľ.

Odbremenenie duše.

Sv. spoveď je našou záchranou po upadnutí do hriechu a najlepším prostriedkom na odbremenenie našej duše.

Stará perzská povesť rozpráva nám o perzskom kráľovi, ktorý zavraždil svojho brata. Tento zločinný kráľ vraj každodenne vychádzal do kráľovskej záhrady a tam čosi robil v húštine. Jeho dvoranom stalo sa nápadným toto jeho počínanie, a preto raz potajomky pozorovali svojho panovníka v húštine. Vtedy zistili niečo veľmi zaujímavého. Bratovražedný kráľ zastal pod vysokou palmou, kľakol si na zem, vyhrabal si v zemi malú jamku a skloniac sa nad ňou, viac ráz do nej zašepkal, že je vrahom svojho brata. Takýmto spôsobom si chcel odbremeniť svoju dušu, lebo mu svedomie nedalo pokoja.

V tejto starodávnej perzskej povesti skrýva sa veľké poučenie, a toto poučenie mohli by sme shrnúť do slov: Duša človeka neznesie ťarchu viny, a preto sa jej chce zbaviť úprimným vyznaním. Preto sa dakedy zločinci aj celkom dobrovoľne hlásia k svojmu zločinu na policajných úradoch a na súdoch.

Vo veci náboženstva je to podobne. Duša obtiažená hriechom túži po odbremenení a hľadá niekoho, komu by sa sverila so svojimi ťažkosťami. Pán Ježiš dobre vedel o tejto skrytej túžbe ľudskej duše, a práve preto ustanovil sv. spoveď, aby ňou mohla byť odbremenená hriechami poškvrnená duša ľudská.

(A. Kliman: Náboženská čítanka pre učňovské školy.)

Goethe⁴¹ o sviatosti pokánia.

Voľakedy (totiž pred „reformáciou“) iní (totiž kňazi) snímali ťarchu svedomia, dnes ju obtiažené svedomie samo musí nosiť, a preto nemá sily k tomu, aby sa vyrovnalo samo so sebou. Ušná spoveď nemala byť ľudom odňatá.

(Leo Wolpert: Fünf Minuten Christenlehre.)

⁴¹ Johann Wolfgang Goethe (1749—1832), nemecký dramatik a básnik.

Móric Jókai⁴² o sviatosti pokánia.

Je všeobecne známe, že svetoznámy románopisec Jókai ako kalvín v svojich románoch o ustanovizniach katolíctva nepíše s nijakou úctou. Ale v jednom svojom románe takto sa zmieňuje o spovedi: „Katolícka Cirkev má jednu ustanovizeň, ktorá je natoľko vznešená, natoľko uspokojujúca, že už sama o sebe by postačila, aby sa všade po celom svete rozšírila, kde sú len trpiaci ľudia, ktorých aj iné vie bolieť ako úder alebo hryznutie. Touto je spoveď. Bolo veľkou chybou Jána Kalvína, že ju pre svojich veriacich nezachoval. Nepoznal srdcia.

(Dr. T. Tóth: Nábožný mladík)

§ 24. Spytovanie svedomia, ľútosť a silné predsavzatie.

Obsah: 1. Spytovanie svedomia. — 2. O ľútosti vôbec. — 3. Ľútosť dokonalá a nedokonalá. — 4. Silné predsavzatie. — **Súhrn. — Čítanie.**

1. Spytovanie svedomia. — *Spytovať svoje svedomie znamená rozmýšľať o tom, aké hriechy sme spáchali.*

Svoje svedomie spytujeme tak, že sa po vyzývaní Ducha Svätého o pomoc, zamyslíme nad tým:

- a) kedy a ako sme sa naposledy spovedali a
- b) aké hriechy sme od poslednej spovede spáchali.

Ducha Svätého o pomoc vyzývať máme pred spytovaním svedomia preto, aby sme svoje hriechy dobre poznať, úprimne oľutovať a bez strachu vyznať mohli.

Čas poslednej svojej spovede musíme preto zistiť, aby sme spovedníkovi vedeli povedať, za koľký čas sme upadali do svojich hriechov.

Akoť poslednej svojej spovede preto musíme skúmať aby sme zistili, či sme sa posledný raz platne vyspovedali a či sme uloženú pokutu vykonali.

Svoje svedomie máme spytovať podľa desatoro božích, päťnásť cirkevných prikázaní, podľa siedmich hlavných hriechov a podľa povinností svojho stavu. Spytovanie svedomia veľmi nám uľahčí takzv. *spovedné zrkadlo*, t. j. systematicky upravená sbierka otázok.

⁴² Jókai Mól (1825 -1904), maďarský románopisec a básnik, od r. 1858 člen Akadémie.

Najviac pozornosti musíme venovať pri spytovaní svedomia *smrteľným hriechom*, u ktorých musíme zistiť aj počet a podstatné okolnosti. Počet smrteľných hriechov najľahšie zistíme, keď sa zamyslíme nad tým, koľko ráz sme do nich upadli denne, týždenne, mesačne atď. Keby sme nevedeli zistiť presný počet jednotlivých smrteľných hriechov, stačí nám určiť aspoň len približný ich počet. *Podstatné okolnosti* týkajú sa osoby, predmetu, miesta, času a spôsobu spáchania hriechu. Najdôležitejšie sú pritom tie okolnosti, ktoré druh hriechu menia (napr. krádež doma a v kostole, udrieť rodiča alebo cudzieho atď.).

Spytovanie svedomia je dôležitou časťou sviatosti pokánia, preto ho *musíme vykonať dôkladne*. Nedbalosť vo spytovaní svedomia skrýva v sebe nebezpečenstvo, že pri sv. spovedi zabudneme dať aký smrteľný hriech povedať. Spytovanie svedomia veľmi nám uľahčí denné (večerné) spytovanie svedomia.

2. O ľútosti vôbec. — *Ľútosť je bolesť duše nad spáchanými hriechmi*. Je najhlavnejšou časťou sviatosti pokánia, bez ktorej o odpustení hriechov nemôže byť ani len reč. Svedčia nám o tom slová Písma svätého: „Ak sa nedáte na pokánie, všetci... zahyniete.“ (Lk 13, 3.)

Bezpodmienečne musíme oľutovať všetky svoje smrteľné hriechy, ale je dobre oľutovať aj svoje všedné hriechy.

Ľútosť nad svojimi hriechmi máme si vzbudiť už pri spytovaní svedomia alebo najneskoršie pred rozhrešením. Bez ľútosti je totiž rozhrešenie neplatné.

Naša ľútosť pri sviatosti pokánia musí byť:

- a) vnútorná,
- b) nadovšetko,
- c) všeobecná a
- d) nadprirodzená.

Naša ľútosť je *vnútorná*, keď svoje hriechy celou svojou vôľou, zo srdca ľutujeme, a hriech za najväčšie zlo pokladáme.

Naša ľútosť je *nadovšetko*, keď nás hriech väčšmi mrzí ako utratenie čohokoľvek iného na svete.

Naša ľútosť je *všeobecná*, keď ľutujeme za všetky svoje smrteľné hriechy. Ak nemáme smrteľných hriechov, tak

ku platnosti pokánia stačí nám oľutovať aspoň len jeden zo svojich všedných hriechov.

Naša ľútosť je *nadprirodzená*, keď svoje hriechy ľutujeme z nadprirodzených pohnútok (napr. pre urážku Boha, pre nevďačnosť voči Pánu Ježišovi, pre stratu neba atď.). Opakom nadprirodzenej ľútosti je ľútosť *prirodzená*, ktorou len z prirodzených pohnútok oľutujeme svoje hriechy (napr. pre zavinenie nešťastia, hmotnej straty a pod.). Takáto prirodzená ľútosť nepostačuje však na odpustenie hriechov.

3. Ľútosť dokonalá a nedokonalá. — *Ľútosť nadprirodzená môže byť dvojaká: dokonalá a nedokonalá.*

Naša ľútosť je *dokonalá*, keď z lásky k Bohu ľutujeme za svoje hriechy. Dokonalú ľútosť máme vtedy, keď za svoje hriechy preto ľutujeme, že sme nimi Boha, najvyššiu dobrotu urazili. Takúto ľútosť mal napr. Peter po zapretí Krista Pána.

Naša ľútosť je *nedokonalá*, keď za svoje hriechy ľutujeme len zo strachu pred Bohom. Nedokonalú ľútosť máme vtedy, keď preto ľutujeme za svoje hriechy, že sme si nimi trest boží zaslúžili.

Dokonalá ľútosť okamžite (už pred sv. spoveďou) očisťuje našu dušu od *hriechov*, lebo vzniká z dokonalej lásky k Bohu. Písmo sväté hovorí: „Láska prikrýva množstvo hriechov.“ (1 Pt 4, 8.) — „Boh je láska, a kto zostáva v láske, zostáva v Bohu a Boh v ňom“. (1 Jn 4, 16.) Aj po vzbudení dokonalej ľútosti ostáva povinnosť vyspovedať sa.

Dokonalú ľútosť máme v sebe vzbudzovať aj okrem sviatosti pokánia, a to čo najčastejšie, najmä však:

- a) v nebezpečenstve života a
- b) kedykoľvek sme sa smrteľného hriechu dopustili.

Užitočné je podľa možnosti každý večer si v sebe vzbudzovať ľútosť dokonalú.

Nedokonalá nadprirodzená ľútosť postačuje na odpustenie hriechov len vo sviatosti pokánia. Preto si máme navyknúť vždy si vzbudzovať v sebe ľútosť dokonalú, lebo tá je veľmi účinná.

4. Silné predsavzatie. — Naša ľútosť pri sviatosti pokánia nevyhnutne musí byť spojená so silným predsavzatím.

Silné predsavzatie je pevná a úprimná vôľa, že život svoj polepšíme a viac nezprehšíme.

Pri vzbudzovaní silného predsavzatia musíme sľúbiť:

- a) že sa polepšíme,
- b) že viac nespáchame smrteľné hriechy,
- c) že sa budeme chrániť príležitostí k hriechom,
- d) že zavinenú škodu nahradíme.

Príležitosťou k hriechu môže nám byť: osoba, spoločnosť, miesto, zábava a všetko, čo dáva podnet k hriechu.

Príležitosť k hriechu môže byť dvojaká: blízka a vzdialená.

Blízkou príležitosťou k hriechu je tá, ktorá je spojená s veľkým nebezpečenstvom hriechu.

Vzdialenou príležitosťou k hriechu je tá, ktorá je spojená s malým nebezpečenstvom hriechu.

Blízka príležitosť k hriechu môže byť dobrovoľná a nedobrovoľná. *Dobrovoľnú blízku príležitosť* k hriechu máme opustiť, *nedobrovoľnú* blízku príležitosť k hriechu máme (modlitbou, rozjímaním, prijímaním sv. sviatostí) premeniť na vzdialenú.

Vzdialenej príležitosti k hriechu sa nemôžeme v živote vyhnúť, ale dobrovoľne ju nesmieme vyhľadávať.

Kto sa spovedá len zo samých všedných hriechov, musí urobiť silné predsavzatie, že sa už aspoň jedného z nich viac nedopustí, alebo aspoň ich počet zmenší. Súčasne musí však mať aj to silné predsavzatie, že sa bude chrániť aj všetkých smrteľných hriechov a príležitostí k nim.

Bez silného predsavzatia je spoveď neplatná, lebo neprítomnosť predsavzatia je dôkazom neľútosti.

Súhrn:

Spytovať svoje svedomie znamená rozmýšľať o tom, aké hriechy sme spáchali.

Ľútosť je bolesť duše nad spáchanými hriechmi. Nadprirodzená ľútosť môže byť dvojaká: dokonalá a nedokonalá. Dokonalá ľútosť obsahuje v sebe aj úmysel

vyspovedať sa a vzniká z dokonalej lásky k Bohu. A preto nás vždy a okamžite očisťuje od hriechov. Nedokonalá ľútosť stačí na odpustenie hriechov len pri sv. spovedi.

Silné predsavzatie je pevná a úprimná vôľa, že život svoj polepšíme a viac nezhrešíme.

Bez ľútosti a silného predsavzatia je sviatosť pokánia neplatná.

Čítanie:

Spytovanie svedomia.

Keď svedomitý záhradník chce svoju záhradu očistiť od neužitočných bylín, tak si pri vchode do nej nepovie: „Byliny ešte nie sú tak veľké ako stromy“. Nezatvorí dvere a neužitočnú bylinu nenechá ďalej rásť, aby mu udusila užitočné rastliny. Radšej ide od záhona k záhonu a vypleje všetky tie neužitočné zeliny zpočiatku rastlín, a až vtedy sa uspokojí, keď je z jeho záhrady odstránená všetka neužitočná zelina. My ešte s väčšou starostlivosťou a svedomitosťou máme pri spytovaní svedomia čistiť záhradu svojej duše od všetkej duševnej plevy.

(Leo Wolpert: Fünf Minuten Christenlehre.)

Ľútosť dokonalá a nedokonalá.

Ľútosť je bolestné povedomie toho, že sme svojimi hriechmi urazili Boha, ktorého sme nadovšetko mali milovať. Ľútosť môže vyvierat' z dvoch prameňov: z lásky a zo strachu. Z lásky ľutujeme vtedy, keď nás bolí, zarmucuje, trápi, sužuje to, že predmetom našej urážky je najdobrotivejší, najláskavejší Boh. Tento druh ľútosti menujeme dokonalou ľútosťou. Ak je príčinou nášho duševného bóľu strach, že sme stratili nárok na nebo a zaslúžili si večný trest, je to ľútosť menej dokonalá. Pánu Bohu nie je ľahostajné, s akou ľútosťou oplakávame svoje hriechy. Predstav si dieťa, ktoré prestúpilo nejaký príkaz svojej matky. Ak veľmi miluje svoju matku, s plačom vyznáva: „Odpusť mi, mamička moja, že som ťa zarmútil(a), že som sa prehrešil(a) oproti tvojej láske...“ Druhé dieťa nemyslí na to, že svojou neposlušnosťou spôsobilo žiaľ svojej matke, ale trasie sa na celom tele z obavy pred zaslúženým trestom: Prosím ťa, mamička, nebi ma, ja už budem lepší(ia)...“ (P. L. Mattoška: Ľalia medzi trnám.)

Vzbudenie ľútosti dokonalej.

Ľútosť dokonalá nie je viazaná k určitým, presne ustáleným výrazom. Nelám si hlavu nad tým, ako to povieš, dôraz je na tom ako to cítiš. O colníkovi hovoril Pán Ježiš, že odišiel z chrámu ospravedlnený, a to za ľútosť, ktorá pozostávala z týchto niekoľkých slov: „Bože, buď milosrdný mne hriešnemu.“ Tebe postačí, keď povieš: „Bože môj, za všetky svoje hriechy z celého srdca ľutujem, lebo som nimi teba, nekonečne dobrého a lásky hodného Boha obrazil(a).“

Stieglitz odporúča: „Bože môj, stratil(a) som nebo! Zmiluj sa nado mnou! Bože môj, zaslúžil(a) som si peklo! Zmiluj sa nado mnou! Bože môj, teba, najlepšieho Otca som obrazil(a)! Zmiluj sa nado mnou! Ježišu, pre mňa si zomrel na kríži! Zmiluj sa nado mnou!“

Alebo ešte kratšie, ale vrúcne a srdečne povedz: „Bože môj, milujem ťa nadovšetko z celého srdca, lebo si nekonečne láskyhodný! Preto ma bolí, že som ťa obrazil(a). Nikdy viac ťa nechcem obraziť!“

Silné predsavzatie.

Rímsky prefekt *Chromatius* ťažko ochorel, a vo svojej chorobe dal si k sebe zavolať sv. Šebastiána, aby ho uzdravil.

— Ak chceš, aby ťa Kristus uzdravil, musíš sa zrieknuť všetkých pohanských bôžikov a musíš veriť v Krista! — povedal mu sv. Šebastián.

— Urobím to! — vyhlásil mu rozhodne Chromatius.

Sv. Šebastián odišiel domov, ale na druhý deň sa Chromatius cítil horšie, a preto si ho znovu dal zavolať k sebe.

— Odstránil si zo svojho domu všetky pohanské modly? — opýtal sa ho vtedy svätec.

— Áno! — odpovedal prefekt. — Zadržal som si len jediná zlatú modlu. S tou som sa nevedel rozlúčiť, lebo ju mám veľmi rád.

— A keby si ju mal radšej ako svoje vlastné oči, musíš sa jej zrieknuť, lebo ináč neozdravieš! — vyhlásil mu rozhodne sv. Šebastián a odišiel.

Chromatius poslúchol a ozdravel.

Tak si počína aj mnohý katolík. Chce sa oslobodiť

od svojich hriechov a zrieka sa svojich modiel, ale s niektorým tým svojím bôžikom sa nechce rozlúčiť. Následkom toho obíde tak ako spomenutý Chromatius: neozdravie zo svojej duševnej choroby.

Kto sa opravdive chce očistiť a chce ozdraviť zo svojich hriechov, ten sa musí zrieknuť všetkých svojich modiel a chýb. Len tak si zaistí pokoj svojho srdca.

(Leo Wolpert: Fünf Minuten Christenlehre)

§ 25. Sv. spoveď.

Obsah: 1. Čo je sv. spoveď? — 2. Potreba a minulosť sv. spovede. — 3. Ako sa máme spovedať? — 4. Spovedné tajomstvo. — 5. Generálna spoveď. — **Súhrn.** — **Čítanie.**

1. Čo je sv. spoveď? — Sv. spoveďou voláme skrúsené vyznanie spáchaných hriechov pred kňazom, aby sme od neho dostali rozhrešenie.

Keď sa spovedáme, skrúsené vyznávame kňazovi svoje hriechy, aby sme od neho dostali rozhrešenie.

Svoje hriechy máme kňazovi vyznať podľa možnosti vo spovedelnici, ale z vážnych dôvodov môžeme mu ich vyznať na hociktorom slušnom mieste (v chorobe aj na posteli, v prípade nešťastia aj vonku v prírode).

Potrebu sv. spovede popierali flagelanti, valdenci a reformátori XVI. storočia.

Viklef zavrhol spoveď a učil, že na odpustenie hriechov stačí ľútosť. Kalvín zas tvrdil, že spoveď bola zavedená pápežom Inocencom III. r. 1215.

2. Potreba a minulosť sv. spovede. — *Sv. spoveď je nám nevyhnutne potrebná na odpustenie hriechov.* Vyplýva to zo slov Pána Ježiša: „Ktorým odpustíte hriechy, odpúšťajú sa im, a ktorým zadržíte, zadržané sú.“ (Jn 20, 22—23.) Týmito slovami dal Pán Ježiš svojim apoštolom sudcovskú moc odpúšťať alebo zadržiavať hriechy. Tá moc od apoštolov prešla na biskupov a na kňazov. Biskupi a kňazi môžu však túto moc len vtedy riadne vykonávať, keď kajúcnik pred nimi vyzná svoje hriechy. *Bez vyznania hriechov biskupi a kňazi nemôžu posúdiť stav kajúcnika, ani*

vyliečiť rany (veď ich nepoznajú), ani rozhodnúť či majú kajúcnikovi hriechy odpustiť alebo zadržať.

Sv. spoveď konala sa v Cirkvi stále už od časov apoštolských. O tom nám svedčí predovšetkým Písmo sväté, ktoré hovorí: „Mnohí z veriacich prichádzali a vyznávali a zjavovali svoje skutky.“ (Skt 19, 18.) — „Keď vyznáme svoje hriechy, verný je (totiž Boh) a spravodlivý, že nám odpustí hriechy a očistí nás od všetkej nepravosti.“ (1 Jn 1. 9.) Svedčia nám však o tom ešte aj:

- a) zmienky o spovedelniciach pri kráľovských dvoroch a pri vojsku,
- b) vedecké pojednania o spovedi a zachované spovedné predpisy (napr. libri poenitentiales).
- c) najstaršie východné sekty (nestoriáni, monofyziti, rozkolní Gréci a pod.), majúce spoveď už dávno pred r. 1215.

Sv. spoveď nemohla byť teda zavedená až na IV. Lateránskom sneme r. 1215, ako to tvrdil Kalvín. Na Lateránskom sneme nariadená bola veriacim pod t'archou smrteľného hriechu len povinnosť spovedať sa aspoň raz do roka vzhľadom na nedbalosť veriacich vo vykonávaní sv. spovede.

3. Ako sa máme spovedať? — Spovedať sa máme:

- a) skrúšene,
- b) úplne,
- c) úprimne a
- d) zreteľne.

Skrúšene sa spovedáme vtedy, keď s opravdivou ľútosťou a pokorou vyznávame svoje hriechy.

Úplne sa spovedáme vtedy, keď vyznáme aspoň všetky svoje smrteľné hriechy (na ktoré sa pamätáme), a udáme ich počet a podstatné okolnosti. Zo všedných hriechov sa nemusíme spovedať, ale zato sa nám odporúča aj tie vyznať. Ak by sme pri sv. spovedi zabudli dajaký smrteľný hriech povedať, povieme ho pri najbližšej svojej sv. spovedi. Sv. spoveď bola zato platná, lebo sme pri nej povedali všetko, na čo sme sa pamätali. Ak sme pri sv. spovedi dajaký smrteľný hriech úmyselne zatajili, spoveď je neplatná, a spáchali sme svätokrádež. Ak pri sv. spovedi nevieme

udať presný počet svojich smrteľných hriechov, stačí nám uviesť aspoň len ich počet približný (koľko ráz denne, týždenne, mesačne, ročne atď.). Ak nemáme na duši ani len jediný smrteľný hriech, musíme pri sv. spovedi uviesť aspoň len jeden všedný hriech, aby nám spovedník mohol dať rozhrešenie.

Podstatné okolnosti hriechu sú tie, ktoré:

- a) menia druh hriechu, t. j. jedným skutkom porušujú viac príkazov alebo viac čností, a tak v jednom skutku obsahujú viac ťažkých hriechov (napr. z krádeže robia svätokrádež),
- b) všedný hriech menia na hriech smrteľný alebo naopak.

Úprimne sa spovedáme vtedy, keď tak na seba žalujeme, ako sa pred Bohom vinnými cítime. Úprimnosť žiada, aby sme svoje hriechy vyznali bez okrášľovania a bez zmenšovania svojej viny. Úprimnú spoveď uľahčuje nám myšlienka:

- a) že Boh aj tak všetko vie,
- b) že je lepšie kňazovi vyznať svoje hriechy, ako v duševnom nepokoji žiť a nešťastne umrieť,
- c) že kňaz je viazaný prísny spovedným tajomstvom.

Pri sv. spovedi máme sa vyjadrovať slušnými slovami.

Zreteľne sa spovedáme vtedy, keď tak na seba žalujeme, aby nás spovedník dobre porozumel. Z vážnych príčin môžeme sa spovedať aj pomocou tlmočníka, ktorý je potom tiež viazaný spovedným tajomstvom.

Ak sme sa z cudzej spovede niečo dozvedeli, viazaní sme prísnou mlčanlivosťou.

4. Spovedné tajomstvo. — Pred spovedníkom pri sv. spovedi bez bázne a bez strachu môžeme otvoriť svoje srdce, veď je viazaný spovedným tajomstvom. *Spovedné tajomstvo viaže spovedníka k hrobovému mlčaniu o tom, čo sa dozvedel zo sv. spovede.* Spovedné tajomstvo nesmie spovedník zrušiť, ani keby ho to aj život stálo. Podľa cirkevného zákona spovedník musí byť hotový radšej umrieť, ako niečo vyzradiť zo sv. spovede. Dejiny nám hovoria, že mnohí kňazi radšej umreli (napr. sv. Ján

Nepomucký⁴³, blah. Ján Sarkander⁴⁴ a iní), ako by boli niečo prezradili zo sv. spovede. Cirkev čo najprísnejšie trestá ešte aj nepriame porušenie spovedného tajomstva (napr. zákazom slúžiť sv. omšu, zákazom spovedať, pozbavením úradu atď.).

5. Generálna spoveď. — *Generálnou spoveďou je tá, pri ktorej viac sv. spovedí opakujeme.* Takúto sv. spoveď musíme konať vtedy, keď naše predošlé spovede boli neplatné.

Generálnu sv. spoveď *odporúča* sa nám okrem toho vykonať:

- a) vo významných chvíľach života (napr. pred sobášom, pred dľalekou cestou alebo pred nastúpením dôležitého úradu atď.),
- b) v milostivom roku a v čase sv. misií,
- c) v nebezpečenstve života (napr. pred operáciou) a pred smrťou.

Pri *nutnej* generálnej spovedi musíme povedať:

- a) koľko ráz sme sa neplatne spovedali a koľko ráz sme svätokrádežne prijímali,
- b) okrem sv. spovede a sv. prijímania aké iné sviatosti sme ešte svätokrádežne prijali,
- c) všetky hriechy od poslednej svojej platnej spovede podľa počtu a podstatných okolností, ako keby sme sa z nich nikdy neboli spovedali.

Spoveď z celého života volá sa životnou spoveďou.

Súhrn:

Spoveďou voláme skrúsené vyznanie spáchaných hriechov pred kňazom, od ktorého chceme dostať rozhrešenie.

Sv. spoveď je nám na odpustenie hriechov nevyhnutne potrebná a koná sa v Cirkvi už od apoštolských časov.

Spovedať sa máme: skrúsené, úplne, úprimne a zreteľne.

⁴³ Sv. Ján Nepomucký (1340—1393), generálny vikár a mučeník pražský.

⁴⁴ Blahoslavený Ján Sarkander (1576—1620), katolícky farár holešovský (Morava) a mučeník spovedného tajomstva, ktorý bol roku 1860 vyhlásený za blahoslaveného.

Spovedník je viazaný prísnyim spovedným tajomstvom, ktoré nesmie prezradiť za nijakých okolností.

Ak by sme sa raz alebo viac ráz neplatne boli spovedali, musíme vykonať generálnu sv. spoveď, pri ktorej všetky svoje neplatné spovede zopakujeme.

Čítanie:

„Spoveď vymysleli kňazi!“

Kňazi vymysleli síce už veľa všeličoho, — ich vynálezom je ďalekohľad, mikroskop, hromosvod, striekačka, lietadlo, bicykel, pušný prach atď. — ale o kňazovi-vynálezcovi spovede nenájdeme zpravu v lexikonoch. Z toho najlepšie vidíme, že spoveď nie je výmyslom kňazov. Lexikóny uvádzajú nám mená všetkých vynálezcov, ale o vynálezcovi spovede nemajú ani len čiarky. O kňazovi-vynálezcovi spovede nevedia nám udat' bližšie životné dáta ani najväčší nepriatelia sv. spovede, a tí si už istotne dali záležať na tom, aby takýmito dátami podkopali božský pôvod sviatosti pokánia. A konečne prečo by boli kňazi aj vymysleli sv. spoveď?! Ved' sv. spoveď neprináša kňazovi nijaký hmotný osoh, neposkytuje mu nijaké pohodlie, ba naopak, žiada od neho veľké obety a je najväčším bremenom kňazského života. Kňazi aj sami častejšie pristupujú k sv. spovedi, a tým najlepšie dokazujú, že sviatosť pokánia pokladajú za vynález všemohúceho Boha.

(A. Kliman: Náboženská čítanka pre učňovské školy.)

„Ja sa spovedám len Pánu Bohu!“

Je to veľmi nesprávne stanovisko. Je síce pravda, že sme svojimi hriechmi neurazili kňaza, ale zato ešte nie sme oslobodení od sv. spovede. Ani zločinec neuráža sudcu svojím zločinom, — previňuje sa ním proti štátu a jeho zákonom —, a predseda ho nesúdi prezident, ale ho súdi sudca. Štát totiž všetku svoju súdnu moc odovzdal sudcovi, a ten „v mene Slovenskej republiky“ vynáša nad zločincem svoj rozsudok. Podobne je to aj pri sv. spovedi. Urazený Pán Boh svoju súdnu moc odovzdal kňazovi, a ten svoj oslobodzujúci rozsudok vo spovedelnici vynáša nad nami v mene Pána Boha slovami: „Rozhrešujem ťa od tvojich hriechov v mene Otca i Syna i Ducha Svätého. Amen.“

(A. Kliman: Náboženská čítanka pre učňovské školy.)

Obeta spovedného tajomstva.

V bojoch o nezávislosť Južnej Ameriky španielsky generál Rodil bránil pevnosť Callao proti peruánskym povstalcom. Po deväťmesačnom obliehaní pevnosti 23. septembra 1825 sa Rodil dozvedel, že v jeho posádke sú sprisahanci, ktorí ho večer o 9. hodine chcú odstrániť. Generál dal 13 sprisahancov ihneď uväzniť a dal si zavolať vojenského duchovného P. Petra Marieluza. „Vikár, teraz je šesť hodín!“ — povedal mu. — „Postarajte sa o to, aby si sprisahanci do 9. hodiny večernej usporiadali svoje účty s Bohom!“ Vojenský duchovný ospovedal väzňov. Potom generál všetkých trinástich dal postaviť k stene a zastreliť; ich rodinných príslušníkov dal však vyhnúť z mesta, aby obliehajúcim povstalcom zanesli zprávu o odhalení sprisahania. Po prevedení rozsudku nad sprisahancami začala Rodila trápiť myšlienka, či medzi sprisahancov nepatrili azda ešte aj iní členovia jeho posádky. Dal si teda zavolať vojenského duchovného P. Marieluza a rozkázal mu, aby mu povedal všetko, čo sa v spovedi dozvedel od popravených. Statočný kamilián nechcel vyhovieť jeho žiadosti. Nahnevaný generál ho preto chytil za ruku a pohrozil mu: „Alebo mi povieš všetko, alebo ťa dám zastreliť!“ P. Marieluz sa však nedal zastrašiť jeho vyhrážkou a spovedné tajomstvo neprezradil. Jeho nezlomnosťou rozčúlený generál dal nato zavolať stotníka so štyrmi vojakmi. „Na kolená!“ — zavolať na statočného kňaza. P. Marieluz pokľakol a Rodil rozkázal vojakom nabiť pušky. Potom sa obrátil k nemu: „V mene kráľa ťa posledný raz vyzývam, aby si prehovoril!“ Na túto svoju výzvu dostal však rozhodnú odpoveď: „A ja v mene Boha vám odopieram podať akékoľvek zprávy zo spovede zastrelených!“ Po týchto jeho slovách generál rozkázal vojakom strieľať. Pušky zarachotily, a kňaz ako obeta spovedného tajomstva mŕtvy klesol na zem.

(Anton Koch: Homiletisches Quellenbuch)

§ 26. Zadosťučinenie a odpustky.

Obsah: 1. O zadosťučinení vôbec. — 2. O sviatostnom zadosťučinení. — 3. Prečo nám spovedník ukladá pokutu? — 4. O odpustkoch. — 5. Plnomocné a neplnomocné odpustky. — 6. Podmienky získania odpustkov. — **Súhrn.** — **Čítanie.**

1. O zadosťučinení vôbec. — Vo sviatosti krstu odpúšťa nám Pán Boh nielen všetky hriechy (urážky), ale aj všetky večné a časné tresty. Vo sviatosti pokánia odpúšťa nám však Pán Boh už len hriechy (urážky) a večný trest (peklo), ale nám neodpúšťa aj všetky časné tresty.

Časnými trestami voláme tie božie tresty, ktoré za svoje hriechy musíme odtrpieť tu na zemi (napr. choroby, pokušenia atď.) alebo po smrti v očistci.

Od časných trestov môžeme sa po sviatosti pokánia oslobodiť sami svojimi kajúcimi skutkami alebo získanými odpustkami.

Tie kajúce skutky, ktorými sa z bavujeme časných trestov, voláme zadosťučinením.

Zadosťučinenie môže byť dvojaké: mimosviatostné a sviatostné.

Mimosviatostným zadosťučinením voláme vykonanie tých kajúcich skutkov, ktoré konáme a trpezlivo znášame z vlastnej vôle alebo z dopustenia božieho.

Sviatostným zadosťučinením voláme vykonanie pokuty, ktorú nám spovedník za hriechy uložil.

2. O sviatostnom zadosťučinení. — Sviatostné zadosťučinenie je súčiastkou sviatosti pokánia, a má oveľa väčšiu cenu ako zadosťučinenie mimosviatostné. Túto svoju veľkú cenu má zo sviatosti a pre poslušnosť, prejavenu spovedníkovi.

Spovedníkom uložená pokuta musí mať povahu trestu a lieku.

Spovedník najčastejšie nám ukladá za pokutu modlitbu, pôst, almužnu alebo dajaký iný skutok kajúcnosti.

Spovedníkom uloženú pokutu máme vykonať:

- a) verne,
- b) čo najskôr,
- c) v spojení so zásluhami Kristovými.

Uloženú pokutu vykonáme *verne*, keď ju vykonáme tak, ako nám ju spovedník uložil.

Uloženú pokutu vykonáme *čo najskôr*, keď ju vykonáme len čo je nám to možné.

Uloženú pokutu máme vykonať v stave milosti posväcujúcej, *v spojení so zásluhami Kristovými*, lebo len tak má cenu pred Bohom.

3. Prečo nám spovedník ukladá pokutu? —

Spovedník vo spovedelnici preto nám ukladá pokutu:

- a) aby sme ňou poskytl Bohu náhradu za urážky,
- b) aby sme si ňou odtrpeli aspoň len čiastku zaslúžených časných trestov,
- c) aby sme sa v budúcnosti lepšie chránili hriechu.

Voľakedy ukladali spovedníci veľmi ťažké pokuty svojim kajúcnikom (napr. dlhoročné verejné pokánie, zdržovanie sa od mäsa a vína, pôst o chlebe a o vode cez viacej rokov, bohatú almužnu, púť na ďaleké miesta atď.). Dnes už býva spovedná pokuta pomerne mierna, a preto si ju podľa možnosti máme doplňovať ešte aj dobrovoľnými skutkami kajúcnosti.

Keby sme uloženú pokutu po spovedi nevykonali, ale pri spovedi sme mali úmysel ju vykonať, spoveď je platná, ale páchame hriech a okrádame, sa o mnohé milosti.

Okrem vykonania uloženej pokuty kajúcnik je povinný ešte aj odcudzený majetok navrátiť, zavinenú škodu nahradiť, urazeného odprosiť, pohoršenie napraviť atď., lebo keby to vo vážnej veci nechcel vykonať, nemal by pravej ľútosti a pravého predsavzatia, a jeho rozhrešenie by bolo neplatné.

4. O odpustkoch. — Okrem zadost'účinenia môžeme sa od časných trestov oslobodiť ešte aj získaním odpustkov.

Odpustkami voláme mimo svätej spovede udelené odpustenie časných trestov.

Odpustkami neodpúšťajú sa nám teda:

- a) ani hriechy,
- b) ani večné tresty.

Odpustkami odpúšťajú sa nám len časné tresty.

Odpustky môže udeľovať len Cirkev, ktorá dostala moc udeľovať odpustky od Pána Ježiša. Pán Ježiš odovzdal jej túto moc slovami: „Čokoľvek sviažeš na zemi, bude sviazané i na nebesiach, a čokoľvek rozviažeš na zemi, bude rozviazané i na nebesiach.“ (Mt 16, 19.) „Čo sviažete na zemi, bude sviazané aj na nebi, a čo rozviažete na zemi, bude rozviazané aj na nebi.“ (Mt 18, 18.)

Slovami „čokoľvek rozviažeš“ a „čo rozviažete“ dostala Cirkev od Pána Ježiša aj moc udeľovať odpustky. Cirkev túto moc aj vykonávala, a to od najstarších časov. Už napr. aj sv. Pavol odpustil v mene Kristovom kajúce skutky Korint'anovi, ktorý oľutoval svoje poblúdenie. (2 Kor 2, 10.)

Pri udeľovaní odpustkov Cirkev chýbajúce zadost'účinenie nahrádza Bohu z pokladu nevyčerpateľných zásluh Krista Pána, Panny Márie a svätých (z pokladu Cirkvi).

5. Plnomocné a neplnomocné odpustky. —

Odpustky sú dvojaké: plnomocné a neplnomocné.

Plnomocnými odpustkami odpúšťajú sa nám všetky časné tresty.

Neplnomocnými odpustkami odpúšťá sa nám len istá čiastka časných trestov.

Po prvý raz udelil plnomocné odpustky r. 1095 na sneme v Klermonte pápež Urban 11. križiakom. *Najznámejšie plnomocné odpustky sú:* odpustky milostivého (jubilejného) roku, odpustky vo sviatok Mena Ježiš, odpustky v hodinke smrti, odpustky porciunkulové, odpustky krížovej cesty, odpustky privilegovaného oltára, odpustky za odbavenie istej modlitby pred krížom po sv. prijímaní, odpustky za odbavenie modlitby ku Kristu-kráľovi, odpustky za odbavenie päť desiatkov ruženca pred svätostánkom a iné.

Neplnomocné odpustky sú napr. 40-dňové, 100-dňové, 7-ročné odpustky. Nimi sa nám odpúšťá toľko časných trestov, koľko by si v starej Cirkvi kajúcnik bol mazal 40—100-dňovým alebo 7-ročným prísnyim pokáním. Koľko trestov sa nám neplnomocnými odpustkami v skutočnosti odpúšťá, to vie len sám Pán Boh.

6. Podmienky získania odpustkov. — K získaniu odpustkov je potrebné:

- a) aby sme mali aspoň všeobecný úmysel získať odpustky, a pritom aby sme si určili, či ich chceme získať pre seba alebo pre voľaktorú dušu v očistci,
- b) aby naša duša bola v stave milosti posväcujúcej,
- c) aby sme čo najpresnejšie vykonali na získanie odpustkov Cirkvou predpísané skutky kajúcnosti (spoveď, sv. prijímanie, návštevu kostola, modlitby na úmysel sv. Otca a podobné).

Všetky pápežom povolené odpustky možno privlastniť aj dušiam v očistci, ak len nebolo výslovne ináč ustanovené. Dušiam v očistci môžu však byť odpustky privlastňované len na spôsob prímluvy.

Odpustky sú pre nás veľmi užitočné, lebo nimi od seba veľa zlého odvrátíme, dušiam v očistci pomáhame a ku konaniu dobrého vedení bývame.

Súhrn:

Vo svätej spovedi odpúšťa nám Pán Boh hriechy a večný trest, ale nám neodpúšťa všetky časné tresty. Od časných trestov môžeme sa oslobodiť sami sviatostným alebo mimosviatostným zadost'účením a odpustkami.

Odpustkami voláme mimo svätej spovede udelené odpustenie časných trestov. Odpustky môžu byť plnomocné a neplnomocné. Plnomocnými odpustkami odpúšťajú sa nám všetky časné tresty. Neplnomocnými odpustkami odpúšťa sa nám len istá čiastka časných trestov. Odpustky získame len vtedy, keď sme v stave milosti posväcujúcej a keď presne vykonáme Cirkvou na získanie odpustkov predpísané skutky kajúcnosti.

Čítanie:

Cirkev má právo udeľovať odpustky.

Kristus dal svojej Cirkvi moc odpúšťať nielen hriechy, ale aj časné tresty za ne. Či nepovedal: „Čo sviažete na zemi, bude sviazané aj na nebi, a čo rozviažete na zemi, bude rozviazané

aj na nebi“? (Mt 18, 18.) „Čo“: — povedal Spasiteľ, totiž všetko bez rozdielu, teda aj časné tresty za hriechy — veď sa nám večné tresty odpúšťajú súčasne s odpustením ťažkých hriechov. Cirkev má teda plnú moc odpúšťať aj časné tresty. Pravda, musí sa postarať o to, aby sa Bohu dostalo náhrady a usmierenia za ľudské viny. Nuž ale či Cirkev nemá dosť bohatstva na doplnenie toho, čo kajúcnikom na trestoch odpúšťa? Veď má nielen zásluhy žijúcich svojich spravodlivých detí, ale má aj prenesmierne zásluhy svätých a svätíc božích, ktoré sa hromadia ako stále sa množiaci spoločný majetok božej rodiny, Cirkev má nesmierne zásluhy Panny Márie, nad to všetko má naozaj nekonečné zásluhy Ježiša Krista, ktoré nič nevyčerpá na svete ani na nebi. Aké to poklady! A do tých siaha Cirkev, z tých rozdáva štedrou rukou, keď odpúšťa tresty, keď udeľuje odpustky. Čo teda môže byť nerozumného na odpustkoch? Vidíme, že sa odpustky veľmi pekne shodujú so všetkými pravdami o Bohu a jeho spravodlivosti, o právomoci cirkevnej, o hriechu a o pokute zaň. (P. Em. Soukup: Sborník kontroverzií.)

De Maistre⁴⁵ o odpustkoch.

Niet protestantského otca rodiny, ktorý by vo svojej rodine nebol poskytoval odpustky, ktorý by vzhľadom na prosby iného dieťaťa, s ktorým bol spokojný, nebol odpustil previnivšiemu sa dieťaťu. Niet protestantského kniežaťa, ktorý by za svojej vlády sto ráz nebol podpisoval odpustky, keď vzhľadom na zásluhy otcove, synove, bratove, rodičov alebo predkov odpúšťal alebo zmierňoval tresty niekoho.

„Predávanie odpustkov“.

Obviňovanie Cirkvi z „predávania odpustkov“ má svoj pôvod v nevedomosti ľudskej. V stredoveku niekedy stanovila Cirkev za podmienku získania odpustkov okrem stavu milosti posväcujúcej aj poskytnutie hmotného daru na dobročinný cieľ. Chudobní to mohli urobiť udelením akéhokoľvek malého daru, prípadne im bola táto podmienka zamenená za inú. Za časov Lutherových za podmienku získania odpustkov Cirkev stanovila

⁴⁵ Joseph de Maistre, čítaj D' Méstr, († 1821) francúzsky politický a filozofický spisovateľ.

poskytnutie peňažnej podpory na stavbu chrámu sv. Petra v Ríme. Niektorí hlásaním odpustkov poverení kazatelia vo svojich kázňach však veľmi veľký dôraz kládli na peňažný príspevok v prospech stavby chrámu, a pomerne málo povzbudzovali ľudí vykonať si sv. spoveď a získať stav milosti posväcujúcej. Toto ich počínanie mimovoľne budilo potom dojem, že jedinou podmienkou získať odpustky je zaplatenie istej peňažnej sumy v prospech chrámu sv. Petra, a že odpustky možno kupovať aj za peniaze. Cirkev však zatracovala nesprávne počínanie odpustkových kazateľov a oproti nim aj zakročila.

Odpustky možno získať len v stave milosti božej a po splnení Cirkvou stanovených podmienok, a preto s odpustkami nemožno kupčiť. Keby voľakto v stredoveku bol aj celú svoju peňažnú hotovosť venoval na stavbu svätopeterského chrámu, ale by sa nebol nachodil v stave milosti posväcujúcej, nebol by získal odpustky.

Keby Luther bol vystupoval len proti prechmatom, páchaným pri hlásaní odpustkov, bol by si zaslúžil vďaka Cirkvi. On však okrem odsudzovania týchto prechmatov hlásal aj bludy, a preto sa dostal do konfliktu s Cirkvou.

§ 27. Pomazanie nemocných.

Obsah: 1. Pojem a ustanovenie pomazania nemocných. — 2. Účinky pomazania nemocných. — 3. Vysluhovanie pomazania nemocných. — 4. Príprava na pomazanie nemocných. — **Súhrn.** — **Čítanie.**

1. Pojem a ustanovenie pomazania nemocných. — *Pomazanie nemocných je sviatosť, pri ktorej chorý veriaci dostáva od Boha milosť v prospech duše a často aj tela.*

„Pomazaním“ sa volá táto sviatosť preto, lebo jej podstatným obradom je pomazanie olejom.

Pomazaním „nemocných“ volá sa táto sviatosť preto, lebo je ustanovená pre nemocných (chorých).

Pomazanie nemocných volá sa aj „sviastou umierajúcich“, lebo býva udeľovaná v nebezpečenstve smrti.

Pomazanie nemocných ustanovil Pán Ježiš ale nevieme, ktorými slovami. Sv. Jakub vo svojom liste spomína však

pomazanie nemocných a hovorí: „Onemocnie kto z vás? Nech povolá starších (t. j. kňazov) Cirkvi, a nech sa modlia nad ním mažúc ho olejom v mene Pánovom, a modlitba viery uzdraví nemocného, a Pán mu poľahčí, a ak je v hriechoch, budú mu odpustené.“ (Jk 5, 14—15.) A sv. Jakub by rozhodne nedával veriacim takúto úpravu, keby pomazanie nemocných nebol ustanovil Pán Ježiš. O ustanovení pomazania nemocných Pánom Ježišom svedčia nám najmä slová sv. Jakuba „v mene Pánovom“, ktoré znamenajú toľko ako slová „ako to nariadil Pán Ježiš“.

O ustanovení pomazania nemocných Kristom Pánom presvedčená bola Cirkev už od najstarších časov.

Pomazanie nemocných pokladajú za sviatosť aj najstaršie sekty (napr. Arméni, Kopti, Nestoriáni, rozkolní Gréci). Sviatosťný ráz pomazania nemocných popierali reformátori XVI. storočia: Luther a Kalvín. Učenie týchto reformátorov bolo však Cirkvou odsúdené na Tridentskom sneme. (Sess. 14. De sacr. extrem. unct. can. 1.)

2. Účinky pomazania nemocných. — *Pomazanie nemocných udeľuje nemocnému milosť v prospech duše a často aj tela.*

✓ *prospech duše* chorého udeľuje pomazanie nemocných tieto milosti:

- a) rozmnožuje v nej milosť posväcujúcu,
- b) očisťuje ju od všedných hriechov,
- c) niekedy ju výnimočne očisťuje aj od smrteľných hriechov,
- d) posilňuje ju v trápení, v pokušení, a najmä v smrteľnom boji.

Pomazanie nemocných milosť posväcujúcu rozmnožuje, a preto predpokladá sv. spoveď. Milosť posväcujúcu udeľuje pomazanie nemocných chorému len výnimočne, keď sa chorý už nemôže vyspovedať, ale aspoň oľutuje svoje hriechy. V takomto prípade totiž pomazanie nemocných očisťuje chorého nielen od všedných, ale aj od smrteľných hriechov. Ak by sa však chorý po jeho prijatí uzdravil, musí sa zo svojich hriechov vyspovedať.

✓ *prospech tela* chorého pomazanie nemocných udeľuje niekedy aj milosť uzdravenia, ak to uzdravenie slúži aj v prospech jeho duše. Vo všeobecnosti však pomazanie nemocných uľavuje

bolesti chorého už aj tým, že poskytuje pokoj jeho duši.

3. Vysluhovateľ pomazania nemocných. — *Pomazanie nemocných môže vysluhovať len kňaz* („nech povolá starších — t. j. kňazov — Cirkvi“). Riadnym jeho vysluhovateľom je vlastne miestny farár, s dovolením ktorého môže ho však vysluhovať aj iný vysvätený kňaz. V nebezpečenstve smrti môže pomazanie nemocných vysluhovať hociktorý kňaz aj bez predbežného povolenia miestneho farára.

Pomazanie nemocných môže prijať každý kresťan-katolík, ktorý už dosiahol užívanie svojho rozumu a je ťažko chorý. Malým deťom pred šiestym rokom udeľuje sa pomazanie nemocných iba vtedy, keď sú rozumove dost' vyspelé. Zdravým ľudom nemožno vysluhovať pomazanie nemocných, hoci by boli aj v nebezpečenstve života (napr. vojakom na bojišti, odsúdencom pred popravou atď.). Slabí starci a stareny môžu však dostať pomazanie nemocných, lebo u nich je vlastne staroba chorobou.

V jednej chorobe udeľuje sa pomazanie nemocných zpravidla len raz. Po druhý raz v tej istej chorobe možno udeliť pomazanie nemocných chorému len vtedy, keď po dlhšom čase znovu nastalo nebezpečenstvo smrti.

Pomazanie nemocných udeľuje kňaz tak, že pomáže chorého olejom na piatich smysloch a na nohách a pritom hovorí: „Skrze toto sväté pomazanie a pre svoje láskavé milosrdenstvo nech ti odpustí Pán hriechy, spáchané (zrakom, sluchom, čuchom, chuťou, dotyk, chôdzou ...) Amen.“

Pri pomazaní nemocných používa kňaz olej nemocných, posvätený biskupom na Zelený štvrtok.

4. Príprava na pomazanie nemocných. — Pomazanie nemocných má chorý podľa možnosti ešte vtedy prijať, kým je pri pamäti a povedomí, aby sa mohol na jeho prijatie náležite pripraviť. Preto treba k nemu zavolať kňaza hneď, keď sa jeho stav stáva nebezpečným. Len vo výnimočných a náhlých prípadoch má chorý dostať pomazanie nemocných po strate povedomia. Ani v takýchto prípadoch teda neslobodno vynechať pomazanie nemocných.

Chorý na pomazanie nemocných má sa pripraviť tak, že:

- a) sa vyspovedá alebo, ak sa už nemôže vyspovedať, aspoň nedokonalou nadprirodzenou ľútosťou oľutuje svoje hriechy,
- b) vzbudí si vieru, nádej a lásku,
- c) odovzdá sa do vôle božej.

Vyspovedať musí sa chorý pred pomazaním nemocných preto, lebo pomazanie nemocných je sviatosťou živých.

Pred pomazaním nemocných chorý obyčajne prijíma sviatosť pokánia a Sviatosť Oltárnu, a po pomazaní nemocných dostáva apoštolské požehnanie, spojené s plnomocnými odpustkami pre hodinku smrti.

K zaopatrovaniu chorého majú domáci prichystať na stôl (prikrytý bielym obrusom): kríž, dve sviečky, trošku soli, striedku chleba, pohár so svätenou a obyčajnou vodou a uterák.

Pomazanie nemocných nie je ku spaseniu nevyhnutne potrebné, pácha však hriech a okráda sám seba o mnohé milosti ten, kto ho v ťažkej chorobe (z nedbanlivosti) neprijme.

Ťažko sa prehrešujú domáci a príbuzní, ktorí zo všelijakých neoprávnených príčin nedajú chorého v ťažkej chorobe zaopatríť.

Pred zaopatrovaním majú domáci kňazovi ešte včas povedať, či chorý bude môcť prijať Sviatosť Oltárnu alebo nie.

Súhrn:

Pomazanie nemocných je sviatosť, pri ktorej chorý dostáva od Boha milosť v prospech duše a často aj v prospech tela. Vysluhovať ho môže len vysvätený kňaz.

Na prijatie pomazania nemocných má sa chorý podľa možnosti pripraviť sv. spovedou a sv. prijímaním.

Pomazanie nemocných nie je síce ku spaseniu nevyhnutne potrebné, ale zato pácha hriech a okráda sám seba o mnohé milosti, kto ho v ťažkej chorobe z nedbanlivosti neprijme.

Čítanie:

Zaujímavý výrok nekatolíka.

Nemôžem pochopiť, prečo sa nemá nechať chorým pomazanie nemocných. Od začiatku Cirkvi až do nášho rozkolu všade sa užívalo. Ak bolo na osoh prv, prečo by nemalo byť na osoh teraz?

(Grotius: Votum, sv. 4. str. 669.)

Modlitba kňaza po pomazaní nemocného.

Modlime sa. Pane Bože, ktorý si skrze apoštola svojho Jakuba povedal: Onemocnie kto z vás? Nech povolá starších (kňazov) Cirkvi, a nech sa modlia nad ním mažúc ho olejom v mene Pánovom, a modlitba viery uzdraví nemocného, a Pán mu poľahčí, a ak je v hriechoch, budú mu odpustené; — vylieč, prosíme ťa, Spasiteľ náš, milosťou Ducha Svätého tohto (túto) chorého (chorú) z chorôb, zahoj jeho (jej) rany a odpusť mu (jej) hriechy. Odstráň od neho (nej) všetky duševné a telesné bolesti a navráť mu (jej) milostive úplné vnútorné a vonkajšie zdravie, aby mocou milosrdenstva tvojho uzdravený (uzdravená) znovu sa mohol (mohla) venovať svojmu povolaniu. Ktorý s Otcom a s týmto Duchom Svätým žiješ a panuješ Boh na večné veky. Amen.

Príprava na dobrú smrť.

V prípade vážneho ochorenia praktický katolík nečaká na upozornenie svojich príbuzných, ale sám si dá k sebe zavolať kňaza, a dá sa zaopatrit' sviatosťami umierajúcich. Na upozornenie svojich príbuzných by aj tak darmo čakal, lebo tí si obyčajne netrúfajú upozorniť chorého na blížiacu sa smrť. Počínajú si tak ako si počínali dôstojníci talianskej lode „*Principessa Mafalda*“, ktorá sa potopila začiatkom novembra roku 1927.

K stroskotaniu tejto lode došlo za veľmi zaujímavých okolností.

Na lodi konala sa veľká zábava, a na tej zúčastnili sa aj lodní dôstojníci. Táto zábava bola však príčinou, že zahynulo 321 cestujúcich, ktorí našli svoj hrob vo vlnách morských. Cestujúci, podľa zistenia úradov, mohli byť zachránení, ale lodní dôstojníci ich neupozornili včas na vážnosť situácie. Ba naopak, uspokojovali ich, že lodi nehrozí nebezpečenstvo, a že sa netreba

obávať stroskotania.

My sa právom pohoršujeme nad nerozumným počínaním tých dôstojníkov, ktorí svojou ľahkomyselnosťou zavinili smrť toľkých nevinných ľudí. Pritom si však uvedomme, že si v prípade nášho ochorenia podobne počínajú aj naši najbližší príbuzní. Naši príbuzní totiž zo všelijakých ľudských ohľadov nás neupozornia včas na vážnosť nášho stavu a nedajú nás zaopatriť sviatosťami umierajúcich. Boja sa, že by sme sa naľakali, a preto sa pretvarujú pred nami. My preto v prípade vážneho ochorenia nemôžeme čakať na ich upozornenie a dáme sa zaopatriť sviatosťami umierajúcich hneď, len čo sa začne zhoršovať náš stav. Bez akéhokoľvek váhania dáme si zavolať kňaza a vyspovedáme sa zo svojich hriechov. Potom prijmem Sviatosť Oltárnu a pomazanie nemocných, a na koniec vyžiadame si od kňaza aj apoštolské požehnanie. Takto zaopatrení potom spokojne čakáme na chvíľu, kedy nás Boh k sebe povolá. Sme predsa praktickí katolíci, a praktickí katolíci sa aj bez svojich príbuzných musia vedieť postarať o svoju dušu.

(A. Kliman: Náboženská čítanka pre učňovské Školy.)

Umieranie Márie Terézie.

Mária Terézia vynútila si od svojho domáceho lekára Dr. Störka čestné slovo na to, že ju včas upozorní na blížiacu sa smrť. Dr. Störk aj dostal svojmu slovu a upozornil ju na smrť ešte včas. Kráľovná po jeho upozornení sa ihneď vyspovedala a prijala aj Sviatosť Oltárnu a pomazanie nemocných. Potom vybavila ešte niekoľko panovníckych písomností, takže ju komorná musela upozorniť, aby si dožičila trošku pokoja. Smrteľne chorá kráľovná jej však povedala:

— Ja chcem dočkať smrti pri plnom vedomí a nechcem sa dať ňou prekvapiť v spánku.

Keď cítila, že sa už blíži jej koniec, kázala komornej zapáliť hromničku. Jej syn Jozef sa jej vtedy opýtal, či sa jej neleží nepohodlne.

— Áno, — odpovedala mu — ale zato na umieranie ešte vždy dost pohodlne.

Posledné jej slová boli:

— Bože, prijmi moju dušu!

(Leo Wolpert: *Fünf Minuten Christenlehre.*)

§ 28. Posvätenie kňazstva.

Obsah: 1. Pojem a ustanovenie posvätenia kňazstva. — 2. Posvätenie kňazstva a apoštoli. — 3. Účinky posvätenia kňazstva. — 4. Rozličné stupne pri posvätení kňazstva. — 5. Vysluhovanie posvätenia kňazstva. — **Súhrn.** — **Čítanie.**

1. Pojem a ustanovenie posvätenie kňazstva. —

Posvätenie kňazstva je sviatosť, pri ktorej za kňazov povolaní jednotlivci dostávajú od Boha kňazskú moc a na hodné vykonávanie kňazskej moci potrebnú milosť.

Posvätenie kňazstva volá sa inakšie aj vysviackou kňazskou.

Posvätenie kňazstva ustanovil Pán Ježiš. Vieme to z Písma svätého a z ústneho podania.

Písmo sväté nám svedčí:

- a) že Pán Ježiš odovzdal svojim apoštolom kňazskú moc a na jej hodné vykonávanie potrebnú milosť,
- b) že táto kňazská moc prešla od apoštolov na biskupov a kňazov.

Ústne podanie nám zasa svedčí, že sv. Otcovia vždy uznávali posvätenie kňazstva za sviatosť. Vidíme to najmä zo spisov pápeža Leva Veľkého, pápeža Gregora Veľkého, sv. Augustína a sv. Hieronyma.

O sviatosťnom ráze posvätenia kňazstva presvedčení sú aj najstarší rozkolníci. Reformátori XVI. storočia popierali sviatosťný ráz posvätenia kňazstva, ale tých učenie odsúdila Cirkev na Tridentskom sneme.

2. Posvätenie kňazstva a apoštoli. —

Apoštoli od Pána Ježiša kňazskú moc nielen prijali, ale ju aj vykonávali a ju aj iným odovzdali.

Kňazskú moc a na jej hodné vykonávanie potrebnú milosť apoštoli prijali od Pána Ježiša vtedy, keď prevzali od neho moc:

- a) svätú omšu slúžiť (Lk 22, 19),
- b) sviatosti vysluhovať (Mt 28, 19; Jn 20, 22) a slovo božie hlásať. (Mt 28, 19—20.)

Apoštoli od Krista Pána obdržanú kňazskú moc aj skutočne vykonávali. Svedčia nám o tom slová sv. Pavla: „Nech nás človek

tak považuje ako služobníkov Kristových a správcov tajomstiev božích.“ (1 Kor 4, 1.) Kňazskú moc vykonávali apoštoli tým, že krstili, slúžili svätú omšu, rozdávali sv. prijímanie, rozhrešovali, nemocných zaopatrovali, upravovali pomery medzi manželmi.

Apoštoli od Krista Pána obdržanú kňazskú moc a na jej hodné vykonávanie potrebnú milosť odovzdali biskupom a kňazom. Učinili to skladaním rúk a modlitbou, pričom biskupom, ako svojim nástupcom rozkázali, aby tú moc odovzdávali ďalej. Svedčia nám o tom napr. slová sv. Pavla, napísané Titovi: „Preto som ťa zanechal na Kréte, aby si zariadil to, čo chybí, a aby si ustanovil kňazov po mestách, ako som ti to uložil.“ (Tit 1, 5.)

3. Účinky posvätenia kňazstva. — Posvätenie kňazstva má tieto účinky:

- a) rozmnožuje v duši milosť posväcujúcu,
- b) udeľuje vyvoleným jednotlivcom kňazskú moc,
- c) dáva im osobitnú milosť na vykonávanie kňazskej moci,
- d) vtlačá im do duše nezmazateľný znak Kristovho kňazstva.

Pod kňazskou mocou rozumieme moc:

- a) svätú omšu slúžiť,
- b) sviatosti vysluhovať a slovo božie hlásať.

Nezmazateľný znak Kristovho kňazstva spôsobuje, že kňaz ostáva kňazom aj po prípadnom svojom odpadnutí od Cirkvi. Vzhľadom na tento nezmazateľný znak sa posvätenie kňazstva môže udeľovať len raz v živote.

4. Rozličné stupne pri posvätení kňazstva. — Posvätenie kňazstva má tri stupne: diakonát, kňazstvo a biskupstvo.

Diakon (jáhen) môže krstiť, sv. prijímanie podávať, kázať (s dovolením biskupa) a pri slávnostnej svätej omši posluhovať. Diakoni vyskytovali sa v Cirkvi už v časoch apoštolských. Zpomedzi nich najviac vynikol sv. Štefan. (Skt 6—7. kap.)

Kňaz môže svätú omšu slúžiť, sv. sviatosti vysluhovať

(okrem birmovania a posvätenia kňazstva; sv. spoveď vysluhovať smie len po obdržaní spovednej právomoci od príslušného biskupa) a slovo božie hlásať.

Biskup môže svätú omšu slúžiť, všetky sviatosti vysluhovať a slovo božie hlásať.

Vysviacka za diakona, kňaza a biskupa je sviatosťou.

Okrem tzv. troch *vyšších stupňov* (diakonátu, kňazstva a biskupstva) sú v Cirkvi ešte aj iné, tzv. *nižšie stupne* kňazské, ako: ostiariát (vrátnictvo), lektorát (čitateľstvo), exorcistát (zaklínačstvo) a akolytát (svieconosičstvo). Tieto nižšie stupne sú však pôvodu cirkevného, a preto vysviacka na tieto tri stupne je len sväteninou. *Subdiakonát* počíta sa od časov pápeža Inocenta III. medzi vyššie stupne, lebo svojho prijímateľa natrvalo viaže k službe božej a ukladá mu aj povinnosť breviára a celibátu (bezženstva).

5. Vysluhovanie posvätenia kňazstva. — *Posvätenie kňazstva môže platne vysluhovať len biskup, na ktorého táto moc prešla od apoštolov pri biskupskej vysviacke.* V Písme svätom čítame, že apoštoli len biskupom dávali úpravy vo veci svätenia kňazov. Sv. Pavol napr. upozorňuje svojho žiaka biskupa Timoteja: „Na nikoho rýchlo neskladaj ruky.“ (1 Tim 5, 22.) Vysluhovanie posvätenia kňazstva za výlučné právo biskupov pokladali kresťania už od najstarších časov. Tak nám hovorí ústne podanie.

Posvätenie kňazstva platne prijať môže len muž náležite pripravený a od Cirkvi za súceho uznaný. Cirkev od kandidátov kňazstva žiada duševné a telesné zdravie, zákonitý vek (24 rokov), predpísané vedomosti, bezúhonný život a najmä kňazské povolanie.

Posvätenie kňazstva udeľuje biskup tak, že skladá ruky na svätenca, modlí sa zaňho, pomaže mu ruky olejom, odovzdá mu kalich s paténou a hostiou, a spolu s ním slúži svätú omšu (od obetovania).

Prvá svätá omša novokňaza volá sa primíciami (kňazskými prvotinami).

Pri vysviacke biskupa musia byť prítomní traja biskupi, ktorí naraz kladú svoje ruky na hlavu svätenca. Pri nej vyskytujú sa ešte aj rozličné iné obrady (napr. pomazanie olejom na hlave, podávanie biskupských odznakov a iné).

Súhrn:

Posvätenie kňazstva je sviatosť, pri ktorej za kňazov povolaní jednotlivci dostávajú od Boha kňazskú moc a na hodné vykonávanie kňazskej moci potrebnú milosť.

Vysluhovať ho môže biskup, ale len takým mužom, ktorí sa na kňazstvo náležite pripravili a od Cirkvi za súcich boli uznaní.

Čítanie:

Výroky cirkevných Otcov o kňazoch.

*Sv. Chrysostom*⁴⁶: „Kňazi majú takú moc, akú dobrotivý Boh nedal ani anjelom, ani archanjelom; kňazi svojím úradom dotýkajú sa neba, odkiaľ svolávajú na oltár Boha. S Bohom zachádzajú ako jeho spoločníci.“

*Sv. Gregor Nazíánsky*⁴⁷: „Kňazi sú učiteľmi ľudu, zástupcami Kristovými a splnomocnenými odhaľovateľmi jeho skrytých tajomstiev.“

Sv. Ignác mučeník: „Kňazi sú stáli sprievodcovia Boha a rozdávatelia milostí.“

Tomáš Kempenský o úrade kňazskom.

Aký vznešený je úrad a aká veľká dôstojnosť kňazov, ktorým je dané to, čo nebolo dožičené ani anjelom!

Lebo jedine kňazi, v Cirkvi riadne vysvätení, majú moc slúžiť svätú omšu a posväcovať Telo Kristovo.

(Nasledovanie Krista IV, 5.)

Život kňaza.

„Prijmi jarmo Pána!

Jarmo jeho je totiž sladké a ťarcha jeho je ľahká!“

Týmito slovami podáva a uväzuje biskup štólu mladému kňazovi, keď ho vysviaca. Potom dáva naňho omšové rúcho a hovorí:

„Prijmi kňazské rúcho, ktoré znamená lásku. Mocný je Boh, aby ťi zveľadil lásku a dokonalé dielo.“

⁴⁶ Sv. Chrysostom alebo sv. Ján Zlatoústý (347 -407), patriarcha carihradský, vynikajúci cirkevný spisovateľ a výrečný kazateľ.

⁴⁷ Sv. Gregor Nazíánsky († okolo 390), biskup carihradský a vynikajúci cirkevný spisovateľ.

A pri nijakom obrade tak vrúcne neprosí biskup o pomoc Ducha Svätého ako vtedy, keď maže vysvätencomi ruky.

„Ráč vysvätiť a posvätiť, Pane, tieto ruky skrze toto pomazanie a naše požehnanie. Amen. Aby to, čo požehnávať budú, bolo požehnané, a to, čo svätiť budú, bolo vysvätené a posvätené, v mene Pána nášho Ježiša Krista. Amen.“

A podáva mu kalich s vínom a vodou a paténu s hostiou a tak mu odovzdáva moc apoštolov a kňazov:

„Prijmi moc obetovať Bohu a omše slúžiť i za živých i za mŕtvych, v mene Pánovom. Amen.“

Po týchto slovách už aj slúži mladý kňaz prvú svoju obetu Pánovi, slúži svoju prvú svätú omšu spolu s biskupom svojím. Na konci tejto omše sa dovršuje jeho kňazská moc. Biskup skladá ruky svoje na hlavu novovysväteného kňaza a odovzdáva mu moc rozhršenia:

„Prijmi Ducha Svätého! Ktorým odpustíš hriechy, odpúšťajú sa im, a ktorým zadržiš, zadržane sú.“

A len teraz sa odvinie úplne kňazské omšové rúcho a spustí po chrbte kňaza, a biskup mu želá:

„Do rúcha nevinnosti nech ťa oblečie Pán.“

Potom berie složené ruky jeho do svojich rúk a pýta sa ho:

„Sľubuješ mne a mojím nástupcom úctu a poslušnosť?“

Odpoveď je jasná a rozhodná:

„Sľubujem.“

Potom ho biskup pobožká a želá mu:

„Pokoje Pánov nech je s tebou vždycky.“

A mladý kňaz odpovedá:

„Amen.“

Jarmo, láska, požehnávanie, omše a rozhršovanie — to je život kňaza Kristovho. (Dr. K. Körper: Prameň z Boha)

§ 29. Manželstvo.

Obsah: 1. Pojem manželstva. — 2. Ustanovenie manželstva. — 3. Vlastnosti manželstva. — 4. Účinky manželstva. — 5. Prekážky manželstva. — 6. Uzavieranie manželstva. — 7. Miešané manželstvo. — **Súhrn. — Čítanie.**

1. Pojem manželstva. — *Manželstvo je sviatosť, pri ktorej dve slobodné osoby (muž a žena) vstupujú do nerozlučiteľného životného sväzku a dostávajú od Boha k vernému plneniu manželských povinností potrebnú milosť.*

Manželstvo je *nerozlučiteľný sväzok*, lebo môže byť rozviazané len smrťou jedného z manželov.

Manželstvo je *životný sväzok*, lebo viaže manželov na celý život.

Slobodnými sú tie osoby, ktoré ešte nežijú v platnom manželstve a u ktorých sa nijaká iná prekážka nevyskytuje proti ich zamýšľanému manželstvu.

2. Ustanovenie manželstva. — *Manželstvo ustanovil Pán Boh v raji, keď dal Adamovi Evu za manželku slovami: „Rozmnožujte sa a naplňte zem.“ (1 Mojž I, 28.) V Starom zákone však manželstvo ešte nebolo sviatosťou. Na sviatosť povýšil manželstvo až Pán Ježiš v Novom zákone.*

O sviatostnom ráze manželstva svedčí nám Písmo sväté a ústne podanie.

- a) *Písmo sväté* nazýva manželstvo veľkým tajomstvom, t. j. sviatosťou (Ef 5, 32), a vidí v ňom symbol milostiplného spojenia Kristovho s Cirkvou. Symbolom milostiplného spojenia Kristovho s Cirkvou môže však manželstvo byť len vtedy, keď aj samo je milostiplné, t. j. keď je sviatosťou.
- b) *Ústne podanie* nám zas hovorí o presvedčení sv. Otcov o sviatostnom ráze manželstva (napr. sv. Jána Zlatoústeho, sv. Augustína, Tertuliána a iných).

Manželstvo za sviatosť pokladajú aj všetci najstarší rozkolníci. Reformátori XVI. storočia popierali jeho sviatostný ráz.

3. Vlastnosti manželstva. — *Manželstvo v smysle Kristovho učenia musí byť jednotné a nerozlučiteľné.*

Manželstvo je *jednotné*, lebo môže byť uzavreté len medzi jedným mužom a jednou ženou. Jednotnosť manželstva vyžaduje nielen Pán Ježiš, ale aj výchova dietok a blaho manželov.

Manželstvo je *nerozlučiteľné*, lebo môže byť rozlúčené len smrťou jedného z manželov. Nerozlučiteľnosť manželstva Cirkev vždy veľmi udatne bránila (Henrik VIII.):

- a) lebo Pán Ježiš otvorene vyhlásil: „Čo Boh spojil, nech človek nerozlučuje.“ (Mt 19, 6),
- b) lebo nerozlučiteľnosť manželstva vyžaduje blaho manželov,
- c) lebo nerozlučiteľnosť manželstva vyžaduje aj blaho detí.

Cirkev po dôkladnom vyšetrovaní vyhlási za neplatné len tie manželstvá, ktoré od začiatku boli neplatné. V právoplatnom manželstve žijúcim manželom Cirkev z dôležitých príčin nanajvýš len to dovoľí, aby mohli žiť odlúčené. (1 Kor 7, 11.)

4. Účinky manželstva. — Manželstvo má tieto účinky:

- a) rozmnožuje v manželoch milosť posväcujúcu,
- b) dáva manželom milosť a posilu na verné plnenie manželských povinností.

Manželstvo v manželoch rozmnožuje milosť posväcujúcu, lebo je to sviatosť živých.

Povinnosťou manželov je:

- a) v láske, svornosti a v manželskej vernosti až do smrti spolu žiť,
- b) svoje dietky nábožne vychovávať,
- c) vo všetkých životných ťažkostiach vzájomne sa podporovať.

5. Prekážky manželstva. — *Manželstvo môžu uzavrieť len tie osoby, medzi ktorými niet manželských prekážok.*

Manželské prekážky sú zvlášť okolnosti, ktoré manželstvo činia neplatným („prekážky rozlučujúce“) alebo zakázaným („prekážky zakazujúce“).

Rozlučujúcimi prekážkami sú: neprijatie krstu, manželský sväzok, pokrvnosť, švagorstvo, násilie, omyl, vyššie stupne kňazské, slávnostné rehoľné sľuby a podobné.

Zakazujúcimi prekážkami sú: odlišnosť kresťanského vierovyznania, jednoduchý sľub čistoty atď.

Okrem týchto sú však ešte aj iné prekážky, manželstvo rozlučujúce a zakazujúce.

V jednotlivých odôvodnených prípadoch Cirkev od niektorých manželských prekážok dáva oslobodenie („dišpenzáciu“).

Okrem cirkevných sú ešte aj *štátne manželské prekážky*, ktoré vzhľadom na štátne zákony tiež musia byť rešpektované.

Na zistenie prípadných manželských prekážok konajú sa *obhlášky*, od ktorých možno však z dôležitých príčin dostať tak cirkevné, ako aj štátne oslobodenie („dišpenzáciu“).

6. Uzavieranie manželstva. — *Manželstvo platne uzavierať možno len pred príslušným farárom alebo pred splnomocneným jeho zástupcom v prítomnosti dvoch svedkov.* Manželstvo uzavreté katolíkmi v neprítomnosti príslušného farára alebo jeho zástupcu je neplatné.

V niektorých štátoch štátny zákon predpisuje aj tzv. *občianske alebo civilné manželstvo*, ale to nie je platné ani pred Bohom, ani pred Cirkvou, lebo Pán Ježiš sviatosť manželstva (ako aj iné sviatosti) sveril len Cirkvi. Katolíci občianske manželstvo smú uzavierať len v tých štátoch, v ktorých by ich manželstvo nebolo ináč pred zákonom uznané. Okrem občianskeho manželstva musia uzavrieť aj platné cirkevné manželstvo. Kto by uzavrel len občianske manželstvo, ten nemôže dostať rozhrešenie, nemôže pristupovať k sv. prijímaniu, nemôže byť krstným alebo birmovným rodičom a nemôže byť cirkevne pochovaný.

Cirkev od snúbencov žiada:

- a) aby nebolo medzi nimi manželskej prekážky,
- b) aby boli dobre vyučení vo svojom náboženstve,
- c) aby pred sobášom pristúpili k sv. spovedi a k sv. prijímaniu.

7. Miešané manželstvo. — *Miešaným voláme to manželstvo, ktoré uzavrie kresťansko-katolícka stránka so stránkou kresťanskou — nekatolíckou (napr. evanjelickou, kalvínskou atď.). Takéto manželstvo volá sa aj krížnym manželstvom.*

Miešané manželstvo Cirkev čo najprísnejšie zakazuje, lebo v ňom:

- a) katolícka stránka obyčajne nemôže žiť podľa svojho náboženstva a ľahko ho môže utrátiť.
- b) katolícka výchova dieťaťa je len zriedkakedy možná.

Výnimočne a z vážnych príčin povoľuje však Cirkev aj miešané manželstvo, ale len keď:

- a) katolícka stránka bude môcť v ňom slobodne žiť podľa svojho náboženstva,
- b) keď všetky deti, z toho manželstva pochádzajúce, budú môcť byť po katolícky pokrstené a vychované,
- c) keď to miešané manželstvo bude uzavreté v katolíckom kostole.

Reverz (smluva) o splnení týchto podmienok musí byť napísaný pred uzavretím miešaného manželstva u katolíckeho duchovného.

V nekatolíckom kostole uzavreté miešané manželstvo je pred Bohom a pred Cirkvou neplatné a katolícka stránka býva preň trestaná vyobcovaním.

V nekatolíckom kostole uzavreté manželstvo máva veľmi ďalekosiahle následky tak pre katolícku stránku, ako aj pre jej deti a všetko ďalšie potomstvo. Ním spôsobenú duševnú škodu vlastne skoro ani nemožno napraviť.

Súhrn:

Manželstvo je sviatosť, pri ktorej dve slobodné osoby (muž a žena) vstupujú do nerozlučiteľného životného sväzku a dostávajú od Boha k vernému plneniu manželských povinností potrebnú milosť.

Manželstvo ustanovil Pán Boh v raji a Pán Ježiš ho povýšil na sviatosť.

Manželstvo je jednotné a nerozlučiteľné, a má byť

uzavreté pred príslušným farárom alebo jeho zástupcom. Uzavrieť ho môžu len tí, medzi ktorými niet manželskej prekážky.

Miešané manželstvo sa povoľuje len výnimočne, a musí byť uzavreté v katolíckom kostole. V nekatolíckom kostole uzavreté miešané manželstvo je pred Bohom a pred Cirkvou neplatné. Katolícka stránka je preň trestaná vyobcovaním.

Čítanie:

Pán Ježiš o nerozlučiteľnosti manželstva.

Tu pristúpili k nemu (t. j. k Pánu Ježišovi) farizeji, pokúšali ho a hovorili: Či smie človek prepustiť svoju manželku z hocijakej príčiny? Ktorý odpovedal a hovoril im: Nečítali ste, že ten, ktorý stvoril človeka na počiatku, učinil ich mužským a ženskou a riekol: Pre toto opustí človek otca i matku a pridŕžať sa bude svojej manželky, a budú dvaja jedným telom. A tak už nie sú dvaja, ale jedno telo. Čo teda Boh spojil, nech človek nerozlučuje. (Mt 19, 3-6)

Vernosť až do smrti.

Fínsky vojvodca *Ján Wasa*⁴⁸ nechcel uznať svrchovanosť svojho brata Ericha, švédskeho kráľa, a bol preto na smrť odsúdený. Vo svojom hrade Abo sa síce dlho hrdinsky bránil, ale konečne predsa len bol premožený, zajatý a do Stockholmu odvezený. Medzitým si to kráľ predsa len rozmyslel. Báľ sa hnevu a pomsty svojich poddaných a trest smrti svojho brata zmenil na doživotný žalár v pevnosti Gripsholm.

Čoskoro hlásili kráľovi, že je tu manželka uväzneného vojvodu a chce sa s ním shovárať. Kráľ rozkázal, aby ju pripustili.

— Neprišla som orodovať za svojho muža, — hovorila — prosím len o to, aby som i ja spolu s ním mohla bývať vo väzení.

— Vojvodkyňa, rozmysleli ste si to? — čudoval sa kráľ. — Či neviete, že váš muž nikdy viac nemá vidieť božie svetlo?

— Áno, viem to, — odpovedala ona — ale i vy viete, že je mojím mužom. A keď teraz aj nezaobchádza sa s ním ako

⁴⁸ Ján Wasa (nar. 1537) po svojom otcovi dostal fínske kniežatstvo, a po smrti svojho násilníckeho brata Ericha bol v rokoch 1579—1592 švédskym kráľom.

s panovníkom, ale ako so zločincem, či je vinný, alebo nevinný, na slobode, alebo uväznený, Ján Wasa je predsa len mojím mužom a ním aj ostáva, a preto je mojou povinnosťou podeliť sa s ním vo všetkom dobrom i zlom.

Kráľ to dojalo. Ponúkol vojvodkyni palác v hlavnom meste, aby mohla v blízkosti svojho manžela svojmu postaveniu zodpovedným spôsobom žiť, a s času na čas že si môže i svojho manžela navštíviť vo väzení.

— Ste predsa mladá a slobodná. Nik nemôže od vás žiadať, aby ste svoj osud viazali k osudu svojho nešťastného muža — vysvetľoval jej kráľ.

Ona vzala svoj sobášny prsteň a dala ho kráľovi:

— Čítajte!

— Mors sola... Len smrť... — číta kráľ s prsteňa.

— Len smrť!... — zašepkal kráľ ešte raz.

— Len smrť!... — opakovala vojvodkyňa a išla za svojím mužom do väzenia a tam aj ostala až do smrti kráľa Ericha. Po jeho smrti boli obidvaja z väzenia vyslobodení a povolaní na švédsky panovnícky trón.

Teda vernosť vo všetkom dobrom i zlom až do smrti!

(Jur Koza Matejov v Plameni r. X. č. 10, str. 199.)

Výchova dietok v miešanom manželstve.

Miešané manželstvo sa nemôže postarať o dobrú výchovu dietok.

Povedzme, že by bol otec katolík. Akože môže potom protestantská matka tú vieru do srdca dietok vstúpiť, ktorú ona sama nemá? Akože sa môže s dieťaťom modliť, s ním sa prežehnávať, rozprávať mu o našej premilej nebeskej Matke, o sv. anjelovi strážcovi? To ona nemôže. Jej je to cudzí nesrozumiteľný svet. A keby sa o to pokúsila, nešlo by jej to zo srdca. A keď niekde, tak tuná musí vychádzať každé slovíčko z horúceho a vierou dýhajúceho srdca ...

Povedzme však, že matka je katolíčka, otec protestant. Je to pre výchovu dieťaťa čosi lepšieho. Ale smutné následky náboženskej nejednotnosti ostávajú tu. Otec nebude mať porozumenia pre drobné náboženské úkony, na ktoré dobrá matka už od skorej mladosti navyká svoje dieťa. Mnohé sa mu

budú pozdávať zbytočnými. A potom sa ľahko vynechá z ohľadu naňho nejaká modlitba, deti sa nebudú prežehnávať, nebudú kľačať pri modlitbe, nebude sa užívať svätená voda atď. A predsa sa musí dieťa týmito drobnými cvičeniami už od mladosti naučiť presne a vytrvale si plniť svoje náboženské povinnosti.

(Dr. Jozef Könn: Nerob to!)

Evanjelici o miešanom manželstve.

Rozličnosť vierovyznania býva veľmi často prameňom sporov a zväd. Mnohým môže byť azda jedno, akého vierovyznania je manžel alebo manželka a do ktorej cirkvi patrí. Ale takáto ľahkomyselnosť nie je pôdou, v ktorej môžu rásť útle kvietky rodinnej lásky. Šľachetnému manželovi a manželke nemôže nezáležať na tom, že je druhá stránka iného vierovyznania. Lebo následky tohto rozdielu vierovyznania tiahnu sa celým životom, rušia pokoj a spokojnosť v rodine, kalia šťastie rodičov, ba i čistú radosť dieťok. Ako mráz musí to pôsobiť na krásny kvet rodinného života, keď sa muž a žena nemodlia spolu, keď sa nemodlia rovnako k svojmu nebeskému Otcovi, keď jeden ide do tohto kostola, druhý zas zabočí tamto do modlitebnice. Nemôžu pri jednom oltári sláviť večeru Pána, nemôžu rozprávať, čo dobrého a povzbudzujúceho počuli v kostole. A tak im chýba to najmohutnejšie, čo by pritahovalo ich srdcia vždy bliž a bliž. Ich láska nemá toho sv. dychu, ktorý by znovu rozdúchal oheň vzájomnej lásky.

(Evanjelické cirk. noviny v Darmstadte.)

§ 30. Sväteniny.

Obsah: 1. Čo sú sväteniny? — 2. Účinky a rozdelenie svätenín. — 3. Svätenia. — 4. Žehnanie. — 5. Zažehňavanie alebo zaklínanie diavla. — **Súhrn. — Čítanie.**

Okrem svätých sviatostí aj Cirkev sv. ustanovila posvätné úkony, tzv. sväteniny.

1. Čo sú sväteniny? — *Sväteniny sú posvätné úkony, ktoré Cirkev na to ustanovila, aby nám nimi požehnanie Božie sprostredkovala.*

Sväteninami volajú sa aj posvätné veci, napr. svätená voda,

posvätená krieda a iné.

Sväteniny veľmi sa podobajú sviatostiam. Rozdiel medzi sviatostami a sväteninami je ten, že:

- a) sviatosti ustanovil Kristus Pán, a sväteniny ustanovila Cirkev,
- b) sviatosti účinkujú svojou vlastnou mocou bezprostredne, a sväteniny účinkujú mocou cirkevnej modlitby a podľa nábožnosti prijímateľa,
- c) sviatosti nám sprostredkujú milosť posväcujúcu a pomáhajúcu, a sväteniny nám sprostredkujú len milosť pomáhajúcu a požehnanie Božie.

Sväteniny vyskytovaly sa už aj v Starom zákone. Veď už napr. aj židovskí kňazi požehnávali ľud a bohoslužobné nádoby. V Novom zákone Pán Ježiš požehnával svojich apoštolov, deti, chlieb, ryby atď. Podľa príkladu Pána Ježiša potom aj apoštoli požehnávali ľudí alebo veci, a to isté robí dnes aj Cirkev vysluhovaním svätenín.

Pri sväteninách používa Cirkev:

- a) viditeľné znaky (znak kríža, svätenú vodu, posvätený olej, kadidlo atď.) a
- b) predpísané modlitby.

2. Účinky a rozdelenie svätenín. — *Sväteniny sprostredkujú nám milosť pomáhajúcu, odpustenie všedných hriechov, ochranu pred zľým duchom a zemské požehnanie.*

Zemským požehnaním voláme oslobodenie od pozemského zla (napr. od choroby, od chudoby, od hanby, od živelných pohrôm, od nešťastia atď.) alebo udelenie pozemského dobra (napr. majetku, úrody, dlhého života, cti, šťastia atď.).

Zemské požehnanie sprostredkujú nám sväteniny podľa stupňa našej zbožnosti a našej kajúcnosti a podľa toho, či nám to osoží pre večný život.

Svoju veľkú moc majú sväteniny na základe modlitby Cirkvi, v mene ktorej ich biskup alebo kňaz vykonáva. Táto modlitba preto má tak veľký účinok, lebo je spojená s modlitbou Krista Pána a všetkých svätých.

Najviac nám osožia sväteniny vtedy, keď sme v stave milosti

posväcujúcej a keď ich s dôverou užívame.

Sväteniny delíme na svätenia a na žehnania.

3. Svätenia. — *Svätenia sú posvätné úkony, ktorými Cirkev do zvláštnej ochrany božej odporúča a posvätnými činí služby božej obetované osoby alebo veci.*

Svätenia delíme na: svätenia osôb a vecí.

Obvyklé *svätenia osôb* sú: korunovanie pápeža, svätenia opátov a mníchov, svätenia prepoštov atď.

Svätenia vecí sú: svätenie vody, olejov, sviečok, ratolestí, zvonov, kostolov, cintorínov, kostolných nádob, kostolných rúch, ružencov atď.

Tie svätenia, pri ktorých sa používa svätý olej, volajú sa posviackami. Posviacky môže vykonávať len biskup a v niektorých prípadoch aj ním splnomocnený kňaz.

Posvätené veci sú nám veľmi užitočné, lebo na orodovanie Cirkvi pri svätení dostali od Boha mimoriadnu moc. Zato im však nesmieme pripisovať väčší účinok, než aký majú na základe posvätenia, lebo by sme sa dopustili povery.

4. Žehnania. — *Žehnania sú posvätné úkony, ktorými Cirkev udeľuje požehnanie osobám alebo veciam.*

Žehnania delíme na: žehnania osôb a vecí.

Žehnaniami osôb sú: napr. požehnanie so Sviatosťou Oltárnou, požehnanie kňazské, požehnanie blažejšie (3. febr.) a vädzka.

Žehnaniami vecí sú: žehnanie jedál (na Veľkú noc), žehnanie ozimín (25. apr.), žehnanie vína (27. dec.), žehnanie domov, škôl, železníc, nemocníc atď.

Žehnanie vecí týka sa vlastne vždy osôb, lebo osoží tým osobám, ktoré požehnané veci používajú.

Žehnania môže vykonávať každý kňaz s výnimkou tých, ktoré sú vyhradené rímskemu pápežovi, biskupom alebo iným.

Požehnať možno všetko, čo napomáha blaho ľudstva.

5. Zažehnávanie alebo zaklínanie diavla. —

K žehnaniam patrí aj zažehnávanie alebo zaklínanie diavla (exorcismus), ktorým sa zlému duchovi v mene Pána Ježiša

prikazuje odstúpiť od niektorých osôb alebo vecí. Zažehnávanie alebo zaklínanie zlého ducha vyskytuje sa dnes pri krste, pri svätení vody, pri svätení soli a v ojedinelých prípadoch aj pri posadnutých. Zažehnávanie alebo zaklínanie zlého ducha (vyháňanie zlého ducha) u posadnutých smie konať kňaz len s biskupským dovolením.

Moc zažehnať alebo zaklínať zlého ducha u posadnutých mali už aj apoštoli, lebo ju dostali od samého Pána Ježiša. (Mt 10, 1; Mk 16, 17; Lk 9, 1.) Cirkev túto moc vykonáva dnes len vo veľmi zriedkavých prípadoch.

Súhrn:

Sväteniny sú posvätné úkony, ktoré Cirkev na to ustanovila, aby nám nimi milosť pomáhajúcu a zemské požehnanie sprostredkovala.

Delíme ich na svätenia a žehnania.

Svätenia sú posvätné úkony, ktorými Cirkev do zvláštnej ochrany Božej odporúča a posvätnými činí služby božej obetované osoby alebo veci.

Žehnania sú posvätné úkony, ktorými Cirkev udeľuje požehnanie osobám alebo veriacim.

Čítanie:

Keď Cirkev svätí a žehná.

Keď starostlivá matka urobí pred spaním malý krížik na čelo svojho dieťaťa a pomodlí sa za svoje dieťa, tak to nie je len zbožné gesto: tak to z veriaceho materinského srdca vychádzajúce a so zbožnou detinskou myslou prijaté požehnanie prináša milosť božiu. Keď dobrý otec kladie svoju ruku na hlavu do cudziny odchádzajúceho svojho syna a odporúča ho do ochrany božej, tak to jeho otcovské požehnanie iste nie je len dobromyseľným želaním, ale je aj svolávaním milosti božej na syna. A keď dobré dieťaťko pokľakne pri smrteľnej posteli svojich rodičov a bez posledného ich požehnania nechce sa s nimi rozlúčiť, počínajú si celkom správne: veď rodičovské požehnanie je cennejšie ako peniaze a majetok, rodičovské požehnanie stavia deťom paláce. Zbožné deti vysoko si cenia požehnanie svojich rodičov, a zbožní rodičia s celou vrúcnosťou svojej lásky a so všetkou silou svojej

duše svolávajú pomoc a ochranu božiu na svoje dietky, tak ako kedysi aj umierajúci sv. František žehnal svoje Assisi.

Nuž a keď rodičia môžu požehnávať svoje dietky, tak tým skôr môže požehnávať, a tým skôr môže svolávať milosť a pomoc božiu na svoje dietky Matka-Cirkev. A keď rodičovské požehnanie má svoj účinok, tak ešte skôr musí mať svoj účinok požehnanie Cirkvi. Veď Kristus jej odovzdal všetku moc a jej dal rozkaz, aby bola sprostredkovateľkou milostí a rozdávatelkou požehnania. Preto udeľuje Cirkev nielen Kristom ustanovené sviatosti a sprostredkuje milosť božiu tým, ktorí ich hodne prijímajú, ale svoláva milosť božiu na svoje dietky aj pri žehnaniach a sväteniach. Svoláva ju pri nich na ľudí a na veci ktoré ľudia používajú.

(Leo Wolpert: Fünf Minuten Christenlehre)

Modlitba biskupa pri vysviacke kňazskej.

Pri pomazaní rúk svätenca olejom kerstencov: „Ráč, Pane, posvätiť a osvietiť tieto ruky skrze toto pomazanie a naše požehnanie, aby čokoľvek požehnajú, bolo požehnané, a čokoľvek posvätia, bolo posvätené a osvietené v mene Pána nášho Ježiša Krista.“

A svätenec odpovie:

„Amen.“

Apoštoli mali moc zažehnávať zlých duchov.

Raz svolal svojich dvanásť učeníkov a dal im moc nad nečistými duchmi, aby ich vyhánali a uzdravovali všelijaký neduh a všelijakú nemoc. (Mt 10, 1.)

A tých, ktorí uveria, tieto znamenia budú nasledovať: V mojom mene budú vyháňať diabolstvá, novými jazykmi hovoriť, hadov dvíhať, a keď niečo smrtonosného vypijú, neuškodí im; na chorých budú ruky vkladať, a tí budú sa dobre mať. (Mk 16, 17—18.)

I svolal dvanástich apoštolov, dal im vládu a moc nad všetkými diabolstvami, a aby uzdravoval neduhy. A poslal ich kázať kráľovstvo božie a uzdravovať chorých. (Lk 9, 1.)

Piata čiastka

Viera v Boha Dokonateľa.

Všetky stvorenia božie prechádzajú istým vývojom a po skončení tohto vývoja dôjdu k poslednému stavu, t. j. k stavu svojho dokonania.

Spôsob tohto dokonania ustanovil Boh, a preto sa volá *Dokonateľom*.

Dokonanie bude dvojaké: osobitné a všeobecné.

Pod *dokonaním osobitným* rozumieme „dokonanie“, t. j. zakončenie zemského života a určenie večného osudu jednotlivého človeka. Toto dokonanie prevedie Boh po smrti a osobitnom súde v nebi, v pekle alebo v očistci.

Pod *dokonaním všeobecným* rozumieme dokonanie celého viditeľného sveta. Toto dokonanie začne sa druhým príchodom Kristovým na zem a bude zahrňovať v sebe vzkriesenie tiel, posledný súd a koniec sveta.

Piatu čiastku podrobnej vierouky delíme teda na náuku o dokonaní osobitnom a na náuku o dokonaní všeobecnom.

Náuka o dokonaní osobitnom rozpráva o smrti, o osobitnom súde, o nebi, o pekle, o očistci a o obcovaní svätých.

Náuka o dokonaní všeobecnom rozpráva o druhom príchode Kristovom, o vzkriesení tiel, o poslednom súde a o konci sveta.

I. Náuka o dokonaní osobitnom.

§ 31. Smrt', osobitný súd a nebo.

Obsah: 1. Smrt'. — 2. Osobitný súd. — 3. Okolnosti osobitného súdu. — 4. Nebo. — 5. Radosti nebeské. — **Súhrn.** — **Čítanie.**

1. Smrt'. — Pri smrti človeka odlúči sa duša od tela. Po tomto odlúčení nesmrteľná duša ide k Bohu a telo sa navráti do zeme.

Písmo sväté hovorí: „Navráti sa prach do svojej zeme, odkiaľ vzatý bol, a duch vráti sa k Bohu, ktorý ho dal.“ (Kaz 12, 7.)

Smrť je údelom všetkých ľudí. t. j. všetci ľudia musia umrieť, veď aj Písmo sväté hovorí: „Ustanovené je ľudom raz umrieť.“ (Ž 9, 27.) Okrem toho nás ešte aj životná skúsenosť učí, že smrti doteraz neunikol nikto. Smrť vyplýva síce už aj zo samej prirodzenosti ľudskej (tá je složená totiž aj z hmotnej čiastky), ale Pán Boh vyňal človeka pôvodne zpod zákona smrti na ten prípad, ak prvý človek zachová príkaz v raji. V terajšom stave človečenstva smrť je teda následok dedičného hriechu. V Adamovi ako reprezentantovi celého ľudstva zhrešili všetci ľudia, a preto všetci musia znášať tento smutný následok jeho hriechu. Sv. Pavol jasne hovorí: „Odplata za hriech je smrť.“ (Rim 6, 23) a „Skrze jedného človeka hriech prišiel na tento svet, a skrze hriech smrť.“ (Rim 5, 12.)

Smrť je zakončením pozemského života, ňou končí sa čas pozemskej skúšky. Preto po smrti už nemožno viac získať milosť posväcujúcu, nadobúdať zásluhy a nemožno viac napraviť svoj hriešny život.

Okolnosti smrti sú nám neznáme: nevieme, kedy, kde a ako zomrieme. Preto nás Pán Ježiš dôrazne napomína: „Buďte pripravení, lebo v ktorú hodinu sa nenazdáte, príde Syn človeka!“ (Lk 12, 40.)

2. Osobitný súd. — *Osobitný alebo súkromný súd je ten, ktorým duša človeka hneď po smrti býva súdená.*

„Osobitným súdom“ volá sa ten súd preto, lebo pri ňom duša každého človeka býva súdená osobitne.

„Súkromným súdom“ volá sa ten súd preto, lebo pri ňom duša človeka nebýva súdená verejne.

O jestvovaní osobitného súdu dozvedáme sa predovšetkým z krásneho podobenstva Kristovho o boháčovi a Lazárovi, podľa ktorého o osude boháča a Lazára bolo rozhodnuté hneď po ich smrti. Dozvedáme sa však o ňom aj zo slov sv. Pavla: „Ustanovené je ľudom raz umrieť, a potom je súd.“ (Žid 9, 27.) Okrem toho o jestvovaní osobitného súdu svedčí nám aj ústne podanie (napr. sv. Gregor Veľký vo svojom Dialógu 4, 26, 28, 39.) a presvedčenie národov (u Grékov spomínajú sa napr. traja posmrtní sudcovia: Aiakos, Minos a Rhadamantys).

Zdravý rozum nám k tomu dodáva, že smrťou sa končí čas zásluh a hriechov. Po nej je teda najvhodnejší čas na posúdenie človeka.

3. Okolnosti osobitného súdu. — Osobitný súd podľa mienky bohoslovcov bude sa konať *hneď po smrti, a na tom mieste, kde človek umrel*. Sudcom pri ňom bude Pán Ježiš, lebo on sám bol povedal: „Otec ... všetok súd oddal Synovi.“ (Jn 5, 22.)

Posúdenie človeka prevedie Pán Ježiš pri osobitnom súde tak, že mu nadprirodzeným spôsobom zjaví celý jeho život a všetky jeho dobré a zlé skutky a hriechy. Potom ho podľa stavu jeho duše odmení alebo potrestá.

Pri osobitnom súde každý človek bude súdený zo všetkého, čo myslel, žiadal, hovoril, konal alebo vykonal zanedbal.

Po ňom duša podľa zásluhy príde do neba, do pekla alebo do očistca.

Osobitný súd je pre nás veľmi dôležitý, veď vlastne už pri ňom sa rozhodne o našom posmrtnom živote.

4. Nebo. — *Nebom nazývame stav večnej blaženosti a miesto, kde anjeli a blahoslavení večnú blaženosť požívajú.* Toto miesto nachodí sa vo svete neviditeľnom a našim smyslom neprístupnom, a preto jeho polohu určiť nevieme.

O jestvovaní neba dozvedáme sa zo slov Pána Ježiša, ktorý nebo nazýval: kráľovstvom nebeským (Mt 5, 3, 10), kráľovstvom božím (Mt 6, 33), kráľovstvom Otcovým (Mt 13, 43), domom Otcovým (Jn 14, 2), životom večným (Mt 7, 14; 19, 16) a podobne. Najlepším dôkazom jestvovania neba sú slová, ktoré podľa vlastného vyhlásenia Pán Ježiš povie pri poslednom súde dobrým: „Podťe, požehnaní od môjho Otca, vládnete kráľovstvom, pripraveným vám od ustanovenia sveta.“ (Mt 25, 34.)

O jestvovaní neba presvedčení boli všetci cirkevní Otcovia, a Cirkev svätá v učenie o jestvovaní neba vždy verila a ho viac ráz za článok viery vyhlásila (napr. na Lyonskom cirk. sneme r. 1274).

Do neba prídu duše spravodlivých, ktorí v stave milosti posväcujúcej zomreli a už nijakú pokutu za svoje hriechy nezasluhujú. O tom nám svedčia slová Pána Ježiša: „I pôjdu títo (t. j. hriešnici) do trestu

večného, kým spravodliví do života večného“ (Mt 25, 46) a slová sv. Jána: „Nevojde do neho (t. j. do neba) nič poškvrneného.“ (Zj 21, 27.) Do neba dostanú sa teda malé deti, zomreté po krste, a dospelí, ktorí v okamihu smrti nemajú nijakého hriechu, a nezasluhujú nijakého trestu.

5. Radosti nebeské. — *Podstatou radostí nebeských je videnie a požívanie Boha.* (1 Kor 13, 12 a 1 Jn 3, 2. n.) Veľkosť radostí nebeských naznačil nám sv. Pavol slovami: „Ani oko nevidalo, ani ucho neslýchalo, ani do srdca ľudského nevstúpilo, čo Boh pripravil tým, ktorí ho milujú.“ (1 Kor 2, 9.) Z týchto slov sv. Pavla právom môžeme usudzovať, že radosti nebeské sú nevysloviteľné.

Duše blahoslavených v nebi podľa slov Písma svätého:

- a) budú vidieť Pána Boha a vo večnej láske budú s ním spojené (Jn 17, 3),
- b) budú oslobodené od všetkého fyzického (od bolesti, zármutku, choroby) a mravného zla (zlej žiadostivosti, hriechu),
- c) budú sa tešiť spoločnosti všetkých anjelov a svätých.

Videnie Boha bude dušiam v nebi umožnené nadprirodzeným darom Božím tzv. „*svetlom slávy*“, lebo svojimi prirodzenými schopnosťami by duše v nebi nemohly Boha vidieť priamo, dokonale, z tváre do tváre.

O oslobodení duší v nebi od všetkého fyzického a mravného zla hovorí Písmo sväté: „Boh sotrie každú slzu s ich očí, ani smrti už viac nebude, ani smútku, ani kriku (náreku), ani bolesti nebude viac.“ (Zj 21, 4.)

Radosti nebeské budú blahoslavení v nebi večne požívať. Svedčia nám o tom výroky Pána Ježiša: „Pôjdu... spravodliví do života večného.“ (Mt 25, 46.)

Radosti nebeské nebudú u všetkých blahoslavených rovnaké, ale budú primerané zásluhám jednotlivcov. Kto bude mať viac zásluh, dostane aj väčší stupeň slávy, a tak aj väčšiu odmenu. Aj Písmo sväté hovorí: „Kto skúpo rozsieva, bude i skúpo žať, a kto s požehnaním rozsieva, s požehnaním bude i žať.“ (2 Kor 9, 6.)

Nerovnaké stupne radostí budú však nezmeniteľné, a to naveky.

Súhrn:

Pri smrti človeka odlúči sa duša od tela Umriet' musí každý človek. Smrt' je následok dedičného hriechu. Nevieme kedy, kde a ako umrieme. Preto vždy musíme byť pripravení na smrť.

Po smrti koná sa osobitný súd, pri ktorom bude naša duša spravodlivým Bohom súdená.

Po osobitnom súde príde naša duša do neba, do pekla alebo do očistca.

Nebo je stav večnej blaženosti. Do neba prídu duše spravodlivých, ktorí nemajú hriechu a pokutu nezasluhujú.

Čítanie:

Okolnosti smrti.

K naddvornému kráľa Šalamúna zavítala smrť. Čudným pohľadom ho premerala a zmizla. Naddvorný sa veľmi naľakal toho jej pohľadu. Bežal ku kráľovi Šalamúnovi a vrúcne ho prosil: — Pane, ty vieš, že som ti vždy verne slúžil. Neodopri mi teda moju žiadosť! Daj mi najlepšieho svojho koňa, aby som mohol ujsť pred tou hroznou smrťou!

Kráľ vyhovel jeho žiadosti, naddvorný skočil do sedla a cvalom uháňal preč... Šialenou rýchlosťou hnal svojho koňa po celý deň, aby čo najďalej ušiel pred smrťou. A keď sa slnko klonilo k západu a svojimi lúčmi posledný raz bozkávalo zem, bol už v ďalekej krajine. Lenže kôň už nevládal ďalej. Vyčerpaný sa zrútil na zem. Naddvorný si vymotal nohu zo strmeňa a obzrel sa okolo seba. Ako sa obhliadol, len že neskamenel od strachu. Na pokraji cesty videl sedieť smrť, pred ktorou tak šialene utekal po celý deň. Videl, že jej už neujde. Odovzdal sa teda svojmu osudu a povedal jej:

— Vidím, že ti už neujdem ... Vezmi ma teda! Tvojim som! Len to mi ešte povedz: prečo si pozerala na mňa tak zadivene, keď si dnes ráno prišla do môjho príbytku?

— Nuž vieš, — odpovedala smrť — bol mi daný rozkaz, aby som ťa dnes pri západe slnka vzala so sebou tu na tomto mieste. Ja som sa tomu čudovala. Myslela som si, že sa mi to nepodarí,

veď tak veľká vzdialenosť je medzi tvojím domom a touto cestou. No, ako vidím, predsa si len prišiel.

A smrť brala so sebou pána naddvorného.

Nevieme: kedy, kde a ako umrieme. Isté je však, že raz predsa len opustíme tento svet. Smrť nás raz istotne dostane.

(A. Kliman: Katolíci vo víre moderného života)

Osobitný súd.

Po smrti, lepšie rečeno: vo chvíli smrti je duša súdená a dozvie sa o výroku. Nesmieme ľudsky rozmýšľať: predstavovať si súdne rokovanie. Boh vidí naše skutky, náš minulý život, náš duševný stav, nepotrebuje vyšetrovania, výhovorky alebo doznania. On je naším žalobcom, advokátom a sudcom naraz. A tak podľa spravodlivosti duša človeka, ktorý umrel v smrteľnom hriechu bez ľútosti, je odsúdená do pekla, — duša človeka, ktorý umrel iba vo všedných hriechoch alebo má odpykať časné tresty za svoje hriechy, ide do očistca, — a duša celkom čistá, ktorá ani časných trestov už nemá, dostane sa rovno do neba, kam prídu neskôr aj duše, očistené v očistci.

(Dr. K. Körper: Prameň z Boha.)

Nebo.

Nebo je videnie Boha. „Ani oko nevidalo, ani ucho neslýchalo, ani do srdca ľudského nevstúpilo, čo Boh pripravil tým, ktorí ho milujú“, hovorí sv. Pavol (1 Kor 2, 9). Nebo je doplnením, plnosťou osobnosti ľudskej, duše našej. V živote sa duša naša plnila všetkou možnou šľachetnosťou, vedou, dobrotou a krásou, — v nebi sa to doplní, duša dostane dokonalosť samu: Boha. V krste zasadený kvet vykvitne v nebi vo svojej plnej kráse. Duša vidí Boha s tvárou do tváre.

Naša prirodzenosť je slabá na videnie Boha, ale podľa milosti posväcujúcej dostane v nebi nadprirodzenú schopnosť vidieť Boha, takzvané „svetlo slávy“. A v Bohu vidí človek všetko ostatné s celou jasnosťou: dejiny, všetky tajnosti prírody, veľkého vesmíru, taktiež účastní sa na spoločensťve všetkých blažených duší, anjelov a svätých a nadovšetko požíva lásku a pokoj!

(Dr. K. Körper: Prameň z Boha.)

Napomenutia Tomáša Kempenského.

Vo všetkom by si mal konať a myslieť tak, ako by si dnes mal umrieť.

Keby si mal dobré svedomie, smrti by si sa veľmi nebál.

Lepšie by bolo chrániť sa hriechu ako utekať pred smrťou.

Ak dnes nie si pripravený, ako budeš zajtra?

Zajtrašok je neistý deň; a vieš, či sa zajtraška dožiješ?

Šťastný je, kto má hodinu svojej smrti stále pred očami a kto sa denne pripravuje na smrť.

Ak si už niekedy videl umierať človeka, pomysli si, že aj ty pôjdeš tou istou cestou.

Ráno si pomysli, že nedožiješ večera.

A večer sa neopováž sľubovať si ráno.

Buď teda vždy pripravený a ži tak, aby ťa smrť nikdy nenašla nepripraveného.

Tak hľad' žiť, aby si sa v hodine smrti mohol skôr radovať ako strachovať.

Nemysli na nič, len na svoje spasenie; a staraj sa len o veci božie.

Buď na svete ako pútnik a ako host', ktorý sa nestará o svetské veci.

(Nasledovanie Krista I. 23.)

§ 32. Peklo a očistec.

Obsah : 1. Peklo. — 2. Tresty pekelné. — 3. Večné trvanie pekelných trestov. — 4. Očistec. — 5. Tresty očistcové. — **Súhrn. — Čítanie.**

1. Peklo. — *Peklom voláme stav večného zatratenia a miesto, kde zatratenci večné muky trpia.* Toto miesto nachodí sa vo svete neviditeľnom a našim smyslom neprístupnom, a preto jeho polohu určiť nevieme.

O jestvovaní pekla rozpráva nám veľmi často *Písmo sväté*, ktoré ho nazýva večným trestom (Mt 25, 46), miestom múk (Lk 16, 28), tmou zovnútorou (Mt 8, 12), večným ohňom (Mt 25, 41) a podobne. Pán Ježiš vo svojich rečiach pod rozličnými menami asi 13 ráz spomínal peklo. Známe sú napr. jeho slová, ktoré pri poslednom súde povie zlým: „Vzdial'te sa odo mňa,

zlorečenci, do ohňa večného, ktorý je pripravený diablove a jeho anjelom.“ (Mt 25, 41.)

Ústne podanie nám svedčí, že Cirkev vždy bola presvedčená o jestvovaní pekla, a presvedčené boli o jestvovaní pekla už aj staré pohanské národy. Učenie o jestvovaní pekla bolo viac ráz vyhlásené za článok viery (napr. na II. Lyonskom sneme r. 1274).

Do pekla prídu duše tých, ktorí v smrteľnom hriechu zomreli.

2. Tresty pekelné. — *Tresty pekelné sú veľmi veľké a spojené sú s nevysloviteľnými mukami.* Z Písma svätého sa dozvedáme, že duše v pekle:

- a) nikdy neuvidia Pána Boha (trest straty),
- b) musia trpieť veľké muky na tele i na duši (trest smyslov),
- c) musia zotrvať v spoločnosti zatratencov.

O treste straty dozvedáme sa zo slov Pána Ježiša: „Vzdialte sa odo mňa, zlorečenci, do ohňa večného.“ (Mt 25, 41.) Tento trest je najväčším a najbolestnejším trestom zatratencov.

Trest smyslov Písmo sväté veľmi často nazýva ohňom, a ohňom ho nazýva aj Pán Ježiš vo svojom súdnom výroku. (Mt 25, 41.) Preto je takmer všeobecná mienka učencov, že zatratenci v pekle sú trestaní ohňom. Tento oheň je asi iného druhu ako oheň pozemský, lebo môže trápiť aj hriešnych anjelov. Písmo sväté v súvislosti s trestom smyslov rozpráva ešte aj o „tme zovnútornej“ a o „červe, ktorý nezomiera“; tieto výrazy vyskytujú sa však v ňom len ojedinele a vysvetľujú sa všeobecne ako výčitky svedomia. Cirkev svätá doteraz o povahe trestu smyslov výslovný článok viery nevyhlásila.

3. Večné trvanie pekelných trestov. — *Pekelné tresty sú večné.* To vieme zo slov Pána Ježiša, z ústneho podania, z presvedčenia národov a z učenia Cirkvi.

Písmo sväté nám svedčí, že Pán Ježiš vo svojich rečiach sa asi 13 ráz zmienil o večnom trvaní pekla. Najznámejšie sú nám v tejto veci jeho slová: „Vzdialte sa odo mňa, zlorečenci, do ohňa večného.“ (Mt 25, 41.)

Ústne podanie potvrdzuje učenie o večnom trvaní pekla, ako

nám to dokazujú aj spisy cirkevných spisovateľov.

O *presvedčení národov* o večnom trvaní pekla svedčia nám rozličné mýty Grékov a Rimanov (napr. mýtus o Tityovi, o Tantalovi, o Sifyfovi, o Ixionovi a o Danaidkách).

Cirkev večné trvanie pekla vyhlásila za článok viery napr. na IV. Lateránskom sneme r. 1215.

Konečne nám aj náš zdravý rozum hovorí, že muky pekelné musia byť večné, veď:

a) smrteľný hriech je urážkou nekonečnej bytosti, a preto si zasluhuje nekonečný, t. j. večný trest,

b) smrťou končí sa doba pokánia a obrátenia, a preto od Boha odvrátený človek sa už viac nemôže k Bohu navrátiť,

c) večné trvanie pekla je jedinou ozaj účinnou pohnútkou na odvrátenie človeka od smrteľného hriechu, a súčasne aj jediným primeraným trestom za smrteľný hriech, ak totiž človek odišiel v ňom do večnosti.

Pekelné tresty nie sú u všetkých ztratenecov rovnaké, ale sú primerané počtu a veľkosti ich hriechov. Dozvedáme sa to zo slov sv. Pavla, hovoriaceho, že Boh „dá každému podľa jeho skutkov.“ (Rim 2, 6.)

4. Očistec. — *Očistec je dočasný trest na druhom svete. Očistcom nazývame však aj miesto, kde duše za svoje hriechy dočasné muky trpia.* Toto miesto nachodí sa vo svete neviditeľnom a našim smyslom neprístupnom, preto jeho polohu nevieme určiť.

O jestvovaní očistca svedčí nám Písmo sväté, ústne podanie, presvedčenie národov a učenie Cirkvi.

a) *Písmo sväté* dosvedčuje nám jestvovanie očistca, a to tak v Starom, ako aj v Novom zákone. V Starom zákone čítame: „Svätá a spasiteľná myšlienka je modliť sa za mŕtvych, aby od hriechov oslobodení boli.“ (2 Makb 12, 46) Tieto slová nám dokazujú, že je očistec. Nimi sa totiž zdôrazňuje význam modlitby za mŕtvych. Modliť sa môžeme však len za mŕtvych v očistci, lebo za ztratenecov sa darmo modlíme a blahoslavení v nebi našu modlitbu už nepotrebujú.

V Novom zákone zasa čítame slová Pána Ježiša: „Ktokoľvek povie (slovo) proti Duchu Svätému, neodpustí

sa mu ani v tomto veku, ani v budúcom.“ (Mt 12, 32.)
V budúcom „veku“, t. j. po smrti môžu sa však odpúšťať iba všedné hriechy, a len v očistci.

- b) *Ústne podanie* nám svedčí, že Cirkev vždy bola presvedčená o jestvovaní očistca. O tejto viere Cirkvi hovoria nám najmä diela cirkevných spisovateľov Tertuliána, sv. Ambróza, sv. Augustína), nápisy v katakombách, omšové modlitby, sviatok Dušičiek atď.
- c) *Staré národy* verily v možnosť odpustenia menších previnení v záhrobí, a tým nepriamo dávaly najavo svoju vieru v akýsi očistec. (St'ahovanie duší.)
- d) *Učenie o očistci vyhlásila Cirkev za článok viery* na Florentskom a Tridentskom sneme.

5. Tresty očistcové. — *Tresty očistcové sú veľké, lebo:*

- a) duše v očistci dočasne nevidia Pána Boha (trest straty),
- b) duše v očistci dočasne veľké muky trpia (trest smyslov).

Podstata trestu smyslov u duší v očistci nám je neznáma. Písmo sväté nám ju totiž neobjasňuje a Cirkev o nej podnes nerozhodla.

Do očistca prídu duše tých, ktorí:

- a) vo všednom hriechu zomreli alebo
- b) za svoje (už odpustené) hriechy ešte dočasnú pokutu zasluhujú.

Očistec potrvá len do súdneho dňa, po poslednom súde bude už len nebo a peklo.

Duším v očistci môžeme pomáhať modlitbou, odpustkami, almužnou a najmä svätou omšou. My sa od očistca môžeme oslobodiť získaním odpustkov, trpezlivosťou v utrpení a konaním dobrých skutkov.

Súhrn:

Peklom voláme stav večného zatratenia a miesto, kde zatratenci večné muky trpia. Do pekla prídu duše tých, ktorí v smrteľnom hriechu zomreli. Tieto duše trestá Boh večnými mukami.

Očistcom voláme dočasný trest na druhom svete a miesto, kde duše za svoje hriechy dočasné tresty trpia. Do očistca prídu duše tých, ktorí vo všednom hriechu zomreli alebo ešte dočasnú pokutu zasluhujú.

Čítanie:

Výroky Pána Ježiša o pekle.

Nebojte sa tých, ktorí zabíjajú telo, ale dušu nemôžu zabiť, ale radšej bojte sa toho, ktorý môže i dušu i telo zatratiť do pekla. (Mt 10, 28.)

Každý, kto sa hnevá na svojho brata, vinný bude súdu. A kto povie svojmu bratovi: ráka, vinný bude rady. A kto povie: blázon, vinný bude pekelného ohňa. (Mt 5, 22.)

I stalo sa, že ten žobrák umrel, a zanesený bol od anjelov do lona Abrahámovho. A umrel i boháč, a pochovaný bol do pekla. A keď bol v mukách, pozdvihol svoje oči a videl zďaleka Abraháma a Lazára v jeho lone; tu zvolal a riekol: Otče Abrahám, zmiluj sa nado mnou a pošli Lazára, nech si omočí koniec prsta do vody a ochladí mi jazyk, lebo sa mučím v tomto plameni. (Lk 16, 22—24.)

Keby ťa tvoja ruka pohoršovala, odtni ju; lepšie ti bude zmrzačenému vojsť do života ako majúcemu dve ruky ísť do pekla, do ohňa neuhasiteľného, kde im červ neumiera a oheň nehasne. A keď tvoja noha ťa pohoršuje, odtni si ju; lepšie ti bude vojsť do života večného krivému ako mať obe nohy a dať sa hodiť do neuhasiteľného pekelného ohňa, kde im červ neumiera a oheň nehasne. A keď tvoje oko ťa pohoršuje, vylúp ho; lepšie ti bude jednookému vojsť do kráľovstva božieho ako mať dve oči a dať sa hodiť do ohnivého pekla, kde im červ neumiera a oheň nehasne. (Mk 9, 42—47.)

Pekelné mučky v pohanských mýtoch.

Tityos ležal v podsvetí na zemi rozvalený a dva supy mu zobaly pečenu, ktorá mu vraj vždy znovu narástla.

Tantalos bol trápený hladom a smädom. Stál po kolená vo vode, a nad hlavou mu viselo krásne ovocie. Keď sa zohol, aby sa napil, voda vždy ustúpila pred ním. Keď siahol po ovocí, to sa vždy vzdialilo od neho.

Sizyfos válal vraj ťažký kameň do kopca: keď bol už na vrchu, kameň sa mu vždy vyklúzol a skotúľal sa dolu. Svoju prácu musel teda Sizyfos vždy znovu začínať.

Ixion bol vraj v podsvetí priviazaný o kôl, ktorý sa večne otáčal.

Danaidky musely v sytách nosiť vodu do deravého suda.

Potreba očistca.

Už aj tu na zemi je to tak zariadené, že menší prestupovatelia štátneho zákona nebývajú stíhaní najväčším trestom, ale sú daní na krátky čas do žalára, aby si tam odpykali svoje priestupky, a keď za ne zadost' učinia, bývajú na slobodu prepustení. Nevidel som ešte štátu, v ktorom by boli len samé šibenice, ale skúsil som, že v každom štáte bývajú i žaláre, v ktorých pykajú menší previnilci. Je to celkom zdravé a rozumné zariadenie. Keď teda už aj krehkí ľudia vedia byť tak presne spravodliví a podľa toho zariadení, o koľko viac to musíme predpokladať o nekonečne spravodlivom Pánu Bohu! Preto zdravý rozum prijíma učenie viery, že očistec jestvuje.

(Dr. Jozef Kološ: Fak'ový pochod večných právd.)

Nekatolíci o očistci.

Luther: „Pevne verím, ba tvrdím, že viem, že je očistec; v Písme sv. sa robí o ňom zmienka, ako sa možno o tom aj presvedčiť.“ (V lipskej dišpute.)

*Diderot*⁴⁹: „Keď sa slovo očistec výslovne aj nenachodí v Písme, očistec je tam predsa len jasne naznačený na tých miestach, kde sa doporučuje modlitba za mŕtvych, ako v 2 Makabejskej 11, 43 a v epištole 2 Timotejovi 1, 18. Okrem toho ešte aj cirkevná tradícia ustálila tento článok o očistci, ale

⁴⁹ Denis Diderot, čítaj Dydró (1713—1784) francúzsky encyklopedista.

protestanti ho zavrhli.“ (Encyklopédie, čl. Purgatoire.)

Johnson: „Veľká väčšina ľudí nežije tak sväto, aby si zaslúžila nebo, a zasa nie tak hriešne, aby si zaslúžila peklo; preto sa zaľúbilo Bohu určiť miesto, kde sa duše istými trestami očisťujú.“ (Nekrvavá obeta.)

*Lessing*⁵⁰: „Ten prostredný stav duše medzi najvyššou blaženosťou a večným trestom — očistec — ako o ňom ako o všeobecne známej veci učí stará Cirkev, naši reformátori zavrhli, ale nemali ho zavrhovat' preto, že sa tu a tam staly v tej veci prechmaty. (Theol. Aufsätze, 1770.)

(Bottau—Rekem: Kat. svetonázor obhájený nekatolíkmí. Str. 135—136.)

§ 33. Obcovanie svätých.

Obsah: 1 Čo je obcovanie svätých? — 2. Kto patrí do obcovania svätých? — 3. Vzájomné obcovanie žijúcich veriacich. — 4. Obcovanie s dušami v očistci. — 5. Obcovanie s blahoslavenými v nebi. — **Súhrn.** — **Čítanie.**

Smrťou rozlúči sa síce človek s týmto svetom, ale zato sa ešte nerozlúči aj so svojou Cirkvou. So svojou Cirkvou ostáva človek aj po smrti v istom spojení, ak toto spojenie s ňou sám neprerušil v hodinke smrti (stavom smrteľného hriechu). Živí a zomrelí členovia Cirkvi katolíckej sú totiž v stálom duchovnom spojení medzi sebou, a toto ich vzájomné duchovné spojenie sa volá obcovanie svätých.

1. Čo je obcovanie svätých? — *Obcovanie svätých je účinné duchovné spojenie živých a zomrelých členov Cirkvi katolíckej.*

Živí a zomrelí členovia Cirkvi katolíckej volajú sa „svätými“, lebo sú krstom svätým posvätení (1 Kor 6, 11) a k svätosti povolani (1 Tes 4, 3), a mnohí z nich boli už aj za svätých vyhlásení. Tí však, ktorí sú v očistci a v nebi, svoju svätosť už nemôžu stratiť.

⁵⁰ Lessing (1729—1781), nemecký básnik a kritik, syn pastora.

Obcovanie svätých javí sa v tom, že všetci živí a zomrelí členovia Cirkvi:

- a) tvoria jedno tajomné telo Kristovo, ktorého hlavou je sám Ježiš Kristus,
- b) čerpajú zo spoločných duchovných pokladov Cirkvi,
- c) vzájomne si pomáhajú.

O úzkom spojení všetkých členov Cirkvi s Kristom a medzi sebou svedčia nám slová sv. Pavla: „Ako v jednom tele máme mnoho údov... tak sme všetci jedno telo v Kristu.“ (Rim 12, 4—5.) — „Keď trpí jeden úd, spolu trpia všetky údy, alebo keď sa oslavuje jeden úd, spolu sa radujú všetky údy.“ (1 Kol 12, 26.) — Kristus „je hlavou cirkevného tela.“ (Kol 1, 18.)

Duchovnými pokladmi Cirkvi sú:

- a) nekonečné zásluhy a učenie Pána Ježiša,
- b) sväté omše, sviatosti, svätenia, a modlitby Cirkvi,
- c) zásluhy, dobré skutky a modlitby všetkých jej členov v minulosti a v prítomnosti.

Všetky tieto duchovné poklady sú *spoločným majetkom* všetkých členov Cirkvi (na zemi, v očistci a v nebi), a preto všetci z nich čerpajú.

2. Kto patrí do obcovania svätých? — Do obcovania svätých patria:

- a) všetci pravoverní kresťania na zemi (Cirkev bojujúca),
- b) duše v očistci (Cirkev trpiaca) a
- c) blahoslavení v nebi (Cirkev víťazná alebo oslávená).

Zatratenci v pekle nepatria do obcovania svätých, lebo sa z neho v hodinke svojej smrti (smrťou v stave smrteľného hriechu) sami dobrovoľne vylúčili.

Pravoverní kresťania na zemi volajú sa *Cirkev bojujúca*, lebo musia bojovať proti svetu (zlým ľuďom), telu (svojím zlým žiadostiam) a diablu (jeho pokušeniam).

Duše v očistci volajú sa *Cirkev trpiaca*, lebo ešte musia trpieť za svoje hriechy.

Blahoslavení v nebi volajú sa *Cirkev víťazná alebo oslávená*,

lebo už zvíťazili nad prekážkami svojho spasenia a vošli do slávy večnej.

Cirkev bojujúca, trpiaca a víťazná nie sú samostatnými cirkvami, ale *sú len tromi časťami jednej Cirkvi*. Dovedna tvoria jednu a nerozdielnu Cirkev katolícku.

3. Vzájomné obcovanie žijúcich veriacich. — Žijúci veriaci kresťania nielen že čerpajú zo spoločných duchovných pokladov Cirkvi, ale si aj vzájomne pomáhajú. *Pomáhajú si najmä modlitbou a dobrými skutkami.*

O účinnosti vzájomnej modlitby živých členov Cirkvi presvedčujeme sa z týchto udalostí: na modlitbu veriacich sa vyslobodil sv. Peter zo žalára, na modlitbu sv. Štefana obrátil sa Šavol, na modlitbu sv. Moniky obrátil sa sv. Augustín. Preto nás sv. Jakub dôrazne napomína: „Modlite sa jeden za druhého, aby ste boli spasení, lebo mnoho môže vytrvalá modlitba spravodlivého.“ (Jk 5, 16.)

Dobrymi skutkami pomáhajú si žijúci pravoverní kresťania vzájomne tak, že získavajú požehnanie božie jeden druhému a zadosťučinia jeden za druhého. Toto vzájomné získavanie duchovných darov je najúčinnějšíou pomocou a súčasne aj najdôležitejšou. Okrem tejto pomoci poskytujú si však pravoverní kresťania svojimi dobrými skutkami vzájomnú pomoc aj na poli hmotnom.

4. Obcovanie s dušami v očistci. — Žijúci pravoverní kresťania *môžu dušiam v očistci pomáhať modlitbou, odpustkami, pôstom, almužnou a najmä svätou omšou.*

O možnosti takejto pomoci presvedčení boli už aj Židia v Starom zákone, a preto už aj Judáš Makabejský dal konať obety za padnutých vojakov. (2 Mak 12, 42.) V súvislosti s týmto jeho šľachetným skutkom Písmo sväté píše: „Svätá a spasiteľná myšlienka je modliť sa za mŕtvych, aby od hriechov oslobodení boli.“ (2 Mak 12, 46.)

Kresťania už od časov apoštolských sa modlievali za duše v očistci, a tým dávali najavo svoju vieru v účinnosť modlitby za zomrelých. Túto ich vieru dokazujú nám rozličné modlitby, zachované z najstarších časov kresťanských.

K modlitbe za duše v očistci vyzýva nás Cirkev každý večer hlasom umieračika.

Kňaz pri každej svätej omši sa modlieva za duše v očistci v rozpomienke na zomrelých.

Pamätný deň duší v očistci je sviatok Dušičiek 2. nov., kedy výnimočne každý kňaz smie slúžiť až tri sväte omše.

Duše v očistci žijúcim pravoverným kresťanom na zemi môžu pomáhať svojou prímluvou pravdepodobne i kým sú v očistci, najmä však potom, keď sa dostanú do neba.

5. Obcovanie s blahoslavenými v nebi. — Žijúci pravoverní kresťania tak obcujú s blahoslavenými v nebi, že ich uctievať a o orodovanie prosievajú. Blahoslavení v nebi zas orodujú za nich u Boha.

Uctievanie svätých je tak staré ako Cirkev. Kresťania už od časov apoštolských:

- a) uctievali ľudí svätého života po ich smrti,
- b) uctievali ich ostatky, obrazy a sochy,
- c) svätievali ich sviatky.

O vzývaní svätých o pomoc v najstarších časoch dozvedáme sa z nápisov v katakombách medzi ktorými sa vyskytujú aj takéto prosby: „Oroduj za mňa“, „Orodujte za svojich bratov“, „Pomáhajte mi“.

Cirkev blahoslaveným v nebi zasvätila sviatok Všetichsvätých (1 nov.), a okrem toho si ešte každý deň pripomína pamiatku jedného alebo aj viacerých svätých.

Blahoslavení v nebi s dušami v očistci obcujú tak, že za nich orodujú u Boha.

Súhrn:

Obcovanie svätých je účinné duchovné spojenie živých a zomrelých členov Cirkvi katolíckej.

Do obcovania svätých patria: všetci pravoverní kresťania na zemi, duše v očistci a blahoslavení v nebi. Všetci títo si vzájomne pomáhajú. Žijúci pravoverní kresťania si vzájomne pomáhajú modlitbou a dobrými skutkami. Živí členovia Cirkvi môžu dušiam v očistci

pomáhať modlitbou, odpustkami, almužnou, a najmä svätou omšou. Blahoslavení v nebi pomáhajú živým členom Cirkvi a dušiam v očistci tak, že za nich orodujú.

Čítanie:

Písmo sväté o obcovaní svätých.

Skrze jedného Ducha my všetci sme v jedno telo pokrstení, buďto Židia, buďto pohani, buďto sluhovia, buďto slobodní, a všetci sme jedným Duchom naplnení. Lebo (veď) ani telo nie je jeden úd, ale mnoho (úrov). Keby povedala noha: Keďže nie som rukou, nie som z tela, či preto nie je z tela? A keby povedalo ucho: Keď nie som okom, nie som z tela, či preto nie je z tela? Keby bolo celé telo okom, kdeže by bol sluch? A keby bolo celé sluchom, kdeže by bol čuch?... Keby všetky boli jedným údom, kde by bolo telo? Kým teraz je síce mnoho úrov, ale jedno telo. A nemôže oko povedať ruke: Nepotrebujem tvojej služby; alebo zas hlava nohám: Nie ste mi potrebné. Ba čo viac, údy telesné, ktoré sa zdajú byť slabšími, sú potrebnéjšie, a ktoré máme za podľejšie údy v tele, tým vzdávame hojnejšiu úctu, a ktoré sú nám neslušnými, majú hojnejšiu počestnosť; kým ktoré nám sú počestné, ničoho nepotrebujú, lebo Boh tak složil telo, že tomu dal hojnejšiu počestnosť ktorému jej chýbalo, aby nebolo rozkolu v tele, ale aby sa údy jeden o druhý rovnako starali. A keď trpí jeden úd, spolu trpia všetky údy, alebo keď sa oslavuje jeden úd, spolu sa radujú všetky údy. A vy ste telo Kristovo a údy z úda.
(1 Kor 12, 13—27)

Trojaka Cirkev.

Istý otec má troch synov. Jeden z nich má už výborné postavenie, už došiel k cieľu; druhý už tiež má diplom, už složil skúšky, ale ešte nemá postavenie; a tretí ešte chodí do školy, ešte musí veľa pracovať, a veľa sa musí namáhať, ešte nevie, čím bude: ale všetci títo traja bratia sa vzájomne milujú, vzájomne si pomáhajú a vzájomne sa povzbudzujú. Hľa, v malom článok o obcovaní svätých!

(Dr. T. Tóth: Verím v Cirkev svätú.)

Slová umierajúcej sv. Moniky.

Pochovajte toto telo kdekoľvek, nech vás to netrápi. Len o jedno vás prosím: kdekoľvek budete, spomínajte na mňa pri oltári Pánovom.

(Svätého Aurélia Augustína Vyznania XI. 11.)

Modlitba za zomrelých.

Svätý Ján Zlatoústý († 407) nazýva modlitbu za mŕtvych apoštolskou praxou... Pozoruhodné sú výroky *Tertuliánove* († 220): „Za mŕtvych konáme obety na výročie ich smrti“. Na oprávnenie týchto úkonov dovoľáva sa starodávneho kresťanského zvyku a viery. Pre cirkevnú prax modlitieb za mŕtvych v západnej Cirkvi podobne svedčí sv. *Cyprián* († 257), sv. *Ambróz* († 397), modliaci sa v pohrebnej reči za cisára Teodózia, sv. *Augustín* († 430), ktorý vrúcne modlitby koná za svoju matku sv. Moniku.

Na Východe sv. *Cyril Jeruzalemský* († 386) vo svojich katechézách pri opise omšovej liturgie zmieňuje sa o modlitbe, konanej „za všetkých, ktorí v Pánu zosnuli.“ V sýrskej cirkvi je svedkom modlitby za mŕtvych sv. *Efrém* († 373), žiadajúci vo svojom testamente, aby bolo pamätané naňho tridsiateho dňa po smrti, lebo „mŕtvym pomáha obeta, ktorú živí podávajú.“

Rozpomienka na mŕtvych pri svätej omši po pozdvíhovaní je starého dáta a vyskytuje sa nielen v latinskej liturgii, ale aj v liturgiách východných.

Strelnou modlitbou alebo prosbou a modlitbou za mŕtvych sú starodávne nápisy na hroboch kresťanov v katakombách: „Nech Boh oblaží tvojho ducha“, „Pokoľ tebe“, „Modlíme sa za hriešnika“ atď. Podobné nápisy ozdobujú hroby zbožných kresťanov, ktorí prežili život sväte, a predsa sa dovoľávajú modlitby a pomoci živých.

(P. Em. Soukup: Sborník kontroverzií.)

Nekatolíci o orodovaní svätých.

Luther: „Čo sa týka orodovania svätých, mám za to a pevne držím s celou kresťanskou Cirkvou, že svätých máme ctíť a vzývať ... Niektorí by mohli namietnuť: Čo sú nám svätí platní? Toľko, ako sú vám na prospech vaši blížni. Tým hovorievate: Modli sa za mňa k Bohu! Teda hovorievajte tiež: Sv. Peter, sv.

Pavol, orodujte za nás! Nehrešíte, ak ich prosievate za prímluvu“. (Luther: Corect. nonnullor. articulo.; Sermo in festo s. Joannis Bapt.)

Oekolampadius: „Čo sa mňa týka, neodvažujem sa zapierať, že svätí orodujú za nás, a tiež by som si netrúfal tvrdiť, že vzývať ich o pomoc bolo by bezbožnosťou a modlárstvom. Odporúčať sa orodovaniu svätých je obyčaj autorizovaná sv. Jánom Zlatoústym, sv. Gregorom Naziánskym a skoro všetkými východnými a západnými cirkvami.“ (Adnot in hom. s. Joannis Chrysostomi.)

(Bottau—Rekem: Katolícky svetonázor obhájený nekatolíkmi. Str. 137.)

II. Náuka o dokonaní všeobecnom.

§ 34. Dokonanie celého viditeľného sveta.

Obsah: 1. Druhý príchod Kristov. — 2. Vzkriesenie ľudských tiel. — 3. Vzkriesené telá ľudské. — 4. Posledný súd. — 5. Príčina a okolnosti posledného súdu. — 6. Koniec sveta. — **Súhrn. — Čítanie.**

1. Druhý príchod Kristov. — Pán Ježiš na konci sveta ešte raz viditeľne príde na zem. O tomto jeho druhom príchode na zem poučuje nás siedmy článok Apoštolského vyznania viery: „Odtiaľ príde súdiť živých i mŕtvych.“

Svoj druhý príchod na zem Pán Ježiš sám predpovedal slovami: „A uzrú Syna človeka prichádzať na oblakoch nebeských s veľkou silou a velebnosťou.“ (Mt 24, 30.) Na tento druhý príchod Kristov upozornili však apoštolov aj anjeli po nanebevstúpení Pánovom slovami: „Tento Ježiš, ktorý je vzatý od vás do neba, tak príde ako ste ho videli odchádzať do neba.“ (Skt 1, 11.) V dôsledku tohto napomenutia apoštoli očakávali a aj svojim veriacim častejšie pripomínali druhý príchod Kristov.

Čas druhého príchodu Kristovho nám je neznámy, lebo Pán Ježiš ho bližšie nenaznačil svojim apoštolom. Na zvedavé dotazy apoštolov v tejto veci odpovedal totiž slovami: „O tom dni a o hodine nikto nevie, ani anjeli nebeskí, iba sám Otec.“ (Mt 24, 36.) Zato však Pán Ježiš udal svojim apoštolom aspoň len niektoré náznaky svojho druhého príchodu. Takými sú napr.: hlásanie evanjelia po celom svete, obrátenie Židov, veľké súženie národov, veľké prevraty na nebi i na zemi, veľké odpady od viery a podobné.

2. Vzkriesenie ľudských tiel. — Pri svojom druhom príchode na zem *Pán Ježiš vzkriesi, t. j. oživí naše mŕtve telá*. Poučuje nás o tom jedenásty článok Apoštolského vyznania viery: „Verím v tela zmŕtvych vzkriesenie.“

Vo vzkriesenie mŕtvych verili už aj Židia. Svedčia nám o tom slová trpezlivého Jóba, hrdinského Makabejca a zarmútenej Marty. Pre nás sú však oveľa dôležitejšími slová Pána Ježiša:

„Prichádza hodina, keď všetci, ktorí sú v hrobách, počujú hlas Syna Božieho, a pôjdu tí, ktorí dobre činili, vzkriesení do života, tí však, ktorí zlé páchali, vzkriesení do súdu.“ (Jn 5, 28—29.) Tieto slová Pána Ježiša jasne nám dokazujú správnosť učenia Cirkvi katolíckej o vzkriesení ľudských tiel.

O vzkriesení mŕtvych tiel po druhom príchode Pána Ježiša nesvedčí nám však len Písmo sväté, ale nám rozpráva aj ústne podanie. Zprávy o vzkriesení mŕtvych tiel nachodia sa v ústnom podaní u Atenagora, u sv. Justína († 167), u Klementa Alexandrijského († okolo 216), u Origena († 253), u Tertuliána († okolo 220), u sv. Ambróza († 397) a iných.

Pán Ježiš ako pravý Boh môže vzkriesiť aj mŕtve telá, veď už aj za svojho pozemského života privádzal mŕtvych k životu (vzkriesil mládenca naimského, dcéru Jairovu, Lazára a sám vstal zmŕtvych).

Pán Ježiš pri svojom druhom príchode na zem preto vzkriesi naše mŕtve telá, aby:

- a) aj ony boli účastné na odmene a treste, ako boli účastné aj na hriechu,
- b) aby víťazstvo Kristovo nad smrťou bolo úplné.

Neúplným by bolo víťazstvo Kristovo nad smrťou, keby Pán Ježiš svojím krížom bol získal milosť a slávu len pre dušu, a nie aj vzkriesenie pre telo.

3. Vzkriesené telá ľudské. — V súvislosti so vzkriesením ľudských tiel z Písma svätého sa dozvedáme, že:

- a) budú vzkriesené telá všetkých ľudí,
- b) pri vzkriesení každý človek bude mať svoje vlastné telo.

O vzkriesení všetkých mŕtvych tiel svedčia nám slová Pána Ježiša: „Všetci, ktorí sú v hrobách, počujú hlas Syna Božieho, a pôjdu tí, ktorí dobre činili, vzkriesení do života, tí však, ktorí zlé páchali, vzkriesení do súdu.“ (Jn 5, 28—29.)

O totožnosti vzkrieseného tela s telom pôvodným svedčia nám slová sv. Pavla: „Musí totižto toto porušiteľné (telo) obliecť si neporušiteľnosť, a toto smrteľné obliecť nesmrteľnosť.“ (1 Kor 15, 53.)

Po vzkriesení však len telá spravodlivých budú oslávené. Vidieť to zo slov sv. Pavla: „Všetci síce vstaneme zmŕtvych, ale nie všetci sa premeníme.“ (1 Kor 15, 51.) Oslávené telá na rozdiel od tiel zadržancov budú mať tieto štyri vlastnosti: neporušiteľnosť, jasnosť, rýchlosť a jemnosť.

Pod neporušiteľnosťou rozumieme oslobodenie od bolesti, útrap a smrti; pod jasnosťou krásu; pod rýchlosťou voľnosť pohybu; pod jemnosťou oslobodenie od telesných úkonov a nadvládu ducha nad telom.

4. Posledný súd. — *Po vzkriesení mŕtvych bude sa konať posledný súd, ktorý sa volá aj súdom všeobecným alebo súdom sveta.* Posledným súdom sa volá preto, lebo po ňom už viac súdov nebude. Všeobecným súdom sa volá preto, lebo ním budú súdení všetci ľudia. Súdom sveta sa volá preto, lebo pri ňom bude súdený celý svet.

O podrobnostiach posledného súdu dozvedáme sa zo slov Pána Ježiša.

Posledný súd bude sa konať tak, že:

- a) Pán Ježiš odlúči dobrých od zlých,
- b) vyjaví všetky ich dobré a zlé skutky,
- c) dobrých vezme do neba a zlých zavrhne do pekla.

Pri poslednom súde povie Pán Ježiš dobrým: „Poďte, požehnaní od môjho Otca, vládnete kráľovstvom, pripraveným vám od ustanovenia sveta.“ (Mt 25, 34.)

Zlým pri poslednom súde povie Pán Ježiš: „Vzdialte sa od mňa, zlorečenci, do ohňa večného, ktorý je pripravený diablovej a jeho anjelom.“ (Mt 25, 41.)

Potom bude prevedený rozsudok, ako nám o tom svedčia ďalšie slová Pána Ježiša: „I pôjdu títo (t. j. nespravodliví) do trestu večného, kým spravodliví do života večného.“ (Mt 25, 46.)

5. Príčina a okolnosti posledného súdu. — Posledný súd bude sa konať preto:

- a) aby všetci ľudia poznali múdrosť a spravodlivosť božiu,
- b) aby celý svet oslávil Krista,
- c) aby dobrí verejne boli odmenení a zlí verejne potrestaní.

Múdrosť a spravodlivosť božiu poznajú všetci ľudia pri poslednom súde preto, lebo im budú objasnené všetky záhady života (príčina blahobytu u hriešnikov, príčina utrpenia u spravodlivých) a obdivuhodné cesty Pánove.

Čas posledného súdu nám je neznámy práve tak, ako nám je neznámy aj čas druhého príchodu Kristovho na zem. „O tom dni a o hodine nikto nevie, ani anjeli nebeskí, iba sám Otec.“ (Mt 24, 36.)

Z Písma svätého sa dozvedáme, že pri poslednom súde:

- a) sudcom bude Pán Ježiš,
- b) prísediacimi budú anjeli, apoštoli a svätí,
- c) súdení budú všetci ľudia a hriešni anjeli,
- d) predmetom súdu budú naše myšlienky, slová, skutky a zanedbania dobrého,
- e) rozsudok bude vynesенý najmä podľa toho, či sme konali alebo zameškali konať skutky milosrdenstva z lásky k Bohu. Tento rozsudok bude neodvolateľný.

Učenie o poslednom súde je základným článkom našej viery, o ktorom už aj apoštoli kázavali. Toto učenie zdôrazňuje sa v siedmom článku Apoštolského vyznania viery: „Odtiaľ príde súdiť živých i mŕtvych.“

6. Koniec sveta. — Posledný súd bude záverečnou udalosťou v dokonaní ľudského pokolenia. Po ňom bude nasledovať *koniec sveta, t. j. premenenie doterajšieho svetového poriadku*. Koniec sveta neznamená teda zničenie sveta, ale znamená len jeho premenenie. Tým premenením primerane konečnému stavu všetkého tvorstva obnovená a oslávená bude aj hmotná príroda. (Rím 8, 19—21.)

Premenenie sveta spôsobené bude ohňom, ako to vysvitá zo slov sv. Petra: „Nebesia s treskom pominú a prvky v horúčosti sa rozplynú a zem i veci, čo sú na nej, zhoria.“ (2 Pt 3, 10.) Podrobnosti tejto premeny neznáme, lebo Pán Ježiš o nich nerozprával.

Premenením sveta zavŕšené bude dokonanie všeobecné.

Súhrn:

Pán Ježiš na konci sveta ešte raz príde na zem a pri tomto svojom druhom príchode vzkriesi naše mŕtve telá.

Po vzkriesení našich tiel bude sa konať posledný súd po ktorom dobrí pôjdu do neba a zlí do pekla. Posledný súd bude záverečnou udalosťou v dokonaní pokolenia ľudského.

Po poslednom súde bude nasledovať koniec sveta t. j. premenenie terajšieho svetového poriadku, spôsobené ohňom.

Čítanie:

Pán Ježiš o svojom druhom príchode.

Keď odídem a pripravím vám miesto, prídem zasa a vezmem vás k sebe, aby ste i vy boli, kde som ja. (Jn 14, 3)

Nenechám vás sirotami, prídem zasa k vám. (Jn 14, 18.)

Odchádzam, no zasa prídem k vám. (Jn 14, 28.)

Syn človeka príde v sláve svojho Otca so svojimi anjelmi, a vtedy odplatí každému podľa jeho skutkov. (Mt 16, 27.)

Presvedčenie Židov o vzkriesení mŕtvych.

Job: „Viem, že môj Vykupiteľ žije a že na posledný deň vstanem zo zeme; a zasa budem odiyaty svojou kožou, a vo svojom tele uzriem Boha svojho.“ (Jb 19, 25—26.)

Syn matky makabejskej: „S neba ich (t. j. jazyk a ruky) mám, ale pre zákony božie teraz nevážim si ich, lebo úfam, že ich od neho opäť dostanem.“ (2 Makb 7, 11.)

Marta: „Viem, že vstane (Lazár) pri vzkriesení v posledný deň.“ (Jn 11. 24.)

Newton o vzkriesení mŕtvych.

Slávneho *Newtona*⁵¹ opýtali sa raz, ako môže Boh rozpadnuté telo znovu vzkriesiť k životu. Učenec namiesto odpovede vzal za hrst železných pilín a pomiešal ich s pieskom. Potom sa opýtal

⁵¹ Sir Isaac Newton, čítaj Njútn, (1643 -1727) anglický fyzik a matematik, zakladateľ matematickej fyziky.

zvedavcov, či možno tie piliny vybrať z piesku. Tí mu odpovedali rozhodným „Nie“. Vtedy Newton vzal do ruky magnet a poobracal ho v piesku. A za krátky čas sa všetky piliny usadily na magnete. Potom učenec spokojne vyhlásil: „Ten, ktorý mŕtvemu železu dal takúto moc, istotne môže oživiť aj mŕtve telo.“

(A. Koch: Homiletisches Quellenwerk.)

Pán Ježiš o poslednom súde.

Keď príde Syn človeka vo svojej velebnosti a všetci anjeli s ním, vtedy zasadne na trón svojej velebnosti, a shromažďia sa pred neho všetky národy, a oddelí ich jedných od druhých, ako pastier odlučuje ovce od kozlov, a to ovce postaví si zprava, kým kozlov zľava. Vtedy kráľ povie tým, ktorí mu budú zprava: Poďte, požehnaní od môjho Otca, vládnete kráľovstvom, pripraveným vám od ustanovenia sveta; lebo bol som hladný, a dali ste mi jesť; bol som smädný, a dali ste mi piť; bol som príchodzí, a pritúlili ste ma; nahý, a priodeli ste ma; nemocný, a navštívili ste ma; v žalári som bol, a prišli ste ku mne. Vtedy odpovedia mu spravodliví a rieknu: Pane, kedy sme ťa videli hladného, a nakrmili sme ťa; smädného, a dali sme ti piť? Kedy sme ťa videli ako príchodzieho, a pritúlili sme ťa; alebo nahého, a priodeli sme ťa? Alebo kedy sme ťa videli nemocného alebo v žalári, a prišli sme k tebe? Tu kráľ odpovie a riekne im: Veru, povedám vám: nakoľko ste to učinili jednému z týchto mojich najmenších bratov, mne ste to učinili. Potom riekne i tým, ktorí budú zľava: Vzdial'te sa odo mňa, zlorečenci, do ohňa večného, ktorý je pripravený diablovej a jeho anjelom. Lebo hladný som bol, a nedali ste mi jesť; smädný som bol, a nedali ste mi piť; príchodzí som bol, a nepritúlili ste ma, nahý a nepriodeli ste ma; nemocný a v žalári, a nenavštívili ste ma. Vtedy odpovedia mu i oni a rieknu: Pane, kedy sme ťa videli hladného, alebo smädného, lebo príchodzieho, alebo nahého, alebo nemocného, alebo v žalári, a neposlúžili sme ti? Vtedy odpovie im a riekne: Veru, povedám vám: nakoľko ste to neučinili jednému z týchto najmenších, ani mne ste to neučinili. I pôjdu títo do trestu večného, kým spravodliví do života večného. (Mt 25, 31-46.)

*Dies irae, dies illa ...*⁵²

V ten deň hnevu, v deň bezprávia
v prach sa zvráti sveta sláva,
Sybilla a Dávid vravia.

Aký strach nás schváti dravý,
keď sa pred očami zjaví
všetkých skutkov Sudca pravý.

Hlasy trúby, plné čudu,
nad hrobami krajín budú
zniet' a volat' všetkých k súdu.

Príroda, smrť v žase stíchne,
keď sa každý mŕtvy zdvihne,
k súdu príde, jak len stihne.

Napísaná kniha tu je,
všetky deje obsahuje,
z nej svet ortieľ vypočuje.

Keď si Sudca teda sadne,
vyjaví sa všetko riadne,
nenechá tak viny žiadne.

Máriu si zbavil zlosti,
lotra vzal si do milosti,
aj mne dal si nádejnosti.

Prosím to, čo nezaslúžim:
No daj, Bože, po čom túžim,
nech sa v oheň nepohrúžim.

Medzi ovce daj ma, Pane,
od baranov odhodlane
oddeliac ma k pravej strane.

Čo len poviem na obranu,
koho vzývať o ochranu,
keď aj svätí bázňou vzplanú?

Kráľu hroznej velebnosti,
spásu dávaš cez milosti,
spas ma, studňa láskavosti.

Ježiš dobrý, nezabudni,
pre mňa si šiel kríž niest' trudný,
nezatrat' ma v ten deň súdny.

Hľadal si ma, ustal v sparne,
vykúpil na kríži zdarne,
nech to všetko nie je márne.

Spravodlivý Sudca zlosti,
odpust' moje nepravosti,
prv než v hrob dáš moje kosti.

Vzlykám ako vinník čierny,
červeň vín sa v tvári perlí:
Bože, prosím, súd svoj zmierni.

Keď už pôjdu zlorečení
do plameňov odsúdení:
zavolaj ma k vyvoleným.

Prosím vrúcne, úpenlive,
jak prach srdce ľútostivé:
Riad' môj koniec milostive.

Slzavý deň, v ktorý v strachu
zasa vinný človek z prachu
vstane, dostaví sa k súdu.

Preto, Bože, šetri ľudul!
Dobrý Ježiš, Pán náš, daj
všetkým večný pokoj, raj. Amen.

(Preložil Janko Silan)

⁵² Pôvodcom tejto sekvencie je mních radu františkánskeho z XIII. storočia. Nevedno však, či bol ním Tomáš Celano.

DODATOK.

Nicejsko-carhradské⁵³ vyznanie viery.

Verím v jedného Boha, Otca všemohúceho, Stvoriteľa neba i zeme, všetkých viditeľných a neviditeľných vecí. A v jedného Pána Ježiša Krista, Syna Božieho jednorodeného. A z Otca narodeného pred všetkými vekmi. Boha z Boha, svetlo zo svetla, Boha pravého z Boha pravého, splodeného nie učeného, spolupodstatného s Otcom, skrze ktorého všetky veci učené boli. Ktorý pre nás ľudí a pre naše spasenie sostúpil s nebies a vtelený bol od Ducha Svätého z Márie Panny a človekom sa stal. Ukrižovaný tiež pre nás pod Pontským Pilátom trpel a pochovaný bol, a tretieho dňa vstal zmŕtvych podľa Písem a vstúpil na nebesia, sedí na pravici Boha Otca, a zasa príde so slávou súdiť živých i mŕtvych, ktorého kráľovstvu nebude konca. Verím i v Ducha Svätého, Pána a obživovateľa, ktorý z Otca a Syna pochádza, ktorý s Otcom a Synom zveľbovaný a slávený je, ktorý hovoril skrze prorokov. Verím v jednu, svätú, katolícku a apoštolskú Cirkev. Vyznávam jeden krst na odpustenie hriechov a očakávam vzkriesenie zomrelých a život budúceho veku. Amen.

Vyznanie viery sv. Atanáza⁵⁴.

Ktokoľvek chce byť spasený, musí sa predovšetkým pridržať viery katolíckej, ktorú ak niekto nezachová celú a neporušenú, bezpochybne večne zahynie.

Toto je viera katolícka: aby sme ctili jedného Boha v Trojici a Trojicu v jednote, takže ani osoby nestotožňujeme, ani podstatu nerozdeľujeme. Lebo iná je osoba Otca, iná Syna, iná Ducha Sv., ale jedno je Božstvo Otca i Syna i Ducha Sv., spolurovná ich sláva a spoluvečná velebnosť. Aký je Otec, taký Syn, taký i Duch Svätý. Nestvorený Otec, nestvorený Syn, nestvorený Duch Svätý;

⁵³ Nicejský cirkevný snem konal sa r. 325 a odsúdené bolo na ňom učenie Ariovo. Prvý carhradský snem konal sa r. 381 (II. všeobecný cirkevný snem) a odsúdené bolo na ňom učenie Macedoniovo.

⁵⁴ Od VII. storočia za autora tohto vyznania viery pokladaný bol sv. Atanáž († 373). V skutočnosti však vzniklo toto vyznanie viery asi v polovici V. storočia v južnom Francúzsku alebo vo Španielsku. Odtiaľ sa rozšírilo na celom Západe. Začína sa slovom Quicumque a volá sa Symbolum Athanasianum.

nesmierny Otec, nesmierny Syn, nesmierny Duch Svätý; večný Otec, večný Syn, večný Duch Svätý; a predsa nie sú traja veční, ale len jeden je Večný; ako tiež nie sú traja nestvorení a nesmierni, ale len jeden je Nestvorený a jeden Nesmierny. Podobne aj všemohúci Otec, všemohúci Syn, všemohúci Duch Svätý, a predsa nie sú traja všemohúci, ale len jeden Všemohúci. Taktiež Otec je Boh, Syn je Boh, Duch Svätý je Boh; a predsa nie sú traja Bohovia, ale len jeden je Boh. A tak Otec je Pán, Syn je Pán, Duch Svätý je Pán; a predsa nie sú traja Pánovia, ale jeden je Pán. Lebo ako každú jednu osobu jednotlive za Boha a Pána uznávať kresťanská pravda nás núti, tak troch Bohov alebo troch Pánov vyznávať náboženstvo katolícke nám zakazuje. Otec od nikoho nie je učený, ani stvorený, ani zrodený, Syn je od Otca samého, nie učený, ani nie stvorený, ale splodený. Duch Svätý je od Otca a Syna: nie učený, ani nie stvorený, ani splodený, ale vychádzajúci. Jeden je teda Otec, a nie traja otcovia; jeden Syn, a nie traja Synovia; jeden Duch Svätý, a nie traja Svätí Duchovia. A v tejto Trojici nič nie je prvého alebo neskoršieho, nič väčšieho alebo menšieho; ale všetky tri osoby sú spoluvečné, sebe rovné, takže vo všetkom, ako bolo vyššie povedané, jednota v Trojici a Trojica v jednote sa musí čítať. Kto chce teda spasený byť, nech takto smýšľa o Trojici.

Ale ku spaseniu večnému treba, aby tiež každý pevne veril i vo Vtelenie Pána nášho Ježiša Krista. To je teda pravá viera, aby sme verili a vyznávali, že Pán náš, Ježiš Kristus, Syn Boží, je Boh a človek spolu. Bohom je z podstaty Otcovej pred vekmi splodený a človekom je z podstaty matkinej v čase zrodený; dokonalý Boh a dokonalý človek, pozostávajúci z rozumnej duše a tela ľudského. Rovný Otcovi podľa Božstva, menší od Otca podľa človečenstva. Ktorý, hoci je Boh i človek, predsa nie je dvojitý, ale len jeden Kristus. Jeden nie je premenou Božstva na telo, lež prijatím človečenstva v Boha. Je úplne jeden nie smiešaním podstaty, ale jednotou osoby. Lebo ako duša rozumná a telo je jeden človek, tak Boh a človek je jeden Kristus. On pre naše spasenie trpel, do pekiel sostúpil a tretieho dňa vstal zmŕtvych; vstúpil na nebesia, sedí na pravici Boha Otca všemohúceho; odtiaľ príde súdiť živých i mŕtvych. Pri jeho príchode všetci ľudia povstanú so svojimi telami a vydajú počet

zo svojich skutkov. A tí, ktorí dobre činia, pôjdu do života večného, tí však, ktorí zle činili, do ohňa večného.

Toto je viera katolícka, ktorej ak sa niekto nebude úprimne a verne pridržať, spasenie dosiahnuť nemôže.

Tridentsko-vatikánske⁵⁵ vyznanie viery.

Ja N. N. pevne verím a vyznávam všetko spolu a všetky jednotlivosti, obsažené vo vyznaní viery, ktoré svätá rímskokatolícka Cirkev drží, menovite ... (Nasleduje nicejsko-carihradské vyznanie viery, potom pokračuje:)

Apoštolské a cirkevné ústne podanie a ostatné poriadky a ustanovenia tejže Cirkvi tiež prijímam a pevne uznávam. Podobne sväté Písmo podľa toho smyslu, ktorého sa pridržiavala a sa pridržiava Cirkev, matka svätá, ktorej prislúcha súdiť o pravom smysle a výklade Písma svätého, prijímam, a ani ho inak, ako podľa jednomyselného učenia svätých Otcov brať a vykladať nebudem. Vyznávam tiež, že pravých a skutočných sviatostí Nového zákona je sedem od Krista Pána ustanovených na spasenie ľudského pokolenia, hoci nie všetky sú každému jednému potrebné, a to: krst, birmovanie, Sviatosť Oltárna, pokánie, pomazanie nemocných, posvätenie kňazstva a manželstvo; že milosť božiu prinášajú, z ktorých tri: krst, birmovanie a posvätenie kňazstva sa bez svätokrádeže opakovať nemôže. Zachované a potvrdené obrady Cirkvi katolíckej pri slávnom vysluhovaní týchto sviatostí tiež prijímam a pripúšťam.

Všetko to, čo na svätosvätom sneme Tridentskom o dedičnom hriechu a o ospravedlnení určené a vyhlásené bolo, pripúšťam a prijímam.

Vyznávam tiež, že sa pri svätej omši obetuje pravá, skutočná a milostivá obeta za živých a mŕtvych, a že v prevelebnej Sviatosti Oltárnej je prítomné pravé, skutočné a podstatné telo a krv spolu i s dušou a božstvom Pána nášho Ježiša Krista, a že sa stáva premena celej podstaty chleba v telo, celej podstaty vína však v krv, ktorú premenu katolícka Cirkev prepodstatnením menuje. Vyznávam tiež, že i pod jedným spôsobom sa celý Kristus úplne

⁵⁵ Tridentský všeobecný snem (1545—1563) zostavil jeho prvú časť a Vatikánsky všeobecný cirkevný snem (1869—1870) zakončenie.

a opravdivá Sviatosť prijíma.

Pevne verím, že je očistec, a že dušiam v ňom sa nachádzajúcim modlitby veriacich pomáhajú. Podobne vyznávam, že s Kristom panujúcich svätých máme ctíť a o pomoc vzývať, že oni u Boha za nás orodujú a že ich sv. pozostatky (relikvie) ctíť máme.

Pevne tvrdím, že obrazy Krista Pána a Rodičky Božej, blahoslavenej Panny Márie a iných svätých držať a prechovávať máme, a že sa im má príslušná česť a úcta preukazovať.

Vyznávam, že Cirkev obdržala od Krista aj moc odpustky udeľovať a že tieto sú veriacim pre spasenie veľmi osožné.

Svätú, katolícku a apoštolskú rímsku Cirkev uznávam za matku a učiteľku všetkých cirkví. Rímskemu pápežovi, nástupcovi svätého Petra, kniežat'u apoštolov a námestníkovi Ježiša Krista pravú poslušnosť sľubujem a prisahám.

Taktiež všetko to, čo sväté cirkevné zákony a všeobecné snemy, najmä svätosvätý snem Tridentský a všeobecný snem Vatikánsky zvlášte o prednosti rímskeho pápeža a jeho neomylnom učení učily, určily a vyhlásily, bez pochybovania prijímam a vyznávam; a spolu všetko tomuto protivné a ktorékoľvek bludy, Cirkvou odsúdené, zavrhnuté a zatratené, ja tiež odsudzujem, zavrhujem a zatracujem. Túto istú opravdivú katolícku vieru, bez ktorej nikto spasený byť nemôže, a ktorú teraz dobrovoľne vyznávam a opravdivé držím, neporušenú a nepoškvrnenú chcem s pomocou božou až do poslednej chvíle svojho života stále zachovať a vyznávať a svojim podriadeným, alebo tým, ktorých budem spravovať, podľa svojej najväčšej možnosti vykladať, prednášať a ich v nej udržiavať. Tak pripovedám, sľubujem a prisahám. Tak mi pomáhaj Boh i toto sväté evanjelium božie.

Obsah

Úvod.....	3
Prvá čiastka	6
Viera v Boha jediného a trojjediného.....	6
§ 1. Podstata Boha.....	6
§ 2. Vlastnosti Boha.....	11
§ 3. Najsvätejšia Trojica.	18
Druhá čiastka.	25
Viera v Boha Stvoriteľa.....	25
§ 4. Stvorenie neviditeľného sveta.....	25
§ 5. Stvorenie viditeľného sveta.	32
§ 6. Prví ľudia.....	38
§ 7. Prvý hriech.	43
Tretia čiastka.	51
Viera v Boha Vykupiteľa.....	51
§ 8. Proroctvá o Vykupiteľovi.....	52
§ 9. Osoba Vykupiteľova.	57
§ 10. Matka Božia.....	63
§ 11. Trojaký úrad Kristov.....	69
§ 12. Obeta kríža.	73
§ 13. Kristus medzi nami.	78
§ 14. Ustavičná obeta Kristova.....	85
Štvrtá čiastka.	91
Viera v Boha Posvätiťeľa.	91
§ 15. Účinkovanie Ducha Svätého v Cirkvi.....	92
§ 16. Účinkovanie Ducha Svätého v nás.....	97
§ 17. Milosť pomáhajúca.	101

§ 18. Milosť posväcujúca.	107
§ 19. Prostriedky milosti.	112
§ 20. Sviatosť krstu.....	116
§ 21. Sviatosť birmovania.	122
§ 22. Sviatosť Oltárna.....	128
§ 23. Sviatosť pokánia.	133
§ 24. Spytovanie svedomia, ľútosť a silné predsavzatie.	138
§ 25. Sv. spoveď.....	144
§ 26. Zadosťučinenie a odpustky.	150
§ 27. Pomazanie nemocných.....	155
§ 28. Posvätenie kňazstva.	161
§ 29. Manželstvo.	166
§ 30. Sväteniny.	172
Piata časť.....	177
Viera v Boha Dokonateľa.	177
I. Náuka o dokonaní osobitnom.	177
§ 31. Smrť, osobitný súd a nebo.	177
§ 32. Peklo a očisťec.	183
§ 33. Obcovanie svätých.	189
II. Náuka o dokonaní všeobecnom.	196
§ 34. Dokonanie celého viditeľného sveta.	196
DODATOK.	203
Nicejsko-carhradské vyznanie viery.	203
Vyznanie viery sv. Atanáza.....	203
Tridentsko-vatikánske vyznanie viery.	205